

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı

20 Aralık 2016 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.-GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un terör olaylarında hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, bir suikastla vefat eden Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'un ailesine başsağlığı dilediğine ilişkin açıklaması

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Fiziki şartların elverişsizliği nedeniyle Komisyon çalışmalarının sağlıklı yürütülemeyeceği, toplantıya kimlerin katılabileceği ve görsel basın görüşmeleri takip etmesi hakkında görüşmeler

2.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme şekli ve süresi hakkında görüşmeler

3.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olması sebebiyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca tümünün geri çekilmesine ilişkin önergeler hakkında görüşmeler

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

ANAYASA KOMİSYONU

1'inci Toplantı

20 Aralık 2016 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 16.00'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop, terör olaylarında hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, bir suikastla vefat eden Rusya'nı Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'un ailesine başsağlığı dilediğine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Fiziki şartların elverişsizliği nedeniyle Komisyon çalışmalarının sağlıklı yürütülemeyeceği, toplantıya kimlerin katılabileceği ve görsel basın görüşmeleri takip etmesi,

(2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme şekli ve süreci,

Konularında birer görüşme yapıldı.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/1504) görüşmelerine başlandı.

(2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olması sebebiyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca tümünün geri çekilmesine ilişkin öneriler yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu kalmadığından saat 02.24'te toplantıya son verildi.

20 Aralık 2016 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.00

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ: Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP: Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, Sayın Bakanımız, teklifin ilk imza sahipleri, grup başkan vekillerimiz, ilgili kurumlarımızdan davet üzerine gelen değerli katılımcılar, basınımızın değerli mensupları; sözlerimin başında Komisyon Başkanlık Divanı adına hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Anayasa Komisyonunun toplantısını açıyorum.

Bu toplantımızın çağrı gündemini 16 Aralık 2016 Cuma günü sizlere yazılı olarak tebliğ ettik ve ayrıca TBMM uzantılı e-posta adreslerinize de gönderdik.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un terör olaylarında hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, bir suikastla vefat eden Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'un ailesine başsağlığı dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Hemen gündemin başında son on gün içerisinde terör saldırılarıyla ilgili olarak vefat eden, şehit olan vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, milletimize başsağlığı diliyorum, yaralı vatandaşlarımıza da acil şifalar diliyorum. Yine, dün gerçekleşen bir suikastla vefat eden Rusya Büyükelçisi Andrey Karlov'un ailesine de başsağlığı diliyorum. Bunlar son olur, inşallah milletimiz bu türden benzer olaylarla bir daha karşılaşmaz temennimizi de ifade ediyorum.

Bugün gündemimizde (2/1504) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır. Anayasa değişikliği teklifi ile karşılaştırmalı metni çağrı yazımızın ekinde sizlere gönderdiğimiz için genel gerekçeyi burada tekrar okutmaya gerek görmüyorum. Zaten uzmanlarımız metni ekrana da yansıtacaklar, oradan takip edebilirsiniz.

Değerli arkadaşlar, tabii, bu Anayasa Komisyonumuz çok fazla, sık toplanan, çalışan bir Komisyon değil ama Komisyonumuza yüklenen çok önemli görevler var ki onların en başında da Anayasa değişiklikleriyle ilgili bir kurucu iktidar yetkisinin kullanılmasına yönelik bir görev, bir fonksiyon var. Dolayısıyla, daha önce de Anayasa değişiklikleriyle ilgili toplantılar olmuştu, bugün de böyle bir toplantı yapıyoruz. Bu bakımdan bu toplantımızın Meclisimizin diğer komisyonlarında yapılan toplantılar gibi ama ehemmiyeti bakımından daha farklı, fonksiyonu bakımından farklı bir toplantı olduğunu ifade etmek isterim. Hayırlı neticeler vermesini Cenab-ı Hak'tan diliyorum.

Arkadaşlar, burada birkaç hususa kısaca değineceğim, fazla vaktinizi almayacağım. Bu toplantımıza tabii ki meselenin ehemmiyetine binaen Komisyon dışından arkadaşlarımız, milletvekillerimiz de yoğun olarak bir ilgi gösteriyorlar; siyasi partilerimizin grup başkan vekilleri de burada, geldiler, katıldılar. Konuşmayla, usulle ilgili olarak da birkaç şey söylemek isterim. Malumunuz, zaten, ilk söz teklif sahipleri adınadır. Onu verdikten sonra grup başkan vekillerimiz burada, talepleri olduğu takdirde

bir genel konuşma, değerlendirme için kendilerine söz vereceğim. Daha sonra da söz talebine göre sırayla, Komisyon üyelerimiz başta olmak üzere tabii, görüşmelerimize devam edeceğiz. Ben, şimdi, burada tabii -çok yoğun- salonla ilgili de isterseniz baştan bir açıklama yapayım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz bir talepte bulunalım isterseniz Sayın Başkanım salonla ilgili.

BAŞKAN – Ben bir söyleyeyim, farklı bir şeyse söylerseniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Siz bir açıklama yapıp önden kesmeyin yani konuya giriş yaptığınızı için bir şey demedik ama müsaade ederseniz bu konuda bir talebimiz olacak.

BAŞKAN – Ben bir bitireyim Bülent Bey, tabii.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Peki, peki.

BAŞKAN - Şimdi, bu salonda şu anda 132 kişilik oturulacak yer var. Bu büyüklükte oturma yeri sağlayan başka salon yok. Diğer salonlarla ilgili de en fazla Plan ve Bütçe Komisyon salonu 105 kişi, en fazla o da, çok zor, tıksık tıksık olmak kaydıyla oturma yeri imkânı veriyor. Biz burada -hatırlarsınız- daha önceki Anayasa değişikliğiyle ilgili toplantıda 128 oturma yeri sağlamıştık. Bu sefer biraz daha gayret gösterdi arkadaşlar, 132 tane oturma yeri var. Bundan daha büyük bir salon imkânı da yok. Onun için, peşinen ifade edeyim, daha sonra isterseniz tabii konuşabiliriz.

Şimdi, tabii, görsel basınımız da burada, çekimler yapıyorlar, yaptılar. Görsel basındaki arkadaşlar görüntülerini alsınlar, daha sonra da onları toplantı salonunun dışına alalım. Yazılı basın mensubu arkadaşlar burada tabii ki kalacaklar, kendilerine ayrılan yerde devam edecekler.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkan, efendim, bu konu çok önemli. En azından birer siyasi parti temsilcisi konuşana kadar burada kalabilirler.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, Sayın Başkan, şimdi, başlangıçta bir talebimiz vardı. önce bu talebimizi müsaade edin, dile getirelim.

BAŞKAN – Bülent Bey, buyurun.

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Fiziki şartların elverişsizliği nedeniyle Komisyon çalışmalarının sağlıklı yürütülemeyeceği, toplantıya kimlerin katılabileceği ve görsel basının görüşmeleri takip etmesi hakkında görüşmeler

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar; şimdi, siz de konuşmanın başında önemli bir şey söylediniz: “Kurucu iktidar yetkisini kullanma bir anlamda.” diye. O tartışılır, o başka bir şey ama en azından Anayasa Komisyonu bu noktada son dönemlerin en ciddi tartışılacak değişikliğini konuşacak. Bu, Anayasa’da basit bir, herhangi bir maddenin değişikliği problemi değil. Bugün konuşacağımız şey Anayasa’da sıradan bir kamu kurumunun nasıl düzenleneceğine ilişkin bir maddesinin görüşülmesi değil. Herkes farklı pencereden bakıyor olabilir ama günlerden bu yana bu konu tartışılırken biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu meseleyi bir rejim tartışması meselesi olarak görüyoruz. Biz Türkiye’de 1923’ten bu yana Türkiye’nin hattının, rotasının, geminin yönünün demokratik cumhuriyet yönünde eksikleriyle, kusurlarıyla, kazalarıyla, hatalarıyla çizildiğini ve sorunun bu eksikleri gidermek olduğunu ama bu değişikliklerle ilk defa darbe dönemleri dışında yani apoletli darbecilerin darbe yaptığı dönemlerin dışında rotanın başka bir yöne çevrildiğini görüyoruz. Bu, bizim iddiamız, buna herkes katılmak zorunda değil, herkes aynı şeyi düşünmek zorunda değil ama bunu tartışacağız. Yani Türkiye’de demokratik cumhuriyeti güçlendirerek yolumuza mı gideceğiz, yoksa bir temel tercih değişikliğinde mi bulunacağız? Başka bir ifadeyle Türkiye Büyük Millet Meclisini tabuta koyup üzerine çivi çakacak mıyız, Türkiye Büyük

Millet Meclisini güçlendirecek miyiz? Demokrasiyi mezara koyup üstüne toprak örtecek miyiz, demokrasiyi güçlendirecek miyiz? Bizim için tartışma budur. Saatlerce teknik tartışma yapabiliriz. “Meclisin yetkileri budur. Cumhurbaşkanının yetkileri budur. Yargı şöyle oluyor.” Bunların tamamını akademik düzeyde saatlerce tartışabiliriz ama ne söylersek söyleyelim bu işin özü, milletin egemenliği devam edecek mi, yoksa milletin egemenliği tek bir iktidar odağına, tek bir kişinin eline verilecek mi? Kişinin kimliğiyle meşgul değiliz, kim olacağıyla meşgul değiliz. Yarın ben de olsam, bir başkası da olsa Türkiye’de demokrasi ile diktatörlük arasında tercihin yapılabileceği bir tartışma bu tartışma. Ben esasa girmiyorum, sadece çerçeveyi çiziyorum.

Şimdi, bu tartışmada çok sayıda söz söylemek isteyen milletvekilimiz var çünkü bu öneri görüşmelere başladığımızda göreceğiz ki milletvekillerini tamamen yetkisiz, etkisiz sadece ve sadece gelip burada maaş alan figürler durumuna düşürecek. Milletin temsilini Türkiye Büyük Millet Meclisinden alacak ve başka bir egemenlik tarif edecek. Bizim bakış açımız bu. Tekrar söylüyorum: Buna herkes katılmak zorunda değil ama burada tartışacağız ve biz, böyle düşünen milletvekilleri -sadece Komisyon üyeleri değil- böyle düşünmeyenleri ikna etmeye çalışacağız. Onun için, burada her zaman bu tartışmayı yaşıyoruz.

Daha önce dokunulmazlık meselesinde burada bir salon tartışması yaşadık. Sayın Başkanım, “Bundan daha büyük bir salon yok.” dediniz. Bütçe Komisyonu salonu var, KİT Komisyonu da – zannediyorum- bundan daha büyük bir salon çalışma ortamı itibarıyla ya da Mecliste başka salon bulunur. Yani şimdi bu meseleyi sadece bir basit, “Önümüze gelen işi görüverelim.” toplantısı gibi kabul etmiyoruz. Saatlerce görüşeceksek görüşeceğiz, günlerce sürecekse sürecek ama milletvekilleri milletin ve kendi pozisyonlarının geleceğiyle ilgili böyle bir konu görüşülürken bakın bir Komisyon üyemiz yer bulamadı, ayakta, grup başkan vekillerimize yer veriyoruz ama milletvekillerimiz ayakta ve bu çerçevede bizim bu görüşmeleri bu tabloda yürütebilmemiz mümkün değil. Bunu yapabilirsiniz, zor bir şey değil yani Meclis Başkanlığıyla görüşün, uygun bir salon temin edilsin ve beraber orada görüşelim. Yani bu böyle çok lüks bir ihtiyaç değil, zaruri bir ihtiyaç. Bu sebeple bakın sayın grup başkan vekilimiz bile komisyon heyetinin içinde oturmak zorunda kalıyor bu sebeple.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Ben Tanal’a yer vermek istiyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, hayır yani ben itiraz ettiğim için değil, sizin rahatsız olduğunuzu gördüğüm için söylüyorum bunu. O yüzden daha geniş ve daha uygun bir salonda bunun yapılması şarttır diye düşünüyorum. En azından görüşmeler başlarken bu çerçevede başlarsa daha sağlıklı çalışırız Başkanım.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Görsel basını da söyleyin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan... Sayın Başkan, biz de HDP adına söz istiyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ha, bu arada, pardon, son cümle müsaade ederseniz.

Görsel basınla ilgili konuda da mutlaka çalışmalar devam ederken yazılı basın burada duracak, onlar, daha önceki usul de böyledir, haber alıyorlar ama basının haber alma hakkı açısından en azından tümüyle ilgili görüşmeler yapılırken yani tümü hakkında görüşmeler yapılırken partilerin birer temsilcisinin konuşması sırasında görsel basının bulunmasında fayda var. Bunu daha önce de konuştuk. Yani görüntü alınması ve bu görüntü üzerinden kamuoyunun aydınlatılması önemli çünkü bu mesele sadece bu çatı altında kapalı, kapılar arkasında görüşülecek bir mesele değil. Bu mesele, sadece Türkiye Büyük Millet Meclisini ilgilendiren ya da milletvekillerini ilgilendiren bir mesele değil. Bu mesele sokaktaki simitçiye de ilgilendiren bir mesele. Bu mesele musluk tamircisini de ilgilendiren bir mesele.

Bu mesele 78 milyonun egemenliği elinde bulundurup bulundurmayaçağı meselesi. Bunu tartışacağız. O yüzden gorsel basının da en azından siyasi partilerin birer temsilcisi konuşurken burada kalmasında yarar var diye dūřunuyoruz. Bu konuda bir uygulama yapılırsa sağlıklı olur dūřuncesindeyiz.

Teřekkūr ederim.

BAŐKAN – Teřekkūr ederim.

Meral Hanım, buyurun.

MERAL DANIŐ BEŐTAŐ (Adana) – Sayın BaŐkan, deđerli milletvekilleri, Sayın Bakan; gercekten önemli bir gūn, önemli bir gūndemle bir aradayız Anayasa Komisyonu alıřmaları, mevcut paketle ilgili. Ben genel hatlarıyla aslında usule iliŐkin taleplerimizi ve önerilerimizi paylaŐmak için sōz aldım. Demin sōz alan milletvekili...

BAŐKAN – Meral Hanım, özūr dilerim, ben yani baŐlarken giriŐte daha kendi konuŐmamı yapmadım. Yani bu hususla ilgili birkaç Őey sōyleyecekseniz...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben birkaç talepte bulunup uzatmayacağım, uzatmayacağım.

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŐ BEŐTAŐ (Adana) – Őimdi, Sayın BaŐkan, yani gercekten burada Anayasa yani toplum sōzleŐmesini tartışacağız ve bu anda önümüzde bulunan paket herkesi ilgilendiriyor; BaŐbakanı da, bakanları da, milletvekillerini de, bir bütūn olarak Parlamentoı da ve halkın bütūn farklılıklarını ilgilendiren çok temel bir deđiŐiklik Türkiye'nin geleceğe dair rotasını yüzde 100 etkileyecek, deđiŐtirecek bir deđiŐiklik paketi önümüzde. Tabii ki çok sıkça ifade ettiğimiz üzere, bu paketin hazırlamasında yani mutfağında, piŐirilmesinde, buraya kadar getirilmesinde kamu olmadı, toplum olmadı, diğer iki siyasi parti dıŐında biz hiç olmadık, bu çalıŐmalardan ilk gūnden itibaren arı tutulduk. Biz bu Őekilde hiçbir davet de almadık ve Anayasa Komisyonu üyeleri olmamıza rağmen, maalesef, imzalar boŐ kağıda atıldıktan sonra basınla birlikte biz de bu paketin içeriğini öđrenmiŐ durumdayız. TartıŐmaları normal bir vatandaŐ gibi sadece verildiği kadarıyla öğrenebildik. Bu nedenle bu toplantı çok önemli. Őimdi, 1961 ve 1982 anayasaları darbe dönemlerinin anayasaları ama Őu anda önümüze gelen teklif de 15 Temmuz darbe giriŐiminden sonra getirilen darbe ürünü bir anayasadır. Őu anda anayasa yapım koŐulları var mı, yok mu en çok bunu tartıŐmamız lazım. 2013 yılında anayasa yapım koŐullarını tartıŐırken demokratik kamuoyu ve demokrasi güçleri yol temizliği öneriyordu, biz de öneriyorduk. Yani, Őu, anayasaya giden yolu bir açalım, herkes tartıŐsın; sağlıklı, demokratik hak ve özgürlüklere dayalı çoğulcu bir anayasa yapalım diye biz önerilerde bulunuyorduk ama Őu anda bir yol yok. Temizleyeceđimiz bir yol yok, her Őey harabe vaziyette ve gercekten anayasayı neyin üzerine tartışacağız bilmiyoruz. Őu anda Meclisin üçüncü büyük grubunun eŐ genel baŐkanları cezaevinde, 12 milletvekili arkadaŐımız cezaevinde. Bütūn milletvekillerini ve vatandaŐı ilgilendiren, 78 milyonu ilgilendiren bir anayasa deđiŐikliđi, bir sistem deđiŐikliđi, rejim deđiŐikliđi çalıŐması bu Őekilde meŐru olamaz. Bu nedenle, sōzlerin her biri çok önemli ve değerlidir ve siz Komisyon BaŐkanı olarak bunu dikkate almalısınız, alacağımıza da inanıyorum.

Sayın Başkan, Şimdi, bu pakette, tabii, maalesef, yanılıcı, algı yönetecek meseleler de var, 18 yaş gibi. Yani, Şu anda sormak isterim...

BAŞKAN – Meral Hanım...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bitiriyorum Sayın Başkan, lütfen... Taleplere geleceğim.

BAŞKAN – Teklif sahibi niye vermiş, onu öğrenmemiz gerek.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani, iktidar partisi içinde kaç tane 18 yaş var bilmiyoruz, yok. Biz 2013’te önerdiğimizde bizimle alay edildi “Siz çoluk çocuğu getirip milletvekili yapacaksınız.” diye, çok iyi hatırlıyorum. Sonra, iktidar partisi “Bu öneri bizim.” diye... Yani, bu paketin yutulması için önerilen bir şey.

Taleplerimiz: Bu görüşmelerin alenileşmesi gerekiyor, özellikle Komisyon çalışmalarının ve bu nedenle yazılı ve görsel basına kati surette açık olması lazım. Herkesin bu tartışmaları izlemeye hakkı var. Bizce bu paket Meclis çatısının tümünü, tüm parlamenterleri ilgilendirdiği için, iktidarı, yürütmeyi de ilgilendirdiği için Meclis Genel Kurul çalışmalarının durdurulmasını, diğer komisyon çalışmalarının durdurulmasını, 550 milletvekili eksi 12’yle, en azından arkadaşlarımız özgürlüğüne kavuşuncaya kadar bu Komisyon çalışmalarının izlemesinin önu açılmalıdır. Yani, bu, herhangi, sıradan bir mesele değil. Diğer, bütçe toplantısı var, bütün komisyon toplantılarının da tatil edilmesini söylüyoruz çünkü Meclisi lağveden, iradeyi lağveden bir teklifle karşı karşıyayız. TRT 3 ve Meclis TV’den canlı yayınlanmalı. Bugüne kadar halktan, kamudan gizlenen anayasa değişiklik tartışmaları ne getiriyor, ne götürüyor, bunu Türkiye’de herkes izleyebilmeli. Bizim taleplerimizden biri bu.

Sayın Başkan, diğeri, hatırlarsınız, beraber çalışmıştık, Uzlaşma Komisyonunda eşit temsille Anayasa Uzlaşma Komisyonu çalıştı ve geçen yıl, maalesef, sakatlandı bir şekilde ama yine partilerin eşit katılımıyla, eşit sayıyla biz anayasa çalışmaları yapıyorduk. Şu anda aramızda bir denklik ve eşitlik olmadığı gibi, açık ara bir farklılık ve üstünlük var. Yani, bu nedenle, partilerin eşit temsille bu Komisyon tartışmalara katılması gerekiyor. Bizim ilerlememiz gerekirken anayasa yapım çalışmalarında, gerilememiz kabul edilemez. Eşit temsil de diğeri bir talebimiz.

Son olarak da gerçekten, ileriki dönemlerde de söyleyeceğiz, yani, Sayın Başbakanın, sayın bakanların da bu Komisyon çalışmalarında bulunması gerekiyor çünkü tümüyle sistem değişiyor, Cumhurbaşkanına bağlanıyor, Bakanlar Kurulu diye bir şey kalmıyor. Onların da kendilerini ilga eden... Bir Başbakan kendisini tümüyle ilga eden bir teklifle ilgili konuşmalı ve burada kamuoyu da bu düşünceleri öğrenmeli diyorum.

Bu taleplerimizin kabul edilmesini gerçekten çok önemsiyoruz çünkü demokrasi şu anda Türkiye’de, maalesef, yürürlükte değil. Düşünce ve ifade özgürlüğü yok, basın-yayın özgürlüğü yok, demokratik siyaset yapma hakkı yok, milletvekilleri tutuklu, yüzlerce belediye meclis üyesi ve başkanları tutuklu, yerlerine kayyum atandı. Böyle bir ortamda anayasayı tartışıyor gibi yapmamalıyız; bunu, hak ettiği şekilde, en azından demokratik bir zemini yaratarak tartışmamız gerekiyor diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, daha önce de anayasa değişikliğiyle ilgili bir çalışma yaptık, bunları tartıştık, biliyorsunuz. Öncelikle, yerle ilgili, onu tekrar söylüyorum, bir bu salon, bir de 3’üncü katta bu büyüklükte bir salon var. Burası şu anda 132 kişinin oturabileceği şekilde hazırlandı. KİT Komisyonunun salonu daha küçük, 60; Plan ve Bütçe Komisyonu salonu da esasen 90 küsur civarında alıyor ama en fazla 105’e kadar çıkartılabilir. Dolayısıyla, bir komisyon toplantısı yapabileceğimiz en uygun salon bu.

Basına ilgili olarak da geçen görüşmemizde de, dokunulmazlıklarla ilgili görüşmede de uzunca görüşmeler yaptık, tartışmalar yaptık. Görsel basın normal olarak dışarı alınıyor idi, o zaman da onu yaptık. Bir tek, burada, görüntülerin tamamını almak üzere Meclis Televizyonunun bulunmasını ve görüntü almak isteyen, daha sonra yayınlamak isteyen basın mensuplarının da daha sonra Meclis Televizyonundan -ki tümünü çekiyor- almak suretiyle bunu yapabileceklerini söyledik ama yazılı

basın, elbette, burada takip edecek sonuna kadar, alacak. Yoksa, bu şartlar altında zaten burada çalışabilme imkânı yok. Ben, aynı şekilde, aynı uygulamayı sürdürmek için bunu söyledim. Görsel basın çekimlerini yapısın. Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu da burada bütün konuşmaları, görüşmeleri kayıt altına alacak, çekecek ve gerekli yerlere de iletcekler talep üzerine.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, ortamı izlemek, sizi zorlamak gibi bir niyetimiz yok, sadece çözüm üretmeye çalışıyoruz. Arzu ederseniz, grup başkan vekillerimiz burada -her siyasi partinin- bir araya gelsinler, sizinle beraber bir çözüm üretsinler. Beş on dakika ara verin, konuşun. Yani, mesele bir şeyi tıkamak ya da “olmaz”ın üzerinden saatlerce konuşmak değil, öyle bir niyetimiz yok ama bu işi çözmek için grup başkan vekilleriyle siz bir araya gelin, yani salonlardan hangisi müsaittir, nedir, gerekirse idare amirleriyle görüşün.

BAŞKAN – Bülent Bey, bu görüşmeleri yaptık biz, görüştük, yerlerle ilgili bilgi aldık Meclis Başkanlığından. Yani bize verdikleri sayılar bunlar; sandalye ilavesi yapabilecekleri miktarı belirttiler, bu belli.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Periscope yayınına yasak var mı?

BAŞKAN – Periscope yayına ben yasak diyorum, evet.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Özgür Bey, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Salonda bulunan herkesi, sizi, selamladığımız herkesi şahsım ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına selamliyorum.

Önemli olan, biraz önce Sayın Genel Başkan Yardımcımızın ifade ettiği gibi, Türkiye tarihinin belki de Anayasa Komisyonunda görüşülebilecek en kritik, en önemli; Cumhuriyet Halk Partisinin de, diğer partilerin de görüşlerini açıklıkla, rahatlıkla ifade edebilecekleri, belki görüşmelerin gün boyu ve gece boyunca süreceği ortamın sağlık açısından, katılan milletvekillerinin, katılan uzmanların, basın mensuplarının sağlıkları açısından, psikolojileri açısından en iyi durumda tutulması gereken bir toplantıdayız. Herhangi bir komisyon toplantısında dahi fizikî imkânsızlıklar komisyon başkanlık divanı tarafından hızla giderilir. Şu anda sadece Cumhuriyet Halk Partisinden 68 milletvekili arkadaşımız yer bulamadıkları için ayaktalar ya da kapının önündeler. Diğer partilerde de durumun farklı olmadığını ya da süreç içinde diğer milletvekillerimizin de burada bulunmak isteyeceklerini öngörüyoruz.

Burada sizin bize getirdiğiniz bilgi, komisyonların standart sandalyelerinin sayıldığı durumdaki tabloyu, bu Komisyonunda mümkün olan en çok oturma alanıyla, sandalyeyle tahkim edildiğinde ortaya çıkan tablo olarak koyuyorsunuz. Biz size diyoruz ki: Dört partinin grup başkan vekili ve bir Meclis Başkan Vekili ya da şahsınızın varlığında kısa bir toplantıda, Meclis Başkanlığından bu toplantıyı... Katılmak isteyen tüm milletvekillerinin oturarak takip edebilecekleri, basın mensuplarının görevlerini yapabileceği, bürokrasinin, katkı sağlamak isteyen sivil toplum örgütlerinin, meslek örgütlerinin katkıyı sağlayabilecekleri salonlar mevcut. Bunu çok hızlı bir şekilde çözebiliriz. Bu binada mevcut, ana binada mevcut ama bunlar komisyon salonları değil. Bunu hızlı bir şekilde halledebiliriz. Bu konuda lütfen meseleyi bir sağırlar diyaloguna dönüştürmeden, sonuç odaklı... Bir ara verin, on dakika, bir araya gelelim ve bu toplantının yapılabileceği uygun bir mekânı Komisyonunuza takdim edelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, bu konuda, salonlarla ilgili daha önce Meclis Başkanlığıyla da görüştük. Dediğiniz salonlar, grup toplantılarının yapıldığı salonları kastediyorsunuz. Bu salonlardaki -veya burada konferans salonu var- mekânları da gördük. Yani, buradaki gibi bir komisyon çalışmasının yapılabileceği mahiyette değil o salonlar.

Şimdi, Bülent Bey'in de başlangıçta söylediği gibi, yani, burada, bu görüşmenin biz de chemmiyetini, kimleri alakadar ettiğini ve konuşmak isteyen, söz almak isteyen herkesin konuşmasına imkân sağlayacak bir şekilde sürdürülmesi gerektiğini düşünüyoruz. O bakımdan bir acelemiz yok, vaktimiz var. Hemen, bugün, bir saat içerisinde bütün konuşmalar, görüşmeler yapılacak değil. Devam edecek bu, günlerce devam edecek. Özgür Bey'in dediği gibi, belki geç saatlere kadar devam edecek, birkaç gün devam edecek, daha arkası olacak bunun. O bakımdan, burada, vakit bakımından bir sıkıntımız, bir sınırlamamız yok. Dolayısıyla, bütün arkadaşlarımızı aynı anda burada oturacak yerimiz olmasa da bu konuşmaların takibini zaman içerisinde sağlayacak bir ortam var burada. Bunu dokunulmazlıkla ilgili anayasa değişikliği görüşmesinde de sağladık. O bakımdan, biz öncesinde temas ettik, salonların yerlerini de gördük, mekânları da gördük. Komisyon toplantısı yapılabilecek, en çok kişiye oturma imkânı sağlayacak yer burası. Bu bakımdan, biz başlayalım görüşmelerimize. Bunun böyle olduğunu...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Görsel basınla ilgili bir önerim var.

BAŞKAN – Onu da söyleyeceğim.

Bunun burada sürdürülebilir olduğunu göreceğiz inşallah. Geçen sefer de başında oldu, yaşandı bunlar ama daha sonra gördük ki bu Komisyon toplantısı burada, bu salonda yapılabiliyor.

Sayın başkan vekillerim, görsel basınla ilgili olarak da bunları bir halledelim, bir başlayalım, teklif sahibi bir konuşsun. Daha çok konuşacağız, vaktimiz var.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir şey ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Bir saniye...

Buyurun Sayın Gök.

LEVENT GÖK (Ankara) – Kayda geçmesi açısından çok da önemli değil söyleyeceklerim. Siz az önce ifade ettiniz, “Biz, Meclis Başkanıyla görüştük, en uygun salonun burası olduğuna karar verdik.” derken acaba diğer parti gruplarının temsilcileriyle beraber mi yaptınız, yoksa yalnız bir görüşme mi yaptınız?

BAŞKAN – Yok, hayır, bu salonla ilgili olarak, Komisyon Başkanının uhdesinde olan...

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, bizim diğer gruplardaki arkadaşlardan birer temsilciyle bu mutabakata varmadınız.

BAŞKAN – Hayır, tabii.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, arkadaşlarımız bu salonu yeni görüyorlar daha doğrusu.

BAŞKAN – Hayır, olur mu? Hep toplantılarımızı burada yaptık.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, hayır, bu toplantının Anayasa gündemli bu toplantı için olduğunu sizin o duyurunuzdan sonra öğrendiler, onu demek istiyorum. Çünkü, siz ifade ettiniz: “Biz Meclis Başkanıyla görüştük, değişik odalara baktık.” Bu görüşmeler sırasında, acaba yanınızda, örneğin, Cumhuriyet Halk Partisinden, HDP'den ya da MHP'den arkadaşlarımız yoktu, değil mi?

BAŞKAN – Yoktu, doğrudur.

LEVENT GÖK (Ankara) – İşte, zaten söz konusu olan itiraz konusu da bu. Bence uygun yerler var. İsterseniz bir makul arada bu işi çözebiliriz toplantının sıhhatli geçmesi açısından. Küçük bir ara verip beraber bir konuşalım, ondan sonra toplantımıza devam edelim Sayın Başkan.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sayın Başkan, ben milletvekiliyim, sizi göremiyorum bile. Anayasa değiştiriyorsunuz, normal bir yasa yapmıyorsunuz. Gereken neyse... Gerekirse yeni salon yapacaksınız. Bu, Anayasa. Rica ederiz. Bakın, arkada bekliyorum, ben milletvekiliyim.

MEHMET UĞUR DİLİPAK (Kahramanmaraş) – Ön tarafa gel.

LEVENT GÖK (Ankara) – Arkada da öyle birçok arkadaşımız var.

BAŞKAN - Tabii. İşte, biz görsel basını dışarı alırsak o ortam sağlanacak, siz merak etmeyin. Biz bunu daha önce denedik, oldu çünkü, dokunulmazlıkla ilgili görüşmede oldu bu.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sayın Başkan, küçük bir ara verin, bir çay içelim beraber.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Küçük bir ara verin. Partilerin grup başkan vekilleri Komisyonunuza gelmiş, talepte bulunuyorlar.

AYTUĞ ATICI (Mersin) - Sayın Başkan, bakın, hekim olarak söylüyorum: Oksijen düşüyor. Sağlık açısından oksijen düşünce hiçbirimizin beyni iyi çalışmaz.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Sayın Başkanım, usulle ilgili konuşmama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Tabii Sayın Grup Başkan Vekili, buyurun, bir dakika...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar... (Gürültüler)

Sevgili arkadaşlar, müsaade edin.

BAŞKAN - Arkadaşlar, lütfen... Yani, herkes konuşacak tabii ki, sırayla yalnız. Sırayla, lütfen.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Şu usulü biz hangi salonda yaparsak yapalım, dışarıdan müdahale eden bir milletvekili arkadaşımız olduğu takdirde kontrolü, demokratik bir şekilde tartışmayı sağlama imkânımız mevcut değil.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Milletvekili o, dışarıdan değil.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Bakın, teşekkür ediyoruz, milletvekili arkadaşımız ama burada grup başkan vekilleri konuşuyor, genel başkan yardımcıları konuşuyor, salonla ilgili meseleyi gündeme getiriyor. Ben de bir siyasi partinin Grup Başkan Vekili olarak görüşlerimi ifade etmek istiyorum ama maalesef milletvekili arkadaşlarım benim konuşmama müsaade etmiyorlar. Dinlerlerse herhâlde ortak bir kanaate nasıl olacağı konusunu da ifade etmiş olurum.

BAŞKAN - Tabii, buyurun.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Bakınız değerli arkadaşlar, esas olan, Komisyonların kendi salonlarında toplanmalarıdır. Anayasa Komisyonu ve diğer komisyonlar da Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'ne göre, Meclis Başkanlık Divanının aldığı karar çerçevesinde kendilerine tahsis edilen komisyonlarda toplanmakla mükelleftirler. Nitekim, hem Plan ve Bütçe Komisyonunun hem KİT Komisyonunun farklı bir düzenleme yapısı var; diğer komisyonların yapıları, eski binada olduğu gibi, düzenlemeydi. Ama yeni bina yapılmakla birlikte buraya geçti. Ki doktor sayın milletvekilimizin söylediği gibi, eski binayı bilerseniz, basık, havanın çok sıkıcı olduğu ve buradaki zeminin, imkânların daha doğru olduğu kanaatindeyim.

Açıkçası, milletvekili arkadaşlarımız muhakkak ki her türlü konuyu gündeme getirsinler, her meseleyi tartışalım, görüşelim ama komisyon başkanının yaptığı görüşmelerde zaten komisyon başkanları... Meclis Başkanlığı çerçevesinde yapılan bir iştir.

Biraz önce Sayın Başkanın söylediği gibi -uygular veya uygulamaz, takdir kendisine aittir- ilk konuşmalar yapıldıktan sonra görsel basımız buraya müsaade ettiği takdirde milletvekili arkadaşlarımıza hem konuşma imkânı çıkacak hem de yer yönünden pek büyük bir sorun olmayacak diye düşünüyorum.

Bir de, izin verirseniz Sayın Başkanım, danışman arkadaşlar var mı, yok mu, bilmiyorum burada, Komisyonun şeyinde; eğer danışman arkadaşlarımız varsa, milletvekillerine yer açabilmek adına, danışmanlarla ilgili konuda -varsa, bilmiyorum onun şeyini de- milletvekilimiz bir görevliyi çağırır, danışmanlarına kendisi notunu verir, not da o görevli vasıtasıyla olmuş olur diye düşünüyorum.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Hepsi milletvekili.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Yani, bu süre içerisinde, benim gördüğüm Türkiye Büyük Millet Meclisi salonlarında en uygun komisyon salonunun burası olduğunu biliyorum. Daha önceki Anayasa değişiklik tekliflerini hatırlarsınız.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) - Binayı yeni yaptınız. Keşke daha büyük yapsaydınız.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - KİT Komisyonunda, Plan ve Bütçe Komisyonunda, çeşitli yerlerde yaptık ama o komisyonları da değerlendirdiğim takdirde burası herhâlde en güzel komisyon salonu diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Evet.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sayın Elitaş, 4+4'te de aynı sıkıntıyı yaşadık.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - KİT Komisyonunda yaptık onu.

LEVENT GÖK (Ankara) - KİT'te yaptık, KİT Komisyonunda da aynı şeyi yaşadık.

BAŞKAN - KİT salonundan büyük burası, mekân itibarıyla KİT salonunun aşağı yukarı 2 katı.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - KİT Komisyonundan büyük burası.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Sayın Başkan, bir cümle... Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Bülent Bey...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Sayın Grup Başkan Vekiline, yani Sayın Elitaş'a cevaben söylemiyorum.

Şimdi, Sayın Başkanım, tabii, tahsis edilen salon bu, bunu biliyoruz ama daha önce hem Adalet Komisyonunun hem Millî Eğitim Komisyonunun toplantılarını ihtiyaç nedeniyle kendi salonu dışında yaptığımız biliyoruz. Bu tartışmayı, ne yazık ki, ilk defa da yaşamıyoruz, yani keşke bu tartışmaları yaşamasak.

Meclis İhtisarı'nda açıkça "Şurada toplanır." diye bir düzenleme yok ama olsa dahi, bugüne kadar...

BAŞKAN - Var, 35'inci maddede.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Hayır, "Tahsis edilen salonda toplanır." diyor. Şimdi, olsa dahi, bugüne kadar yapılan uygulamalara bağlı olarak ihtiyaca cevap veren başka salonlarda nasıl toplantı yapılmışsa bu yapılabilir.

Her şeyi bir tarafa bıraktım, bununla ilgili söyleyeceğim son şey: Burada sayın grup başkan vekilleri sizinle on dakikalık bir özel görüşme talebinde bulunuyor. Bütün yazılı kuralları bırakın, nezaketen bile en azından bu talebe “Olur.” deyip -bir yere gitmeyiz biz, burada otururuz- yani bunu görüşmenizde hiçbir mahzur yok. Keşke daha önce yapsaydınız ve orada bu iş çözülmüş olsaydı da bugün görüşmeseydik.

Ben yine aynı şeyi söylüyorum: Hiçbir şey olmasa nezaket gereği, grup başkan vekillerinin bu talepleri çerçevesinde bir on dakika sizin odanızda bir kahve ikram edin, konuşun, belki bulursunuz bir çözüm Sayın Başkan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Tabii, müsait bir zamanda kahve içeceğiz, ben ikram edeceğim grup başkan vekillerimize.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Usulle ilgili talebim var efendim, usulle ilgili.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan, kısa bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN - Ama bir saniye, önce bunu halledelim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Hayır, kısa bir şey söyleyeyim, öyle değerlendirin.

BAŞKAN - Bakın, şimdi, şikâyetçi olduğumuz konuya zemin hazırlayan bir tablo var burada.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Tamam işte, ona ilişkin söyleyeceğim.

BAŞKAN - Önce salonun konuşulabilir, görüşmenin sürdürülebilir hâle getirilmesini temin edeyim, bu benim görevim İç Tüzük'e göre. Ondan sonra konuşacağız hepsini.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Tamam, salona ilişkin son sözümü söyleyeyim.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, öncelikle, danışmanlar -İç Tüzük'e göre komisyon toplantısına kimin girebileceği belli- danışman arkadaşlar varsa onların salon dışına çıkmaları milletvekillerimize burada yer, imkân sağlanması bakımından önemli, onu bir sağlayalım lütfen.

Bir de, arkadaşlar, görsel basınla ilgili görüşümü, kanaatimi, kararımı tekrar söylüyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu dışındaki görsel basın mensubu arkadaşlarımız lütfen salonun dışında bulunsunlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Sayın Başkan, usulle ilgili talebimiz var.

BAŞKAN - Yazılı basın mensubu arkadaşlarımız burada olacaklar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Usulle ilgili, danışmanlarımız ve görsel basınla ilgili, müsaade ederseniz, çok kısa arz edeyim, öyle değerlendirin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan, bir dakika söz aldık HDP adına. Bir daha küçük bir şey söyleyeceğiz, bir müsaade edin lütfen.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Biz de AK PARTİ adına iki dakika söz aldık.

BAŞKAN - Bir dakika, tamam, peki.

Buyurun Meral Hanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan, öncelikle şu hususu açıklığa kavuşturalım: Demin sizler konuşmanızda dokunulmazlık meselesinde “Burada yaptık, gayet iyi oldu.” anlamına gelecek -ben mealen söylüyorum- bir açıklamada bulundunuz, bunu çok talihsiz olarak değerlendirdiğimizi ifade etmek istiyoruz. Dokunulmazlıkların kaldırılması tarihi olan 20 Mayıs’ta hiç de bir tartışma yapamadık, sağlıklı bir değerlendirme yapamadık. Yani, yine böyle tikiş tikiş, burada alelacele bir basın...

BAŞKAN - Meral Hanım, konuşma sürelerini çıkartayım isterseniz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Basın sizin talimatınızla dışarı çıkarıldı ve o 20 Mayıs’taki karar sebebiyle şu anda milletvekilleri cezaevinde. Yani, onu sanki böyle meşru, doğru bir şeymiş gibi lütfen kamuoyuna yansıtmayalım; ne o gün doğrudu ne bugün doğru. Şu anda danışmanların çıkması ya da basının çıkması burayı rahatlatmayacak. Bizim talebimiz çok net. Yani, Cumhuriyet Halk Partisine görüşlerini soruyoruz, hani on dakika şüphesiz ara verilmeli ama biz bu kadar hayati bir meselenin kesinlikle Genel Kurulda tartışılmasını öneriyoruz. Yani, bu kadar...

BAŞKAN - Genel Kurulda tartışılacak zaten.

SALİH CORA (Trabzon) - Genel Kurula gelecek zaten.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Hayır, hayır. Yani, Genel Kurul tatilinde bir hafta sadece Anayasa tartışalım.

BAŞKAN - Ama o konuda bir...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Yani, dokunulmazlık meselesini özellikle... Yani, o gün iyi yapamadık, bugün de yapamıyoruz. Bu koşullarda sağlıklı bir değerlendirme yapma şansımız yok, lütfen bir daha değerlendirin.

BAŞKAN - Muharrem Bey, buyurunuz, siz istediniz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Grup Başkan Vekili dedi ki: “Görsel basın ve danışmanlar çıkarsa salonumuz biraz daha rahatlayacak.” Aksine, onlar hiç çıkmamalı. Aksine, sivil toplum kuruluşları da burada olmalı. Mesela Türkiye Barolar Birliğine bilgi verildi mi, çağrıldı mı, davet edildi mi? Onun için bu salon tartışmaları yapılıyor.

Bu, sıradan bir Anayasa değişikliği değil, bu, Anayasa değişikliğinden öte bir şey, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini tartışmaya açan bir teklife karşı karşıyayız. Ve bu teklifi imzalayan 316 sayın milletvekili, iktidar partisi grubu asli kurucu iktidar değil, mevcut Anayasa’ya göre kurulmuş bir iktidar. Burada bu kadar önemli, milletin egemenliğiyle ilgili bir paket tartışılacakken bütün milletin bu tartışmaları gece gündüz takip etmesi, sivil toplum örgütlerinin takip etmesi bir zorunluluk arz eder. Ve ben danışmanımla birlikte çalışmak zorundayım burada. Bu, sıradan bir Anayasa değişikliği değil, onun için uygun bir salon, onun için görsel basının çıkartılmaması... Türkiye’deki bütün görsel basın Türkiye Büyük Millet Meclisi TV’nin kendisine vereceği yayınlarla yürümemeli, yani katılımcılık açısından, şeffaflık açısından. Ve millet, burada herkes ne konuşuyor, duymalı, bilmeli. Çünkü burada Anayasa’nın “Başlangıç” kısmından tutun da Anayasa’nın ilk 4 maddesindeki daha sonra tartışacağımız ilkeler tartışmaya açılıyor bu pakette. Egemenliğin önemli bir bölümünün Meclisten alınıp bir kişide toplanması söz konusu. Oysa bizim Anayasa’mız böyle bir şeyi reddeder. Biz milletvekilleri olarak bu Anayasa’ya sadakat için yemin ettik, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağımıza yemin ettik. Onun için, bu paket böyle, danışmanlar olmadan, görsel basın olmadan, sivil toplum kuruluşları olmadan tartışılacaksa, o zaman burada ben iyi niyet görmüyorum, demokrasi kültürü görmüyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinde tarihin en önemli... Burada tarihe notlar düşülecek.

Bunu milletle birlikte yapmalıyız, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte yapmalıyız. Neden çekiniyoruz, neden korkuyoruz? Koskoca Türkiye Cumhuriyeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi uygun bir salon, görsel basının bir tarafta takip edebileceği, sivil toplum kuruluşlarının bir tarafta takip edeceği, bütün milletvekillerinin oturabileceği, gece gündüz, haftalarca, sağlıklı tartışmalarımızın yapılabileceği bir zemin yaratamıyor mu, yani acz içinde miyiz biz?

Bakın, grup başkan vekillerimiz burada, Komisyon Başkanımız burada; bir araya gelin, bu sorunu lütfen çözün, bunu lütfen çözün.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ben de bu konuyla ilgili söz alabilir miyim?

BAŞKAN - Muharrem Bey, bunu...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, ben de bu konuyla ilgili iki cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Muharrem Bey’in söylediklerine katılıyorum. Bu, gerçekten, bir toplumsal sözleşme... Ve daha önce yapılan açıklamalar vardı bu paketle ilgili, “367’nin üzerinde dahi geçse biz bunu millete götüreceğiz.” dendi değil mi? Peki, milletin, bu görüşmeleri şu aşamada... Hani, zaten şu aşamaya kadar ne üniversitelere ne STK’lara ne akademisyenlere ne de başka sivil toplum kuruluşlarına sorulmadığı, görüşü alınmadığı hâlde -ki darbe dönemlerinde bile bu yapıldı, bugüne kadar yapılan Anayasalarda- en azından görüşmelerin başladığı -hani, teklif aşamasında hiçbir şekilde milletin bilgisi olmadı- en azından görüşme aşamalarında milletin neler görüşüldüğünü, neler konuşulduğunu, neler getirileceğini, neler götürüleceğini bilmesi açısından, kamuoyunun bilgileneceği açısından -milletle güveniyoruz, sonuna kadar güveniyoruz- bu açıdan, bilgileneceği açıdan ben de görsel basının mutlaka olması gerektiğini düşünüyorum.

Salonla ilgili olarak da şunu söyleyeyim Sayın Başkan: Belki, hani, daha önceki yaşadığımız deneyimlerden şöyle bir şey mi bekliyor: “Nasıl olsa milletvekilleri bir süre sonra yorulurlar, hani, terk ederler, burada Komisyon üyeleriyle devam ederiz, böylece daha kısa sürede geçer.” Yani böyle bir beklenti mi var, bilemiyorum ama cumhuriyet, Türkiye Cumhuriyeti 1 metrelik, 2 metrelik siperlerde yıllarca mücadele verilerek kuruldu. Burada bizi üst üste koyarak da bu görüşmeleri yapsanız cumhuriyeti yıkan bu teklife karşı bütün arkadaşlarımız sonuna kadar, günlerce, aylarca, gerekirse yıllarca -çok net söylüyorum- mücadele verecektir, o kararlılıkta, bundan kuşkunuz olmasın. O yüzden, gelin, birlikte hoşgörü içerisinde, ülkemizin menfaatlerini düşünerek tartışalım, konuşalım ve bunun fiziki yapısını ayarlamak için samimiyetinizi ortaya koyun diyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki, arkadaşlar, çok teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, çok kısa...

BAŞKAN – Bu konuyla ilgili...

MURAT EMİR (Ankara) – Çok kısa...

BAŞKAN - Lütfen Murat Bey...

MURAT EMİR (Ankara) – Bu konuyla alakalı çok kısa...

BAŞKAN – Devam edelim, başlayalım, ondan sonra...

MURAT EMİR (Ankara) – Yeni bir şey söyleyeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ama Başkan olarak herhâlde kendime de söz vereyim arada, müsaade ederseniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Yok, bir cümlelik bir şey söyleyeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın, komisyon toplantılarına dair bir hükmümüz var. Anayasa Komisyonu toplantısının, sizin attığınız anlamla olur, bizim attığımız anlamla olur, başka şeyler de olabilir, onlar kişisel yaklaşımlar, onları konuşacağız zaten...

MURAT EMİR (Ankara) – Başka bir şey söyleyeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Müsaade buyurun, müsaade buyurun da ben konuşayım biraz da.

Bunlar hangi anlamda olursa olsun ama bir taraftan da Komisyon toplantımızı İç Tüzük’e göre de yürütmek zorundayız. Toplantılara kimlerin katılacağı İç Tüzük’te yazılmış. Ha, diyorsanız ki “Bu toplantı bize göre çok önemli. İç Tüzük’ü dikkate almadan ayrı bir toplantı formatında yapalım.” Öyle değil, öyle yapamayız; İç Tüzük’e göre bunu yapmak zorundayız. Malumunuz, biliyorsunuz, Anayasa değişikliğinin İç Tüzük’e göre yapılması zaten İç Tüzük’e göre, Anayasa göre de bir mecburiyet. Sonuç itibarıyla, bu salonda, Meral Hanım’a da söylüyorum, yani, tabii ki teşbih gösteriyoruz, daha önceki toplantıya bir teşbih yapıyoruz ama teşbihte... Teşbih yolu vardır sadece belli bir bakımdan, yani buradaki toplantı, oturma yolu bakımından ama toplantının bütünü... .

MERAL DANİŞ BEŞTAŞ (Adana) - Yani, iyi olmadı diyoruz.

BAŞKAN - İnşallah öyle olmaz diye biz de ümit ediyoruz, öyle olmaması da lazım, Meclisin mehabetine yakışan bir toplantı değildi o toplantı. O bakımdan, değerli arkadaşlar, İç Tüzük’e göre komisyon toplantılarına kimlerin katılacağı belli. Komisyon toplantılarının sadece bizim İç Tüzük’ümüzde değil, bütün dünyada da Genel Kurul görüşmeleri elbette bütün umuma açıktır ama komisyon toplantılarında sadece komisyonlarda ilgili olanlara açık olduğunu... Bütün dünya parlamentolarında da böyle. Dolayısıyla, burada biz mümkün olduğu kadar tabii ki salonun hacmi nispetinde alıyoruz ama danışman arkadaşlar konusu konuşulmuştu, onların dışarıda beklemeleri mümkündür, burada milletvekillerinin bulunması açısından imkân olur. Görsel basını da dışarıya davet ediyorum lütfen.

Toplantıya devam ediyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, istirham ediyorum, bir cümle... Türkiye Cumhuriyeti’nin rejini tartışıyoruz burada.

BAŞKAN – Buyurun Murat Bey.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. Öncelikle sizin tabii, İç Tüzük’e atıf yapmanızı önemsiyorum. İç Tüzük’ümüze göre de, yerleşmiş siyasi geleneklerimize göre de buradaki tartışma ortamının demokratik, şeffaf, herkes açısından duyulabilir, görülebilir, haberleşme hakkına saygı duyar bir biçimde yürütülmesi ve başta milletvekilleri olmak üzere danışmanların da burada etkili ve verimli bir çalışma yürütmesinin sağlanması görevi sizin üzerinizde ve sizin bu görevinizi ihmal ettiğinizi, hatta ben şu çağrılı listeye baktığım zaman bilerek ihmal ettiğinizi, görüyorum. Çünkü davet ettiklerinize baktığımız zaman sivil toplumun, barolar birliğinin, üniversitelerin, saygın akademisyenlerin burada olmadığını görüyoruz. Bu bir eksiklik ve bu görev size düşerdi.

Yalnız, siz bir şey daha yaptınız. Göreviniz olmayan, yetkiniz olmayan bir şey yaptınız burada. Biz buraya yaklaşık yarım saat önce geldik, masamıza oturmak, yerleşmek, notlarımıza bakmak için geldik ancak dışarıdaki polis memurları “Başkan ‘Ben gelene kadar kapıyı açmayın.’ talimatı verdi.” dediler.

Bu talimatı verdiniz mi? Böyle bir yetkiniz var mı? Bu salon sizin dilediğinizce tasarruf edebileceğiniz mülkiyetiniz midir? Bu hakkı nereden alıyorsunuz? İç Tüzük'e göre çalışırsak bu İç Tüzük'e siz baştan uyacak mısınız? Bu sorulara öncelikle cevap vermenizi diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MURAT EMİR (Ankara) – Cevap vermeyecek misiniz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Hayır, hayır...

MURAT EMİR (Ankara) – Ben on dakika kapıda bekledim. Niye bekletildiğimi öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Murat Bey, “ben gelmeden kapı açılmasın” talimatı vermedim. Nitekim kapı ben gelmeden açıldı zaten.

MURAT EMİR (Ankara) – Polis memuru onlar. Biz orada itiraz edince açıldı Sayın Başkan, onlar polis memuru, devletin görevlisi memurlar o zaman yalan söylüyorlar.

BAŞKAN – Şimdi, kimseyi yalan söylemekle itham etmeyin.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

MURAT EMİR (Ankara) – Kameraların önünde oldu.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, ben buranın düzenini sağlamakta görevliyim.

Görsel basın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu dışında kameralar dışarı çıkabilir mi lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, partimizin...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, Grup Başkan Vekilimiz konuşma talep ediyor.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Devam edeceğiz, herkese söz vereceğim.

Lütfen, arkadaşlar, yardımcı olun kameraların çıkışı için.

Teşekkür ediyoruz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, bu konuyla ilgili bir ifade şansımız olabilir mi.

Bir ifadelik şansımız olabilir mi bu konuyla ilgili.

BAŞKAN – Bir saniye, söz vereceğim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, konuyla ilgili birer kere konuştuğuktan sonra çıkaracaksınız Sayın Başkan.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, burada partimizin Grup Başkan Vekili olarak konuşma talebim var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, grup başkan vekili konuşmak istiyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Filiz Hanım, buyurun.

MEHMET UĞUR DİLİPAK (Kahramanmaraş) – Yeni geldiniz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani saatimi ve gelişimi size soracak değilim.

BAŞKAN – Buyurun Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Her şeye müdahil olma lütfen.

MEHMET UĞUR DİLİPAK (Kahramanmaraş) – Hadi oradan!

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir dur ya, her şeye karışyorsun, git Başkanın yerine otur.

BAŞKAN – Uğur Bey, lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, üzerinde görüşmekte olduğumuz şey bir anayasa teklifi olduğu iddia edilen bir teklif ve bu anayasa... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, dinleyelim lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şimdi, bu ortam zaten şu anda bile kendini gösteriyor yani insanlara rahat izleme...

BAŞKAN – Filiz Hanım, bir saniye müsaade eder misiniz.

O anlamda bir sorun yok. Herkese söz vereceğimizi söyledik, belli bir sırayla da söz veriyoruz. Ama söz verilmeden başkası konuşurken konuşursa arkadaşlar olmaz tabii ki. Birbirimize saygı göstereceğiz. Konuşanı, söz verileni dinleyeceğiz. İsteyen varsa tekrar söz vereceğiz ama bu usulü de, sırayı da lütfen bana bırakın yani öyle bir görevimiz var bizim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Saygıyı da zedeleyen bir çalışma ortamı var burada.

BAŞKAN – Buyurun Filiz Hanım, lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şimdi, bir kez daha ifade etmek istiyorum: Burada bütün toplumu ilgilendiren bir tekliften söz ediyoruz, bir anayasa teklifinden. Anayasa bir toplumsal sözleşmedir. Bunu burada çok sayıda hukukçu var ve sadece çok sayıda hukukçu değil, halkımız da bilmektedir. “Anayasa” dediğiniz şey bir toplumsal uzlaşmayla değiştirilebilir, mutabakatla değiştirilebilir. Öncelikle bunun için zaten fiziki koşulların da sağlanması gerekir. Yani benim karşımda gördüğüm İlhan Cihaner’in ayakta olduğu bir fiziki koşulda anayasa teklifi aslında görülemez. Basının dışarıya çıkarıldığı bir ortamda anayasa teklifi görülemez çünkü anayasa teklifi halktan kaçırılarak sadece milletvekillerinin konuşarak yapabileceği bir şey değildir. Eğer “toplumsal sözleşme” diyorsak bunun şeffaf bir şekilde, açık olarak yapılması gerekir. Şu gün yaşadığımız koşulları biliyorsunuz. Her gün bir patlamayla sarsılıyor. Biz kendi partimizde olanlardan söz etmiyoruz bile şu anda eş başkanlarımız, milletvekillerimiz içerideyken zaten nasıl bir meşruiyetle bunun konuşulduğundan söz etmeyeceğim ama onun ötesinde bir büyükelçinin öldürüldüğü bir ülkede şu anda biz anayasa teklifi görüşüyoruz ve bunun gerçekten uzlaşmayla, hassasiyetle ve hepimizin sözlerine dikkat ederek bir şekilde yapılması gerekir. Dediğim gibi, basından gizlenemez, halktan gizlenemez. Halkın önünde tartışılması lazım. Bu nedenle eğer buranın koşulları uygun değilse ve daha uygun koşullar sağlanamıyorsa o zaman Genel Kurulda basının da, halkın da izlediği bir şekilde bu görüşmelerin yapılması gerekiyor. Öncelikle bunu ifade etmek istedik. Ve anayasa, dediğim gibi, zaten, geliş usulü anlamında hakikaten partimizin tamamen dışlandığı hatta sonradan CHP’nin de dışlandığı ve iki parti arasında konuşmalarla getirilen bir metin. Yani bu metni şu anda biz hakikaten bir uzlaşma, bir anayasa ve bu halk için barış getirecek, uzlaşma getirecek, sükûnet getirecek, huzur getirecek, demokrasi getirecek, özgürlükler getirecek bir teklif hâline dönüştürmek istiyorsak bunun yolu yöntemi

bu değildir. Ama birisine başkanlık getirmek için burada konuşacaksak o zaten herhâlde farklı bir niyeti ifade etmektedir. Bunun koşulları böyle bir koşul değildir. Basın burada olmalı, halkımız da burada yapılan tartışmaları izlemelidir. Bizim tavrımız bu konuda nettir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, görsel basını lütfen dışarıya alıyoruz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, bir söz almak istiyorum.

BAŞKAN – Görsel basın dışarı çıkacak, ondan sonra söz vereceğim, lütfen hızlıca hareket edelim, Komisyon çalışmalarını engellemeyelim.

Teşekkür ediyoruz basına. (Gürültüler)

Arkadaşlar, İç Tüzük'e göre yapıyoruz görüşmeyi.

Tabii, referandum da yapacağız, kimseden gizli saklı bir şey yok. Tutanaklar burada, herkesin görüşmesi var burada. TBMM Televizyonu alıyor.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Akın Bey, sizden önce söz isteyenler de var, burada var. Yanıyor bütün ışıklar ama böyle bir istisnai bir şey de yok.

Lütfen, görsel basını dışarı alıyoruz, görüşmelere devam edeceğiz.

Hızlıca, lütfen...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, neden halkın özgürlüğünü kısıtlıyorsunuz? Neden burayı izleyemiyor halk? Direkt neden canlı izleyemiyor Sayın Başkan?

BAŞKAN – Komisyon toplantıları canlı yayında verilmiyor, onun için arkadaşlar.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Burası Türkiye Cumhuriyeti devletinin bütün 79 milyonun geleceğini ilgilendiriyor Sayın Başkan! 79 milyon kişinin geleceğini ilgilendiriyor Sayın Başkan.(Gürültüler)

BAŞKAN – Evet arkadaşlar...

Görsel basın, lütfen dışarı.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, 79 milyon burayı izlemek istiyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, kameralara yardımcı olun.

Teşekkür ediyoruz.(Gürültüler)

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – 4 Mayıs 2007'de Dolmabahçe'de...

BAŞKAN – Arkadaşlar, anlatırsınız bunları değerli arkadaşlar.

Kameralar çıksın, kayıt yapılacak, anlatırsınız ama cevap verecek bir şekilde anlatalım bunları Sayın Pekşen.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Ben bunları yazdım arkadaşlar.

BAŞKAN – Tabii, içini göremiyorlar.

Lütfen, kameralar, lütfen.

Önce bir düzeni sağlayalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Üç tane ajansın kamerasından burada var. Görsel basın çıktı. Her partiden birer konuşmacıyı konuşması sırasında sadece üç ajansın birer kamerası kaldı. Üç ajans var. Hem toplum şeffaf bir şekilde bilgi sahibi olur hem teklif sahipleri hem vatandaş hem siyasi partiler seslerini duyurabilirler.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Neden çıkarıyorsunuz kameraları Sayın Başkan!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Üç ajans kamerasının kalmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN – Meclis televizyonu çekim yapıyor, yapacak.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Arkadaşlar, Komisyon gündemine hâkim ve bir karar aldı.

BAŞKAN – Muhammet Emin Bey, lütfen...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Üç tane ajans kalsın. Üç ajans kamerasından izdiham olmaz Sayın Başkan, buna medya da itiraz etmez, biz de itiraz etmeyiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, üç tane ajans kalsın, diğerlerini tamam çıkarın.

BAŞKAN – Arkadaşlar, danışman var mı burada, danışmanlar da varsa lütfen... Acelemiz yok, ihtiyaç olduğunda haber iletebiliriz danışmanlara, içeri çağırabiliriz. Görevlilerimiz var içeride. Ama bakın, ne kadar bir rahatlama oldu salonda, daha da olacak.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – 2010 referandumu da böyleydi. Yapmayın dedik, etmeyin dedik.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – 2010’da ne yaptıklarını F 16’lar alçak uçuş yapınca anladılar.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Muhalefeti atın toptan, rahatlayın.

BAŞKAN – Öyle değil. Komisyon, siz diyorsunuz ki: “Referandumda yapacağımızı komisyonunda yapalım.”

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Demokrasi size de lazım olacak...

BAŞKAN – “Referandumda yapacağımızı Komisyonunda yapalım.” Olmaz. “Genel Kurulda yapacağımızı Komisyonunda yapalım.” Olmaz. Komisyonun kendine göre bir usulü var, buna göre yapacağız arkadaşlar.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – O zaman ah vah edeceksiniz.

BAŞKAN – Bağırırken daha net anlaşılıyor söyledikleriniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, şurada boş alan var, yani üç tane kamera daha olacak o kadar ya. Şuraya ya. Anadolu Ajansı, Doğan Haber Ajansı, İhlas Haber Ajansı.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, benim bir önerim var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, bir dakika.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Danışman arkadaşlar, lütfen dışarıya... Yazılı basın da ilgili yere geçerse daha rahat... Lütfen...

Danışman arkadaşlar, lütfen dışarıya.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Başkanım burada danışmanlar var efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan sesim oraya gelmiyor...

BAŞKAN – Meral Hanım, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, bu arada...

BAŞKAN – Meral Hanım bakınız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Danışmanlara ilişkin bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN - Madde 31 İç Tüzük...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Tamam Sayın Başkan.

BAŞKAN – Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar “Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar Kurulu üyelerine ve Hükümet temsilcilerine açıktır. Komisyonlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri söz alabilirler. Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önermeleri veremez ve oy kullanamaz.”

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Danışmanlar burada var efendim.

BAŞKAN - Danışman arkadaşlar, lütfen dışarı.

Komisyon çalışmasına devam edeceğiz lütfen.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Bülent Bey.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya Sayın Başkan, bir söz alabiliriz lütfen.

BAŞKAN – Meral Hanım, az evvel burada yeri var mı?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bizim şahsi, kendi danışmanlarımız var.

BAŞKAN – Hayır, siz diyorsunuz ki: “Sizin istediğiniz gibi yapayım.”

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Daha ne istediğimi bilmiyorsunuz.

BAŞKAN - Ben de diyorum ki: “İç Tüzük’e göre yapayım istiyorum.”

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Tamam, İç Tüzük’e göre yapın.

BAŞKAN - Ne yapacağız? İç Tüzük’e göre yapmak istiyorum.

Danışman arkadaşlarımız lütfen dışarı çıksınlar.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Bülent Bey söz vereceğim, lütfen. Şu düzeni sükûneti sağlayalım, ondan sonra.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Osman’ın biraz evvel danışman diye söylediği AKP milletvekili çıktı.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Danışman orada danışman. Grubu iyi tanırım. Sayın Özgür Özel iyi tanırım milletvekillerini.

BAŞKAN – Osman Bey, lütfen, sakın olalım.

MEHMET UĞUR DİLİPAK (Kahramanmaraş) – Yalanın da bu kadarı olur ya! Bu işi sulandırıyorsun kardeşim ya!

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sayın Başkanım, danışmanlar var burada.

BAŞKAN – Danışman arkadaşlar, çıkmadı galiba.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Çıkmadı efendim buradalar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – AKP milletvekilini Osman Bey tanımadı.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Hayır efendim danışman.

BAŞKAN – Yok yok olmaz. Osman’ın tanımadığı milletvekili yoktur. Sadece AK PARTİ’lileri değil hepsini tanır.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Evet.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, şimdi kaldığımız yerden devam ediyoruz. Önce teklifin ilk imza sahiplerinden bir arkadaşımıza söz vereceğim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, söz talebi var.

BAŞKAN - Sayın Bostancı, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Sayın Tezcan’a “Bir dakika söz vereceğim.” dediniz. Sizi bekliyor, siz başka birine veriyorsunuz.

BAŞKAN – Söz vereceğim, tabii.

Daha herkese söz vereceğim, sadece Bülent Bey’e değil.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz, lütfen...

Son olarak Bülent Bey’e söz veriyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Son olarak değil “Kameralar çıksın herkese söz vereceğim.” diye...

BAŞKAN – Şüphesiz, doğru ama sırayla dedim, bir sırayla söz vereceğimi söyledim.

Bülent Bey istisna tanıyorum.

Buyurun Bülent Bey. (Gürültüler)

Arkadaşlar, lütfen...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, şimdi ne yazık ki önemli teklifler görüşülürken bu talihsiz tartışmaları hep yaşıyoruz.

BAŞKAN – Maalesef...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ve bir türlü bize ders olmuyor. Yani salon yetersizliği, danışman, kamera... Yani, şimdi, teklif sahipleri ve Sayın Başbakan çıkıp diyor ki: “Bu 367’nin üzerinde de geçse Meclisten millete soracağız.” Takdir ediyoruz, çok güzel teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Şüphesiz ki o aşamaya da geleceğiz, inşallah.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama şimdi millete soracağımız bir şeyin görüşmesini milletin canlı olarak izlememesi için ne gerekiyorsa onu yapıyorsunuz. Şimdi, aslolan bütün canlı yayın yapan kameraların en azından siyasi parti temsilcilerinin 1’er tanesi konuşurken dinlemesiydi. Söyleyeceğimiz çok şey var, üç saat konuşuruz ama mesele üç saat konuşmak değil. Mesele, söylediğini vatandaşa duyurabilmek. yarın referanduma gittiğinde oy verecek vatandaşın bugün bunu dinlemesi. Burada hadi olmaz dediniz. Dedik ki: 3 tane ajans var. Yerle ilgili problem çözülmedi, 3 tane ajans kalsın, bunlar yayın yapsınlar. Bunlar doğrudan doğruya... Meclis televizyonunun yayını ihtiyaca cevap veren bir şey değil. Ajansların işi bu ve kamuoyunu bilgilendirmekle görevli. Kim ne demişe söyleyecekler. Sizin söylediğinizi de, sizin ne anlattığınızı da söyleyecekler, Sadece bizim ne anlattığımız değil ve biliyoruz ki sizin ne anlattığımız daha çok söylenecek bugünkü medya düzeninde ama buna rağmen bunlara açık bir yapı oluşturun dedik.

Şimdi, arkasından danışmanlar meselesi... Yani daha önceden -dokunulmazlıklar meselesi görüşülürken en azından yerleşmiş bir uygulama var- komisyon üyesi milletvekillerinin danışmanları kalırdı salonda, bu uygulamayı siz yerleştirdiniz.

BAŞKAN – Yerleşmedi, bir kere uyguladık.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır işte yanlış değildi. En azından o dönemde bu uygulananın şu anda tekrar bundan “sarfinazar ediyoruz” demenin bir gerekçesi yok ki. Yani bütün bunlar biz yüksek gerilimde bir tartışma olsun istemiyoruz. Tam tersine ciddi, Anayasa Komisyonunun ciddiyetine uygun şeyleri konuşalım, tartışalım. Yani boşuna söylemiyoruz Türkiye’de bir rejim tartışması var. Bunu iktidar kabul etmiyor, o “sistem tartışması” diyor. O, onun tercihidir ama niye rejim tartışması olduğunu söyleyeceğiz.

BAŞKAN – Teklif sahiplerini dinleyelim, bakalım, ne kastediyorlar Hocam.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Dinleyelim sonuna kadar teklifi, ben de merak ediyorum nasıl anlatacaklar ama milletde dinlesin.

BAŞKAN – Bülent Bey...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bitiriyorum, bitiriyorum.

Başkan Bey, yani düzeni sağlamanın yolu burada kim varsa çıkarmaksa hepimizi çıkalım o zaman, burada düzen sağlansın, hiç kimse yok. Hani “Maarifi yönetmek ne güzeldir şu okulları kapatsak.” dedikleri gibi, kaldıralım bu işleri getirilen şey görüşülsün, geçsin. Bu yöntem değil. Onun için son olarak diyorum ki: Hükümet konuşmaya başlamadan önce 3 tane ajansı en azından buraya alın, onları da dinlesinler bizi de. Ben Anayasa’ya aykırılığı ileri süreceğim. Şimdi, ben milletin bunu anlamasını istiyorum. Anlatılıyor deniyor ki: “İlk 4 maddeye dokunmadık.” Hayır, efendim, bal gibi de ilk 4 maddeyi ortadan kaldıran, ilga eden bir teklif var. Bunu gerekçeleriyle anlatacağım. Niye canlı dinlemesin millet bunu?

BAŞKAN – Dinleyeceğiz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İşte dinlesin. Son cümlem onun için 3 tane ajansın en azından canlı yayın yapmasına müsaade et.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Meclis TV çekim yapıyor, bunu isteyen ajanslara da iletiyor.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Yani müsaade etmiyor musunuz Sayın Başkanım? Ajanslara müsaade etmiyor musunuz?

BAŞKAN – Hayır. Ben müsaade etmiyorum değil...

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Etmiyorsunuz ama.

BAŞKAN – ...İç Tüzük müsaade etmiyor. İç Tüzük müsaade etmiyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Arkadaşlar, komisyonlar parlamentoların mutfağı. Lokantaların da biliyorsunuz mutfakları açıktır, işte geliyorlar istedikleri zaman görüyorlar, ziyaret ediyorlar ama sürekli mutfakta bulunursa o zaman mutfak çalışmaz, yemek üretmiyoruz. Onun için, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Lütfen, ben teklif sahibine söz veriyorum.

Buyurunuz Sayın Bostancı.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkanım, lütfen söz istiyorum.

BAŞKAN – Meral Hanım vereceğim söz, yeter ama.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar çok teşekkür ediyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, lütfen. Danışmanlara ilişkin iki cümle...

BAŞKAN – Hayır Meral Hanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır ama bunu söylemek zorundayım.

BAŞKAN – Ama çok şey söylediniz, daha hiç giremedik programa.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Şu anda danışmanlarımız, ikimizin danışmanları içeride ve dokunulmazlık meselesinde bunu tutanak altına aldık. “Komisyon üyelerinin danışmanları içeride kalabilir.” Bu yöntemle maalesef onlar gözaltına alındı, soruşturma geçiriyor. Biz danışmanlarımızı daha önceki kararımızın doğrultusunda sadece kendi danışmalarımızın, kişisel danışmanlarımızın ikisi de hukukçu. Deniz Hanım, Hülya Hanım ve Abbas Bey...

BAŞKAN – Fakat Meral Hanım o konu soruşturma meselesi biliyorsunuz kamera çekimlerinden kimlerin hangi olaylara karıştığına dair bir inceleme yapıldı, oradan çıktı onlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Öyle bir şey yok. O da kampanyaya dönüştürüldü.

BAŞKAN – Danışmanların milletvekilleriyle...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani tek çözüm bu. Danışman arkadaşlarımızı birilerinin gammazlamasına gerek yok, biz söyleyecektik zaten. Eski tutanaklara göre burada duruyorlar diyecektik yani.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Lütfen satışma olmasın yani.

BAŞKAN – Komisyon üyesi arkadaşların, danışmanları. 1 danışman tabii, tamam.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet.

BAŞKAN - Naci Bey buyurun.

2.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme şekli ve süreci hakkında görüşmeler

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepimizi öncelikle saygıyla selamlıyorum. Biraz önceki müzakereleri izlerken Nietzsche'nin güzel bir sözü vardır: “Büyük fikirler güvercin kanatlarıyla gelir.” diyor. Gerçekten de kimi zaman fıslıtyla söylenen bir söz, gökyüzüne yüksek bir hançereyle haykırılan sözlerden daha etkili olabilir. Önemli olan sözün kendisidir.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Avaz da öyledir Hocam, avaz da önemlidir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, herkese söz vereceğiz, Sayın Bostancı'nın şu anda.

Buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – O bakımdan buradaki müzakerelerin hepimizin ortak hassasiyeti olan, hepimizin esasen varlık nedeni olan demokratik müktesebata, demokrasinin normlarına, onun medeni müzakere esaslarına uygun bir şekilde sürdürülmesi konusunda herkesin muhakkak hassasiyet göstereceğine inanıyorum. Burada önemli olan karşılıklı tezlerin dile getirilmesi, değerlendirmelerin muhatapların anlayacağı, onlar için blokaj oluşturmayacak, onlara da nüfuz edecek bir dille iletilmesi, bence böyle bir tarz ve dil emin olun hem demokrasinin ruhunda mündemictir hem de burada şu Komisyondan ve değerli arkadaşların katılımlarından bir fayda ümit ediyorsak böyle bir dil ve üslupla bu faydayı sağlarız diye düşünüyorum. Yoksa yüksek sesli birtakım hitaplar ve buradaki ortamı gerecek birtakım ifadelerin esasen varlık nedenimiz olan demokrasiye onun müzakere esasına bir katkı sağlamayacağını düşünüyorum.

Öncelikle Türkiye terörle ağır şartlarda bir mücadele veriyor, peş peşe birtakım olaylar yaşadık. Hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet diliyorum. Yaralananlar sadece terör olayları dolayısıyla yaralananlar değil elbette, bu olayları herkesi derinden yaralıyor. İlla yaranın bir şarapnel parçası olması gerekmiyor. Eminin burada bulunan kıymetli vekiller yaşanan olaylardan dolayı son derece müteessirdirler ve terörün kastı olan millette korku ve panik yaratmak, siyasi çatışmaları hızlandırmak, mevcut fay hatlarını hareketlendirmek tarzındaki hedeflerini kesinlikle hesap ederek büyük bir dikkat ve incelikle halkın ortaklığı ve birliği yönünde bir tavrın sahibiler. Şimdiye kadar yapılan açıklamalara baktığımızda da bunu görüyoruz.

Şunu biliyoruz: Terör zayıftır. Kesinlikle terör şiddet marifetiyle, asıl hedefi olmayan kurbanlar marifetiyle halkı tehdit ederek kendi taleplerine uygun bir politik ve toplumsal atmosfer kurmak ister. Bunu yaparken de asıl dayanmak istediği, asıl güç almak istediği, kendi güçsüzlüğünü telafi etmek istediği toplumun içindeki siyasi rekabetten, çok çeşitli tartışmalardan kaynaklanan fay hatlarında kırıklar yaratma arzusudur. Buna fırsat vermemek son derece önemli. Bu ülke hepimizin memleketin bugününe ve geleceğine ilişkin fikirlerimiz farklı olabilir, tasavvurlarımız farklı olabilir ama bir hususta mutabıkız bu işler kesinlikle medeni bir zeminde ve demokratik usuller çerçevesinde tartışılmalı, konuşulmalı, katkı sağlanmalı, sahip olduğumuz değerlere ilişkin de ortaklıklarımızı bir kez daha teyit etmek isterim. Cumhuriyete ilişkin endişelerden bahsedildi. Bizim hiçbir endişemiz yok. Emin olun cumhuriyete ilişkin herhangi bir tehdit ve tehlike söz konusu olduğunda herkes buna karşı çıkacaktır ve çıkmıştır. 15 Temmuzda yaşanan tehdit doğrudan doğruya bir iktidara bir çevreye karşı değil halkın iradesine, halkın karar verme salahiyetine yönelik bir darbe girişimiydi ve o gün buna karşı çıkan bu siyaset, bu ahlak, bu müktesebat elbette bundan sonrasına ilişkin de eğer cumhuriyet ve demokrasi herhangi bir tehditle karşılaşırsa eminim aramızdaki farklılıkların hiçbir önemi kalmaz, hep beraber aynı safta yerimizi alırız.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Sayın Başkan, bu bir tehdittir. Verdiğiniz teklif tehdittir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bu teklif zaten tehdittir.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Kıymetli arkadaşlar, izin verirsiniz ben anlatayım. Tabii, siz de konuşacaksınız yani herkes kendi görüşünü anlatıyor neticede. Biraz önce kıymetli bir grup başkan vekilimiz meseleye farklı pencerelerden bakıldığını ifade etti. Bunların hepsinin keşke tek bir pencerede toplanma imkânı olsa ama bu mümkün olmuyor. Sonuçta herkesin kendi gördüğü yerden müzakere etmesi ve nihai olarak kurallara uygun bir şekilde bu müzakerelerin bir yere bağlanması icap ediyor. Bunun da kurallar çerçevesinde yapılması gerekiyor.

Kıymetli arkadaşlar, kesinlikle anayasa tartışmaları önemlidir. 19'uncu yüzyıl Avrupa'da çok çeşitli biçimlerde bu tartışmaların yaşandığı bir safahatla geçti. İşte, Rusya'daki bu Dekabrist hareketlerini filan muhakkak kıymetli arkadaşlar hatırlayacaklardır. Bizde de 1876'dan bu yana anayasa konusu gündemdedir. Çeşitli anayasa değişiklikleri yaşandı ama genellikle de bu anayasa değişiklikleri özellikle 1961, 1982 Anayasaları darbe anayasası olduğu için...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bu da darbe anayasası.

MEHMET TÜR (Balıkesir) – Burada da darbe var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İzin verir misiniz efendim, izin verir misiniz.

Halk ve halkı temsil eden çeşitli kurum ve kuruluşlar darbe anayasalarına ilişkin itirazlar dile getirdiler. Zaman içerisinde kısmen bu yasalarda, anayasalarda değişiklikler de oldu. Ama, mesele, sivil bir anayasanın yeni baştan herkesin katkısıyla yazılabilmesi mümkün mü, bunu araştırdık. 24'üncü

Dönemde buna ilişkin tartışmalar yaşandı ve neticede bir komisyon kuruldu ve biraz önce kıymetli arkadaşımızın ifade ettiği, “eşit temsil” dediği bence eşitsiz bir temsil olan -bu eşit temsil meselesi de ayrıca tartışılır- ama Mecliste grubu bulunan partiler bakımından eşit bir temsil olan bir komisyon kuruldu. Niçin eşitsiz bir temsil, onu da söyleyeyim: Bakın, eşit temsil, buradaki komisyonun yapısıdır. Bizler milletin kendisi değiliz, milletin temsilcileriyiz. Temsil ettiğimiz insanlar var ve eşit temsilden bahsediyorsak 50 milyon küsur seçmeni temsil eden vekiller üzerinden muhakeme etmemiz gerekir. Yoksa, onları temsil edenler üzerinden bir eşit temsil mantığı doğru olmaz. Demokrasi, halk iradesi dediğimizde temsilciler kimleri temsil ediyorsa o oranda bir temsiliyet... Esasen komisyonların temel yapısı bu şekilde teşekkül ediyor. Herkesin bir oyu herhâlde aynı kıymette olduğu için temsiliyeti de bu çerçevede görmek gerekir. Ama, 24’üncü Dönemde mademki Anayasa yapılmak isteniyor, mademki bütün partiler katkı sağlamak istiyor bu manada bir eşit temsil üzerinden bir komisyon kuruldu. Orada da ondan önce de esasen bu anayasa değişikliğine ilişkin, bizim getirdiğimiz, MHP’yle birlikte uzlaşarak ortaya koyduğumuz bu teklifin başka tür versiyonları, daha AK PARTİ’nin teklifi olan bir biçimi, adını “başkanlık sistemi” olarak koyduğumuz yaklaşım, bu Anayasa Komisyonunda görüşülmeli değil miydi yani normal yapılması gereken bu değil miydi? Orada görüşülmedi. Niçin görüşülmedi? Çünkü, buna fırsat verilmedi. Daha sonraki dönemde de aynı fırsat verilmedi. Keşke o dönemlerde bunları konuşabilme, görüşebilme imkânı olsaydı. Ama, bunlara komisyonlarda fırsat verilmemesi kamuoyunda tartışılmadığı anlamında gelmiyor. Otuz küsur yıldır başkanlık olsun, Cumhurbaşkanlığı sistemi olsun, sistem değişikliğine ilişkin tartışmalar bu memlekette yapılmıyor mu? Emin olun, her tür ayrıntısına kadar yapılıyor. Televizyonlarda sabahtan akşama kadar bunların müzakereleri yapılıyor ve insanlar bütün bunları takip ediyorlar. Sonuçta, biz burada bir anayasa değişikliği teklifi getirirken ledüni, esatiri, transandantal bir şeyden bahsetmiyoruz. Böyle çekirdeğinde kimselerin nüfuz edemediği gizli bilgileri içeren bir anlatı filan değil bu. Doğrudan doğruya halkın anlayacağı, bileceği, esasen buna ilişkin müzakerelere de imkân veren o zeminlerden birisi olarak da bu komisyonun görüldüğü bir tartışma. O yüzden, halkın bundan haberinin olamayacağı, esasen kimi eksikliklerin yaşanacağı tarzındaki değerlendirmelere şahsen benim katılmam mümkün değil.

MURAT EMİR (Ankara) – Ajanslar çıkmasın mı demek istiyorsunuz? Ajanslar kalsın demek istiyorsunuz herhâlde, ben böyle anlıyorum sizi dinleyince?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İzin verir misiniz.

BAŞKAN – Kesmeyelim sözünü lütfen, Murat Bey.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Arkadaşlar, burada Komisyon çalışmaları çerçevesinde zaten basın mensupları var, hepimiz komisyonlarda bulunduk. Bu basın mensupları sürekli haberlerini geçiyorlar, tartışmaları iletiyorlar, esasen burada görev alan kıymetli arkadaşlarımız televizyonlarda kendi yaklaşımlarını kamuoyuna intikal ettiriyorlar, partiler çeşitli toplantılarla bunu yapıyorlar. Bu işin bir Genel Kurul safahatı var, orada da tartışmalar yaşanacak. Dolayısıyla, halkın bundan haberinin olmayacağı, halkın haber alma hakkının engellendiği tarzındaki bir hükme benim katılmam mümkün değil.

Kıymetli arkadaşlar, rejim değişikliği iddialarına da katılmıyoruz. Esasen rejimler -ben yanlış biliyorsam lütfen beni düzeltin- monarşi, aristokrasi, demokrasi, tiranlık, oligarşi, politeia, Aristo’nun tasniflemesini söylüyorum...

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Ya da faşizm.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Faşizm, tiranlık, onlar ayrı. Yani, bir rejimin demokratik bir karakterde olup olmadığı belli referansları vardır. Eğer bir ülkede seçimler yapıyorsanız...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bundan sonra olmayacak seçimler.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Her şeyi bir adama bağlarsanız...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Tamamlıyorum, niye acele ediyorsunuz?

BAŞKAN – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım, gelecek sıra herkese. Herkesi dinleyeceğiz.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – ...ve yine seçimle gelmiş olan insanları seçimlerle geri çağırabilme hakkınız varsa, yeni seçimleri de yapabiliyorsanız, onları geri çağırabiliyorsanız ve aynı zamanda temel haklara ve özgürlüklere ilişkin bir müktesebat söz konusu ise orada demokrasi vardır.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bu tekliflerde yok. İmza attığımız teklifi okumadınız mı?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Hocam, teklifi okumadınız herhâlde.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu tekliflere de geleceğiz.

Kıymetli arkadaşlar, demokrasinin bir tarihi var. Demokrasi, çok çeşitli siyasi partilerin katkılarıyla ama aynı zamanda bu ülkenin genel gelişim çizgisiyle sosyolojik olarak da tahkim edilen bir süreçtir. Şehirleşen, sanayileşen, insanların büyük bir kısmının şehirlerde oturduğu ve çeşitli haber alma kaynaklarıyla bağlantılar kurduğu bir ülkede, dünyayla daha fazla iletişimin ve ilişkinin geliştiği bir coğrafyada demokrasi daha da güç kazanır. İnsanların sadece siyasi bir rejim olarak değil, hayat tarzının ve varoluşlarının bir parçası hâline gelir. Ben Türkiye'nin, şahsen, sosyolojik olarak da bu zeminde yürüdüğü kanaatindeyim. Eldeki bütün mevcut veriler, Türkiye'nin yaşadığı süreç, demokrasiye ilişkin kazanımları, bu zengin müktesebat sonuçta buna işaret ediyor.

Kıymetli arkadaşlar, bu boş kâğıda imza meselesi doğru değil. Bütün milletvekili arkadaşlarımız imza atarlarken bu anayasa değişikliğinin neler getirdiğine ilişkin bilgi sahibiydiler ve o çerçevede imzalarını attılar.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Ama, boş kâğıda.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Taslak değişti.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – E, dolu bir kâğıda imza atamazsınız, boş olacak tabii ki kâğıt imza atmak için. (Alkışlar)

Kıymetli arkadaşlar, daha çok konuşacağız inşallah yani burada karşılıklı bir biçimde.

Ben esasen herkesin bildiği, basından takip ettiği, her yere intikal etmiş olan bu anayasa değişikliği teklifiyle -21 maddeden müteşekkil- neler getiriyoruz, çok teknik detayına inmeden... Çünkü, buradaki kıymetli hazırun muhakkak bunun detaylarına inecek, tabiri caizse her türlü ayrıntısına kadar tartışacaktır kendi mantığı ve illiyet bağları içerisinde ve her kim nasıl bir hüküm ve yargıda bulunacaksa arkasını klişe birtakım sloganik ifadelerle değil, eminim, buradaki kıymetli zevat ne iddia ediyorsa arkasını buradaki değişikliğin ve hukuki inceliklerin verileriyle doldurarak illiyet bağları çerçevesinde bunu ortaya koyacaktır.

Bizim getirdiğimiz teklif, esasen 2007 yılından sonra, bu Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi meselesinden sonra ortaya çıkan iki başlılığı çözmek ve bu çerçevede “Cumhurbaşkanlığı sistemi” olarak adlandırdığımız bir yürütmeye mevcut değişikliği gerçekleştirmek üzerine kurulmuştur. Bunun da birtakım problemler doğuracağı, iki başlılığın işlerin yürütmesine ilişkin kimi aksamalar doğuracağı düşüncesiyle hem hükûmetin hem de Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesinin rekabet hâlinde iki farklı güç merkezi doğuracağı endişesi, kaygısı ve buna ilişkin kimi veriler çerçevesinde bir çözüm yolu olarak düşünülmüş bir sistemdir.

Çok ana hatlarıyla söyleyecek olursak, milletvekili sayısı 600'e çıkıyor, tekliflerimizin içindeki mevcut unsurlardan birisi. Seçilme yaşı 18'e düşüyor. Tabii, 18 yaşındaki kişiyi reşit ve mümeyyiz vasfı olan kişi olarak tanımladığımızda ona seçme hakkıyla birlikte seçilme hakkının da verilmesi uygun ve yerinde olur. Mesele bir ilke meselesidir.

Cumhurbaşkanı seçimleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimleri aynı günde ve beş yılda bir yapılacak.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bunun gerekçeleri var mı Hocam?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Var tabii, bunlar hep konuşulacak.

Yedek milletvekilliği sistemi getiriliyor arkadaşlar, birçok Avrupa ülkesinde de mevcut bu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi belli bir konuda Meclis araştırması ve genel görüşme yapabilecek.

Milletvekilleri yazılı soru sorabilecek.

Cumhurbaşkanı adayını kimler gösterebilir, bunlara ilişkin tafsilat var, siyasi parti grupları gösterir. Halk inisiyatifine fırsat tanınmıyor ve 100 bin imza toplandığında onlar da Cumhurbaşkanı adayı gösterebiliyorlar.

Cumhurbaşkanı Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanları atamaya yetkili kişi olarak yürütmenin başı oluyor. Yönetmelikler çıkarabiliyor Cumhurbaşkanı.

Eğer hakkında suç işlediği iddiasıyla bir yaklaşım, bir iddia söz konusu olursa Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir uğultu var. Dinleyelim lütfen.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Arkadaşların ilgisi dağıldı galiba, herkes mevzuyu bilince.

Üye tam sayısının beşte 3 çoğunluğunun gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilebilir. Soruşturma açılmasına karar verilmesi hâlinde her siyasi parti, komisyona gücü oranında verebileceği üye sayısının 3 katı aday gösteriyor vesaire. Teknik detayları takip ediyordur muhakkak ki arkadaşlar.

Cumhurbaşkanı bir veya birden fazla yardımcı atayabiliyor. Herhangi bir nedenle boşalması hâlinde yardımcı vekâlet ediyor. Kırk beş gün içinde yeniden seçim yapılıyor.

Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte 3 çoğunluğuyla seçimlerin yenilenmesine karar verilebilir. Bu durumda Meclis ile Cumhurbaşkanı seçimi birlikte yapılıyor karşılıklı bir dengeleme sistemi olarak.

Cumhurbaşkanı ikinci döneminde Meclisin yenilenmesine karar vermesi hâlinde Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde tekrar aday olabiliyor.

Olağanüstü hâli Cumhurbaşkanı ilan edebiliyor. Bu altı ayı geçemiyor.

Üst düzey kamu görevlilerinin atamalarına ilişkin esaslar kararnameyle düzenlenebilir.

Merkezî idare kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleniyor.

Disiplin mahkemeleri dışında askerî mahkemeler kurulamıyor, yargıda birlik sağlanıyor.

HSYK hâkimler ve savcılar kurulu adını alıyor, iki kurul hâline geliyor, 12 üyeden oluşuyor, iki daire hâlinde çalışıyor. 1 üyesi Adalet Bakanı oluyor, 5 üye Cumhurbaşkanı tarafından, 3 üye Yargıtay üyeleri arasından, 1 üye Danıştay üyeleri arasından, 2 üye de hukukçu akademisyenler ile avukatlar arasından; Meclis tarafından seçilecek üye için ilk turda üçte 2 çoğunluk aranarak seçimler gerçekleştiriliyor, seçilemezse 2'nci turda beşte 3 çoğunluk aranıyor.

Cumhurbaşkanı, bütçe kanun teklifini Türkiye Büyük Millet Meclisine mali yılbaşından en az yetmiş beş gün önce gönderiyor. Bütçe teklifi, Bütçe Komisyonunda görüşülüyor, Komisyonun kabul edeceği metin Genel Kurulda görüşülüp mali yılbaşına kadar karara bağlanıyor. Milletvekilleri bütçeyle ilgili gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamıyorlar.

Anayasa'da yer alan "Başbakan" ibareleri "Cumhurbaşkanı Yardımcıları" şeklinde değiştiriliyor.

Kanun hükmünde kararname kalkıyor, yerine Cumhurbaşkanlığı kararnamesi geliyor. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri anayasal yargı denetimine tabi oluyor.

Daha evvel, Cumhurbaşkanının geri gönderdiği kanunlar aynı şekilde kabul edilirse Resmî Gazete'de yayımlanıyordu. Geri gönderilen kanunlar ancak üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kabul edilirse Resmî Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe giriyor.

Devlet Denetleme Kurulunun yetki alanına idari soruşturma da ekleniyor.

Anayasa Mahkemesinin üye sayısı 17'den 15'e düşürülüyor. Askerî Yargıtay ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyeleri arasından atanan Anayasa Mahkemesi üyeleri koltukları boşalıyor çünkü bu mahkemeler kaldırılıyor.

Geçici maddeyle, Meclis ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri bir arada 3 Kasım 2019'da yapılacak, öyle planlanıyor.

Meclisin seçim kararı alması hâlinde, 27'nci Dönem Milletvekili Seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimleri bir arada yapılıyor.

Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç altı ay içinde Meclis bu değişikliklerin gerektirdiği İç Tüzük ve kanuni düzenlemeleri yapmak durumunda.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyeleri kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç otuz gün içinde seçiliyorlar.

Kanun yürürlüğe girdiğinde yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürüyorlar.

"Seçimlere ilişkin kanuni değişikliklerin bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı..." hükmü ilk TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde uygulanmıyor. Bu değişiklikler 2019'daki TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçiminde uygulanacaklar. Tek istisnası, Cumhurbaşkanının parti üyeliği olacak olması. Cumhurbaşkanı aynı zamanda siyasi bir kişilik olduğu için parti üyeliğini sürdürebiliyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tarafsız ve birleştirici olacak o zaman!

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın tüm kararları yargı denetimine tabi tutuluyor.

Gensoru kaldırılıyor, Meclis soruşturması kaldırılıyor.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğini düzenleyen hüküm kaldırılıyor, Bakanlar Kurulu kaldırılıyor. Bunlar için tabiatı gereği yapılan işler.

Kıymetli arkadaşlar, çok ana hatlarıyla ben teklifi sundum. Esasen, arkadaşlar, hem Komisyon üyesi arkadaşlar hem de milletvekili arkadaşlar teklifin ne olduğunu gayet iyi biliyorlar. Burada toplanma maksadımız da zaten tek tek her bir maddenin üzerinden geçmek ve bunlar ne getiriyor, bunlara ilişkin arka plan tartışmalarını yapmak. Ümit ederim, verimli bir çalışma gerçekleştiririz. Demokrasimize, cumhuriyetimize katkı sağlayacak şekilde bu teklifin Komisyonumuzdan geçmesi ümidimi ve temennimi ifade ederek beni dinlediğiniz için teşekkür edip sözlerimi noktalıyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Sağ olun Sayın Bostancı, teşekkür ediyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, grup başkan vekillerinin -tabii, usullerimize, sıralamaya göre pek uygulanan bir şey değil ama- talepleri oluyor. Dolayısıyla, müsaade ederseniz, Komisyon üyelerimizden de önce grup başkan vekillerimize söz verelim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Grup başkan vekillerinin önce söz alması uygundur Sayın Başkanım. Ondan sonra tekrar araya girmek için, İç Tüzük 38’inci maddeye göre, öncelikle, Anayasa’ya aykırılık tartışması açacağız, dilekçemizi de verdik, Anayasa’ya aykırılık iddiamız var. Grup başkan vekillerinin konuşmasından sonra tekrar böyle araya girmek adına söyledim. Bu tartışmayı açar ve söz verirsiniz memnun olurum.

BAŞKAN – Tamam, gördüm.

Buyurun Sayın Gök.

LEVENT GÖK (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Ben, konuşmamda bu anayasa teklifinin usulüne ya da esasına ilişkin bir değerlendirmede bulunmuyorum. Benim konuşmamdan sonra arkadaşlarımızın söz alacağı usul ve esas tartışmalarından ayrıdır söylediklerim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; buradaki konuşmamda ben şu anda Berkay Akbaş’ın, Tunç Uncu’nun, Vefa Karakurdu’nun, Selin Çelik’in anneleri, babaları, kardeşleri ya da Yunus Emre Duran’ın, Fehmi Barçın’ın, Hasan İlhan’ın yakınları bu toplantıyla ilgili neler düşünüyorlar diye sistematik bir şekilde düşünüyorum ve cevabını bulamıyorum. Bu saydığım isimlerden ilk 4’ü İstanbul’da geçtiğimiz hafta yaşanan patlamada ölen gençlerimiz, diğer sonraki 3 kişi de, askerimiz de Kayseri’de patlamada hayatını kaybeden erlerimiz. Gencecik fidanlar, gencecik çocuklar. Her birinin birer umudu vardı, geleceğe dair birer beklentileri vardı, olmadı.

Berkay’ı çok yakından tanıyorduk, bir ilçe başkanımızın oğlu, Başkent Tıp Fakültesi öğrencisi. Bir hafta sonunu değerlendirmek üzere İstanbul’a gidiyor, tesadüfen, taksikle stadın yanından geçerken patlayan bomba onu hayattan kopardı, sevenlerinden aldı, ailesinin geleceğe dair umutları karardı tıpkı o patlamada ölen diğer 43 vatandaşımız gibi.

Bunun yaralarını sarmaya çalışırken, travmasını atlarmaya çalışırken, daha kanları yerde kalmadan, İstanbul’daki patlamanın ne olduğunu, nasıl olduğunu anlamaya çalışırken, daha yasımız bunlarla ilgili geçmemişken bir de cumartesi günü baktık ki bu sefer Türkiye’nin en güvenli il olduğunu farz ettiğimiz Kayseri’den bir başka patlama haberi geldi. Hemen telefonlara sarıldık, tanıdığımız milletvekillerine, o bölge milletvekillerine ulaştık, olayı bilmeden acılarını paylaştık. Tablo yine feci, tablo yine vahim, 14 askerimiz... 20’li yaşlarda, 21’li yaşlarda, kimi otuz gün sonra evlenecek, kimi on gün sonra terhis olacak ve böyle bir tablo içerisinde daha İstanbul’un travmasını atlarmamışken bir de Kayseri

travmasıyla karşı karşıya geldik. Bir haftada 58 hayatını kaybeden yurttaşımız, şehidimiz, polisimiz, askerimiz ve yüzlerce yaralımız. Ben Ankara'daki bütün patlamalarda hemen hemen olayın arkasından ilk giden milletvekili kardeşlerinizden bir tanesiyim, yaralanmaların ne anlama geldiğini bilirim. O kopan parmaklar, bacaklar, uzuvlar, hayatta kalsalar bile o bir ömür boyu sürecek ızdırap, travma, korkunç bir hadise. Kimi gözünü kaybediyor, kimi kolunu kaybediyor, kimi bacağı kaybediyor.

Türkiye sarsılmış bir durumda. Bir terör yaşıyoruz. Teröre karşı liderler buluşuyorlar, bir birlik görüntüsü veriyorlar ve millî seferberlik sözleri söyleniyor: “Teröre karşı birlik olalım.” Nasıl olalım? “Öyle bir dik duralım ki terör karşısında işte bu hayatını kaybeden Berkay Akbaş'ın annesi, babası desin ki: ‘Evet, Türkiye’de bütün partiler bir araya geldiler, ayrışmadan, beraberce terörün üstesinden gelecekler, terörü yenecekler.’” Elbette sorumluluk iktidar partisinde ama muhalefet de katkı veriyor, muhalefet de diyor ki: “Hangi teklifi getirirseniz getirin, yeter ki yaşam hakkını ortadan kaldıran terörü önleyelim ve yaşam hakkını muhafaza edelim.” Öyle ya, yaşam hakkı muhafaza edilmezse diğer hakların ne önemi var? Öncelikle yaşayacaksınız. Ne diyorlar: İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye’yi sarsan bu hadiselerle birlikte bir de dün Rus Büyükelçisinin alçakça bir saldırı sonucu hayatını kaybetmesi Türkiye’yi çok uzun zamandan beri -üzülerek ifade ediyorum- dünya medyasının bir numaralı haberi yapmaktadır, haber konusu olmaktadır Türkiye. Dün akşam yabancı kanalları izlediniz mi bilmiyorum, CNN’inden tutun Rusya televizyonlarına, Fransa televizyonlarına kadar çok uzun saatler birinci derecedeki haber Rus Büyükelçisinin vurulmasıydı ve geçmişe doğru atıflar yapılarak İstanbul saldırılarının ve Kayseri’deki saldırının travmalarının, acılarının hatırlatıldığı programlar yapıldı tıpkı Türkiye’de olduğu gibi. Bütün dünya Türkiye’yi takip ediyor sekiz, dokuz günden fazla bir zamandır, daha da öncesi var elbette ki.

Sokağa çıkıyoruz, marketlere gidiyoruz, marketler boş; elbise alacağız, alışveriş merkezlerine gidiyoruz, herkeste bir korku; restoranlar boş, kimse kalabalık yerlere gitmiyor ve terör de ağlarını yavaş yavaş örüyor. Terörün de tam arzu ettiği bir ortam yaratılmak isteniyor. Terörün insanları mutsuz, geleceğe dair beklentilerini güvenceye alamayacağı yöne doğru sürüldüğü bir ortam, korku, yılgınlık ortamı. Çünkü ne zaman nerede ne patlayacağı bilinmiyor.

Yaşam hakkı... Ben Cumhuriyet Halk Partisini Grup Başkanı Vekili olmanın ötesinde bir yurttaşım, benim de bir ailem var hepinizin olduğu gibi. Ben sonuçta bir yurttaşım, bu görevler bitecek ve yurttaşların en temel hakkı yaşam hakkı, yaşam hakkının korunması ve terörün önlenmesi.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; böyle bir ortamda terörün yeşerdiği, güçlendiği ve acımasızca yurttaşlarımızı bizlerden koparttığı bir ortamda tüm toplumun beklentisi “Hadi, bir olun artık, bugün ayrışmayın, bugün birlik olun. Bugün, İstanbul’daki patlamada hayatını kaybeden Berkay’ın da kanı yerde kalmasın, Kayseri’deki piyade er Yunus Emre Duran’ın da, onun da kanı yerde kalmasın. Ne yaparsanız yapın.” Ailelerin, özellikle polis ve asker ailelerinin, şehit ailelerinin yanına gittiğimiz zaman “Vatan sağ olsun.” diyorlar. “Evet, biz oğlumuzu kaybettik ama bundan sonra kimse ölmesin.” diyorlar. “Birleşin artık, birleşin.” diyorlar. Başbakan davet ediyor liderleri, herkes bir karede, bir görüntü, birlik, beraberlik, peki ya sonrası? Esas önemli olan o. Ya, sonrasına nasıl geçeceğiz? Bir haftada 58 hayatını kaybeden yurttaş, yüzlerce yaralı, bir de üstüne üstlük Rus Büyükelçinin vurulması. Terörün karşısında herkesin sokağa dökülüp milyonlarca kişinin, AKP’li, CHP’li, HDP’li, MHP’li, istisnasız herkesin, burada temsil edilmeyen siyasi partilerin de mensupları dâhil olmak üzere tek bir yürek, tek bir ses çıkması gereken bir zaman sürecinin içerisinde geçiyoruz. Böyle bir süreçte iktidar partisine düşen ağır sorumluluk var. İktidar partisi, varsa siyasi partiler arasındaki ayrılıkları gidermeye ve yeni tartışma ortamları açmamaya yükümlüdür, sorumludur, iktidar olmak bunu gerektirir. Çünkü iktidarsınız siz, Türkiye’yi sükûnetle götüreceksiniz, götürmelisiniz; benim yaşam hakkımı

korunmalısınız herkesin olduğu gibi, olması gerektiği gibi. Toplumda öyle bir tablo yaratılmalı, topluma öyle bir görüntü verilmeli ki “Türkiye’de teröristler ne yaparlarsa yapsınlar siyasi kurum ayrışmıyor, beraberlik içerisinde, mücadele ediyor ve teröre prim vermiyor.” denilmeli. Sorumlu bir iktidar anlayışı bunu gerektirir. Sorumlu bir iktidar anlayışının altında, varsa parçalanmış siyasi görüşleri birleştirmek ve bir, beraber olacağımız ortamlar yaratmak geçer.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte böylesine duygu dolu, üzüntü dolu, kalplerimizin her ölen yurttaşımız, şehidimiz için ayrı ayrı çarptığı bir ortamda uzun zamandan beri tartışma konusu olan ve herkesin de önceden hangi pozisyonu alacağı belli olan bu Anayasa değişikliği teklifinin görüşülmesi işte bu ortamda hiç de uygun düşmemiştir.

Bizim burada yapacağımız tartışmalardan kamuoyunun haberi olacak ve ölenlerin, çocuklarımızın, gençlerimizin, askerlerimizin aileleri bize “Yazıklar olsun.” diyecekler belki. Elbette tartışırız ama niçin ayrışıyoruz? Niçin temel konularda ayrışmanın önünü iktidar partisi bunca yaşadığımız olaylara rağmen açıyor? Niçin birleştirmede buluşmuyoruz da ayrışmada buluşuyoruz? Basit bir konuyu tartışmıyoruz yani böyle bir konunun tartışılması Türkiye’nin cenaze geleneğine, yas geleneğine uygun mudur sizce? Ölen çocuklarımızı unuttuk mu ya da bu tartışmalar onların önüne mi geçmeli? Medyamız, televizyonlar, yazılı basın, görsel basın İstanbul patlamasını, Kayseri patlamasını unutmamalı mı, unutturmamalı mıyız? Ölenler öldükleriyle mi kalmalı? “Onların anılarını ve hayatta kalan milyonlarca gencin geleceğe dair umutlarını nasıl ayakta tutarız?” sorusunun cevabını niye aramıyoruz? Bu tartışma, yangından mal kaçıran gibi, daha bir haftada bunca olaylar yaşanmışken ve her biri büyük travmalar yaratmışken gerekli miydi Sayın Başkan, Sayın Bakan? Yani, bu tartışmanın zamanı bugün müydü?

Rus Büyükelçisini koruyamadık, bir gerçek. Dünyanın dev ülkelerinden birinin büyükelçisini koruyamadık arkadaşlar. Yani, böyle bir tablo nasıl olmuştur? Çevik Kuvvetin içerisindeki bir polis bunu nasıl gerçekleştirmiştir ve böyle tipler Emniyetin, Silahlı Kuvvetlerin içinde daha fazla var mıdır? Ürkütücü bir tablo yani Çevik Kuvvetin içerisindeki resmî bir polisin yapabildiği bu suikast girişimi karşısında Türkiye’de yaşayan herkes çok daha endişeli bir hâle gelmiştir. Güvenlik güçlerimiz bizi koruyacak ama güvenlik güçlerinin içinde bu tip yuvalar, bu tip hücreler, bu tip şahsiyetler varsa kim kimi koruyacak, nasıl olacak bu iş? Benim güvenliğimi, sizin güvenliğinizi kim temin edecek değerli arkadaşlarım? Çok ağır sorumluluğumuz olan bir olayı yaşadık hem patlamalarla hem de Rus Büyükelçisinin öldürülmesiyle ve gerçekten bu tablo içerisinde olağanüstü önem arz eden bu olaylar karşısında iktidar partisinin -hiçbir şey olmamış gibi- bir gerekçeleri de şöyle olabilir: “Ya teröre karşı prim vermeyelim.” Evet, teröre karşı prim vermeyelim ama hodri meyan! Terörü önlemek adına yasal düzenleme gerektiren hangi kanunu, hangi teklifi getiriyorsanız biz hazırız bunu bir saat içerisinde Mecliste görüşelim, halkımıza bu mesajı verelim ve halkımız da “Siyasi partiler, evet, ciddi çalışıyorlar, sırt sırta dayanışma gösteriyorlar.” desin.

Şimdi, bu toplantıda, bakın -fazla da uzatmayacağım Sayın Başkan, hakkımı da suistimal etmeyeceğim- başından beri bir salon tartışması, televizyonlar tartışması... Daha tartışmaya başlamadan, bir kere, bir ayrışma, tartışma var. Bu, patlamada ölenlere de saygısızlık, Rus Büyükelçisinin anısına da saygısızlık, hayatını kaybeden bütün askerlerimize, şehitlerimize saygısızlık değerli arkadaşlar. Terörün kol gezdiği bu ortamda, şu anda, bu süreçte bizi ayrıştıracak her türlü konu bence ötelenmelidir, buna hakkımız yok. İktidar partisi diyebilir ki: “Hayır, ben programımı yaptım, buna devam edeceğim.” Ama, buna hakkınız yok iktidar partisinin sayın yetkilileri. Türkiye’yi birleştirmeye ihtiyaç var, ayrıştırmaya değil. Kaldı ki böyle bir talebin iktidar partisinden gelmesi gerekirdi.

Arkadaşlar, soğukkanlı olmamız gereken bir dönem, sırt sırta vermemiz gereken bir dönem. Evet, anayasa tartışması gündemde ama bir haftada 58 hayatını kaybeden yurttaş, şehit, polis ve bir Rus elçisi var. Bugün ne olacağını bilmiyoruz, bir saat sonra ne olacağını bilmiyoruz. Böyle bir ortamda, “Gelin, anayasa çalışmalarını yapalım, bir an önce bitirelim, Meclisten de geçirelim, referanduma götürelim.” demenin hiçbir haklı gerekçesi yoktur. Haklı gerekçe, terör karşısında omuz omuza, sırt sırta olabilmektir. Dolayısıyla, Sayın Başkan, bu ortamda bu anayasa teklifinin görüşülmesine dönük herkeste ayrı ayrı ruhi, fikrî bir berraklık yoktur. Herkesin kafası terör saldırısıyla doludur. Herkesi arkadaşından, akrabasından, partilisinden ilgilendiren bir ölüm mutlaka yaşanmıştır, bir ucu mutlaka değmiştir herkese. Bunlardan ari olarak kafaların bunu içermeyen bir anlayışla, bunu öteleyen bir anlayışla kafaların burada yoğunlaşması söz konusu değildir. Söz konusu olursak zaten bizim insani açıdan da değerlerimizi kaybettiğimiz anlamına gelir. Ben o ölen askerlerimizin, polislerimizin yasını tutuyorum arkadaşlar, gençlerimizin yasını tutuyorum. Lütfen, Türk toplumu bu kadar ölüsünü, şehidini, polisini birtakım tartışmalarla unutturacak bir toplum değildir. Her gün şehit cenazelerine gidiyoruz. Daha bir haftada oldu bütün bunların hepsi, bir haftada. Böyle bir ortam Sayın Başkan, bu anayasa değişikliğini görüşmeye uygun değildir, uygun değildir. Bu, tabii, benim bir muhalefet partisi sorumluluğumdan da öte bir yurttaş olarak bağı yanan annelerin, babaların, kardeşlerin, sesine tercüman olduğum bir çılgıktır bu. Bunu ister duyarsınız, ister duymazsınız ama tablo bu. O ölen gencecik bedenleri, yirmi gün sonra evlenecek erlerimizi, doktor olacak çocuklarımızı nasıl biz bir anda unutacağız da bu tartışmalarla onların dökülen kanlarının hesabını sormayacağımız başka bir tartışmanın içerisine geçeceğiz. Bu açıdan böyle bir tartışma uygun değildir. Bu teklif geri çekilmeli, ötelenmelidir değerli arkadaşlarım. Görüşülmemelidir demiyorum ilk aşamada. Onu diğer arkadaşlarım ifade edecekler. Ben siyaseten içinde bulunduğumuz tabloyu ifade ediyorum.

Sayın Başkan, bir diğer tablo -onu da ifade edip sözlerime son vereceğim- 15 Temmuzda koşarak Meclise geldik, birbirimize sarıldık. Parlamentar demokrasinin ne denli önemli olduğunu 15 Temmuz gecesi bizlere gösterdi. O gün AKP’lisi, CHP’lisi, MHP’lisi, oraya gelen bütün herkes kucaklaştı. Meclisimize, millî iradeye yönelmiş bir saldırı karşısında, darbe teşebbüsü karşısında sabaha nasıl çıkacağını bilmeden herkes o Mecliste görevini yaptı ve Meclis iradesini korumaya çalıştı. O gün iyiydi her şey. Hepimiz birbirimize sarıldık ve o hava birkaç ay devam etti, hatırlarsınız hepiniz. O havanın içerisinde medeni ilişkiler, herkesin birbirine saygı gösterdiği bir Meclis çalışması... Ne oldu? Bir iki ay sonra herkes yine eski fabrika ayarlarına döndü. Olağanüstü hâl ilan edildi olmaması gerekirken.

Peki, şimdi, olağanüstü hâl ilan edildi, ne oldu? Değerli Başkanım, sayın milletvekilleri; olağanüstü hâl ilan edildi. Birleşmiş Milletler nezdinde Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi diye bir sözleşme var değerli arkadaşlarım. Türkiye, bunun tam 13 maddesini uygulamayacağını ifade etti, kısıtlama getireceğini ifade etti Birleşmiş Milletler nezdinde. Bu Kişisel Ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nin aşağı yukarı 27 maddesi siyasal haklarla ilgilidir. Türkiye bunun 13 maddesine dedi ki: “Ben bunu kısıtlama kararı alıyorum, uygulamayacağım.”

Şimdi, bakın, değerli arkadaşlarım, Sayın Naci Bostancı’yı dinledim, demokratik bir ortamda tartışmadan söz etti. Diğer maddelerini saymıyorum. Şimdi, bu anayasa değişikliği konusunda herkesin haber alma hakkı, ifade hakkı, toplantı yapma hakkı olması gerekir ki sonuçta siz, “Bunu referanduma götürüyoruz, herkesin görüşünü, bakın, özgürce söyleyebileceği ortamı yarattık.” diyebilmelisiniz. Böyle olmalı değil mi arkadaşlar? Yani, anayasa çalışmalarında herkesin haber alma hakkına engel konulamaz, toplantı yapma hakkına engel konulamaz, ifade özgürlüğüne engel konulamaz. Anayasa tartışmaları zaten bu şekilde de olmaz. Bütün devletlerde çok uzun süren tartışmalar sonunda bir toplumsal mutabakat metni olarak hazırlanır. Peki, Türkiye’de böyle bir tablo oldu ve şimdi bunu tartışmaya başlıyoruz. Türkiye, Birleşmiş Milletlere bildirmiş olduğu Kişisel ve Siyasal Haklar

Uluslararası Sözleşmesi'nde şu iki maddeye de çekince koydu değerli arkadaşlarım, diğer maddeleri söyleyemiyorum, sadece konunun öneminden dolayı ikisini söylüyorum: İfade özgürlüğü Sayın Başkanım ve toplanma özgürlüğü.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, şu anda Türkiye'de mevcut Anayasa'mıza göre güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğü ve toplanma özgürlüğü, olağanüstü hâlin ilan edilmesiyle beraber Türkiye Hükûmeti tarafından, Birleşmiş Milletlerdeki temsilcimiz tarafından Birleşmiş Milletlere, uygulanmayacağı konusundaki şerh konularak bildirilmiştir. Hangi maddeler? İki önemli -diğer maddeleri saymıyorum- bu anayasa konusunda, ifade özgürlüğü ve toplanma özgürlüğü. Daha örgütlenme özgürlüğü de var, seyahat özgürlüğü de var; onları saymıyorum.

Şimdi, Sayın Naci Bostancı diyor ki: "Demokratik bir ortamda tartışacağız, tartışacağız; halkımız da bilgi edinme hakkını kullanacak." Hangi koşulda? İfade özgürlüğünün ve toplanma özgürlüğünün kısıtlandığı bir ortamda değerli arkadaşlarım. Yani, kişi çıkacak, fikrini ifade edecek; "Hayır, olağanüstü hâl koşullarına göre uygulanamaz..." Toplantı yapacaksınız, bunu halka anlatacaksınız, bir toplantı tertip edeceksiniz; "Hayır, olağanüstü hâl koşullarında biz bunu Birleşmiş Milletlere bildirdik." Siz toplanamazsınız değerli arkadaşlarım.

Şimdi, böyle bir ortam demokratik değil. Demokratik olmanın ötesinde kısıtlamayla Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin Birleşmiş Milletlere bildirdiği, resmi belgeyle bildirdiği bir tutanak. Peki, siz bunları ihlal eder de propaganda yapmaya kalkarsanız ne olacak? Tutuklanacaksınız. Bir de 14'üncü maddemiz var ki adil yargılanma hakkı. Adil yargılanma hakkı da kısıtlanmış durumda.

Sayın Başkan, bu söylediklerimiz önemli. Türkiye bir sivil anayasa yapacaksa az önce Sayın Bostancı'nın da ifade ettiği gibi, hodri meydan, olağanüstü hâl... Olağanüstü hâli kaldırmadan, Türkiye'de bir demokratikleşmenin önünü açmadan bu tartışmaların yapılması, az önce ifade ettiğim gibi, terör nedeniyle nasıl mümkün değilse olağanüstü hâl koşullarından dolayı da mümkün değildir. Olağanüstü hâl niçin önemli Sayın Başkan? Bakın, 7 Haziran seçimlerinde iktidar partisi billboardlara bir afiş astı. Afişte aynen şöyle söylüyor: "Olağanüstü hâli kaldırdık, özgürce yaşıyorum." Şimdi, iktidar partisinin bu billboardda yazan afişe göre bir cevap vermesi gereken soru var. Yani, diyorsunuz ki: "Olağanüstü hâl her türlü özgürlüğünüzü kısıtlıyordu. Biz bunu kaldırdık, özgürce yaşıyoruz." Aynen bu değerli arkadaşlarım.

Şimdi, peki, olağanüstü hâl kalkıp özgürce yaşıyor ise Türkiye'deki insanlar, olağanüstü hâl konulunca nasıl yaşıyorlar? Özgürce mi yaşıyorlar? Gerçekçi olalım değerli arkadaşlar, gerçekçi olalım.

Bizler Türkiye'yi seviyoruz, ülkemizi seviyoruz. Ülkemizdeki her siyasi partiden herkese meşru siyaset içerisinde şiddete karşı Türkiye Büyük Millet Meclisinin meşru bir zemin olduğuna inanarak ama herkesin de görüşlerini fikirlerini ifade etme özgürlüğünün tanınması ve Türkiye'nin bütünlüğü içerisinde her türlü sorunumuzun konuşulacağı bir ortam istiyoruz. Bu ortam, o ortam değildir. Olağanüstü hâli kaldırıp özgürce yaşamayı vadeden iktidar partisi, şimdi olağanüstü hâli kaldırmakla da görevlidir. Ya o zaman doğruyu söylemiyordunuz ya şimdi yanlış yapıyorsunuz. Böyle açmazların içerisinde, bir kafa karışıklığı içerisinde bu teklifin getirilmesi, tartışılması "Hadi, bakın, halka soruyoruz." Neye rağmen? "Senin ifade özgürlüğün yok, toplanma özgürlüğün yok, medyadan yararlanamayacaksın, her şey benim denetimimde olacak, bir şahıs çıkacak iki saat televizyonda konuşacak, bir başbakan çıkacak iki saat konuşacak. Muhalefet nerede konuşacak, nasıl anlatacak? Toplanarak anlatacağız. Olmaz olağanüstü hâl var, toplanma özgürlüğün yok. Ama ben kendimi ifade etmek istiyorum. Hayır, ifade hürriyetin de yok." Böyle bir tablo içerisinde bu Anayasa değişiklik teklifinin görüşülmesi hukuken, teknik olarak, insani, ahlaki boyutlarıyla uygun değildir değerli arkadaşlar, uygun değildir.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, ülkemizin içinde bulunduğu bu ağır travmatik düzenden bir an önce çıkması açısından her türlü katkıyı vermeye hazırız ama samimi olmak kaydıyla, ama birbirimizi dinlemek kaydıyla, ama her şeyin hukuka ve özellikle evrensel, demokratik ve hukuk ilkelerine uygun olması kaydıyla.

Bu nedenle Sayın Başkan –sözlerimi toparlıyorum- az önce ifade ettiğim gerekçelerle -arkadaşlarımız daha ayrıntısını usul yönünden ifade edecekler- ben siyaseten bir yurttaş olarak, Cumhuriyet Halk Partisi bir grup başkan vekili olarak bunları Komisyonumuzla sizlerle paylaşmayı uygun gördüm. Dolayısıyla, yapılacak Anayasa değişiklik teklifinin görüşülmesine uygun olmayan Türkiye’de bir ortam ve olağanüstü hâl ve terör olduğunu ifade ediyorum. Bunların giderilmesine dönük çabalara katkı veriyoruz ama bu tablo içerisinde kimse de bize demokratik bir tartışma içerisinde Anayasa değişikliğini görüşüyoruz demesin. Biz de tarihe not düşmek açısından bu sözleri kayıtlarımıza geçiriyoruz. Ben de söz verdiğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Gök.

Grup başkan vekillerimizden Sayın Elitaş, buyurun.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, Sayın Bakan; hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Bu Anayasa değişikliği teklifi üzerinde, gerçekten siyasi parti grubunun yöneticisi milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz. Başlangıçta usule ilişkin açıklamalar da dâhil olmak üzere -her şey demokratik kurallar içerisinde- milletvekili arkadaşlarımızın, siyasi partilere mensup değerli milletvekillerinin meselelerini, bu konuyla ilgili sıkıntılarını dile getiren bir süreç yaşandı. Önce arkadaşlarımız usule ilişkin olmamakla birlikte, Sayın Tezcan’dan başlayarak diğer siyasi parti temsilcisi arkadaşlarımız da burada görüşlerini ifade ettiler ve Başkanın kameraları çıkarıp sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinin TV’sinin kamerasının kalması sonucundaki itirazlarda bunun demokratik bir hak ve yöntem olduğunu ifade etmek istiyorum ama Başkan nasıl ki Komisyonun gündemine hâkimse ve İç Tüzük’e göre de bu değerlendirmelerini yapıyorsa o şekilde değerlendirme oldu ve bundan sonraki süreçte inşallah, bilimsel bir tartışmanın... Hakikaten siyasi partiye mensup arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini değil, 79 milyon insanı ilgilendiren bir Anayasa değişikliği teklifinin kamuoyuyla paylaşılması gerekiyor. Nitekim Sayın Başbakanımızın ifade ettiği gibi, bildiğiniz gibi, Anayasa’nın 175’inci maddesi Anayasa’nın nasıl değiştirileceğiyle ilgili hüküm ifade etmiş. 330 ve 367 arasındaki değişiklikler doğrudan doğruya referanduma gider, 367 üzerinde kabul edilen değişiklikler isterse Cumhurbaşkanı tarafından referanduma götürülür ama Anayasa değişikliği bir toplumsal sözleşme olması münasebetiyle biz her hâlikârda ister 367 olsun ister 467 olsun referanduma gitmeden Anayasa değişikliği teklifinin Anayasa gereğince kabul edildiği sayı olsa dahi milletin huzuruna, milletin hakemliğine götürelim diye ısrar ediyoruz. Tabii, buradan Cumhuriyet Halk Partisine ve diğer muhalefet siyasi partilerine diyoruz ki: Biz milletin hakemliğinden korkmayalım, milletin hakemliğinden kaçmayalım. Nasıl ki “Egemenlik kayıtsız şartsız millettir.” diyorsak, 15 Temmuzda bu ülkenin sahibi milyonlarca insan sabahlara kadar yirmi sekiz gün meydanlarda durup “Bu ülkenin sahibi benim.” diye savunduysa ve 15 Temmuzdan sonra artık bu ülkenin gerçek sahibinin yüzde 2’nin değil, yüzde 1’in değil, asker, sivil bürokrasinin değil... Bu ülkenin dağındaki çobanıyla üniversitedeki profesörünün eşit hissedar, eşit hak sahibi olduğu 15 Temmuzdan itibaren tescillenmiştir, ispatlanmıştır. Ondan önce, birileri düşünür millet buna uyardı ama şu anda millet diyor ki: “Getir çıkardığın kanunu, Anayasa değişiklik teklifini ben onaylayacağım.” Milliyetçi Hareket Partisinin Genel Başkanı, Adalet ve Kalkınma Partisinin Genel Başkanı ve tüm milletvekilleri... Millet iradesine sonuç ne olursa olsun saygı duymamız gerekir. Eğer Komisyonun

değerli üyeleri, burada Parlamento'ya indirme konusunda karar verdikleri takdirde, Parlamento'daki milletvekillerimizden 330 ve üzeri olduğu takdirde... Ki gönül ister 367, 377 milletvekiliyle birlikte halkın huzuruna götürelim, halkın hakemliğini isteyelim. Bu Anayasa değişikliği teklifine "evet" demek "Halkın hakemliğine ben taraflıyım, bu şekilde karşı çıkıyorum."

demenin bir eksiği, bir göstergesi olarak anlamak doğru değildir diye düşünüyorum.

Bakınız, biraz önce Levent Bey'in söylediği görüşlere, hassasiyete teşekkür ediyorum. Aynı hassasiyeti biz de yaşadık. 10 Aralık tarihinde Beşiktaşın oynadığı bir maç çıkışında daha önce adı "Beleş Tepe" diye ifade edilen, şimdi belediyenin aldığı çok güzel bir kararla "Şehitler Tepesi" diye ifade edilen yerde 44 yiğidimizin canı alındı, kimi 20 yaşında, kimi 23 yaşında, kimi 25 yaşında, Çevik Kuvvet mensubu değerli kardeşlerimiz şehadet şerbetini içtiler. Ertesi gün siyasi parti grup başkan vekilleri bir araya geldik, 3 siyasi parti bu haysiyetsiz, bu insanlık düşmanı terör örgütünü ve bütün teröristleri kınayan bir bildiriyle birlikte okuduk. PKK TAK terör örgütünün desteklediği, üstlendiği 10 Aralık tarihindeki Şehitler Tepesi'ndeki 44 yiğidimizin can verdiği süreçte birlikte bu acıyı yüreğimizde hissettik.

Bu hafta cumartesi günü ilim Kayseri'de bugüne kadar hiç toplumsal olayların veya şehit, terörist faaliyetlerin bulunmadığı, terörün birdenbire gerçekleştiği bir il olmayan Kayseri'de de maalesef komando tugayında çeşitli geri hizmetlerde lojistik destek sağlayan -kimi ulaştırmacı, kimi mutfakçı, kimi levazımcı çarşı iznine çıkan- 59 evladımızın gelerek çarşı iznine çıkıp o izni yaşamak için geldiği bir süreçte Erciyes Üniversitesi'nin önünde yine bir terör, alçak, 14 evladımızı şehit etti. O gün yaralıları ziyaret ettik, şehitlerimizi hem cumartesi günü hem pazar günü illerine uğurladık. Oradaki anaların, oradaki bacıların, oradaki kardeşlerin tamamı da bekardı. Oradaki insanların ağrıları yüreklerimizi dağladı. Teröristlerin ve terör destekçilerinin umarım ki o nasırlanmış vicdanları o görüntüleri gördükten sonra bir miktar yumuşar, bu teröristleri de lanetleyen bir noktaya doğru gelirler.

O günkü yaptığımız bildiri de çok önemli bir sözcük, ifade vardı, "Hiçbir meşru talep terörizmi meşrulaştıramaz, teröristi de mağdur hâle getiremez." Önemli bir ifadedi. Her türlü meşru talep sözle söylenebilir, Türkiye Büyük Millet Meclisinde ifade edilebilir ama bir meşru talebi ortaya çıkarırken arkasından gayrimeşru, insanlık dışı, ahlak dışı alçakça bir saldırıyı savunmak da herhâlde hiç kimsenin hakkında veya insan olduğunu ifade eden kişinin yerinde ve ifade tarzında olmaması gerektiğini düşünüyorum. Oradaki 44 şehidimize yüreğimiz hep beraber yandı, Kayseri'deki 14 evladımızın en büyüğü 1993 doğumlu, 1995 doğumlu, 1996 doğumlu, daha hayatının baharında o alçakların canlı bombayla o otobüsü patlatmaları ve evlatlarımızın şehit olmasına, şehadet şerbeti içmesine sebebiyet veren bu alçakça terör hepimizin yüreğini dağladı. Ama Sayın Gök'e katılmadığım önemli noktalardan birisi şu: Bakın, biz geçen hafta çarşamba günü veya perşembe günü siyasi parti gruplarıyla bu haftanın gündemini paylaştık. Dedik ki: Salı günü saat 13.00 veya 14.00'te Komisyon Başkanı gündemini, sürecini tayin ettikten sonra planımızı ifade ettik. Salı günü Komisyon Başkanının takdirinde olmak üzere Anayasa Komisyonu çalışmalarına devam etsin, bu süre içerisinde biz görüşelim ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde de Genel Kurulun 1'inci sırasında bulunan Sınai Mülkiyet Yasa Tasarısı'nın görüşmelerini tamamlayalım, arkasından Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşmekte olduğumuz Damga Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun Tasarısı'nın, 30 maddelik kanunun, bunların büyük bir kısmının yılbaşından önce çıkmasının zaruret gerektirdiğini ifade ettik ve planımızı bu şekilde yaptık.

Dün yine alçakça bir suikast habisesi yaşadık. Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Rusya Federasyonu'nun Ankara Büyükelçisi bir suikast girişiminde hayatını kaybetti, tüm Rusya'ya acılarını paylaştığımızı, başsağlığı dilekçelerimizi ifade etmek istiyorum.

Bakınız, Cumhuriyet Halk Partisinin 11 Aralık Pazar günü bize bir teklifi oldu, “Terörle ilgili hangi yasal düzenlemeyi getiriyorsanız sonuna kadar destekleyeceğiz, hatta Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulda en hızlı şekilde geçmesini sağlayacağız.” dediler. Samimiyetlerinden şüphe duymuyoruz, kendilerine de teşekkür ediyoruz. Onu grup başkan vekilleriyle birlikte yaptığımız Meclis Başkan Vekilinin arka odasında ifade ettik. Şu anda Türkiye’nin millî birliğe ve bütünlüğe ihtiyacı var. Bir ve beraber teröre karşı tek vücut olarak durma, hasıl olma mecburiyetimiz var. “Eğer biz bunu gerçekleştirebilirsek terör ve terör yandaşlarının, terör destekçilerinin ellerindeki bütün imkânları ortadan kaldırırız ve Türkiye Büyük Millet Meclisini de çalıştırırız.” diye ifade ettik. O gün sorduk, yine soruyoruz: Eğer terörle ilgili şu anda bizim ifade ettiğimiz, bizim ortaya koyduğumuz yasal düzenlemelerin terörle mücadele konusunda -Adalet Bakanımız burada, herhâlde o konuda cevap verecektir- herhangi bir eksiğinin olduğunu düşünmüyorum. Geçen sene çıkardığımız İç Güvenlik Yasası’nın da terörle mücadele konusunda önemli bir düzenleme olduğu inancındayım ve 15 Temmuz hain darbe girişimiyle birlikte Anayasa’nın 120’nci maddesi uyarınca aldığımız olağanüstü hâl düzenlemesi veya Cumhurbaşkanlığı Başkanlığında toplanacak kanun hükmünde kararname çıkarma yetkilerinin de hem FETÖ terör örgütüyle hem PKK terör örgütüyle hem de diğer terör örgütleriyle birlikte mücadelede önemli bir düzenlemenin var olduğunu görüyorum. Ama yine tekrar altını çizerek söylüyorum ki 7 Ağustosta Yenikapı ruhuyla ortaya koyduğumuz birlik, beraberlik, bütünlük görüşmeleri Sayın Başbakanın daveti üzerine ve siyasi parti genel başkanlarına hem Sayın Kılıçdaroğlu’na hem Sayın Bahçeli’ye teşekkür ediyorum, çarşamba günü terörle ilgili bir araya gelerek uzun bir görüşme gerçekleştirdiler. Saat 10.30’da başlayan görüşme 13.30’da herhâlde nihayet buldu ve 3 siyasi parti genel başkanı yan yana durarak, bir ve beraber güç birliği göstererek terör ve terör heveslilerinin heveslerini kursağında bırakacak bir görüntüyü ortaya koydular, bu da bizim için önemli bir gelişmeydi.

Şimdi, bizim burada yapmamız gereken Rusya Büyükelçisine yapılan suikast girişimi sonucunda ortaya çıkan olumsuz hadise, Kayseri gibi “huzur şehri” diye ifade ettiğimiz bir yerde 14 şehit verilen terör saldırısı ve İstanbul’daki 10 Aralık tarihindeki yapılan terör saldırısı sonucunda biz bir ve beraber durmak mecburiyetindeyiz. Siyasi görüşlerimiz farklı olabilir, mesela bugün Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmeye başlanan diye tahmin ettiğim Damga Vergisi Kanununda ve Bazı Kanunlarda Yapılan Değişikliklerle ilgili Kanun Tasarısı görüşülürken “Biz teröre bir ve beraber olacağız.” diye muhalefet partilerinin bizim getirdiğimiz teklife “evet” demelerini beklememiz mümkün değil, muhakkak ki arkadaşlarımız orada eleştirilerini dile getirecek. Bizim milletin hakemliğine müracaat ederek Hükümet etme yöntemini bugüne kadarki geçtiğimiz badirelerden olumsuz sonuçlarını yaşayarak, bugüne kadar gördüğümüz meseleyi, demokrasiyi taçlandıracağız diye inandığımız, istikrarı güçlendireceğiz diye inandığımız, güvenin oluşacağını düşündüğümüz ve Parlatonun gücünün daha çok artacağını düşündüğümüz bir Anayasa değişikliği teklifini değerli Komisyon üyelerinin huzuruna getirdik. Siz, bunun Anayasa’ya aykırı olduğunu ifade edebilirsiniz veya bunun milletin isteğine, ihtiyacına tercüman olmadığını, bunun milletin beklentilerini karşılamadığını ifade edebilirsiniz. Bizim, Komisyon üyeleri olarak ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri olarak yapmamız gereken en önemli konu milletin hakemliğinden korkmadan milletin önüne götürebilmek. Tekrar altını çizerek söylüyorum: Nasıl ki 15 Temmuzda 79 milyon millet “Bu ülkenin sahibi benim.” dediyse artık bizim bu Anayasa değişiklik teklifini millettten kaçırmaya, millettten saklamaya hakkımız yok. Millet ne derse o. Atatürk’ün ifade ettiği gibi, hâkimiyet bilakaydışart millettendir. Biz, o millette bunu götürmekten çekinmemeliyiz, imtina etmemeliyiz.

Bakınız, değerli arkadaşlar, 1961 Anayasası'ndan itibaren Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürekli problem hâline gelmiştir. Siyaseti iyi takip edenler veya geçmişteki meseleleri inceleyenler genelkurmay başkanlarının Cumhurbaşkanlığı olması veya bir askerın Cumhurbaşkanlığı olması geleneğini bu memlekete kabullendirmişlerdi. Hatırlarsanız bir genelkurmay başkanı Cumhuriyet Senatosu üyesi olabilmek için istifa etmiş, arkasından Cumhuriyet Senatosu üyesi olmuş ve Parlamente'nin dinleyici sırasındaki bütün koltukları rütbeli askerler tarafından doldurulmuş, iki siyasi parti birlikte hareket ederek baskıyla, zorla ifade edilen eski bir genelkurmay başkanının Cumhurbaşkanlığı olmasını engellemişlerdir ama sonuçta eski bir paşayı Cumhurbaşkanlığı seçerek Türkiye Büyük Millet Meclisinin dinleyici sıralarındaki o apoletlilerin etkisini, tepkisini önleme gayreti içerisinde olmuşlardır. Arkasından, 1982 Anayasası'yla birlikte daha farklı bir ortam ortaya çıktı. 1982 Anayasası'nın bu millete uymadığı, bu Anayasa'nın muhakkak değiştirilmesi gerektiği, 1983'ten itibaren siyasi partilerin yaşam bulmaya başladığı, artık -tırnak içerisinde söylüyorum- "demokratik siyasetin var olması" diye ifade edildiği 1983 seçimlerinden itibaren bu Anayasa'nın değişmesi gerektiği teklifleri hem içerideki siyasi parti temsilcileri yani siyaset yapma yasağı olmayan siyasi parti temsilcileri hem de dışarıda yasaklı olan siyasi parti temsilcileri tarafından gündeme getirilmiştir, ifade edilmiştir. Eğer rahmetli Özal olmasaydı -açıkça söylüyorum, ifade ediyorum- "Ben Cumhurbaşkanı adayım." demeseydi, birileri yine, 1970'lerde olduğu gibi "Apoletli birisini, en makul, en uygun birisini Cumhurbaşkanı seçelim mi?" diye ifade edeceklerdi. Rahmetli Özal, ilk defa sivil bir siyasetin, sivil bir kişinin Türkiye'de Cumhurbaşkanı olabileceğini ispatlayan birisidir ve ondan sonra sivil cumhurbaşkanlarının dönemi başladı. Ne zamana kadar? 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimine kadar. Hiç akılda bulunmayan, o zamanki dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanının "367 kararı hiç akla uygun değil ama eğer böyle bir şey gelirse biz Anayasa Mahkemesine gideriz." diye ifade ettiği -Aralık 2006 tarihindeki gazeteleri okursanız vardır bunlar- ve 27 Nisan tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde 358 milletvekilinin bulunduğu, Cumhuriyet Halk Partisinden de 15 milletvekilinin Genel Kurul içerisinde bulunup yoklamalara katılmadığı, sonradan yoklamaları terk edip 1 milletvekili arkadaşımızın olduğu, seçilmiş Cumhurbaşkanını Anayasa Mahkemesinin 96'ncı maddesindeki 367 garabetiyle birlikte seçtirmemesi, artık Türkiye'de Cumhurbaşkanı sorununun çözülmesi gerektiğinin mihenk taşlarından biri olmuştur. O gün, 2 Mayıs tarihinde, 27 Nisan e-muhturasına, gece yarısı 23.13'de yayınlanan e-muhturaya ilk defa bir hükümet 27 Nisan tarihinde "Herkes görevini, Türkiye Büyük Millet Meclisi görevini yerine getirecektir." diye ifade etti ve erken seçim kararıyla birlikte Anayasa değişikliği paketini Türkiye Büyük Millet Meclisine sundu. Bu süre içerisinde, Anayasa değişikliği 21 Ekim 2007 tarihinde halk oylamasına sunuldu; tahmin ediyorum, yüzde 76 oyla birlikte artık millet kendi reisini seçecek, cumhurreisini seçecek yöntemi uygulanmaya başladı. O süreçten sonra rahmetli Özal'la başlayan, Sayın Demirel'in kısmen söylediği, bizim iktidara geldiğimiz andan itibaren Türkiye için en iyi yönetim tarzının başkanlık sistemi olduğunu ifade ettiğimiz bu süre içerisinde, en son Milliyetçi Hareket Partisinin Sayın Genel Başkanının çağrısı üzerine bu Anayasa değişikliği teklifine karar verdik. Arkadaşlarımız yoğun bir emek sarf ettiler, olağanüstü derecede ter döktüler, hassasiyetleri bilerek ve titiz bir çalışmayla önümüze bu Anayasa değişikliği teklifini getirdiler. Bu, değerli milletvekili arkadaşlarımızın, Komisyon üyelerinin huzurlarına da sunulacak.

Bakın, Sayın Gök'ün ifade ettiği, Anayasa'mızın 15'inci maddesinde vücut bulan olağanüstü hâl ve sıkıyönetimle ilgili düzenlemenin birinci fıkrasını okuyorum:

"MADDE 15- Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihmal edilmemek kaydıyla, durum gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir."

Bizim, olağanüstü hâl süreci içerisinde -muhakkak Sayın Bakanım da herhâlde daha teknik bir şekilde onu ifade edecektir- bu söylediğiniz, sizin 13 maddeyle ilgili “askıya alma” diye ifade ettiğiniz konu “yaptım” değil “yapabilirim” anlamında ifade edilmiş, bazıları uygulanıyor, bazıları da uygulanmıyor olabilir.

Değerli arkadaşlar, konuyu ifade ederken açıkça söylüyorum, milletin kafasında istifham oluşturacak, farklı anlamlara gelecek ifade tarzının olmaması gerektiğini düşünüyorum. Bugün bu Anayasa Komisyonunun olması, terör heveslilerine, teröre heveslenenlere verebileceğimiz en büyük cevaplardan birisidir. Nasıl ki 10 Aralık tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi şehitlerimizin acısını hissederek, birlik ve beraberlik görüntüsünü nasıl verdiyse, 11 Aralık tarihinde 3 siyasi partinin grup başkan vekilleri hakikaten çok önemli bulduğum o bildiriye Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünden tüm dünyaya bir ve beraber olarak haykırdıysa... Kayseri patlaması cumartesi günü oldu, şehitlerimizi cumartesi günü verdik. Bugün, bizim, Türkiye’de bir kargaşa ortaya çıkarmaya çalışan, terör ortaya çıkarmaya çalışan terör heveslilerinin heveslerini kursaklarında bırakabilmemiz için bu Anayasa Komisyonu görüşmelerine devam etmemiz gerekir. Terörle mücadele terörle müzakereyle olmaz. Teröristin başını ezerek, inine girerek son bir terörist kalana kadar mücadele ederek, hep birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, bu milletin temsilcileri olarak, bağrından çıktığı millete yakışır bir davranış sergileyerek Türkiye Büyük Millet Meclisini sonuna kadar çalıştırıp vatandaşlarımızın dertlerini, onların acılarını paylaşmak bizim esas ve temel görevlerimizden birisidir diye düşünüyorum. O anlamda, Sayın Gök’ün -dün gece görüştük kendisiyle- hassasiyetlerini anlıyorum, teşekkür ediyorum, iyi niyetle, samimiyetle söylenmiş bir hassasiyettir. Yani, o yiğitlerimizin acılarını yüreğimizde hissetmek hepimizin muhakkak ki önemli bir görevidir, borcudur ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışması, milletimizin bekası, milletimizin geleceği için... Bu Anayasa değişiklik teklifi bir bölünme değildir, bu Anayasa değişiklik teklifinde gidilecek referandum karpuz gibi Türkiye’nin ikiye parçalanması değildir. Bu Anayasa değişiklik teklifinin milletin huzuruna gitmesi milletin hakemliğine saygı duymaktır. Biz de milletin hakemliğine saygı duyan bir siyasi parti grubu olarak Genel Kurul ne teklif ederse, Genel Kurul neyi kabul ederse... Millet diyor ki bize gittiğimiz yerde: “Getir, bu kararı ben vereceğim.” Bu kararı millete götüreceğiz, onların bütün görüşlerine saygı duymak siyasetçiler olarak, onların bağrından çıkan fertler olarak bizim görevimiz diye düşünüyorum.

Teklifi, imza sahibi olarak, Sayın Başbakanın sonra birinci imza sahibi olarak inceledim, irdeledim. Anayasa’yı da anayasa hukuku çerçevesinde az çok bildiğimi düşünüyorum. İktisatçıyım, maliyeciyim, hukukçu değilim ama anayasa hukuku konusunda az çok bir şeyler bildiğimi ifade ediyorum. Kamuoyunda iddia edildiği gibi “Bu, Türkiye’de bir diktatörlük ortaya çıkaracak.”, “Tek adam rejimi ifa edilecek.” şeklinde hiçbir düzenlemenin var olmadığını söylüyorum. Bunu aslında Cumhuriyet Halk Partisinin çok rahat bilmesi lazım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Okumadınız siz teklifi herhâlde.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Okumadınız mı siz?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bakın, 1947 yılına kadar Atatürk hem Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanıydı hem Cumhurbaşkanlığıydı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 1947’ye kadar mı?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Başbakan vardı ama o zaman.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – 1947’ye kadar, Cumhuriyet Halk Partisiyle ilgili söylüyorum, 1938...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 1938’de kaldırdık.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Kaldırmadınız. 1938 yılına kadar Atatürk hem Cumhurbaşkanı hem CHP Genel Başkanıydı.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Atatürk’le nasıl kıyaslıyorsunuz kendinizi?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Atatürk’ün bile fesih yetkisi yoktu, siz veriyorsunuz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – 1947 yılına kadar Sayın İnönü hem Cumhurbaşkanıydı hem Genel Başkanıydı. 1946 seçimlerinde Demokrat Partinin gündeme getirdiği, Cumhurbaşkanıyla başbakan aynı olmasın, Cumhurbaşkanıyla parti genel başkanlığı aynı olmasın diye kerhen yapılan ve genel başkanlığa vekâlet eden birisi... 1947 yılında yapılmış ama bir kanun değişikliği, Anayasa değişikliği ihtiyacı hissedilmeden yürütülen bir süreç. 1961 Anayasası’na kadar Türkiye’de Cumhurbaşkanı’nın partisinden ayrılmasıyla ilgili bir hüküm yok. Yani, Cumhuriyet Halk Partisinin buna baştan “evet” demesi lazım, “eyvallah” demesi lazım ama hem rahmetli İnönü’nün hem Atatürk’ün...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – O zaman başbakan vardı, başbakan! Şimdi başbakan yok, onu ortadan kaldırılıyorsunuz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – ...ifade ettiği gibi, buradaki yaptıkları görevi arkadaşlarımızın kabul etmeleri gerekir diye düşünüyorum.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Öyle bir tarihte bile başbakan var.

MURAT EMİR (Ankara) – Hukukçu olmadığınız belli oldu.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bakın, değerli arkadaşlar...

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir dakika, dinleyelim lütfen.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Biraz sonra siz de görüşlerinizi ifade ederken bunu söylersiniz. Bakın, Sayın Gök kırk beş dakika konuştu...

LEVENT GÖK (Ankara) – Olur mu canım?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Farkında değilsiniz.

Sayın Gök kırk beş dakika konuştu ama hiçbir arkadaşımız sözünü kesmedi.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Gök birleştirici bir konuşma yaptı ama.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Yani, ben fikirlerimi ifade ediyorum, yanlış olduğunu söyleyebilirsiniz. O fikirlerimi söylerken ben bir tarihî gerekçeyi ifade ediyorum. “Onları söylerken tarihi çarpıtıp farklı şeyler söylüyor.” diyebilirsiniz. (CHP sıralarından gürültüler)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Başbakanı ortadan kaldırılıyorsunuz ya!

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen hatibi dinleyelim.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Onun için, değerli arkadaşlar, bakın, Cumhuriyet Halk Partisinin hiç yabancı olmaması gereken bir Anayasa değişikliği teklifini Cumhuriyet Halk Partisi “rejim değişikliği” diye ifade ediyor, ben hayretle dinliyorum, yadırgıyorum açıkçası, yadırgayarak dinliyorum.

Onun için, değerli arkadaşlar, bakın, bu değişiklik teklifinin milletin refahı, Türk devletinin bekası, milletimizin huzuru için çok önemli bir değişiklik olduğu kanaatindeyim. İnşallah Komisyon üyesi arkadaşlarımız da bu kanaatte oldukları takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekilli arkadaşlarımızın tercihlerine ve halkımızın hakemliğine hepimiz boynumuz kıldan ince diyeceğiz, ona götüreceğiz.

Hayır olsun inşallah diyorum, hepimize teşekkür ediyorum.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Atalarımız padişahı, padişahlık sistemi mi getirelim?

BAŞKAN – Sayın Elitaş, çok teşekkür ederim.

Levent Bey, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, tabii, Sayın Elitaş’ın konuşmasında değerlendirilmesi gereken, tartışılması gereken pek çok konu var.

BAŞKAN – Ama, karşılıklı şeye dönüşmesin.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sadece şunu söylüyorum yani biz hangi hassasiyetle bakıyoruz diye: 2010 yılında da millete gidelim diye bir Anayasa değişikliği yapıldı. Biz de o zaman dedik ki: Şu maddeler sakıncalı, bakın bu maddeler eğer geçerse bu şekilde işe yaramaz ve sıkıntıya girersiniz. Hangileriydi onlar? Sayın Bakanın da çok iyi bildiği ve şimdi de mücadele ettiği bir HSYK yapılanması, bir Anayasa Mahkemesi yapılanması. 2010 yılında o günkü referandumda giden maddeler içerisinde 2 kritik madde buydu. Yani, iktidarın gerçekleşmesini arzu ettiği 2 kritik madde buydu, diğerleri onu doldurmak için konulmuş kimi maddelerdi. Bizim o maddelerde hiçbir sıkıntımız yoktu 3 madde dışında. O 3 maddenin hatalı olduğunu ve bunun çok sakıncalı olduğunu o zaman ifade ettik. Denildi ki: “Millete gidelim, milletten geçsin.” E gidildi, geçildi ve ondan sonra bu Anayasa değişikliği iktidarın bu FETÖ örgütlenmesinde ayak bağı oluşturduğu bir HSYK yapılanmasını ortaya çıkardı. Bugün tartıştığımız pek çok adli konuda, hâkimler, savcılar konusunda, adalet konusunda hangi olumsuzlukları yaşıyorsak arkasında 2010 yılında yine sizin, bugün burada parlak sözlerle söylediğiniz gibi, “Bakın, bunu yapıyoruz, millete soralım, kabul edilsin de geçsin.” dediğiniz o Anayasa değişiklikleri vardır. O bakımdan, bazen muhalefeti dinlemek yararlı olur Sayın Elitaş. Yani, her söylenen sözün, her kurulan cümlelerin bir anlamı vardır ve bunu yaşayarak görürüz ama sadece siz yaşayarak görmüyorsunuz, bu tecrübelerin faturasını 80 milyon ödüyor. Biz de bu hassasiyetle bu uyarılarımızı size yapmak durumundayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Gök.

Filiz Hanım, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Sürekli bir millet iradesinden, milletin hassasiyetinden, milletin isteğinden söz ediliyor fakat milletin isteği, milletin iradesi nedir, biliyor musunuz? Gerçekten milletin isteği ve iradesi bugün yaşam hakkının güvence altına alınması ve Türkiye’nin bu şiddet sarmalından çıkması. Milletin iradesi tıpkı hani “Daha öncesinde böyle bir sistem vardı.” gibi ya da işte Cumhuriyet Halk Partili vekiller ile grup başkan vekili tartışmaya girerken Sayın Elitaş’ın söylediği gibi, daha önceden, evet, böyle bir sistem vardı. Şöyle bir sistem vardı mesela: Hiçbir şekilde yargılanmayacak, hiçbir şekilde sorumlu olmayacak, yasamayı, yürütmeyi baypas eden, yargıya müdahale eden bir rejim vardı, bunun adı “padişahlık”tı. Biz bunu yaşadık, padişahlık sistemini yaşadı bu ülke. Sonrasında çok sayıda darbe yaşadı ama “darbe” dediğiniz şeyin illa asker eliyle olması gerekmiyor. Bugün yeni bir şey yaşıyoruz biz. Bugün sivil eliyle yaşatılan ve birisine aslında apolet takılmaya çalışılan bir darbeyi yaşıyoruz. Bunu halk falan istemiyor, bu, milletin iradesi falan değil. Milletin böyle bir gündemi yok, bu sanal yaratılmış bir gündem. Bu, 2 parti arasında -başta iktidar partisi olmak üzere- belli anlaşmalarla önümüze getirilen ve aslında bu kadar ölüm, bu kadar zulüm, bu kadar zam, hani derdik ya eskiden “Zam, zulüm, işkence! İşte faşizm!” diye, aslında bütün bunlar yokmuş gibi sanılarak önümüze getirilmeye çalışılan bir teklif.

Şimdi, ben şunu sormak istiyorum: Sadece bir buçuk, iki yılda 30’a yakın patlamanın olduğu bir ülkede yapılması gereken ilk şey nedir arkadaşlar? Bu sayı değildir yani “30” diye bir sayıdan bahsetmiyorum ben, yaşanan patlamalarda ölen insanlardan bahsediyorum.

Türkiye'yle ilgili haber, dün akşamla ilgili, Rus Büyükelçinin ölümüyle ilgili, neydi, biliyorsunuz: “Türk polisi Rus Elçiyi vurdu.” Çok ciddi bir sorumluluk bu. Biz bugün burada bunun için toplanamayız. “Türk polisi Rus Büyükelçiyi vurdu.” arkadaşlar, gerçeklik budur.

İZZET ULVİ YÖNTER (İstanbul) – Bir meczup o, Türk polisi falan değil.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tabii, tabii.

“O meczuptu, bu FETÖ’cüydü, şu şeyciydi, bu şucuydu, bu bucuydu...” Şimdi, bu polisle ilgili çok ciddi sorular ve şüpheler var. Deniyor ki: “Nusra örgütlenmesi mi bu şimdi de polis teşkilatı içerisinde? Onlar mı örgütleniyorlar?”

“15 Temmuz” diye defalarca söylüyorsunuz. Evet, 15 Temmuzdan sonra bütün partiler bir bildiriye imza attı ve 15 Temmuz darbe girişiminin önünde iki yol vardı: Bir yol demokrasiye çıkardı, bir yol diktatörlüğe çıkardı. Siz diktatörlüğü tercih ettiniz. 15 Temmuz eğer demokrasiye çıksaydı bence bugün Rus Büyükelçisi vurulmazdı, bu ülkede OHAL olmazdı, kanun hükmünde kararnamele yönetiliyor olmazdık, halkın iradesi tanınmış olurdu ve demokratik yöntemlerle konuşulan, özgürlüklerin daha fazla genişletildiği bir ülke olabilirdik biz ama başka bir yol seçildi, bu ciddi bir tercihti. Madem beraberdik, madem birlikte önlemiştik, madem bu ülkede defalarca darbe yaşamıştık ve bundan sonra olsun istemiyorduk o zaman yapılması gereken buydu, demokrasinin önünün açılmasıydı. Şimdi ne diyeceksiniz arkadaşlar? Dediniz ki: “Fetullah örgütlenmesi varmış, kandırıldık.” ve Darbe Araştırma Komisyonu kurdunuz. Darbe Araştırma Komisyonunda hatıraları dinlediniz, darbeyi araştırmadınız. Gerçekten darbeciler kimdi, bunu yapanlar kimdi, yurttan sulh bildirisinin altında kimin imzası vardı, bu Meclisi kimler bombaladı, bunları araştırmadınız, dinlemediniz. Şimdi ne diyeceksiniz? Evet, “polis” deyince rahatsız oluyorsunuz. Evet, olmasın, tabii ki herkesi korumakla yükümlüdür, askerinde, Jandarmanın da, polisin de görevi budur, bütün yurttaşların güvenliğini sağlamaktır aslında ama bundan rahatsız olmamak için aynı zamanda, Fetullahçı örgütlenmenin yerine başka bir örgütlenmenin yerleşmediğinden emin olmak gerekir. Emin miyiz bundan? Şu anda o teşkilatın içerisinde başka bir örgütlenmenin olmadığından ve yarın kalkıp da “Ya, biz kandırılmışız, bu sefer de Nusracı bir örgütlenme varmış.” demeyeceğinizden nasıl emin olabilecek bu halk?

Hamasetten vazgeçelim, gerçekten hamasetten vazgeçelim. Bu ülkede hepimiz yaşıyoruz ve Suriye gibi bizim ülkedeki vatandaşlarımızın da o göç torbalarını ellerine alıp yollara düşmesini istemiyorsak, biz gerçekten bir Suriye hâline gelmek istemiyorsak hepimizin yapması gereken şeyler var.

Bugün zannetmeyin ki insanlar şu anda “Evet, Cumhurbaşkanı bütün yetkileri alıyormuş, Bakanlar Kurulu ortadan kalkıyormuş.” ya da işte bunun gibi bu teklifteki aslında “Yok.” dediğiniz ama baştan sona diktatöryal bir rejimi örgütleyen, rejim değişikliği getiren ve İç Tüzük’ün 38’inci maddesine göre de aslında şu anda, evet, “Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasa’ya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” maddesine uygun olarak şurada asla görüşmememiz gereken bir şeyi merak etmiyor, yaşam hakkını merak ediyor.

Şunu çok ciddi olarak vurgulamak isterim: On dört yıldır bu ülkeyi siz yönetiyorsunuz, biz yönetmiyoruz. Bize, partimize defalarca suçlamalar getirdiniz, defalarca. Parti binalarımız yakıldı, kundaklandı, parti yöneticilerimiz şu anda içerideler, eş başkanlarımız içeride, milletvekillerimiz, grup başkan vekillerimiz. On dört yıldır bu ülkeyi biz yönetmiyoruz, on dört yıldır bu ülkeyi siz yönetiyorsunuz. İnanın ki biz yönetiyor olsaydık 30 patlama değil, 1 değil, 2’ncide diyelim ki biz istifa ederdik. Siyasi sorumluluk bunu gerektirir.

Burada hukukçular toplanmış en fazla. İktidarın, idarenin pozitif yükümlülüğünü biliyoruz değil mi arkadaşlar? Pozitif yükümlülük diye bir şey vardır, önleme yükümlülüğü. Önlemek zorundasınız. Örgüt kimse, kim gidiyorsa, kim patlatma yapıyorsa önlemek zorundasınız, siz iktidardasınız. Bunu kalkıp da başka partilere atarak, başka partileri suçlayarak yapamazsınız, bu sorumluluktan kurtulamazsınız. Bu sorumluluğu üstlenmek zorundasınız. Ama, burada “Evet, biz sorumluluğu üstleniyoruz. Bunda şu İçişleri Bakanının eksigi vardır, bunda şu Adalet Bakanının eksigi vardır, bunda şu Emniyet müdürünün eksigi vardır. Evet, bunun ayrılması lazım görevinden.” diyorsanız ve ayrılıyorsa ve bütün partilerden destek istiyorsanız bunun için gerçekten bu desteği vermeye hazırız. Ama, kimse “Şehitlerimiz... Şehitlerimiz...” diye ağlamasın, siz ağlamıyorsunuz, sizin evlerinizde, bizim evlerimizde ağlanmıyor belki. Yoksul çocuklar ölüyorlar.

Çok enteresan, trajikomik şeyler oluyor. Bir tarafta orada kalkıp da şiddet çağrılarını, intikam çağrılarını yapanlar diğer tarafta “Sayın vekilim... Sayın başkanım...” diyerek iktidar vekillerine, bakanlara seslenerek “Bedelli askerlik ne zaman çıkacak?” diyorlar, trajikomik bir şey. Kimse istemiyor ölmeyi, kimse istemez. Artık intikam çılgılığı istemiyor insanlar, gerçekten itidal istiyor, huzur istiyor, bunun sesinin daha fazla çıkmasını istiyor.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Siz hiç şehit cenazesine katıldınız mı?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Biz şehit cenazelerine sizler yüzünden katılmıyoruz Sayın Bakan çünkü o kadar fazla kriminalize ediliyoruz ki...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – O şehit cenazelerine katılanlar hakkında yalan yanlış...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Benim sözüme müdahale edilmesini engelleyecek misiniz, engellemeyecek misiniz?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Şehit cenazelerine katılmadan o cenazelere katılanlar hakkında konuşmayın.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Biz kimse konuşurken müdahale etmedik.

Şimdi, aynı şekilde sorumlulukları üzerinden –demin de dediğim gibi- atabilirsiniz, bana binlerce laf söyleyebilirsiniz ama size tekrar hatırlatmak isterim Sayın Bakan, bu ülkede yargı sizde, İçişleri sizde, Emniyet sizde, Jandarma sizde, her türlü sorumluluk sizde. Beni ancak hedef hâline getirebilirsiniz, bizi ancak hedef hâline getirebilirsiniz, zaten yaptığımız da genel olarak budur ama sorumluluğu bize yükleyemezsiniz, sorumluluk sizdedir, sorumluluktan kaçamazsınız. Ben şehit cenazesine gitmek isterim ama gerçekten orada o denli kriminalize edilmişken gidemem o cenazelere. Ankara’daki 2’nci patlamada, Ankara Garı’nda ben morgdaydım, günlerce bekledim Ankara Garı’nda o cesetleri, cenazeleri aileler teşhis edebilsin diye parçaları birlikte topladık. Ertesi katliamda, aynı şekilde, Meclisin çalışmasının durması gerektiğini söyleyen ilk milletvekiliyim, tutanaklar var.

Bir bakana yakışan şey, oradan bir partinin grup başkan vekiline müdahale etmek değildir, gerçekten sırasımı beklemektir, sonrasında da düşüncelerini ifade etmektir. Size nezaketen sadece bunu hatırlatmak isterim.

Evet, Fransa’da da OHAL var. Fransa’da ilk patlamadan sonra İçişleri Bakanı ve emniyet müdürü istifa etti. Size bir kez daha söylüyorum, siyasi sorumluluk alan kimsenin olmadığı bir ülke hâlinde yaşayamayız.

Bu ülkede bu sorumsuzluk hâlinde sanki gerçekten bir anayasa teklifi getiriyormuş gibi yaparak burada bir teklif görüşemeyiz. Halkın iradesinin yok sayılmasıyla, onca milletvekilimiz içerideyken biz kalkıp da meşru bir şeyi burada görüşüyoruz gibi görüşme hakkımız olamaz. Gerçekten propaganda

yapılamayan bir ortamdayız. Biz bu teklife karşı hangi il, ilçe örgütümüzde kalkacağız, basın açıklaması yapacağız, hangi yakılmayan bir ilçe örgütümüzde ya da hangi özgür gazeteci, hangi akademisyen bununla ilgili düşüncesini ifade edebilecek? Trollerle yönetilen bir ülkedeyiz aynı zamanda. Bir tane trolün, bir tane gazeteci kılıklı insanın sözüne bakıyor kalkıp da birisinin hedef hâline getirilmesi. Hangi kişi kalkıp bu anayasa teklifiyle ilgili gerçek, özgür iradesini tartışabilecek? Hangi halk kitleleri propaganda yapabilecek buna karşı? Hangi özgür irade sokakta toplantı, gösteri yürüyüşü yapabilecek? OHAL ve kanun hükmünde kararnamelele yaşıyoruz. Evet, bu ortamda bunların yapılması gerçekten mümkün değildir.

Bizim yapmamız gereken, bir kez daha söylüyorum, istediğiniz kadar bize yönelik sözlerinizi sarf edin ama dediğim gibi, biz olsaydık istifa ederdik. Sorumluluk sizde. Bu sorumluluğu yerine getiremiyorsanız ve bunun için destek istiyorsanız herkes vermeye hazır, olabilir ama gerçek bir anayasa 15 Temmuz darbe girişiminden sonra eğer demokrasi yolu açılsaydı, orada biz o bildirinin altına imza attıktan sonra bu yolda ilerleyebilseydik, hep birlikte düşüncelerimizi özgürce ifade edebilseydik, bizim arkadaşlarımız şu anda cezaevinde olmasalardı tartışılabilirdi, daha özgürlükçü ve demokratik bir metni bugün ortaya çıkarmamız, bir arada tartışmamız, getirmemiz mümkün olurdu, bunun için her şeyi yapardık yapmak istenen. Bunu samimiyetle ifade ediyorum, her şeyi yapardık ama ikinci yol seçildi, keşke seçilmeseydi ama bugün artık dönün bu yoldan. Bugün tartışılacak şey bu değil. Bugün gerçekten ülke insanların yaşam hakkı, güvenliği, özgürlüğü, OHAL'in kaldırılması... OHAL şartlarında bütün bunlar yapılamaz diyoruz ve bunu gerçekten bir tartışma ortamı olarak görmüyoruz, sanal bir şey olarak görüyoruz ama arkadaşlarımız bu konuyla ilgili düşüncelerini daha detaylı olarak ifade edecekler.

Lütfen, bu ülkenin çılgınlıklarına ses verin, karşılık verin, yönetici olarak sorumluluklarınızı yerine getirin ve bir demokrasi seferberliği yapalım bu ülkede. Buna hepimizin ihtiyacı var.

Teşekkür ederim.

(Oturma Başkanlığına Sözcü Abdurrahman Öz geçti)

BAŞKAN – Sayın Kerestecioglu, teşekkür ederim.

Sekizde tekrar başlamak üzere toplantıya ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.46

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.06

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ: Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP: Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, toplantımızı açıyorum.

Grup başkan vekillerimizin konuşmaları vardı. Daha sonra Bakanımıza da söz vereceğim.

Buyurun Sayın Özel.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, sizin şahsınızda tüm Komisyon üyelerini, Sayın Bakanın şahsında Bakanlık personelini, askerî, sivil tüm bürokrasiyi, bütün milletvekillerimizi, burada emek veren tüm danışman, uzman arkadaşları ve basın emekçilerini saygıyla selamlıyorum.

Elbette çok uzun sürecek bir maratonun ilk günündeyiz. Öncelikle ilk başta ifade ettiğimiz mekânsal sorun ve basının ve basın aracılığıyla toplumun tüm kesimlerinin eş zamanlı olarak Meclis komisyonunda görüşülen bu kadar önemli ve tartışmalar ilerledikçe de kamuoyunun meselenin ciddiyeti konusunda duyarlılığının daha da artacağı ve Türkiye’de bütün dikkatlerin üzerine toplanacağı bir Komisyon toplantısıyla ilgili ilk başta almış olduğunuz iki kararın aslında başta sizin söylediğiniz kurucu irade hakkını kullanma noktasında; o bir yana, orada ona ne kadar hakkımız var, haddimiz var, bunu nasıl böyle söyleyebiliyoruz, ifade edebiliyoruz, o ayrı bir tartışma konusu ama hiç değilse bir anayasa konuşuluyorsa, anayasanın konuşulduğu ortamda mekânsal sorunların çözülmesi, kamuoyunun doğrudan bilgilendirilmesi, herhangi bir zaman sınırlamasının yapılmaması ve tüm baskıların hiç değilse bu Komisyonda ortadan kaldırılması ve ortak mutabakatın, mümkün olan en geniş mutabakatın aranması gerekirdi. İdeal bir anayasa yapım sürecinden sonra buraya gelmiş olsak dahi, ki kesinlikle öyle bir şey olmadığını günlerce anlatacağız ve bu konuda altında imzası olan 316 arkadaştan burada bulunan çok saygıdeğer milletvekillerinin de bu sürecin ne kadar hatalı, ne kadar eksik, ne kadar gelecekte bir felaket doğurabilecek bir süreç olarak yönetildiğiyle ilgili onların da fikirlerinin değişeceğini düşünüyoruz. Ve bu konuda Cumhuriyet Halk Partisi olarak; toplumun, Parlamentonun ve aslında bulunduğu coğrafya itibarıyla insanlığın tüm geleceğini ilgilendiren böyle bir değişiklikte tüm dünyanın dikkatlerinin üzerine toplanması gereken bir süreci yaşadığımızı, aslında hiç yaşamamamız gereken, şu anda başka şeylerle meşgul olmamız gerekirken niçin burada olduğumuz, ne yapmaya çalışıyoruz, hangi amaca hizmet ediyoruz ve nasıl sonuçlar doğuracak; belki bu yılı da taşıyacak, belki önümüzdeki 2017 yılının ilk günlerine, ilk ayının içinde de kendisine gündem ve bu Komisyonunda zaman ve mekân bulacak bir tartışmanın ilk başındayız.

Bu aşamada yapacağımız değerlendirmeler geneli üzerine tartışmalardan ya da maddelerin içerikleriyle ilgili tartışmalardan bağımsız, ilk başta almış olduğunuz, gruplarla ortaklaşmamış, muhalefeti yok sayan ve Başkanlık makamının yetkisinde olduğunu gördüğünüz, birçok komisyonunda böyle olabilecek ama anayasa yapıyorsanız attığımız her adımın anayasa yapma ruhu, ki kendi kitaplarından çokça faydalandığımız, şimdi hemen sağ tarafınızda oturan değerli hocamız ve Değerli Komisyon Başkanımızın da kitaplarında yazdığı gibi en kapsayıcı, en geniş toplumsal mutabakatla en uzun süre tartışılmış ve üzerinde en çok kişinin birleşebildiği ve gönül rahatlığıyla, iç ferahlığıyla yapacağı bir metni çıkarmaya talip olan bir Komisyon Başkanının sergilemesi gereken tutumdan biraz uzak bulduk. Bu sitemle başladık ama bir teşekkür edelim. Parlamentolar için siyasi partiler,

siyasi partilerin Meclis çalışmaları için grup başkan vekilleri son derece önemlidir. Komisyonunuzun yönetimi aşamasında daha Anayasa'ya aykırılık tartışması gibi en öncelikli konuya bile gelmeden önce, grup başkan vekillerinin siyasi ve bir genel değerlendirme yapma noktasında göstermiş olduğunuz anlayış ise takdire şayandır. Bu konuda hem şahsım hem de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına teşekkür ediyorum.

Karşı karşıya bulunduğumuz durum için çok özetle ve birkaç olumsuz, kaçınılmaz olarak olumsuz tanımlamadan başlayacak olursak; karşı karşıya bulunduğumuz teklif zamansız, özensiz, tabansız ve hadsiz bir tekliftir. Zamansızdır; çünkü biraz önce Levent Bey'in bahsettiği gibi, her an, herhangi bir yerde patlayan bir bombayla ülkenin evlatları paramparça olurken, analar, ellerine kına yakıp yolladıkları kuzularını al bayraklarla teslim alırken ve hiçbirimizin yüreği bu acılara, bu ağıtlara, bu gözyaşlarına dayanmazken son derece zamansızdır. Ve iktidarda olalım, muhalefette olalım; Türkiye'nin herhangi bir yerinde, bir kahve köşesinde, bir köy tulumbasının başında, bir otogarda bilet sırasında karşılaşacağınız bir vatandaşımızın "Ya, memleketin bundan başka derdi kalmadı mı?" sorusuna iktidarıyla, muhalefetiyle verilecek sağlıklı bir cevabımız yoktur. Bugün konuşulması gereken, akan kanı durdurmaktır; bugün konuşulması gereken, Türkiye'deki güvenlik sorununu, Türkiye'nin sınır sorununun iç güvenlik sorununa dönüşmüş olmasını, çökmüş olan dış politikasının hem bölgesel hem de ülkenin içinde bulunduğu tüm coğrafyanın barışını tehdit eder hâle gelmiş olmasını görmektir. Bugün konuşmamız gereken, yıllarca "monşerler diplomasisi" diye ötekileştirilip, itilip kakılıp toplumun belli kesimlerine hedef gösterilen geleneksel dış politikanın terk edilmesiyle, komşularının toprak bütünlüğünde gözü olmayan, komşularının toprak bütünlüğüne saygılı ve komşularındaki devlet dışı unsurlarla temas etmeyen bir dış politika anlayışından uzaklaşmanın bizi getirdiği felaket noktasındayız. Çok iddialı söylemlerin çöktüğü ve bugün, dün yaşanan ve hepimizin yüreğini acıtan, canı bize emanet pek çok büyükelçi gibi, Rusya Büyükelçisinin hayatını kaybetmesinin üzüntüsü ve iktidar muhalefet çelişkisinden bağımsız olarak söylüyorum, hepimizin utancı olan böyle bir günün ertesinde Dışişleri Bakanımızın Moskova bildirgesine imza atmış olması ve Suriye'de bir rejim sorunu olmadığı, Esad'la devam edileceği, Suriye'deki cihatçı unsurlarla mücadele noktasında birkaç saat önce atılmış olan imzayı Adalet ve Kalkınma Partisinin kendi içinde tartışması ve başlatması, çok gecikmiş olarak başlatması gereken öz eleştiri sürecinin de altını çizerek sözlerime devam etmek isterim.

Zamansız bir teklifle karşı karşıyayız, aynı zamanda tabansız bir teklifle karşı karşıyayız. Öyle bir teklifle karşı karşıyayız ki 15 Temmuz gecesi şöyle bir şeyi yaşadık: "Hangi vatan hainleri bu uçaklara bu Meclisi bombalattır?" sorusuna cevap ararken aslında hepimiz o F16'lara bombaların ne zaman yüklendiğini biliyorduk. Bazılarımızın kasta varan kusuruyla ama kimsenin belki bilerek ve isteyerek değil ama 12 Eylül 2010 referandumunda "Biz doğrusunu biliyoruz, en doğrusunu öneriyoruz, sizin söyledikleriniz doğru değil. Gelin, halka gidelim, bunu halka soralım. Halktan kaçmayın." dediğiniz, önce 3 tanesine karşı olduğumuz, 1 tanesinin, parti kapatma maddesinin grubunuzun milletvekillerince de yapılan oylama sırasında Genel Kurulda düşürüldüğü, 2 maddeye indirgenmiş itirazlarımızla HSYK ve Anayasa Mahkemesinin yapısının oluşumu, etrafına 23 maddelik bir şeker kaplamayla ve elde ettiğiniz propaganda gücüne, devlet gücünün parti gücüne dönüştürülmesine, oluşturulmuş ve bugünlerde daha da ilerisine geçilmiş olan o yeni Türkiye'nin yeni medya düzenine güvenerek ve güvendiğinizde haklı çıkarak karşınızdakileri şununla suçladınız: O maddelerin içinde 12 Eylül darbecilerinin yargılanması vardı. Sizin içinizde yok ama bizim içinizde 12 Eylülde işkencede babalarını, ağabeylerini kaybedenler, parmaklarını kaybedenler, genel başkan hapiste yatan, il başkanları, ilçe başkanları işkenceden geçenler ve darağacına gidenlerin olduğu bir partinin gözünün içine baka baka ve meydana çıkıp dediniz ki: "Bunlar darbecilerle hesaplaşmak istemiyorlar." Sendikal özgürlüklerle ilgili bir madde getirdiniz, eksikti, düzeltilebilirdi ama kabul edeceğimiz bir maddeydi ama sizin şekerinizdi. İçerideki

zehir HSYK ve AYM'nin yapısıydı. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz buna itiraz ettik, meydanlara çıktık, “Bunlar örgütlenme hakkına karşı, bunlar özgürce sendika seçme hakkına karşı.” diye bizim tabanımıza, bizim doğal tabanımıza, emek örgütlenmelerine, emekçilere bizi şikâyet etmeye kalktınız ve her birisine ayrı ayrı “Evet.” dediğimiz ama büyük felaketi görenek karşı çıktığımız maddeler sizin için olmazsa olmazdı ve etrafındaki 23 maddeyi “Getirin bunları, 367 oyla derhâl geçirelim ve hemen Anayasa değişikliği gerçekleşsin.” dememize rağmen, o zehrin üstündeki kaplamadan vazgeçmedeniz ama 15 Temmuz 2016 akşamı F16’lar Meclisin üzerinde alçak uçuş yaparken, 7 tane bombayı Meclisin üzerine bırakırken biz hepimiz biliyorduk ki o bombaları yükleyenlerin terfilerine olanak verecek, o bombaları yükleyenlerin adli makamlarda arkalarında duracak, onlara karşı onların önünü açacak kumpas davalarında, Atatürkçü, milliyetçi, vatansever subayların tasfiye davalarının “harddisk”ler içinde gelen iddianamelerini bilgisayarlarına yükleyecek hâkimlerin, savcıların atanmasını, o generallerin terfi ettirilmesi için gerekli kumpas davalarının organizasyonunu yapan Anayasa değişikliği 12 Eylül 2010 referandumunda geçmişti ve o gün sizin oturduğunuz koltuklarda Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; yine Adalet ve Kalkınma Partisinden değerli bakanlar, değerli başkanlar oturuyorlardı, kendi partileri iknaydı, motiveydi, sayısal çoğunlukları vardı ve oturdular, son derece inanarak ve bizim gözümüzün içine bakarak bugünkü felaketin yapı taşlarını orada teker teker döşediler. Şimdi benzer bir felaketin, şimdi çok daha kötü yarınlara basamaklarını döşemek üzere bir kez daha buraya hep birlikte oturmuş durumdayız. O yüzden, bugün buradan teklife imza atan 316 AKP milletvekilinin her birisine ayrı ayrı saygı duymakla beraber, teklife imza atmamakla beraber, şu ana kadarki görüntüyle teklifin arkasında kurumsal olarak durduğunu gösteren bir saygın muhalefet partisinin tavrına rağmen, bu teklifin hadsiz ve tabansız bir teklif olduğunu net olarak ifade etmek durumundayız. Bugün, eğer göğsünde taşıdığı köstekli saat olmasaydı Anafartalar Meydan Muharebesi’nde hayatını kaybedecek olan bir başkumandan size bahsedeceğim Sayın Başkan. Bu ülke için kurtuluşa canını ortaya koymuş ve o köstekli saat olmasaydı Anafartalar’da şehit düşecek olan Mustafa Kemal, kurtuluşu gerçekleştirdikten ve kuruluş sürecinde kendisine “Ekselansları, hangi yönetim biçimini tercih edeceksiniz? İngilizler gibi krallık mı, Amerikalılar gibi başkanlık mı, padişahlığa devam mı edeceksiniz?” sorusuna karşılık, o günkü kurucu idarenin 19 Mayıs 1919’da ilk adımı atan, 23 Nisan 1920’de saraydan halka egemenliği taşıyan ve 29 Ekim 1923’te buna hukuk kazandıran kurucu iradenin hem Başkomutanı hem kurucu babası hem muzaffer komutanı olarak hem de büyük Türk devriminin öncüsü ve lideri olan Gazi Mustafa Kemal, egemenliğin Mecliste olduğunu, Meclisin kendisine vereceği görevi yapacağını söyleyip kendisine ne başkanlığı ne padişahlığı ne krallığı layık görmemişken, bugün bir başka kurucu genel başkana, bugün haddi yokken, toplumun bir kesimi söylemekle olmuyorken “başkumandanlık” unvanını taşımak üzere hevesli olan birisine, bir partinin genel başkanına birilerinin bunu layık görüyor olması, birisinin Atatürk’ün kendisine layık görmediği bir yetkiyi, bir makamı kendisi için talep ediyor olması, bu Parlamento çatısı altında, parlamenter sistem içinde hadsiz bir tekliftir Sayın Başkan. Zamansızlığın ve hadsizliğin yanında ve sadece ve sadece lider sultasıyla belirlenmiş bir milletvekili listesinin seçim sandığından çıkması sonucunda oluşmuş, ama sonuçta, ettiği yeminle Anayasa’ya sadakat...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Anayasa, Cumhurbaşkanına ne diyor? Anayasa, Cumhurbaşkanına “Başkomutan” diyor mu?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çok özür dilerim. Daha sonra tartışırız.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Meclis adına... Meclis adına...

BAŞKAN – Kemalettin Bey...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Meclis adına... Senin getirdiğin teklifte “Meclis adına” yok.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – “Başkomutan” diyor, “başkomutan...” Değil mi burada?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – İyi oku! İyi oku!

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – “Başkomutan” diyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Meclis adına!

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Sen kimsin! Bağırma!

BAŞKAN – Kemalettin Bey... Arkadaşlar... Arkadaşlar...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İyi oku! Aç oku!

BAŞKAN – Arkadaşlar...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İyi oku ama! Aç oku!

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bağırma!

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Konuşma!

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bağırma!

BAŞKAN – Arkadaşlar...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bağırma!

MURAT EMİR (Ankara) – Sen konuşma!

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Konuşma, sen konuşma!

MURAT EMİR (Ankara) – Konuşma!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Kemalettin... Murat Bey...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Sabahtan beri şov, şov, şov!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Rahatsız mı oluyorsunuz! Meclis adına...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Konuşma!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sen konuşma!

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Terbiyesiz!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Terbiyesiz sensin!

MURAT EMİR (Ankara) – Sensin terbiyesiz!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Terbiyesiz sensin, ağzını topla! Hakaret ediyor!

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Sen ağzını topla!

BAŞKAN – Arkadaşlar...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Otur yerine sen!

MURAT EMİR (Ankara) – Sen kimsin! Sen kimsin!

BAŞKAN – Arkadaşlar...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Otur yerine!

MURAT EMİR (Ankara) – Çık dışarı!

BAŞKAN – Arkadaşlar...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) - Anayasa'da yazılanları hatırlatıyorum sana. Önce oku, öğren!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Konuşma!

BAŞKAN – Muharrem Bey, sakin olun, tamam.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “Terbiyesiz” diyor Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamam, sakin olun. Lütfen...

Kemalettin Bey, kesmeyin lütfen. Bakın, ne güzel gidiyor. Herkese söz hakkı, cevap hakkı doğacak.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Değerli arkadaşlar...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Ben sadece sana Anayasa’yı hatırlatıyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sen konuşma!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Muharrem, cevap hakkını şey yaparız.

Şöyle bir gerçek var tabii: Sayın Başkan, bu kısıtlı sayıda televizyonun falan burada olmasının böyle durumları oluyor. Bazı arkadaşlar bu salondan servis edilen bilginin... “Komisyonda ‘başkomutan’ tartışması...” “Özgür Özel başkomutanlıkla ilgili değerlendirmeyi yapınca AKP Milletvekili Kemalettin Yılmaztekin kalktı şunu söyledi, bunu söyledi.” servisiyle...

BAŞKAN – Özgür Bey, karşılıklı tartışmayı getirmeyelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O yüzden, aslında şeffaf bir şekilde burada yayın yapılması...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Kameraları isteyen sizsiniz. Ben istemedim, siz istediniz.

BAŞKAN – Kemalettin Bey...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tabii, şunu söyleyeyim: Benim yeniden milletvekili olmam Cumhuriyet Halk Partisinin bütün üyelerinin oy kullanacağı bir ön seçimle olduğu için benim ve arkadaşlarımın bu tip çıkışlara ihtiyacı yok. Ama, Siyasi Partiler Kanunu’nu tartışmadığımız bir ortamda, lider sultasını tartışmadığımız bir ortamda, tek belirleyiciyi tartışmadığımız bir ortamda Kemalettin Bey’in bu tip taleplerini hoş görmesek de, anlayışla karşılansak da kendi açısından anlayabildiğimizi ifade etmek durumundayım.

Sayın Başkan, müsaadenizle sözlerime devam etmek isterim. Tekrara girmeyeceğim ancak bugün bir anayasa yapım tartışmasındayız. Öncelikle şunu söyleyelim: 15 Temmuz gecesi darbe girişimi gerçekleşti. Sayın Başkan, o gece Türkiye’nin herhangi bir yerindeki bir üniversite hastanesinde, bir devlet hastanesinde ameliyata girmek üzere olan, odasında ameliyat elbiseleri üzerine giydirilmiş, moral iğnesi yapılmış, tam sedyeye yatmışken köprü üzerinde tankları, Meclis ile Genelkurmay arasındaki çatışmayı gören bir hastanın ameliyata alındığını düşünelim. Bu hastanın aylar süren bir yoğun bakım sürecinden sonra bugünlerde yeniden servisine taburcu olduğunu düşünelim. Hasta, servis hemşiresine yoğun bakım öncesi hatırladığı o görüntüleri hatırlatıp bazı sorular sorduğunda şu cevaplarla karşılaşacak: “Şu an ülke nasıl yönetiliyor?”, “Olağanüstü hâl var.” “O gece ne oldu?”, “247 kişi şehit oldu, hayatını kaybetti; 2.194 gazimiz var. Meclis darbe gecesinden, 15 Temmuz gecesinden sonra kapatıldı; kanun hükmünde kararnamelerle yönetildi, yönetilmeye devam ediyor. 40.832 kişi tutuklandı, 101.799 şüpheli hakkında işlem yapıldı, 70.784 memur kamudan ihraç edildi. 170 gazete, televizyon, dergi kapatıldı. 777 gazetecinin sürekli sarı basın kartları iptal edildi. 143 gazeteci tutuklu, 4.225 akademisyen görevinden uzaklaştırıldı. 2.341 akademisyen kamu görevinden ihraç edildi. 2.614 kurum kapatıldı. Meclisten 12 milletvekili tutuklandı ve şu anda, kanun hükmünde kararnamelerle yönetiliyor.” Bu hastaya son olarak da Meclisteki 316 milletvekilinin imzasıyla bir önerge verildiğini, toplumda herhangi bir tartışma olmadığını ve basına kapalı bir şekilde, Komisyon Başkanı tarafından üç gün süreceği öngörülen bir komisyon sürecinde yeni anayasanın tartışıldığını söyleseniz,

bu hastayı 15 Temmuz gecesi darbenin başarısız olduğuna hangimiz ikna edebiliriz? Bu yapılanların, bu yaptıklarınızın, örneğin ihlal ettiğiniz OHAL'in bir tek şekilde meşruiyeti olabilirdi, son derece de haklı olurdunuz Sayın Bakan. 15 Temmuz gecesi Meclis açıldığında Meclise sadece iktidar partisi milletvekilleri gelirdi -doğası gereği bütün darbeler iktidara karşı yapılır- muhalefet partilerinden kimse burada olmazdı. Muhalefet partileri darbe şakşakçılığı yapardı, muhalefet partileri darbecilere destek vermeye çalışırlardı. Darbe başarısız olurdu. Siz gelirdiniz derdiniz ki: "Ey Türkiye, ey dünya! Yapılan darbe girişimi başarısızlığa uğradı. Bu Meclisin bizim dışımızdaki partileri darbecilerle birlikte oldu. Bu Meclis darbecilerle enfekte oldu. Bu yüzden bu Meclisin yasa yapma yetkisini tanımıyoruz. Olağanüstü hâl ilan ediyoruz. Biz çalacağız, biz oynayacağız, en kısa sürede de bu Parlamento seçimlerini yenileyip bu Meclisi darbecilerden arındıracağız." Eğer 15 Temmuz ve sonrasında sizin dışınızdaki partiler attıkları imzalarla o gece gelip buraya canlarını koyarak ve devamındaki süreçte sizlere verdikleri kamuoyuna ve dünyaya açık destekle bunları yapmamış olsalardı, sizin olağanüstü hâl ilan etmeye de, bu Meclisin geri kalanını yok saymaya da ve ardından makul bir sürede bu Meclis seçimlerini yenileyip darbecilerin enfekte ettiği bu Meclisi temizlemeye de hakkınız olurdu. Ama, bugünkü durum en basit deyimle siyasi bir nankörlüktür. Bugünkü durum, o Türkiye demokrasisinin en zorlu gecelerinden bir tanesinde parti ayrımı olmaksızın parlamenter demokrasinin, Meclisin, halkın iradesinin arkasında durmuş olanlara, hadi bırakın onların şahsi kimliklerini, onları seçip buraya yollayan ve toplamı sizden daha fazla eden vatandaşa düpedüz saygısızlıktır. İşte bu yüzden Cumhuriyet Halk Partisi olarak bugün burada bu Anayasa tartışmasının altındaki imza sayısından bağımsız olarak ve ardında olduğu ifade edilen parti sayısından bağımsız olarak tabandan ve önerilme meşruiyetinden yoksun olduğunu ifade etmek durumundayım.

Olağanüstü hâl durumundayız. Olağanüstü hâl durumunda olmak demek daracak bir odada oksijen tükenirken ve kapıların bir daha ne zaman açılacağını bilemeyen insanların psikolojisiyle yaşadıkları kendileriyle ilgili endişe, yakınlarıyla ilgili endişe, artan stres ortamında ve düşük oksijenli ortamda ne kadar sağlıklı düşünebileceklerse olağanüstü hâl ortamı Anayasa tartışmaları için ancak o kadar sağlıklı toplumsal bir zemin yaratabilir. Bugün olağanüstü hâl ortamında bir Anayasa teklifini imzaya açmak, Meclise getirmek, Komisyonunda tartışmak biraz önce verdiğim sayılarla birlikte okunduğunda son derece anlamlıdır.

15 Temmuz gününden önce milletvekillerinden sonra en keskin güvenceye sahip kişiler devlet memurlarıydı. Devlet memurlarının iş güvencesi vardı. Devlet memurlarının yargılanmaya karşı yasal prosedürle korunmaları mümkündü. Bugün geldiğimiz noktada, 70.784 memurun kamudan ihraç edildiği bir durumda yani düne kadar "Ya, bu adam devlet memuru, bunun iş garantisi var, bunun gelecek garantisi var, bunun iftiraya kurban gitmeme garantisi var." diye düşündüğü bir komşusunun, bir kararnameyle savunması alınmadan, hukuk yollarında haklarını arayamadan hem memuriyetten ihraç edildiğini hem hapse atıldığını gören bir komşusunun bugün Anayasa tartışmalarında sağlıklı bir karar verebileceğini, kendi toplumsal sözleşmesi için korkmadan söz söyleyebileceğini, tartışmaya katılabileceğini ve oy kullanabileceğini mi öngörüyoruz? Kendi seçtiği milletvekillerinden 12 tanesinin Meclisin kapısından ya da akşam evinden karga tulumba götürüldüğü bir ortamda insanların yeni önerilen Anayasa konusunda özgürce tartışacağını, görüşeceğini, fikir belirteceğini, oy kullanacağını mı düşünüyoruz?

Sayın Başkan, bugün gelinen noktada kapalı bir odada süresi belli değil, hava yok, oksijen demokrasi açısından her geçen gün bir önceki nefese göre daha az, terleyen, ölüm kaygısı duyan, kendisi ve yakınları için telaş içinde olan kişilerin sağlıklı karar verememe durumunda siz bu topluma diyorsunuz ki: "Geçmişten bugüne geldik ama ilerici bir metin yap." Anayasalar geçmişi okuyan ama ileriye dönük yazılan metinlerdir Sayın Başkan. Bugünkü şartlarda hangi AKP milletvekili Anayasa'nın gelecekte

hepimizi memnun edecek bir toplum sözleşmesi olduğunu iddia edebilir? Yüzlerce gazetecinin tutuklu, yüzlerce akademisyenin tutuklu, binlerce gencin tutuklu, on binlerce devlet memurunun tutuklu ve Birleşmiş Milletlere dahi “Kedinizin ifade ve toplantı özgürlüğünü kısıtlıyorum, haberin olsun.” dediğin bir ortamda bir toplum sözleşmesi yapmaktan bahsedemeyiz.

Değerli arkadaşlar, her biriniz ayrı ayrı imza atmış olabilirsiniz. Ama, bugün geldiğimiz noktada bir toplum sözleşmesi yapabilmek için bir mıtuka temizliğine ihtiyacımız var. İçinde bulunduğumuz ortamın oksijeni yok, OHAL bu. Ama, birtakım kirlilikler var, bir bilgi kirliliği, bir yol kirliliği ve bir hedef kirliliğiyle karşı karşıyayız. Her birinize söylemek isterim, bilgi kirliliği şudur: Bir darbe anayasasıyla yönetiliyor. Topluma bunu söylüyor herkes, topluma bu belletilmeye çalışılıyor. Doğru, baz metin darbe sonrası ortaya çıkmış. Bugünkü yüzde 48’lerle, 52’lerle övünenlere nispet olsun diye söylemiyorum, bir realitenin altını çizmek için ifade ediyorum, toplumda yüzde 93 “evet” oyu almış ama sonrasında 17 farklı kez, 83 farklı maddesi 117 kez değiştirilmiş bir Anayasa’dan bahsediyoruz. Bu Anayasa’nın özellikle 1995 ve 2001 yıllarında uğradığı değişikliklerin Parlamento içi ve Parlamento dışı tüm toplum kesimleri ve tüm temsilciler tarafından enine boyuna tartışılmış toplumsal mutabakat değişiklikleri olduğu ve 1980 darbe anayasasının ruhuna, 1980 darbe anayasasının tüm niyetlerine tezat hepimizin üzerinde uzlaşacağı ve bugün için de son derece ilerici olan değişiklikleri de bünyesinde barındıran bir anayasadır. Bugün bilgi kirliliği olarak ifade ettiğimiz konu, hareket ettiğimiz metnin salt bir darbe anayasası olmadığı ve toplam 117 değişiklikten sonra fevkalade farklı bir evrime uğramış, hepimiz açısından değiştirilmesinin doğru olduğunu savunabileceğimiz ama bir darbe anayasası olarak nitelendirilmekten çok öte bir hareket metniyle karşı karşıyayız. Bu bilgi kirliliğinin yanında bir yol kirliliği var önümüzde.

Anayasa yapmanın, anayasaları tartışmanın yolu yöntemi bellidir. Şükürler olsun bir savaştan, bir darbeden, bir ihtilalden sonra, bir iç savaştan sonra, bir rejim değişikliği, fiilî bir rejim değişikliğinden sonra yapılan bir anayasadan bahsetmiyoruz. Bahsettiğimiz bir anayasada anayasanın gerekli gördüğü kadar imzayla teklif edilip daha sonraki süreciyle ilgili bir partinin çok net, bir diğer partinin de kendisini ifade etmeye çalıştığı amaçlarından bahsediyoruz. Oysa bir anayasa yapmanın yolu olabildiğince toplumsal mutabakat, olabildiğince özgür tartışma ortamı, akademinin sınırsız desteği, olabildiğince şeffaflık ve mümkün olan en geniş toplumsal mutabakatı arama iradesidir. Oysa bugün yol kirliliğimiz şu arkadaşlar: Bizim yöntemimiz maalesef akademiyi, hukukçuları, toplumun tüm kesimlerini, sivil toplum örgütlerini, Parlamento içi dışı muhalefeti dâhil etmek değil, bizim yolumuz, bir fiilî durum var, anayasayı buna uyduracağız; bir fiilî durum yaratıldı, buna hukuk kazandıracacağız; birisi Anayasa’ya uymuyor, biz Anayasa’yı ona uyduracağız. Arkadaşlar, bu yol kirliliğidir. Bir bilgi kirliliğinin üstüne bir yol kirliliği var ve sonuç bir hedef kirliliğiyle karşı karşıyayız arkadaşlar. Herkesin, bu anayasaya imza atmış, atmamış herkesin, -bu değişikliğe- o perdenin arkasına geçip vicdanıyla baş başa kalacak herkesin cevap vermesi gereken durum şu: Ben bu Anayasa’yı hangi hedef için yapıyorum? Anayasalar evrensel hedefler için yapılır. Daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük, azınlıklara, dezavantajlı gruplara, doğaya, çevreye, insana ve tüm canlılara daha fazla hak ama asla ve asla şöyle bir hedef olmaz: Bir kişiye bir makam yaratmak, bir makama yetkiler tanımlamak, bir reisten başkan yaratmak gibi bir hedefle toplumsal sözleşme yapamazsınız. Bu değişikliğin altında imzanız varsa da bu değişikliğin arkasına irade koyduğunuz ve bunu bir toplumsal temelden, toplumsal meşruiyetten kendi kitlenizin gözlerinin içine bakarak anlatabileceğinizi iddia ediyorsanız da bir bilgi kirliliğinin üzerinde yürüdüğünüz kirlî bir yol ve bir hedef kirliliğiyle karşı karşıyayız. Bu kirliliklerden arınmadan bu anayasayı karşımıza geçip gözlerimizin içine baka baka kim savunacak, onu bütün süreç boyunca memnuniyetle test edeceğiz.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak tavrımız nettir. Bu yetkilerle Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu da donatılsa bunun bir diktatörlüğe evrilecek yönetim biçimi olduğuna hiçbir Cumhuriyet Halk Partilinin kuşkusu yok. Kemal Kılıçdaroğlu da olsa Başkanlık sistemine karşıyız. Ama, siz isimlerden arındırarak getirdiğiniz önerinin arkasında durabilir misiniz? Bunun cevabını bize vermeyin. Bugün akşam yastığa başınızı koyduğunuzda Özgür Özel'in kastettiği o isimden arındırarak "O isim olmasaydı ben böyle bir Anayasa değişiklik teklifine imza atar mıydım?" sorusuna lütfen cevap arayın arkadaşlar. Bunu vicdanlarınıza cevap veriyorsanız, bununla ilgili oy vereceğiniz her ortamda o vicdanınızın sesini dinlemeniz, beklemeniz hepimizin çocukları için hangi partiden, hangi siyasi görüşten olursak olalım tek umut o. O perde kapandığında bu geceki vicdan sesinizi dinlerseniz o zaman bu ülkenin yarınları için umutlar var.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak 12 Eylül 2010 referandumunda şekeri anlatıp şu "şeker" dediğiniz şeyi bir bırakın, hep beraber geçirelim ama bu ikisini konuşalım, eğer inanıyorsanız, samimiyseniz, kendinizden eminseniz seçmene, halka bunu götürürken gelin gerçek niyetiniz olan bu maddeleri götürün, geri kalanı hep beraber götürelim dediğimizde siz bunu tercih etmeyip halkın karşısına bir bütün metin getirmiştiniz. Evet, bu bir yol kirliliği idi, bir hedef kirliliğine doğru giden bir yol kirliliği idi. Bugün benzer bir şeyi tekrar ettiğinizi üzülenek görüyoruz. Bugün 18 yaşındaki kişilerin seçilme hakkı maddesinin... Bugüne kadar konuştuğunuz, birbirinize anlattığınız, birbirinizi ikna ettiğiniz ya da birbirinizi değil size inananların bugün uğradıkları hayal kırıklığını telafi etmeye çalıştığımız işte iki başlı bir sistem oluştu, sanki bir tanesi bizden, birisi sizden gibi. Oysa "Aramızda kardeşlik hukuku var." diyorsunuz, aranızdaki kardeşlik hukukunun dünyevi sınırların dışına taşıtığını ifade ediyorsunuz. Hoş, bunu bundan bir önceki Hükümetin Başbakanı ile Cumhurbaşkanı için de söylemişsiniz. Daha sonra bir nisan gününün sonunda mayıs ayında yaşanacak ve hiç kimsenin beklemediği, tarafsız olması gereken bir cumhurbaşkanının bir iktidar partisinin önce genel başkanını, sonra başbakanını değiştirdiği bir süreci yaşamıştık ama o gün duyduğunuz her şeyi bir kenara bırakalım. Bugün Sayın Başbakan ile Sayın Cumhurbaşkanı arasındaki ilişkinin iki başlılık... Biraz önce ilk imza sahipleri -ki usul tartışmaları sırasında o konuyu da gündem edeceğiz, onu usul tartışmalarına bırakıyorum- adına konuşan Sayın Grup Başkan Vekili bunun bir iki başlı ve sistem karmaşasına, bir çatışmaya dönüştüğünü ve bunun çözülmesi gereken bir sistem sorunu olduğunu söyledi. On dört yıl boyunca nasıl istiyorsa yönettiğiniz ve geldiğimiz noktada da belki de bile bile yönetmediğiniz ama o yönetememe hâlinin, o kötü yönetme hâlinin ülkeyi felaketten felakete sürükleme sürecinde de biçare kaldığınız bir süreci mi itiraf ediyorsunuz? Yoksa, ülkeyi sokmuş olduğunuz sistem kriziyle ilgili yine kendinizi dışarı çıkarıp bir üst aklın gelip de sistemi krize soktuğunu mu söylüyorsunuz? Bunları Sayın Grup Başkan Vekilinden hangi maddenin, hangi iki başlı duruma ne şekilde çözüm ürettiğini ayrı ayrı detaylandırmasını her maddede ayrı ayrı talep edeceğiz.

Bugüne kadar -bir grup başkan vekili olarak- iktidar partisini, en çok hızlı ve kalitesiz yasama konusunda eleştirdik. Bunu yaparken tek başımıza değildik. Bunu yaparken Parlamentodaki diğer iki muhalefet partisi de eleştirilerimize her zaman katkı verdiler; bazen onlar bile getirdi, biz destekledik, bazen biz söyledik, onlar desteklediler. Torba yasa gibi birbiriyle ilgisi olmayan, gaziye bağlanacak aylık ile tüp bebekten alınacak katılım payının birlikte düzenlendiği yasama garantelerini ve temel kanun yani vergi usul kanunu gibi yüzlerce, binlerce maddeyi bir arada bulundurabilecek düzenlemeler için yasamaya tanınmış bir olanağın, bir hakkın suistimal edildiği temel kanun uygulamalarıyla 900 maddelik bir vergi usul kanununu "30 maddelik, 30'ar bölüm hâlinde görüşülsün." denen bir kanunu, 12 maddelik bir kanunu 6'lı, 2'li parçaya bölerek toplamda 85'er dakika muhalefetin söz hakkından tasarruf ettiğiniz bir sistemi hep eleştirdik. Biz eleştirdik, siz yaptınız. Biz eleştirdik, siz yaptınız. "Doğrudur, uygundur; Anayasa'ya uygundur." dedik, Anayasa Mahkemesinden döndü; Anayasa Mahkemesinden

dönmediyse uygulamalardan döndü. Bugüne kadar yapmış olduğunuz torba yasaların içinde Anayasa Mahkemesinden dönmemiş ya da uygulaması sırasında aksaklıklar, eksiklikler, mağduriyetler yaratıp yeniden düzenleme ihtiyacı duyulmamış hiçbir torba kanununuzun ve temel kanun olarak görüştürerek ettiğiniz, ettiğinizi sandığımız tasarrufun daha sonra ikincil, üçüncül mevzuat çalışmalarında ortaya çıkan sıkıntılar ve bu ülkenin gerek Parlamentosunun gerek bürokrasisinin başına açtığı dert ve zaman maliyeti açısından hiçbir kâr getirmediği de ortada.

Şimdi, benzer bir şekilde bu sefer kalitesiz ve hızlı bir anayasa yazma süreciyle karşı karşıyayız. Diğerlerinin maliyeti vatandaş mağduriyetidir, diğerlerinin maliyeti güçlü olmayan güçlü bir ülkenin daha güçlü olması gerekirken sizin kötü yönettiğiniz hazinesinden, ekonomisinden bir şeyler kaybetmesidir ama her bir tanesi telafisi zor da olsa, maliyetli de olsa bir şekilde çözülebilir ama kalitesiz anayasa yapmanın, hızlı anayasa yapmanın, yarınları düşünmeden anayasa yapmanın, kişinin üzerine, bir kişiye uygun ve bir başkasına uymayacak ve baştan öngöremediğiniz ve kulaklarınızı kapadığınız, gözlerinizi kapadığınız “Dinlemiyorum, görmüyorum, bu konuda konuşmuyorum.” diyerek anayasa yapmanın maliyeti 12 Eylül 2010 tecrübesinden hareketle 15 Temmuzdan daha ağır olur. Bu ülkeyi felakete götürecek bir anayasa çalışması içinde olduğunuzun altını çizmek isteriz.

Kusura bakmayın, alçak gönüllü, kusura bakmayın, hiç kibirlenmeyen bir siyasetin bir temsilcisi olarak karşımızda oturan Adalet ve Kalkınma Partili milletvekillerine şunu söylemek isterim: Doksan üç yıllık partiyiz arkadaşlar, siz de on dört yıllık, on beş yıllık geçmişi olan bir partisiniz. Kâğıt üzerinde, çıkın teker teker konuşalım. Geçmişte biz ne söyledik, siz ne söylediniz; biz ne tehlikeleri söyledik, siz nasıl savuşturdunuz. Kusura bakmayın, biz hiç aldanmadık ve biz hiç aldatmadık arkadaşlar. Ama siz, aldanmasıyla ve bu aldanmasının bedelini günü gelip parasıyla, günü gelip itibarıyla, günü gelip şehitler, gaziler vererek bu ülkeye bedel ödettilen bir iktidarın sahiplerisiniz. Bir kez daha söylüyoruz, aldanıyorsunuz ve 2010 referandumundaki yöntemle yürürseniz ve buna birileri seyirci kalırsa, birileri alet olursa ve her şey istediğiniz gibi olursa yine hep birlikte çok ağır bedeller ödeyeceğiz. Bu yüzden, hiç aldanmamış, size yaptığı uyarıların hiçbiri boşa çıkmamış, söylediği her sözün gerçekleştiği, haklı çıktığı zaman sizin sadece bir mazeret üretebildiğiniz bir iktidarın temsilcileri olarak sizlere şunu söylüyoruz: Yine yanlış yapıyorsunuz. Biz yine bu yanlıştan sizi uzak tutmak için... Belki çok erken semptomlarıyla karşılaştığımız Kemalettin kardeşin yaptığı gibi sınırlarınıza hâkim olamayıp bize bağırıp çağırıp hakaret edeceksiniz, belki daha ileriye götüreceksiniz ama biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak burada şu gerçekle karşı karşıyayız: Biz bu ülkeyi sadece bizim değil, hepimizin dedelerinin emperyalistlere karşı, bu toprakları istila etmiş yedi bölgeye bölüp ayrı ayrı istila planlarını hayata geçirmekte olan işgal kuvvetlerine karşı önce hep beraber kurtardık, sonra hep beraber kurduk.

Bugün gelineen noktada, maddelerin her bir tanesiyle ilgili, ne amaca hizmet ettiğini, iktidar partisi milletvekilleri için birer birer hangi tehditleri içerdiğini, bu teklife destek vereceği ihtimali üzerinde kuvvetle durulan bazı milletvekilleri açısından ve onların siyasi gelenekleri açısından, partilerinin geleceği açısından hangi sonuçları doğuracağını somut, hiç çekinmeden ve tarihi bir görevi yapmanın sorumluluğuyla bundan sonraki süreçte yerine getireceğiz. Bu konuda kimse kusura bakmayacak. Kişisel değil, incitici değil ama bu Komisyonda katlanılması, kamuoyuyla paylaşıldığında kendi tabanınıza izahı zor ama her bir tanesi kendi hukuku, kendi mantığı, kendi gerçekliği olan önermelerle ve bunun sonucunda kendi tabanınızla karşı karşıya kaldığınız süreçte ifade etmekte güçlük çekeceğiniz ama bizim dile getirmemizin boynumuzun borcu olduğu bazı gerçeklerle bu Komisyon sürecinde yüzleşeceksiniz. Bunun için kimse Cumhuriyet Halk Partililerin kusuruna bakmayacak.

Son olarak şunu söylemek istiyoruz: Bu süreci, kuvvetli retorikler üzerinden, bu süreci elde bulundurulmuş medya gücüyle, elde bulundurulmuş kamu gücüyle devlet olanaklarının hükümet üzerinden partiye ve kişiye devşirilmesi suretiyle, kısacası toplum propaganda gücüyle bu süreci halledebileceğinizi düşünebilirsiniz. Şunları duyuyoruz, okuyoruz, yalanlamıyoruz: “Siz filanca partiyi sıkı tutun, ben bunu halktan söker alırım.” diyor birileri. Size sadece şunu söyleyelim: Bazı seçimler vardır oyları sayarlar arkadaşlar. Belediye başkanı seçerken oyları sayarlar, muhtar seçerken sayarlar, milletvekilli seçimlerinde sandık bazında oyları sayarlar arkadaşlar ama bir ülkenin yönetim şeklini, bir ülkenin rejimini tartışmaya açılırsanız bir kurucu iradenin 19 Mayıs 1919, 23 Nisan 1920, 29 Ekim 1923 tarihlerinde ortaya koyduğu kurucu iradeye karşı o gün saraydan ve kişiden alınan bir yetkiyle bir makamı Meclise ve halka taşınmış yetkileri bugün Meclisten alıp saraya ve bir kişiye taşımaya ilgili bir şey getirirseniz, kusura bakmayın, orada oyları saymazlar, orada oyları tartarlar arkadaşlar, orada oyları tartarlar. (Gürültüler)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Ne demek bu Özgür Bey?

(“Tehdit ediyorsun ya! Resmen tehdit ediyorsun.” sesi)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle bir şey olur mu arkadaşım? Orada olur mu öyle bir şey? Ne tehdidi?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tehdit ne ilgisi var ya?

BAŞKAN – Arkadaşlar, kesmeyelim lütfen.

HÜSEYİN ŞAHİN (Bursa) – Onu açıklar mısın?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu açıklayacağım.

Arkadaşlar, bu konuşmanın çok benzerlerini defalarca farklı ortamlarda yaptım, Anadolu Ajansının kayıtlarından bakarsınız, bu işin sonunda tehdit falan olmadığını görürsünüz.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Vicdan terazisi, vicdan...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bugün burada konuştuğumuz mesele bir rejim değişikliği ise orada oyları saymazlar, oyları tartarlar. Çift kefe bir teraziden bahsederek size. İki taraf kefeye yüreğini koyar. Son gece yapılacak sayım teferruatı ibaret kalır. Bu süreçte elbette birileri başkomutanıma, partimin kurucusuna “O çağırınca havaalanında toplanıyoruz. Kot pantolon üstüne kefen giyiyor bizinkiler. Çok inanıyoruz, onun tarafındayız. Biz bu değişikliği onun için yaparız, halktan söker alır geliriz, siz filanca partiyi sağlam tutun.” diyenlere şunu söylüyoruz: Bu sefer kefenin öbür tarafına bir başka kurucu genel başkan, bir başka başkomutan, o başkomutana yürek vermiş bir başkalarının yüreği ve havaalanında kot üstüne kefen giyenler değil, Çanakkale’de, Anafartalar’da toprak altında kefensiz yatanların partisi ve ona inanan cumhuriyetçiler, milliyetçiler, Atatürkçüler, vatanseverler yüreklerini koyar. O tartıya çıkmaya hazırsanız hodri meydan. Biz bu tartıya çıkarız ve bu rejim değişikliğini size yaptırmayız arkadaşlar.

Saygılar sunuyorum. (Gürültüler)

HÜSEYİN ŞAHİN (Bursa) – Millete mi meydan okuyorsunuz?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Size meydan okuyoruz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, arkadaşlar, arkadaşlar...

Lütfen sırayla konuşacağız hepimiz. Durun bakalım, daha yeni başlıyoruz.

Sayın Bakanım, söz istiyor musunuz şimdi? Yoksa...

Peki, şimdi teklifin geneli üzerinde Hükümet adına görüşlerini öğrenmek üzere Sayın Bekir Bozdağ, Adalet Bakanımız.

Buyurun...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Anayasa’ya aykırılığı görüşmedik.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, “Geneli üzerinde.” dediniz ya... Yoksa, geneline gelmeden önce, Anayasa’ya aykırılık itirazımız var bir, usul tartışması açalım.

BAŞKAN – Bülent Bey, Anayasa’ya aykırılık itirazımız genelin görüşmesi üzerinde.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır.

Genle girmeden.

Bakın, 38’inci madde açık. Önce Anayasa’ya aykırılık gösteren hükümler incelenir.

BAŞKAN – Açık ama bir daha okuyayım ben isterseniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, şunu, Sayın Başkan....

BAŞKAN – Bir dakika ama bir dakika...

Bakın, ikinci fıkrasını söylüyorum...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sözümlü bitireyim, ondan sonra...

BAŞKAN – “Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” Ne demek? Geneli üzerindeki gelişmeler içerisinde.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, Sayın Başkan, buradaki konu şu: “Siz, Sayın Bakana niye söz verdiniz?” diye söylemiyorum, bir usul hatası olmasın diye.

BAŞKAN – Yok, hayır, usul hatası yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz daha önceden yazılı olarak da verdik, daha önceden sözlü olarak da size ifade etmiştim yemek arasından önce. Tabii ki Sayın Bakan talep ediyorsa kendisini dinlemekten keyif alırız, memnun oluruz. Hiç böyle bir şeyimiz yok. Hani, “Burada konuşuyor, konuşmasın, aman sonra konuşsun.” diye bir itirazla bunu söylemiyoruz, sadece diyoruz ki: “Şöyle bir şey olmasın sonradan, Sayın Bakan konuşmuştu, geneli üzerine konuşmaları yapıyoruz. Önce usul hakkında bizim anlatacağımız var Anayasa’ya aykırılıkla ilgili, daha sonra geneliyle ilgili görüşmeye geçeceğiz.” Bizim söylemek istediğimiz budur. Sayın Bakanı dinleyebiliriz büyük bir keyifle.

BAŞKAN – Madde 38, ilk fıkrayı da okuyorum Muharrem Bey: “Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.”

BAŞKAN – Ama bir dakika...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Evet, evet.

BAŞKAN – İkinci fıkra: “Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” Tamam, maddelerin müzakeresine ne zaman geçiyoruz? Bütünü üzerinde görüşmeler tamamlandıktan sonra geçiyoruz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkanım, önce metin ve ruha aykırılık var mı, yok mu, onun neticesine göre...

BAŞKAN – Yahu, o bekletici sorun değil o, yok öyle bir şey. Olur mu, geneli üzerindeki görüşmeler içerisinde bunu maddelerin müzakeresine geçene kadar yani bütünü üzerindeki maddelere geçiş oylaması yapana kadar bunu görüşme imkânımız var.

MURAT EMİR (Ankara) – “İlk önce...” diyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz o zaman söz alacak mıyız Sayın Başkan?

BAŞKAN – Tabii, buyurun, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, Sayın Başkanım, öncelikle tabii ki Sayın Adalet Bakanının bu konudaki görüşlerini dinlemekten memnuniyet duyarız. Bu itirazım, Sayın Bakan işte geç konuşsun, sonra konuşsun, konuşmasın itirazı değildir, önce bunun altını çizeyim. Yalnız biz daha toplantının başında yazılı olarak Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir önerge verdik, sözlü olarak da size bunu burada ifade ettim. İç Tüzük’ün 38’inci maddesi iki aşama öngörüyor, çok açık burada yani önce komisyon kendisinin önüne gelen işe bakacak, Anayasa’ya aykırı mı değil mi? Böyle bir iddia yoksa konuşmanın genel akışı içerisinde bunlar söylenebilir ama özel olarak Anayasa’ya aykırılık konusunda bir talep varsa önce bunu görüşeceğiz. Bununla ilgili bir karar verecek Komisyon, Anayasa’ya aykırılık önergesi talebi reddedilirse o zaman geneliyle ilgili esasa ilişkin görüşmelere geçeceğiz. Bundan önceki bütün komisyon görüşmelerinde, Adalet Komisyonunda çalışırken de, diğer yerlerde de bu tartışmalar böyle yürümüştür. Ben özellikle Sayın Bakan konuşmaya başlamadan önce tamam, bu fasıl bitti diye bir geçiştirmeye mahal verilmemesi için bunu söylüyorum yoksa ben de sizin bu tartışmayı yaptırmayacağınızı düşünmüyorum yani böyle bir tartışmayı burada yapacağız. Ama eğer Anayasa’ya aykırılık iddiasını görüşüp buradaki oylamadan sonra Anayasa’ya aykırı diye bir karar çıkarsa zaten ondan sonrasına devam etmeye imkân yok İç Tüzük gereği. İfade edecek Anayasa’ya aykırı diye, raporunu düzenleyecek ve gönderecek ama Anayasa’ya uygun derse çalışma devam edecek. Bu sebeple biz yine Sayın Bakanı dinleyelim ama bu itirazımız dikkate alınsın, daha sonra bu fasıl bitince Anayasa’ya aykırılık iddialarımızı tartışma konusunda söz istiyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, Bülent Bey, “önce” diyor, siz diyorsunuz ki “geneli üzerindeki görüşmelerden de önce” diyorsunuz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Evet...

BAŞKAN – Neyi konuşuyor grup başkan vekilleri?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, hayır ama...

BAŞKAN – Bir dakika, bir dakika Levent Bey. Levent Bey, ben konuşmayayım mı? Yani siz sadece arka arkaya konuşacaksınız, bir saniye, ben de anlatayım göndereyim cevabını, ne demek?

“Önce” diyor, siz diyorsunuz ki: “Önce, geneli üzerindeki görüşmelerden de önce demektir.” Hâlbuki öncenin ne olduğunu ikinci fıkrada açıklıyor: “Maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” diyor. Yani “önce” dediği, İç Tüzük’ün “önce” dediği şey maddelerin müzakeresine geçmeden önceki dönemdir. Dolayısıyla bu dönemin -ben sordum arkadaşlara gerek bu Komisyonunda gerek başka komisyonlarda- maddelerin müzakeresine geçme aşamasına kadar Anayasa’ya aykırılık önergelerinin verildiğini ve bunların görüşüldüğünü, oylandığını söylüyorlar. Dolayısıyla bu geneli üzerindeki görüşmeler içerisinde bir bölümdür, evet, önce bu görüşülür ama teklif sahipleri... Tabii, başından beri nasıl bir sıra içerisinde gittiğimizi biliyorsunuz yani bir sıra takip edemedik. Teklif sahibi konuştu, grup başkan vekillerinin konuşması esasen yok komisyonların toplantılarında, ona da ayrı bir bölüm açtık, tabii ki ben bir şey demiyorum buna yani ama Hükümet adına da bir konuşmayı teklif sahiplerinden

hemen sonra zaten yapıyorduk. Biliyorsunuz, bunların hepsi geneli üzerinde görüşmeler içerisinde. Sizin verdiğiniz Anayasa'ya aykırılık önergesini de tabii ki görüşeceğiz ve vaktiyle İç Tüzük'e görüşeceğiz tabii ki, mesele yok.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan, kısa bir açıklama için izin verebilir misiniz?

BAŞKAN – Tabii, buyurun Sayın Bostancı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkür ediyorum.

Esasen polemik havası doğmasın diye elbette Özgür Bey'in konuşmasından sonra böyle bir söz almak istemedim önce. Heyecanlı konuşmasının birçok yerinde aslında Meclisin genel akışı içerisinde sataşma olarak addedilebilecek birçok husus vardı, onları geçiyorum, onları buradaki müzakereler çerçevesinde yeri ve zamanı geldiğinde konuşulacaktır muhakkak. Ama konuşmasını bitirirken bu kefen giymek başlığı altında ortaya koyduğu yaklaşımı çok manasız ve yersiz buldum, önce bunu belirtiyim. Şöyle ki: Havaalanında kefen giyen insanlar millet iradesine el koymaya kalkan elinde silah olan bir çeteye karşı bu kefeni giymişlerdi. Eğer öyle bir çete yine millet iradesine el koymaya kalkarsa eminim CHP'si, AK PARTİ'si, bütün partiler, Milliyetçi Hareket Partisi, Halkların Demokratik Partisi buna karşı çıkacaktır. Bir çete, elinde silah millet iradesine el koymaya kalkarsa siz elbette ona ancak kefen giyerek karşı çıkarsınız fakat Cumhuriyet Halk Partisi, haşa, ne bir çete ne elinde silahla millet iradesine el koymaya kalkan bir siyasi yapı, yegâne dayandığı unsur meşru milletin iradesi, dolayısıyla burada kefenden bahsetmek halkın rızasına nasıl başvurulacağına ilişkin yol ve yöntemler belligen bir kefen ateşlenmesi üzerinden değerlendirme yapmak manasız, yersiz ve uygun olmayan bir değerlendirme olmuştur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, kısaca cevap vereyim.

BAŞKAN – Şimdi, Bakan Bey'e verelim...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, olur mu canım, o değerlendirmesini yapacak Başkan...

BAŞKAN – Karşılıklı olarak mı konuşacaksınız?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yani o yolu siz açtınız.

BAŞKAN – Şu an biz bırakalım gidelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Karşılıklı olmayabilirdi Sayın Başkan.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hepsine söylemedim Özgür Bey...

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, aslında Sayın Grup Başkan Vekili konuyu gayet iyi biliyor olması lazım ama bizim bahsettiğimiz havaalanında kefen giyme, kot üstüne kefen giyme meselesi 15 Temmuz akşamına dair değil, o geceye dair öyle bir görüntü de ben hatırlamıyorum. O gece yapılan çağrıya can havliyle giden insanlar vardı ve maalesef o insanların bir kısmı da şehit oldu, ertesi gün de zaten kefenlendiler. Onu burada siyaset konusu yapmayı anlamsız bulurum. Benim söylediğim mesele, 2013 yılında bizim tarihin en barışçıl sosyal olaylarından bir tanesi olarak gördüğümüz, sizin zaman zaman darbe girişimi olarak dahi nitelendirdiğiniz Gezi olaylarından sonra Sayın Cumhurbaşkanının hem de ilk gelişinde değil, her gittiği şehirde sembolik ve siyasi bir mesaj içeren kot pantolonun üstüne çekilmiş kefenli görüntüler üzerine söylediğim parti liderine destek anlamındaki süreçtir. 15 Temmuz gecesi kimsenin kot üstüne kefen giyip şov yapacak bir durumu yoktu, 15 Temmuz gecesi bu ülke

ayrısız olarak demokrasisini savunuyordu. Özgür Özel'in böyle bir konuyu söylemediğini bilmeniz lazım ama görünen o ki siz 15 Temmuz gecesi birilerinin öyle bir şov yaptığını birisi söylese inanacak kadar 15 Temmuz gecesi doğru yere bakmayan bir süreci yaşamış olmanız lazım. Ben baktım, onu görmedim, benim anlattığım mesele 2013'te başlayan, devamında da AKP'nin miting meydanlarında 7-8 tane gençlik kollarından gencin gülererek ve sırtarak yaptıkları kefen şovuna ilişkindir.

Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)*

BAŞKAN – Sayın Bakanım, buyurun.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisimizin 316 milletvekili tarafından imzalanarak Meclis Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi üzerinde Hükümetimizin görüşlerini açıklamak üzere söz aldım. Bu vesileyle Komisyonumuzun saygıdeğer üyelerini ve katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında ülkemizde yaşanan terör saldırılarında şehit olan polislerimize, askerlerimize, sivil vatandaşlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum, ailelerine, yakınlarına ve aziz milletimize başsağlığı ve sabır diliyorum.

Ayrıca, dün Ankara'da Rusya Federasyonu Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'a karşı düzenlenen terör saldırısını bir kez de Komisyonun huzurunda lanetlediğimizi ifade etmek isteriz. Bu saldırı vesilesiyle hayatını kaybeden Sayın Büyükelçinin değerli ailesine, Rusya halkına ve Rusya Federasyonu'na bir kez daha taziyelerimizi ifade etmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Rusya'nın Ankara Büyükelçisine dönük terör saldırısına ilişkin adli ve idari tahkikat devam etmektedir. Ben eminim ki bu tahkikat sonucunda saldırganın bütün bağlantıları, bütün boyutlarıyla ortaya çıkacaktır, bundan hiç kimsenin şüphesi, endişesi olmasın. Bu kurşun, Türkiye-Rusya arasındaki ilişkilere atılmış bir kurşundur, bölgemizdeki normalleşmeye atılmış bir kurşundur, büyük bir provokasyondur. Bunu dün Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakanımız, Rusya Federasyonu Başkanı Putin ve her iki ülke adına konuşanlar çok açık bir şekilde ifade etmişlerdir. Türkiye'nin ve Rusya'nın kadim devlet geleneği ve basireti bu tür provokasyonların hepsini boşa çıkaracak güçte ve kudrettedir, böylesi provokasyonlarla iki güçlü ülkeye yol ve rota tayin etmek mümkün değildir.

Burada şunu da ifade etmek isterim: Özellikle bu olay nedeniyle Türk polisinin sanki bu suikasti gerçekleştirmiş gibi takdim edilmesini büyük bir saygısızlık olarak, büyük bir iftira olarak buradan ifade etmek isterim. Her grubun içerisinde, her şeyde yanlış yapan birisi olabilir, bu kişi görevi itibarıyla polis olabilir ama Türk polis teşkilatı adına, Türkiye devleti adına bu işi yapmadığı gün gibi ortadadır, bu bir terör saldırısıdır, bu da çok nettir, bunun arkasındaki bağlantıları da ortaya çıkacaktır. Polis kıyafeti giymiş olması, polis unvanını taşımış olması bu saldırının niteliğini, bu saldırının arkasındaki kirliliği ve karanlık bağlantıları asla örtmez. Buradan hareketle Türkiye devletini ve Türkiye polis teşkilatının içerisinde vazifelerini büyük bir özveriyle yapan polislerimizi suçlamayı haksızlık olarak görürüz ve bunu tamamen reddettiğimizi buradan ifade etmek isteriz. Bunun arkası da önu de mutlaka aydınlatılacak, Türkiye kamuoyu da bunu bilecektir. Bu olayın oluşundan itibaren PKK terör örgütü, Fetullahçı terör örgütü, diğer terör örgütlerinin haber sitelerinde ve yayın organlarında, uluslararası bunların algı operasyonunu yöneten çevrelerde nelerin yazıldığını, nelerin yayılmaya çalışıldığını

hangi iftiraların hakikatmış gibi takdim edildiğini hepimiz yakinen görüyor ve biliyoruz. Bunlara bizim aldırmandan doğruları Türkiye kamuoyuyla paylaşarak yolumuza devam edeceğimizi de buradan ifade etmek isterim.

Tabii, terör saldırılarının ana hedefi elbette ki birliğimizi bozmaktır, kardeşlik hukukumuzla zarar vermektir, her terör saldırısı karşısında birliğimize ve kardeşlik hukukumuzla daha fazla sahip çıkarak teröre en büyük cevabı bu dayanışmayla vereceğimize ben yürekten inanıyorum. Güvenlik güçlerimiz, Hükümetimiz ve bütün devletin ilgili birimleri imkân ve kabiliyetleriyle terörle etkin ve kararlı mücadelesini sürdürecektir. Yapılan terör saldırıları Türkiye'nin terörle mücadeledeki kararlılığını asla zaafa uğratmayacaktır. Kararlı, etkin ve netice odaklı mücadele terör minimize edilene kadar ve kökü kazınana kadar devam edecektir. Türkiye toprakları üzerinde bugüne kadar başarılı olmuş hiçbir terör faaliyeti yoktur. Kırk yıl, elli yıl hiç fark etmez ne kadar sürerse sürsün terör eninde ve sonunda kaybedecek ve yok edilecektir. Devletimizin gücü, milletimizin sağduyusu, basireti ve dayanışması bunu temin edecektir; ben buna yürekten inandığımızı ifade etmek isterim.

Tabii, buradan gündeme geçerken de bu olaylar... Sadece eleştiriler babında söylemek istiyorum. "Türkiye'de terör varken, bu olaylar olurken böylesi bir gündemle görüşme ve müzakere yapmak doğru değildir." değerlendirmeleri oldu; buna katılmadığımızı ifade etmek isteriz. Çünkü, Türkiye'nin ilk Anayasası olan 1921 Anayasası Kurtuluş Savaşı yıllarında yürürlüğe konmuş bir anayasadır. Atatürk ve arkadaşları "Şimdi Kurtuluş Savaşı veriyoruz, sırası değil, bunu bir kenara koyayım." dememiştir. 1924 Anayasası yine kurtuluşun hemen arkasından, Türkiye'nin çok darda ve zorda olduğu dönemde Türkiye'nin önünü açmak, istikametini tayin etmek ve ileri taşımak için konmuştur. Hakeza, 1921 Anayasası da o günkü dönemde son derece önemli, büyük bir reformdur, tarihî bir adımdır ve o şartlarda yapılmıştır. Bugün Türkiye'nin şartları her zamankinden daha iyi bir noktadadır, o nedenle bunları görüşmek bizim vazifemizdir. Eğer biz terör olaylarına göre devletin faaliyetlerini askıya alırsak, Meclisimizin çalışmalarını durdurursak, teröre göre kendimizi ayarlamış oluruz ki bu, terörün ekmeğine yağ sürmektir. Terörle mücadele edecek bizim güvenlik güçlerimiz var, devletimizin ilgili birimleri var, devletin diğer organları da vazifelerini yapacaktır. Terör, Türkiye'nin rutinini ortadan kaldıramayacaktır ve Türkiye Meclisiyle, yürütmesiyle, yargısıyla, devletin bütün organlarıyla çalışmalarını sürdürecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugünkü başlayan oturum Anayasa Komisyonumuzda tarihî bir oturumdur. Gerçekten, 1982 Anayasası'nda çok önemli değişiklikler yapıldı, 18 defa değişikliğe uğradı ve 113 değişiklik yapıldığını görüyoruz. Bu değişiklikler içerisinde en önemli değişikliği şu anda görüşüyoruz. Bence tarihî bir değişiklik, milletimizin ve devletimizin hayatında son derece olumlu gelişmelere ve değişmelere sebebiyet verecek tarihî oturumları yaptığımızı buradan ifade etmek isterim.

Türkiye'deki sistem tartışmaları hiç eksik olmadı. Bugüne kadar geçmişte de pek çok tartışma yapıldı. İktidara gelmiş bütün partiler, hatta iktidara gelmemiş siyasi partiler de programlarına bunu koymuşlar ve buna dair değerlendirmeler yapmışlardır. 80 sonrasına baktığımızda Turgut Özal iktidarda başkanlık sistemi önermiş. Sayın Demirel "kişiyi sistem" diye eleştirmiş, daha sonra Cumhurbaşkanlığı döneminde o da sistem değişikliğini önermiş. Yine, AK PARTİ hükümetlerine baktığımızda, AK PARTİ de sistem değişikliğini öneriyor. Geçmiş dönemlerde hükümet ortağı olmuş Milliyetçi Hareket Partisinin kurucu lideri merhum Alparslan Türkeş'in başkanlık sistemini Türkiye'ye önerdiğini görüyoruz. Yine, merhum Sayın Necmettin Erbakan, onun da hükümet programında başkanlık sistemini önerdiğini görüyoruz. Yani, Türkiye'de sistem tartışması, hükümet sistemi tartışması bugünün tartışması değildir, onlarca yıllık süregelen tartışmadır. Bu tartışma da sağdan iktidara gelenler veya sağdan iktidarı

paylaşanlar hükümet sistemi değişikliğini önemsemiş ve bunun Türkiye için gerekli olduğunun altını çizmiş. Ama, soldan iktidara gelip iktidarı paylaşanlar da hep buna karşı çıkmış. Geldiğimiz noktaya baktığımızda, Türkiye'nin bir hükümet sistemi değişikliğine ihtiyacı olduğu çok açıktır. Çünkü, Türkiye'nin siyasi istikrar doğuran, güçlü iktidar kuran, hızlı karar alan ve hızlı adım atan bir yapısal değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğu çok açıktır. Sayın Devlet Bahçeli'nin yaptığı tarihî çağrı esasında Türkiye'nin önünü açacak, büyük bir değişimi ve dönüşümü sağlayacak sürecin de başlangıcı olmuştur. Eğer Türkiye Büyük Millet Meclisindeki siyasi partilerimiz hükümet sistemi tartışmasını Anayasa boyutunda yerine getirir ve bu tartışmayı milletin huzuruna götürürse milletin hakemliği bu tartışmalara son noktayı koyacak ve netice ortaya çıkacaktır. Ben onun için...

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Sayın Bakan, on dört yıl yetmedi mi ya?

BAŞKAN – Kesmeyelim lütfen...

HÜSEYİN ŞAHİN (Bursa) – Ya, bir dinle ya.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen dinleyelim, sabır.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - ...bütün partilerimizin bu sistem tartışmalarına katkı vermesini ve milletin hakemliğinden çekinmememiz gerektiğini buradan ben özellikle ifade etmek istiyorum. Çünkü, milletimizin hakemliği bu meseleyi çözecektir. Türk milletinin basireti ve sağduyusu yüksektir, vicdan terazisi de doğru tartar, düzgün tartar, zira bu terazinin ayarı da düzgündür. Onun için, millete inanalım, milletimize güvenelim ve bu süreci milletin hakemliğine hep beraber götürelim diyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Anayasa'mızda öngörülen, bu teklifle öngörülen cumhurbaşkanlığı sistemi esasında Türkiye'ye özgü yeni bir hükümet sistemi ortaya koymaktadır. Çünkü, baktığınız zaman, başkanlık sistemlerinden çok farklı ve ayırıcı özellikleri olduğu gibi yarı başkanlık sisteminden ve parlamenter sistemden de ayırıcı özellikleri var, bunlardan bazı özellikleri de bünyesine alıyor ve bizim kendi yapımıza ait bazı özellikleri de bünyesinde taşıyarak Türkiye'ye özgü bir cumhurbaşkanlığı sistemini öngörmektedir.

Hükümet sistemleri tartışmasına baktığımızda, esasında kuvvetlerin ilişkisine göre hükümet sistemleri tartışması yapılıyor. Kuvvetlerin ilişkisine göre, kuvvetlerin tam birbirinden sert ayrılığı, yumuşak ayrılığı sistemlere isim veriyor. Baktığımızda kuvvetlerin birbirinden tam ayrı olduğu yapı başkanlık sistemi; yumuşak ayrılığı öngören yapı parlamenter sistem. Öte yandan, kuvvetlerin birleştiği noktaya göre -bazen Mecliste birleşiyor, bazen yürütmeye birleşiyor- ona göre de ayrı ayrı hükümet sistemleri olduğunu görüyoruz.

Bizim Anayasa'mızın 1'inci maddesi çok açık bir şekilde, devletin şeklini tanımlıyor, "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir." 2'nci maddesi ise bu cumhuriyetin niteliklerini düzenliyor. Baktığımız zaman, cumhuriyetin nitelikleri demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir diğer niteliklerinin yanında. Yani, demokratik bir hukuk devletinden bahsediyor, cumhuriyetimiz demokratiktir. Peki, bu teklif cumhuriyeti devlet şekli olmaktan çıkarıyor mu, çıkarmıyor mu, orada bir tartışma var mı? Yok.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Yok ediyor.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Peki, bu teklif cumhuriyetin demokratik niteliğini zayıflatıyor mu, güçlendiriyor mu? Esasında...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yok ediyor.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Zayıflatıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Zayıflatıyor.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bir bırakın, ben anlatayım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir dakika. Bir dinleyin, cevap verirsiniz. Geçmeden yani bir anlatsın.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Cumhuriyetin demokratik olma niteliğini güçlendiriyor mu, zayıflatıyor mu? Esasında bizim tartışmayı buradan yapmamız lazım. Bu teklif, cumhuriyetin demokratik devlet niteliğini güçlendiren bir tekliftir. Çünkü, şu andaki bizim parlamenter sistem uygulamamıza baktığınızda kuvvetler ayrılığının tam olmadığı ortada. Yeni öngörülen cumhurbaşkanlığı sistemi esasında kuvvetleri birbirinden ayırıyor, yasamayı ayrı bir noktaya koyuyor, yürütmeyi ayrı bir noktaya koyuyor; ikisini de halkın doğrudan seçmesine imkân veriyor, doğrudan 2 müesseseye de meşruiyetini halkın iradesi veriyor. Yasamada, yeni sistemde, cumhurbaşkanlığı sisteminde komisyonlarda hükûmeti temsilen kimse olacak mı? Olmayacak. Mecliste Genel Kurulda kimse olacak mı? Olmayacak. Hükûmet tasarısı sunulacak mı? Sunulmayacak. Sadece bütçe tasarısını Cumhurbaşkanı sunacak.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Hepsini bir kişiye bağlıyorsunuz.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Meclis ne işe yarayacak Sayın Bakan? Meclisin işlevi ne olacak?

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Peki, yasaları kim yapacak? Meclis yapacak, Meclis. Yasaları Meclis yapacak ve bütün yetki Mecliste olacak.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Meclis ne yapacak?

BAŞKAN – Ya, arkadaşlar niye dinlemiyorsunuz? Söz alınca konuşursunuz.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bu çok net bir şekilde yasamayı güçlendiriyor; bir.

İki: Yasama faaliyetinde bulunan milletvekillerini de güçlendiren bir yapı. Şimdi, Hükûmetten burada kimse oturup vekillerin...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Güç zehirlenmesi olacak şimdi milletvekillerine.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Güç zehirlenmesi falan değil, güçleri dengeleyen ve birbirine karşı fren mekanizmalarını da içeren bir yapı öngörülmüyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Freni patlamış kamyon gibi.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Ve bakın, cumhurbaşkanlığı sistemine geçildiği zaman çok net söylüyorum, parti içi disiplinlerde de zaman içerisinde gevşemelerin olacağını ve bir orada da rahatlamının olacağını herkes görecek. Çünkü, bu sistem parti içi disiplini de biraz zayıflatıyor, öte yandan milletvekillerini güçlendirecek, daha etkin bir yasama faaliyeti, daha etkin bir denetim faaliyeti olacaktır.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ya, bizim aklımızla alay mı ediyorsunuz?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Çok net, çok net ve bu...

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – ...yasamayı oldukça güçlendirecektir. Yasamayı, yürütmeyi birbirinden tam ayrı kılan, birbirine karşı tam bağımsız kılan bir sistem öngörüyor. Niye, siz yasamanın, yürütmenin birbirinden tam ayrı olmasını, birbirine karşı tam bağımsız olmasını istemiyorsunuz? İstememiz lazım.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kuvvetler ayrılığıyla bağdaşmıyor.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Kuvvetler ayrılığıyla bağdaşmıyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bu, birbirinden ayrı, birbirine karşı muafıtır.

İki: Kuvvetler ayrılığını yok etmiyor, kuvvetler ayrılığını tahkim ediyor ve kuvvetler ayrılığını güçlendiren...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kuvvetler ayrılığına uymuyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Bakan dinleyelim, birbirimizi ikna etmeye çalışıyoruz ya, müsaade edin.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – İkincisi, Sayın Başkanım, bu sistem siyasi istikrar öngören bir sistem. Parlamente sistemde siyasi istikrar sistemin doğal sonucu değil.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – On dört yıldır tek başına iktidardımız, bunlar yok muydu?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Ama, burada öngörülen cumhurbaşkanlığı sisteminde siyasi istikrar sistemin doğal ve zorunlu sonucudur. Halk isterse sandıkta bugünkü sistemde tek başına iktidar kurabiliyor, siyasi istikrar tesis edebiliyor ama halk istemediği zaman koalisyon da kurabiliyor. Siyasi istikrarı halkın iradesi ortaya koyuyor. Ama, öngörülen bu sistemde, cumhurbaşkanlığı sisteminde siyasi istikrar sistemin doğal ve zorunlu sonucu sandıktan doğrudan iktidar çıkıyor. Yüzde 51’i alan iktidar oluyor. Yüzde 51’i alan iktidar oluyor ve doğrudan iktidar ve istikrar çıkıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tek başına bir parti 300...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Bakan, 7 Kasım’da Türkiye’de sandıktan tek başına iktidar çıkmadı, birtakım sorunlar yaşadık. Ve bu sistem siyasi istikrarı getirdiği gibi güçlü iktidar da kuruyor, koalisyon dönemine son veriyor ve bu anlamda zayıf hükümetler dönemine de son veriyor. Milletvekili transferine de son veriyor. İktidar ortağı olanların “Şu dediğim olursa ben hükümeti bozarım, bu olmazsa hükümette kalırım.” diye birbirini tehdit etmesine de son veriyor. Esasında iktidarı hukuk dışı ve ahlak dışı her türlü operasyona karşı koruyan bir mekanizması da var. İktidarı sandıkta halk veriyor ve sandıkta iktidarı halk alıyor. Bu açıdan da son derece önemli olduğunu buradan ifade etmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada yasamanın güçlendirildiğini demin söyledim. Yasama denetimi de güçleniyor, milletvekilleri de bugünkünden daha da güçlü hâle geliyor, bunu çok net bir şekilde ifade etmekte...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Bakan, sizdeki taslakla bizdeki taslak farklı herhâlde?

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Ben bu taslaktan ne anladığımı anlatıyorum.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Sayın Bakan, ama taslak...

BAŞKAN – Arkadaşlar, sadece konuşmaya gelmedik, dinlemeye de geldik buraya. Sırayla...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Ben, şimdi, sizleri dinledim, müsaade ederseniz ben kendi görüşlerimi de buradan paylaşmak istiyorum. Biz, Hükümet olarak veya AK PARTİ olarak kendimize bir şey... Hani deniyor ya “Şahsa ait bir şey isteniyor, şahısla ilgili değerlendiriliyor.” Bu mesele bir şahıs meselesi değil. Geçmişte hükümet sistemi değişikliği iktidarların güç kaybettiği dönemde hep olmuş. Ama, şimdi baktığınızda güçlü bir dönemde AK PARTİ bunu istiyor. Neden? Çünkü bu, Türkiye için lazım, Türk milleti için lazım. Bundan sonraki dönemlerde Türkiye’nin siyasi istikrarsızlıklara, belirsizliklere girmemesi için de böylesi büyük bir değişikliğe ihtiyaç olduğu çok açık.

Şimdi, bu öngörülen sistemde hesap soran belli; halk. Hesap veren de belli; Cumhurbaşkanı. Eğer parlamenter sistemde koalisyon ortaya çıkarsa koalisyonda hesabı soran belli; halk. Ama, hesabı verecek kişiler hesabı bir başkasına ciro edebiliyor, diyor ki: “Sen beni tek başıma iktidara getirseydin, ben bunları yapardım ama getirmedin.” diye hesaptan kaçabiliyor. Ama, baktığınızda...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya Başkan, hükümet hesap verecek mi? Şu anda sizsiniz sorumlu, sorumlu sizsiniz.

BAŞKAN – Sayın Tanal...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Ama, baktığınızda öngörülen cumhurbaşkanlığı sistemi hesap soranı belli ediyor, hesap verecek olanı da belli ediyor, hesaptan kaçışın bütün yollarını da değiştiriyor. Tabii, öngörülen sistemde baktığımızda seçime giderken oy isteyen ile iktidar olan aynı oluyor. Oy istenen program ile iktidar olan program da aynı program oluyor. Koalisyon olduğu zaman, halka taahhüt edilen seçim beyannameleri ile koalisyon protokolü tamamen başka oluyor. Halk size oy veriyor, A beyannamesine, B beyannamesine ama koalisyon kurulunca hükümet programı halktan oy almamış bir program oluyor. Ama baktığınızda, cumhurbaşkanlığı sisteminde halkın oy verdiği program iktidar olursa uygulanan program oluyor. Halkın aldatılması söz konusu değil. Diyelim ki parlamenter sistemde koalisyon çıktığında birinci partiye veriyor ama bakıyorsunuz, koalisyon olduğunda dönüşümlü başbakanlık, başka şeyler oluyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen... Konuşmaları dışarıda yapalım.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Halk onu başbakan yapmadı, yürütmenin başına getirmede ama şimdi cumhurbaşkanlığı sisteminde halka rağmen birinin başbakan olması veya cumhurbaşkanı olması, hükümet olması mümkün değil. Halkın oy vermediği biri iktidar olamıyor, halkın oy verdiği kişi iktidar olacaktır, bu sistem bunu ortaya koyuyor.

Buradan bir şeyi daha ifade etmekte fayda görüyorum: Bu sistem diktatörlük falan değil. Kim ki cumhurbaşkanlığı sistemine “diktatörlük” diyorsa işi çarpıtıyor, başka bir noktaya çekiyor demektir. Şimdi, düşünün, halka gideceksiniz, halkın yüzde 51’nin asgari oyunu alacaksınız ve dört senede, beş senede bir seçim yapacaksınız, halk buna “diktatörlük” diyecek. Olacak şey mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Geri kalan yüzde 49’un oyu ne olacak?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bakın, yarışmacı bir seçim var, bütün partiler seçime aynı şartlarda giriyor, bütün adaylar aynı şartlarda girecek, yüzde 51 oy alacak. Kenan Evren’in seçimi ile bu bir değil, herkes eşit yarışıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu daha kötü, daha kötü.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bakın, 2014’te seçim oldu. Ne oldu? İki aday seçime gitti, biri cumhurbaşkanı seçildi. Halkın iradesiyle oluşuyor. Asgari yüzde 51’in oyunu alan biri dilini de üslubunu da görüşlerini de uygulamalarını da halkın tamamını kucaklayacak şekilde yapacaktır. Çünkü, bakın, bu cumhurbaşkanlığı sistemi -çok net söylüyorum- kutuplaştırmaları da ortadan kaldıracaktır.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Allah Allah!

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Herkes tek kutup olacak.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Emin olun kaldıracaktır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, ne oluyor anlamıyorum yani. Bir dinlesek olmaz mı? Fikir almaktan mı korkuyorsunuz?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Ben anlatayım, siz itiraz edin.

Cumhuriyet Halk Partisinden bir adayın cumhurbaşkanlığı sisteminde başkan seçilebilmesi için ne lazım? Yüzde 51 lazım. Peki, bu yüzde 51'i tamamlamak için kimden oy alması lazım? Cumhuriyet Halk Partisine oy vermeyen diğer seçmenlerden de oy alması lazım; MHP'den, HDP'den, AK PARTİ'den. O zaman, politikalarını ortaya koyarken, yüzde 51'i hesap ederken diğer partilerin de hoşuna gidecek, oradan da seçmen akışını sağlayacak bir politika oturtmak zorunda kalacaktır, bu sistem bunu zorlayacaktır. Diğer partiler için de öyle; AK PARTİ'nin ortaya koyduğu aday... Şu anda yüzde 49 AK PARTİ'nin oyu, son anketlerde biraz arttı gözüküyor. Ne yapıyor? Başka partilerden de destek alması için onun da aynı açılımı yapması gerekecek. Bu, partilerimizi daha çok merkeze yaklaştıracaktır, merkezi güçlendirecektir ve üslubu da daha ileri bir noktaya taşıyacaktır. Kutuplaşırma siyasetini güdenlerin başkanlık sisteminde şansı olmaz çünkü yüzde 51'i kutuplaştıran bir dile halk vermez. Onun için de herkesin kucaklayıcı bir üslubu tercih etmesi gerekecektir ve herkesin kendini de sorgulamasına yol açacaktır. Bakın, cumhurbaşkanlığı sisteminde kazanan en başarılı kişi on yıl görev yapacak, kaybeden hemen gidecek. Şimdi, Türkiye'de bu, siyasal iktidar bakımından hem dinamizmi hem de değişimi beraberinde getirecektir. On senede bir yeni kadrolar Türkiye'nin yönetiminde söz sahibi olacaktır. Bu ne demektir? Yeni kadro, yeni ekip, bir dinamizm, bir büyük değişim demektir. Bunu halk sağlayacaktır. Siyaset kendi içinde yenilenecektir. Kendi değişimini de sağlayacaktır, kimse kaybede kaybede koltuğunda oturamayacaktır; kaybeden gidecek, kazanan kalacak, kazanan çok başarılı olursa o da aynı şekilde bırakıp gidecektir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi de öyle değil mi Sayın Bakan?

BAŞKAN – Arkadaşlar, ne oluyor böyle, niye dinlemiyorsunuz? Bakın, Özgür Bey bir saat konuştu, biz problem etmeden dinledik. Lütfen... Yani, ön yargılı olmaya gerek yok.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bakın, şimdi, bu sistem kendi içinde de büyük bir değişimi ortaya koymaktadır. Bu sistem kesinlikle kutuplaşmayı, orta noktada buluşmayı, toplumu orta noktaya çekmeyi ve birlikte hareket etmeyi zorlayacaktır. Çünkü, iktidara gitmenin yolu buradan geçiyor. O zaman marjinal yapıların siyasette partileri etkisi altına alması da azalacaktır. Ortak bir dilde, ortak bir noktada toplumu buluşturmayı da bu sistemin ben daha fazla sağlayacağına yürekten inanıyorum. Parlamento seçimlerinde bir değişim yok. Bugünkü Parlamento seçimleri nasıl oluyorsa aynı şekilde olacak. Partiler gene Parlamento'ya istedikleri gibi adaylarını gösterecekler, orada seçilecekler, yarışacaklar, çoğunluklarını oluşturduklarında da burada gelip politikalarını anlatacaklar.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Parlamento'ya gerek kalmayacak zaten.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Cumhurbaşkanlığı seçimi ayrı yapılacaktır ve cumhurbaşkanlığı seçiminde de herkes görüşünü söyleyecek, millet seçecek. Millet seçeceği cumhurbaşkanından niye korkuyoruz, niye çekiniyoruz? Yüzde 51'le cumhurbaşkanı seçilme imkânı veriliyor. Bakın, ben bir şey söyleyeyim: Bu cumhurbaşkanlığı sistemi herkese iktidar yolunu açan bir sistem, herkesi iktidara getirebilir bu sistem. Neden? Şundan getirir: Şimdi, diyelim sağdan bir iktidar seçti, başarısız oldu, bir daha seçti, başarısız oldu, o zaman soldan bir aday geldiği zaman iyi biri olduğunda onu seçilme ihtimali daha yüksek. Onun için de bu sistem hem değişimi kendi içerisinde getiriyor hem de kaliteli, halkla buluşan, halkın düşünceleriyle örtüşen bir aday ortaya çıktığı zaman bu adayla ilgili de halkın onu iktidara taşımasının yolunu açıyor. O açıdan da siyasetimizi de güçlendirecektir.

Tabii, Hükümet olarak biz Türkiye'nin hayrına olduğu için bu sistemi arzu ediyoruz. Hani, şimdi bizim telaşımıza düştü ya bakanlar ne olacak, başbakan ne olacak? Biz eğer kendimizi düşünmüş olsak karşı çıkarız bu işe.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Size ne olacak, cumhurbaşkanı yardımcısı olursunuz.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Ama biz Türkiye’yi düşünüyoruz, Türk milletini düşünüyoruz, Türkiye’nin geleceğini düşünüyoruz ve Türkiye’nin daha güçlü bir şekilde geleceğe yürümesini istiyoruz. Onun için de bakanlıklar, Başbakanlık, diğer görevlerin sona ermesi Türkiye’nin yeni sisteme geçilmesi bakımından gerekli ve hayırlıdır. Yeni sistem Türkiye’mizi daha güçlü bir şekilde geleceğe taşıyacaktır.

Bu sisteme baktığımızda, cumhurbaşkanlığı sistemi esasında Türkiye’ye özgü yeni bir sistem. Neden diye baktığımızda, bir defa, Parlamentonun denetim yollarına baktığımızda Mecliste yazılı soru önergesi sistemin içerisinde var; iki, Meclis araştırması, sistemin içinde var, aynı şekilde oluyor; üçüncüsü, genel görüşme, sistemin içinde var.

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – Gensoru?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Gensoruyu millet verecek artık, bundan sonra sandıkta millet verecek. Bakın, cumhurbaşkanlığı sisteminin özü güvenoyunun sandıkta halktan alınmasıdır. Halk güvenoyunu verecek. Halkın seçtiklerinin güvenoyuna burada ihtiyacı yok, güvenoyunu gidecek cumhurbaşkanı adayı halkın terazisine koyunca tartacak, halk orada verecek, orada verdiği güvenle gidecek. Diğer mekanizmalar aynen devam ediyor çünkü cumhurbaşkanlığı sisteminde Meclisin hükümeti düşürme, milletvekilleri transferi yoluyla çoğunluk değiştirerek netice alma şeyi ortadan kalkıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sürekli yolsuzluk yapıyor, hırsızlık yapıyorsa Parlamento düşüremeyecek mi onu?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – O yüzden, birtakım kirli yollarla hükümet rüyası kuran herkes buna karşı çıkıyor çünkü bu sistem böyle bir yolla iktidar elde etme imkânını da ortadan kaldırıyor. Tabii, bir tanesi bu, Türk tipi olmasının şeyi, denetim yolu.

İkincisi, teklif verme şeyi. Sadece cumhurbaşkanı –yanılmıyorsam- bütçe teklifi veriyor, onun dışında bir teklif vermeyecek, bu da ayrı bir şey.

Üçüncüsü: Meclisin seçim kararı alması hâlinde cumhurbaşkanı seçiminin, cumhurbaşkanı seçim kararı alması hâlinde Meclisin seçiminin yenilenmesi zaruretinin de olması bize özgü bir denetim, fren sistemi getiriyor ve bu da ayrıca önemli ve farklı bir şey ortaya koyuyor. Cumhurbaşkanı yardımcıları, hakeza, bakanlar kurulu baktığımızda, dünyadaki benzer örneklerinden çok farklı. Cumhurbaşkanı bir kabine kuracak, orada bakanlar olacak, cumhurbaşkanı yardımcısı olacak. O zaman ne oluyor? Bu, gene bize özgü oluyor. Başka örneklere baktığımızda aynısı değil, orada farklı şeyler var, bizim öngörülen bu teklife baktığımızda Türk tipi, Türkiye’ye özgü bir cumhurbaşkanlığı sistemi ortaya konulduğunu görüyoruz. O nedenle, bu sistem yürürlüğe girdiği zaman milletimiz daima siyasi istikrarı görecektir, güçlü iktidarı görecektir, krizler, kaoslar Türkiye’de birilerinin körkülemesiyle oluşamayacaktır, birtakım karanlık odalarda iktidar pazarlığı yapılamayacaktır; halkın dediği olacaktır, halkın dediği de iktidar olacaktır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Terör bitecek mi Bakanım, terör.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Biz aziz milletimize güveniyoruz, inanıyoruz. Eğer Parlamentomuz ve Komisyonumuz milletimizin hakemliğine bu meseleyi götürdüğünde milletimiz bunu en iyi şekilde değerlendirecek ve karara bağlayacaktır. Kim çıkarsa sandıktan başımızın üzerinde yeri var. Cumhurbaşkanlığı sistemi...

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – Cumhurbaşkanı, başka olacak...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Olsun, olsun...

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Partisi de güçlü, cumhurbaşkanı da güçlü olacak.

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – İşte yasama organı görevini yapamayacak.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – İşte farklı olsun. Parlamento güçlü olsun cumhurbaşkanı da güçlü olsun.

BAŞKAN – Sorularınızı sonra alalım olur mu.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bu sisteme geçilerek yürütme tek başlı, vatandaşımızın oy verdiği her renk Parlamentoda olacaktır. Parlamentoda bir değişiklik bu şeyde öngörülüyor. Onun için de çok net, çok açık bir şekilde milletimizin, devletimizin hayrına ve lehine olduğuna biz inanıyoruz ve bu sistem değişikliği Türkiye'nin yeni dönemde önünü açacak, daha güçlü bir şekilde daha emin adımlarla geleceğe yürütmesine katkı sağlayacaktır. Türkiye bu değişikliklerle sıçrama yapacaktır ve daha ileri ülkeler arasında yer almak için kendinde ayrı bir güç bulacaktır diyorum.

Tekrar heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum, ağzınıza sağlık.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bir iki cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Yok, olmaz ama şimdi. Bülent Bey kızıyor, önergeye gelelim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir cümle söyleyeceğim: Sayın Bakana herhâlde bizdekinden farklı bir teklif metni verilmiş.

BAŞKAN – Yok, yok, teklif aynı da biz böyle düşünüyoruz, siz öyle düşünüyorsunuz. Daha anlatacağız, çok anlatacağız.

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

3.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olması sebebiyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca tümünün geri çekilmesine ilişkin önergeler hakkında görüşmeler

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, şimdi, Anayasa'ya aykırılık gerekçesiyle Başkanlığımıza verilmiş iki önerge var.

Bu önergeleri okutuyorum:

TBMM Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Anayasa'ya aykırılık gerekçesiyle görüşülmekte 2/1504 esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin geri çekilmesini arz ederiz.

Bülent Tezcan

Uğur Bayraktutan

Murat Emir

Aydın

Artvin

Ankara

Nurhayat Altaca Kayışoğlu

Muharrem Erkek

Akın Üstündağ

Bursa

Çanakkale

Muğla

BAŞKAN – Gerekçeyi okutalım mı?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Okutmaya gerek yok, konuşacağız zaten.

BAŞKAN – Tamam, gerekçeyi okumayalım, konuşulacak.

Bir önerge daha var.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Anayasaya aykırılık nedeniyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca 2/1504 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin tümünün Komisyondan geri çekilmesini talep ederiz.

Meral Danış Beştaş

Erol Dora

Adana

Mardin

BAŞKAN – Gereçeyi okuyalım mı Meral Hanım?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yok, biz kendimiz anlatalım.

BAŞKAN – Tamam.

Değerli arkadaşlar, önergeleri okuduk, Anayasa'ya aykırılık iddiası var teklifle ilgili. Bunun üzerine görüşlerini açıklayacak arkadaşlarımız.

Bülent Bey, siz mi?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, öncelikle, tam tutanak tutuyoruz değil mi? İlk toplantıda karar almıştık, tekrar...

BAŞKAN – Tam tutanak. Her zaman tam tutanak tutuluyor burada.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Tamam, peki.

BAŞKAN – Onun için biraz sessiz olursak daha rahat olur kayıtlar bakımından da arkadaşlar.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, çok değerli kurum temsilcisi arkadaşlar, değerli basın mensupları; öncelikle Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla ilgili düşüncelerimi anlatmadan önce Sayın Bakanın biraz önceki güzel konuşması benim aklıma bir şey getirdi, onu paylaşmak istiyorum. Şehir hatları vapurlarında ilaç satarlar, Aspirin, Gripin, romatizmaya, nezleye, başa, dişe, siyatiğe, ne varsa bütün hastalıklara iyi gelir; Sayın Bakanın okuduğundan anladığı sistem böyle bir sistem; keşke öyle olsa ama öyle değil.

Ben burada milletvekili arkadaşlarımızı ama öncelikle Komisyon üyesi arkadaşlarımızı ikna etmeye çalışacağım. İkna edeceğime de inanıyorum, eğer söylediklerimi sabırla dinleyip, yarın, öbür gün üzerinde tekrar düşünürse arkadaşlarımız ve gerçekten demokrasiyi korumak istiyorsak ikna edeceğime inanıyorum; bu niyetle konuşuyorum, bu niyetle anlatacağım.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunduk bu Anayasa değişikliği teklifiyle ilgili. Önce şunu söyleyelim: Hepimizin bildiği, Anayasa'nın 148'inci maddesi var. Hani, şu soru sorulabilir... "Yahu, 'Anayasa'ya aykırılık' diyorsunuz ama zaten Anayasa'yı değiştiriyoruz. Dolayısıyla Anayasa'yı değiştirirken 148'inci maddeye göre Anayasa'ya aykırılık iddiası Anayasa değişikliklerinde sadece şekil açısından incelenebilir, esasa girilmez." diyecek ya da haklı olarak böyle düşünecek belki bazı arkadaşlarımız. Böyle olmadığını biliyoruz, böyle olmayacağını biliyoruz. Anayasa değişikliklerinin de içerik itibarıyla Anayasa'ya aykırılığının tartışılması gerektiğini, tartışılabileceğini ve tartışıldığını biliyoruz.

Anayasa'nın 1'inci maddesi açık, demin Sayın Bakan da söyledi, "Türkiye devletinin şekli cumhuriyettir." diyor, çok net. 2'nci madde cumhuriyetin niteliklerini sayıyor, işte "demokratik, laik, sosyal hukuk devleti" ve diğer özelliklerini sayıyor. Bir de bir şey daha söylüyor, "Başlangıçta belirtilen ilkelere dayalı, demokratik, sosyal, laik hukuk devletidir." diyor. 3'üncü madde başkenti, İstiklal Marşı millî marşımız, vesaire, işte onları sayıyor; önemli değerlerimiz. Yani ilk 3 madde kurucu değerlerimizi ifade ediyor. 4'üncü maddede diyor ki: "Bunları değiştiremezsin, değiştirilmesini teklif

dahi edemezsin.” Bu kadar ilk 4 madde. Zaten teklifi hazırlayan arkadaşlarımız, Sayın Abdulhamit Gül ve Sayın Mehmet Parsak basın toplantısında bunu açıklarken, Sayın Parsak ısrarla “İlk 4 maddeye dokunmayan bir teklif bu.” diye de anlattı burada.

Şimdi, biz diyoruz ki: “Hayır, bu, Anayasa’nın ilk 4 maddesine aykırı bir düzenleme.” E, olsun canım, aykırıysa ne olur, Anayasa yeterli çoğunluğu alır, geçerse ne mahzuru var?” diyebilir miyiz? Diyemeyiz çünkü teklif yasağı, teklif edilemezlik hükmü Anayasa değişiklikleri için de geçerli. Bu, bizim Anayasa yargısı müktesebatımızda ortaya çıktı. Anayasa Mahkemesinin 2 tane kararı var tarihimizde bu konuda. Birincisi 2008 tarihli karar, öbürü de 2010 tarihli karar. Bakın, 2008 tarihinde Anayasa Mahkemesi diyor ki...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – İkisinde de Anayasa’yı çiğnedi Anayasa Mahkemesi.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – O sizin görüşünüz Sayın Bakan, tıpkı Hükûmet, biraz önce anlattığımız sisteme...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Anayasa’yı paspas gibi çiğnedi.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sizin paket de çiğniyor demokrasiyi.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bakın, ben size hiç müdahale etmedim, zevkle de dinledim. Sizi de ikna etmeye çalışıyorum.

BAŞKAN – Lütfen müdahale etmeyelim, herkes kendi görüşünü söylüyor zaten.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bakın, 2008 yılında Anayasa Mahkemesi Anayasa’nın bazı maddelerinin değiştirilmesiyle ilgili Anayasa değişikliğini incelerken ve 5735 sayılı Yasa’yı... Hepsini okumayacağım, sadece iki kısa bölümü bununla ilgili diyor ki: “Açıklanan nedenlerle Anayasa Mahkemesinin 5735 sayılı Kanun’un 1 ve 2’nci maddelerinin Anayasa’ya uygunluğunu inceleyebileceğinin ve söz konusu maddelerin Anayasa’nın 10 ve 42’nci maddelerini değiştiren hükümlerinin cumhuriyetin Anayasa’nın 2’nci maddesinde belirtilen niteliklerine aykırı olup olmadığı, aykırı olduğuna karar vermesi hâlinde bu hükümleri Anayasa’nın 4’üncü maddesindeki değiştirme yasağına aykırılık nedeniyle iptal edebileceğinin kabulü gerekir.” Yani “Ben bunu incelerim. Sen ilk 4 madde içinde bir değişiklik yapmasan bile, senin 10’uncu maddede ve 42’nci maddede yaptığın değişikliğin özü Anayasa’nın ilk 3 maddesinde tarif edilen ilkeleri ortadan kaldırıyorsa ben bunu incelerim.” diyor ve inceliyor, sonuçta da onları iptal ediyor; o iptal kararı. Bu 2008, bunu geçtim.

Bir tane daha karar var 2010’da; iptal talebini reddediyor ama gerekçesi ilginç. Yani burada “Hayır, ihlal etmiyor.” demiş ama “Ben incelerim” diyor. Orada da 5982 sayılı Anayasa’yı değiştiren Kanun’la ilgili açılan iptal davasında Anayasa Mahkemesi “Acaba inceleyebilir miyim Anayasa değişikliklerini esasa girerek yani 148’deki yasak beni engeller mi, sadece şekle mi bakacağım?” diye soruyor kendine ve diyor ki: “Ben incelerim bunu.” Aynen şöyle gerekçesi: “Anayasa’nın ilk 3 maddesinde değişiklik öngören veya Anayasa’nın sair maddelerinde yapılan değişikliklerle doğrudan doğruya veya dolaylı olarak aynı sonucu doğuran herhangi bir yasama tasarrufunun da hukuksal geçerlilik kazanması mümkün olmadığından, bu doğrultudaki tekliflerin sayısal yönden Anayasa’ya uygun olması tasarrufun geçersizliğine engel oluşturmayacaktır. Anayasa değişikliklerinin içerik yönünden denetimi değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez ilkelerin doğrudan ya da dolaylı olarak ortadan kaldırılıp kaldırılmadığı veya içeriklerinin boşaltılarak anlamsız hâle getirilip getirilmediğine yönelik ve bununla sınırlı bir denetim olması gerekir. Açıklanan nedenlerle ben bunu esasa girerek incelerim.”

Ama burada girmiş esasa, “Hayır, öyle bir aykırılık yok.” demiş. Yani burada yanlış kısım o Sayın Bakan, “Hayır, yok.” demesi; burada da var aykırılık ama “Yok.” demiş, yanlış olan kısmı bu, bu hükmün.

Şimdi, değerli arkadaşlar, peki, burada neyi söylüyor Anayasa Mahkemesi? Aslında biraz şöyle makul bakarsak anlarınız bunu. Örneğin, 102’nci madde Cumhurbaşkanının seçimini düzenliyor, değil mi? Şimdi şöyle bir Anayasa değişikliği getirsek 102’nci maddede, desek ki: “Cumhurbaşkanı bir kere seçildikten sonra kaydıhayat şartıyla Cumhurbaşkanlığına devam eder, bir daha seçilmez, ölünceye kadar Cumhurbaşkanlığı devam eder –Allah gecinden versin- ne zaman ölürse o zaman yeni Cumhurbaşkanı seçilir.” Şimdi, 102’nci maddede böyle bir değişiklik hükmünü getirsek Anayasa değişikliği olarak ve 400 milletvekili, 550 milletvekili şu anda kabul etse, bunu geçirsek, 102’nci maddede yapıyoruz bu değişiklik diye Anayasa’ya aykırılığını tartışamayacak mıyız bunun? Tartışacağız. Neye göre tartışacağız? İşte o ilk 4 maddeye göre, teklif yasağına göre. Yani siz oradaki “Demokratik, laik, sosyal hukuk devletidir, cumhuriyettir.” ilkerinin özüne aykırı bir Anayasa değişikliğini 3 maddenin içinde değil, başka maddede diye gösteremezsiniz.

Şimdi, biz meseleye onun için diyoruz ki: “Bu, Anayasa’ya aykırılık iddiasını bu çerçevede getirdik.” Yani buradaki 21 maddenin önerdiği sistem demokratik hukuk devleti, demokratik cumhuriyet ve kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı. Anayasa’nın 4’üncü maddesi “Teklif edilemez.” derken ne diyor? Başlangıç kısmında ne demiş? 1) “Kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanacaksın sistemde.” Ötekileri, laik, sosyal hukuk devletini saymıyorum, konumuzla ilgili olanı söylüyorum. 2) “Türkiye devletinin şekli cumhuriyettir.” diyor. 3) “Demokratik hukuk devletidir.” diyor. Şimdi bakacağız, bu teklifte bu değerler korunuyor mu, korunmuyor mu? Korunuyorsa mesele yok, o zaman Anayasa’ya aykırı bir durum da yoktur, bunun incelenmesi de mümkün değil ama bizce korunmuyor. Bakın niye korunmuyor.

Şimdi sırayla bakalım. “Demokratik cumhuriyet” dediğimizde bunun ayırıcı özelliği ne? Türkiye’de cumhuriyetin ilan edildiği günden bu yana dönüp bakalım hangi seyri izlemiş. Cumhuriyetin özü egemenliğin kaynağı değil mi? Cumhuriyetin özü egemenliğin kaynağının millette, halkta olması; bunda mutabıkız, buna hiç kimse “Hayır.” demez, hep millî egemenlikten bahsediyoruz. Peki, egemenliğin kaynağının millette olmasının ölçüsü nedir? Birinci, ilk vazgeçilmez koşul seçimdir; eyvallah. Serbest genel seçimlerle halk Cumhurbaşkanını, yöneticilerini, milletvekillerini seçecek yani yönetimi verasetle, soydan ya da başka bir şeyden değil, sandıktan alacak, milletten; bunda mutabıkız, hepimiz bunu söylüyoruz. Bu birinci koşul, değişmez koşul ama yeterli koşul mu? Hayır, bütün modern demokrasilerde egemenliğin millette olması kadar millette kalması da önemlidir. Bu ikisi birbirinden farklı şeyler. Bir: Egemenliğin millette olmasını seçim temsil eder ama o egemenliğin gerçekten millette kalması başka bir şey. Bunun için seçimle milletten alınan iktidarın, iktidar süresi içerisinde de milleti yok sayacak –beş yılda bir de olsa seçim- şekilde bütün devlet erkinin bir elde toplanmasını önlemekten geçer; ikinci koşul bu. Bu da “erklerin, egemenliği temsil eden erklerin paylaşılması” demektir. İşte o yasama, yürütme, yargı diyoruz ya... Egemenlik soyut bir kavram değil, millet egemenliği de soyut bir kavram değil, yasama, yürütme ve yargıda ifadesini buluyor ve siyaset teorisinin, hukuk teorisinin sürekli tartıştığı bir konudur, egemenliğin yansımaları olan bu erkler bir elde toplanırsa ne olur, dağıtılsa ne olur? Eğer milletin elinde olan, seçimle seçtiği egemenlik temsilcileri birbirlerini denetleyemez ve o güçler tek bir elde temerküz ederse, güçlerin tek elde toplanması söz konusu olursa orada artık demokratik cumhuriyetten bahsetmek mümkün değildir, sadece şekli bir egemenlik devrinden bahsetmek mümkündür. Onun için demokrasiler bu çerçevede tartışılıyor, onun için diktatörler de sandıkla gelmesine rağmen bütün güçleri ellerinde topladığı için meşruiyetleri tarihsel olarak da tartışılıyor, gün içinde de, zaman içinde de tartışılıyor.

Burada sistemi demokratik yapan, egemenliğin gerçekten millette olduğunu gösteren şey güçlerin birbirini denetleyebilme gücüdür, yeteneğidir, sistemin buna göre kurgulanıp kurgulanmadığıdır. O yüzden siyaset teorisinde, Anayasa teorisinde “Egemenliğin kaynağı millettir.” denir ama o kaynak Anayasa’yla verilir kullanan çeşitli devlet temsilcilerine. O yüzden “Yasama yetkisi Meclisçe, yürütme yetkisi Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı tarafından, yargı yetkisi bağımsız mahkemelerce kullanılır.” sözü oturulup masa başında yazılmış sözler değildir, tarihin içinden süzülüp çıkmış, gelmiş sözlerdir.

Bu sebeple, bir sistemin demokratik hukuk devleti, demokratik cumhuriyet olup olmadığını anlamak için güçler dengesine bakacağız, güçler ayrılığına ve güçlerin birbirini nasıl kontrol ettiğine bakacağız. Güçler bir elde toplanıyor mu, yoksa milletin emanet ettiği güç, o beş yıl içerisinde birbirini denetleyerek milletin bir gücün altında, devletin bir gücün altında ezilmesini önüyor mu? Aslında bu egemenlik tartışması ve milletin egemen güç altında ezilmesine karşı mücadele sadece demokrasilerin ve cumhuriyetlerin sorunu değildir, bütün sistemlerde vardır. Yani Osmanlıda da mesela padişahın reayayı bürokrasiye karşı koruma mücadelesi içerisinde iktidar mücadeleleri şekillenip gelmiştir; koruyabildiği ölçüde sistem iyi çalışmıştır, koruyamadığı ölçüde sistem bozulmuştur. Ama demokrasilerin ayrıldığı noktalar, bunların kurumsal olarak daha güçlü mekanizmalarla anayasal sınırlara bağlanmış olmasıdır, anayasacılık hareketinin özü de budur. Anayasacılığın bir iktidar sınırlama süreci olması da buradan gelir. Anayasalar iktidarları güçlendirme aracı değildir. Anayasalar, iktidarları sınırlayıp halkı ve milleti güçlendirme aracıdır, anayasacılık hareketi böyle ortaya çıkmıştır.

Şimdi, bu çerçevede baktığımızda getirilen sistemi ele alacağız sabırla, ben sizi ikna edeceğim, samimiyetinize güvenerek sizleri ikna edeceğim. Nasıl bir sistem getiriyoruz? Arkadaşlar, bu sistemin adı “cumhurbaşkanlığı sistemi”, Sayın Bakan da öyle ifade etti. Aslında, önce başkanlık sistemi olarak anlatıldı, Sayın Başbakan da “Biz yaparsak tam yaparız, bunun aslı başkanlık sistemidir.” dedi. Daha sonra, görüşmeler sırasında, “Hayır, cumhurbaşkanlığı sistemi.” dendi, Başkanlık sisteminden, isimden şu veya bu şekilde rahatsız olunarak. Ama isabet oldu, böyle söylenmesinde isabet oldu çünkü bu gerçekten başkanlık sistemi değil, bu getirilen sistem başkanlık sistemi değil. başkanlık sisteminde güçler birbirinden kesin olarak ayırdır ama güçler hiçbir zaman bir elde toplanmaz. Başkanlık sistemi sert kuvvetler ayrılığına dayanır ama kuvvetlerin birbirini ciddi biçimde denetleyebildiği bir denge denetim mekanizmaları vardır sistemin. Gücün tek elde temerküzüne dönük hiçbir fırsat vermez başkanlık sistemleri. Onun için, dünyada tek demokratik başkanlık sistemi Amerika Birleşik Devletleri’ndekidir ve o sistemde, sistemin freni olan, gücün tek elde toplanmasını önleyen ne varsa bu getirdiğiniz sistemde onları kaldırmışsınız bunlar sistemin tıkanmasına sebep oluyor diye; tam tersine, yürütmenin hiçbir sınır tanımadan yönetebilmesinin yolu neyse, bazen parlamenter sistemin bir mekanizmasını alıp buraya koymuşsunuz -fesih mekanizması gibi- bazen hiç olmamış bir şey icat etmişsiniz, onu koymuşsunuz ve evet, kendine özgü bir sistem yaratmışsınız ama bu kendine özgü sistem çok orijinal bir sistem değil, tarihte ortaya çıkan diktatörlüklerin cumhurbaşkanlığı sistemi diye tarif edildiği bir sistem. Bunun adı otoriter rejim, bir diktatörlük rejimidir. “Otokrasi” deyin, “Otoriter rejimlerin içerisinde özel bir otoriter rejim icat ettik.” diyebilirsiniz, eyvallah, özel bir otoriter rejim icat etmiş olabilirsiniz ama böyle bir tablo var.

Şimdi, bir de şu anlatılıyor, buna açıklık getirmek lazım: Bu sistem bir hükümet sistemi değişikliği mi, bir değişiklik bir hükümet sistemi değişikliği mi yoksa bir rejim değişikliği mi? Sayın Başbakan ve teklif sahipleri diyorlar ki: “Hayır, bu bir rejim değişikliği değildir, bu bir hükümet değişikliği önerisidir, teklifidir. Hükümet sisteminde parlamenter sistem yerine, önce ‘başkanlık sistemi’ deniyordu, sonra ‘cumhurbaşkanlığı sistemi’ diye bir sistem icat ettik, budur.” Hayır. Bu bir sistem değişikliği değil, bu bir rejim değişikliğidir. Niye? Biraz önce anlattığım, demokratik cumhuriyetten otoriter diktatörlüğe geçiştir, bu tam da bir rejim değişikliğidir. Türkiye’nin demokrasisi mükemmel

bir demokrasi değil, hiç öyle mükemmel olmadı, bunu biliyoruz; görevimiz, mükemmelleştirmek. Türkiye’de demokrasiyi mükemmelleştirmek için elimizden geleni yapalım, eksiklerini giderelim ama bu, eksik gedik, aksak total demokrasiye yönelen, rotasını oraya yönelten bir sistemin, tarihinden bu yana rotasını demokrasideki dalgalanmaları, demokrasi eksikliklerinden kaynaklanan dalgalanmaları ortadan kaldırıp da doğru bir hatta yürütme teklifi değil; tam tersine, tamamen rotayı geri çevirip bir başka alana, otoriter bir rejime sürüklemek. O yüzden, bu, bir rejim tartışması, rejim sorunu yaratacak bir tekliftir. Bu nedenle, Anayasa’nın 1, 2 ve 3’üncü maddelerinde tarif edilen demokratik cumhuriyet rejiminden sapıp bir otoriter diktatörlüğü yaratma rejimi ve planıdır.

Şimdi, burada niye söylüyorum bunu? Güçler ayrılığı yoktur diyoruz, güçler birliği sistemine taşımış Türkiye’yi. 1921’de ilk Anayasa yapıldığında, Millî Mücadele döneminde evet, bir Meclis hükümeti vardı, güçler birliği vardı, Meclisteydi. Kimse de zaten, Millî Mücadele dönemini demokrasi ya da demokratik cumhuriyet diye tartışmıyor ama oradaki birinci adım şuydu: Egemenliğin kaynağını saltanattan alıp, saraydan alıp, bir aileden alıp millete vermek. Demokrasinin birinci adımı, cumhuriyetin birinci adımı, dedim ya, egemenliğin o ilk şartı, gerekli olan şart ama yeterli olan şart değil. O zaman onu yaptılar ve o günden bu yana bizim bir tarihî birikimimiz var, adım adım demokrasimizi güçlendirmeye çalışıyoruz.

Şimdi, bu teklif önümüze nasıl geldi? Bunu biliyoruz. Fiilî durumun hukukileştirilmesi çabası olarak önümüze geldi. Bunu ben söylemiyorum, bunu, Sayın Devlet Bahçeli, grup konuşmasında “Ortada bir fiilî durum var, Türkiye bu fiilî durumda yürüyemez. Onun için, ya anayasal sınırlarına çekilsin Cumhurbaşkanı ya da getirin anayasa teklifinizi, görüşelim.” dedi, onun için bugün bu noktadayız. Bu bir tercihtir, ben Sayın Devlet Bahçeli niye böyle dedi demiyorum, bir durum tespiti için söylüyorum. Şimdi, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; fiilî durum, hukuk dışı bir durumdur, fiilî durum, Anayasa dışı bir durumdur. Bir durumun fiilî durum olduğunu ikrar etmek ve “Anayasa’yı fiilî duruma uyduralım.” demek “Anayasa dışı, hukuk dışı bir duruma teslim olalım.” demektir. Böyle bir anayasa değişikliği başlangıcı olmaz. Yola çıkarken böyle yanlış çıkarsanız o yolda doğru bir sonuca varmamız mümkün değil.

Bir başka önemli nokta: Anayasa’yı çiğneyip, fiilî durum yaratıp fiilî duruma anayasayı uygulama tarihte yaşanmış mıdır? Yaşanmıştır. Kimlere özgüdür, hangi yapılara özgüdür? Darbe yönetimlerine özgüdür, bunun en tipik örneği darbelerdir. Darbeler önce fiilî durum yaratırlar... Hani, 15 Temmuz darbesi var ya, Parlamentoda hep beraberdik Sayın Bakan, üzerimize bombalar atıldı, güçlü bir direniş gösterdi Parlamento. 15 Temmuz darbesi gerçekleşmiş olsaydı bir fiilî durum yaratacaklardı, o fiilî durumun anayasasını yapacaklardı. Tarihimizde bu var. 1960 darbesi bir fiilî durum yarattı, kendi anayasasını yarattı. 12 Mart 1971 Muhtırası bir fiilî durum yarattı, anayasa dışı bir durum; kendi hukukunu yarattı, Anayasa’nın çok sayıda maddesinde değişiklikler yaptı o çerçevede. 12 Eylül 1980 darbesi, darbeyi yaptı, fiilî durum yarattı, askıya aldı Anayasa’yı, arkasından da döndü, kendisi, kendi anayasasını yarattı. Uzatılabilir bu örnekler. Şimdi, bugün yeni bir fiilî durum yaratılıp o fiilî durumun anayasası yapılmaya çalışılıyor, çıkış yolundaki problem budur. Bakın, aslında, bakarsanız, bu da bir başka darbe sürecinin sonucu. Kabul edersiniz, etmezsiniz, bakış açıları farklıdır, tıpkı Sayın Bakan ile bizim bu teklife bakış açımız gibi. Biraz önce dedim ya, öyle bir tablo anlattı ki içeride bunlar, söyledikleri yazıyor olsa ben imza atacağım altına ama yazmıyor, öyle değil. Şimdi, benim bu söylediklerime de katılmayacak birçok arkadaşımız olacaktır. Mesela, bundan önce bir saray darbesi yaşandı mayıs ayında, seçilmiş bir Başbakan şu anda yürürlükteki Anayasa’ya göre yetkisiz bir Cumhurbaşkanı tarafından çağrıldı, istifası alındı elinden ve bir Hükümet değişikliği yapıldı, Hükümet değişikliği Anayasa dışı bir tutumla yapıldı; bu bir, mayıs darbesi. İkinci darbe girişimi 15 Temmuzda yaşandı, Allah’a şükür, hep beraber engelledik. Geçmişine gitmiyorum, o ayrı bir tartışma, buranın

tartışması değil ama 15 Temmuz hep beraber engelledik, bu girişim başarısız oldu. Ama arkasından, bundan bir demokratik çıkış yolu açmamız gerekirken, bu konuda ikaz etmiş olmamıza rağmen, güçlü bir demokrasi yaratmamız gerekirken bu bir fırsata dönüştürülmek istendi, Parlamento devre dışı bırakılarak 20 Temmuzda olağanüstü hâl ilan edildi ve Türkiye OHAL rejimi içerisine girdi. OHAL rejimi uygulamalarına baktığımızda, Türkiye bir 20 Temmuz darbesiyle karşı karşıya kaldı. Bunu bir siyasi polemik için söylemiyorum, bu analizin sonunda bugüne geleceğim, buraya bağlayacağım, onun için söylüyorum. İşte, 15 Temmuz darbesi başarılı olamadı ama 20 Temmuz OHAL darbesi bugün kendi hukukunu yaratıyor. Daha önce yaratılan fiili durum olağanüstü hâlin ilanından sonra daha etkili, daha geniş bir şekilde, özellikle, OHAL kanun hükmünde kararnemeleriyle uygulandı ve bugün, işte, o 20 Temmuz darbesinin hukuku burada yaratılmaya çalışılıyor yani yeni bir darbe sürecinin hukukuyla karşı karşıyayız. Artık darbe hukukunu konuşurken 12 Eylül darbe hukukunu konuşmaktan çok, sanıyorum, 20 Temmuz darbe hukukunu konuşmak zorunda kalacağız Türkiye’de.

Şimdi, bu tablo neyi yaratıyor? Sayın Bakan öyle ilginç anlattı ki keşke bunları bulabilsem içinde diyorum. Bakın, önce şu bilinsin: Hiç kimseyle meşgul değiliz. Hangi makamda kimin oturduğu, bugün kimin oturduğu, yarın kimin oturacağıyla meşgul değiliz. Peşinen, şu bilinsin ki: Bu tabloda ben de cumhurbaşkanı olsam ben de diktatör olurum, bu kadar açık. Çünkü iktidar şehvetli bir alandır, iktidar çekicidir. İktidar gücünü kullanmak, her zaman sınırsız bir şekilde insana “Ne kadar yetki varsa elimde kullanayım.” düşüncesi verir. İktidar insanı kirletir, iktidar kurumları kirletir, böyle bir özelliği vardır. Kötüdür demiyorum, gerekli önlemleri almazsanız iktidar kirletir. İşte, demokrasinin güzelliği iktidarın kirletmesine karşı kurumsal önlemlerin alınmış olmasıdır. Bu sistem, yarın kimin seçileceğiyle ilgili, bugün kimin olduğuyla ilgili değil, bu sistemle kim gelirse gelsin Türkiye’de bir diktatör yaratırız. Tercihimiz buysa, eyvallah, bu da bir tercihtir ama bizim tercihimiz bu değil, ben, milletvekillerinin tercihinin de bu olmadığını düşünüyorum.

Şimdi, bakın, biraz önce anlattım, güçlerin ayrılıp birbirini dengeleyebilmesinden bahsediyoruz. Şimdi, öyle bir teklif geliyor ki bu teklifle Başbakan ve Bakanlar Kurulu kaldırılıyor, bakanlar bakan olarak kalıyor ama bugünkü anlamıyla Bakanlar Kurulu yok. Yürütme yetkisi cumhurbaşkanına veriliyor, bir kişiye. Cumhurbaşkanı dediğimizde soyut bir şey düşünün, hiçbir isim takılmasın kafanıza bugüne ve yarına ilişkin. Evet, ben de olsam ben de diktatör olurum. Cumhurbaşkanı dediğimizde soyut bir şey düşünün. Bu anayasa değişikliğiyle getirilecek cumhurbaşkanı yetkili ama sorumsuz, hesap vermeyen ve denetlenmeyen bir cumhurbaşkanı. Bunu niye söylüyorum? Bakın, cumhurbaşkanı yürütmenin başı olacak. Tamam, bir tercihtir yani gerçekten, başkanlık sistemlerinde de yürütmenin başıdır ve kendi bakanlarını, başkan yardımcılarını atarlar ama yürütmenin başı olan cumhurbaşkanını denetleyen başka mekanizmalar vardır. Şimdi, yürütme yetkisi doğrudan cumhurbaşkanına veriliyor, cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcılarını -şimdiki başbakan yerine, onun muadili- tayin edecek, aynı zamanda, bakanları tayin edecek yani bugün bildiğimiz Bakanlar Kurulu, hükümet etme yetkilisi dediğimiz kurulu tek başına belirleyecek. Şimdi, bu bakanlar tayin edilirken bu heyetin Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bizlerin, hani millî irade diyoruz ya, milletin seçtiği bizlerin bunları onaylama yetkisi yok. Bugünkü güvenoyu kurumu kalkıyor. Sayın Bakan “Millet verecek güvenoyunu.” diyor; e, bizi kim seçti? Millet versin beş senede bir güvenoyunu ama beş seneden önce o bakanlarla ilgili, yürütme yetkisini kullanacak bakanlarla ilgili güvenoyu yok. Peki, başkanlık sistemi deniliyor ya, hani, Amerika’da başkanlık, niye başkanlık değil? Amerika’da devlet başkanı bakanları atadığı zaman Senatonun onayına tabi. Ne oldu? Meclis yok, o kaldırılıyor. Niye? O mekanizma, denge denetim mekanizması, bize uygun değil, Türk tipinde denge olmayacak, denetim de olmayacak; kaldırdınız.

Şimdi, devam edelim; burada bu cumhurbaşkanı ve bakanlar Meclise hiç hesap vermeyecekler. Gensoru müessesesi yok, gensoru kaldırıldı. Yani bakanların uygulamalarıyla ilgili, cumhurbaşkanının uygulamalarıyla ilgili Meclis böyle bir denetim mekanizmasından mahrum. Bakanlar kime karşı sorumlu? Kendisini atayan cumhurbaşkanına karşı sorumlu. Cumhurbaşkanı onları atayacak, görevden alacak ama milletin seçtiği bir başka kurum Türkiye Büyük Millet Meclisinin böyle bir yetkisi yok.

Peki, temsil gücü açısından dönün bir bakın bakalım hem mevcut Anayasa'ya göre hem de değişiklik eğer geçerse ondan sonra ortaya çıkacak anayasaya göre temsil gücü en güçlü organ hangisi; Türkiye Büyük Millet Meclisi mi cumhurbaşkanı mı? Türkiye Büyük Millet Meclisi. Eğer sayısal, oransal olarak bakıyorsanız, Sayın Bakan “Yüzde 51” dedi, yüzde 51 değil, şu Anayasa'ya göre yüzde 40'la da cumhurbaşkanı seçebilirsiniz. “Geçerli oyların salt çoğunluğu” diyor. Yani son iki turda kalan, ikinci turda 2 kişi arasında geçerli oyların... Birinci turda geçerli oyların salt çoğunluğu, ikinci turda 2 kişi arasında en çok oyu alan geçerli oylardan, en fazlayı alan seçiliyor. Öyle bile olsa, yani yüzde 51 bile olsa Parlamentoda bugün grubu bulunan 4 tane siyasi parti var, yarın 5 tane olur, öbür gün 3 tane olur ama temsil oranı hiçbir zaman yüzde 80'in, yüzde 90'ın altına düşmez. Milletvekillerinin temsil oranı millette her zaman cumhurbaşkanının temsil oranından daha yüksektir. Ee, şimdi, siz bakanların denetimini, sorumluluğunu, hepsini cumhurbaşkanına karşı bu sorumluluğu veriyorsunuz ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün denetim imkânlarını elinden alıyorsunuz. Bu, artık hiç denetlenemeyen bir cumhurbaşkanı.

“Meclis araştırması var.” deniliyor. Ee, var Meclis araştırması; olur işte, bugün oluyorsa yarın da olacak Meclis araştırması nasıl olacaksa.

Bir başka şey daha var; bu cumhurbaşkanı bakanlıkların sayısını istediği gibi belirleyecek. “Bakanlıkların Kuruluş Kanunu” diyeceğimiz, kanun değil teknik adı ama fiilen kanun gibi kararnameyle belirleyebilecek; yetkilerini, idari teşkilatını, bölge müdürlüklerini, hangi bölgede disiplin işlerine kadar bütün idari yapının devlet yapısını cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle belirleyebilecek; yani devleti bir kişi kararnameyle kurabilecek, bunun anlamı budur arkadaşlar. Bugünkü Anayasa düzenimizde ne? Hayır, kanunla yaparsın, bunu kanunla yaparsın ancak bazı bakanlıkların kurulup kaldırılmasında hükümet kurulurken o da kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılabilir burada.

Şimdi, bu konuda bir kişiye bakanları atama, bakanlıkları belirleme, bakanları azletme, bakanlıkları kaldırma, bakanlıkların ilçe müdürlüğüne kadar en küçük daire müdürünün, amirinin, öğretmenin, sağlık memurunun nasıl çalışacağına kadar her şeyi belirleme yetkisini bir kişiye veriyorsunuz; bu, yasama yetkisinin devridir arkadaşlar, hiç bunun başka bir adı yoktur ve tarih bizi affetmez.

Bakın, devam edelim; şimdi, bütün bunları yapacak ama yargılanamayacak bir cumhurbaşkanı. Bunu özellikle vurguluyorum çünkü bu paket anlatılırken “Bugünkü Cumhurbaşkanının mevcut Anayasa'nın hükümleri çerçevesinde yargılanması neredeyse mümkün değil, yetkileri çok geniş ama sorumluluğu yok, biz sorumluluk getirdik.” diye anlatılıyor. Bu böyle değil, bu böyle değil. Niye böyle değil? İki benzer şeyi karşılaştırırsanız doğru karşılaştırma yaparsınız. Önce şunu bileceğiz: Bugünkü Anayasa'da yazan cumhurbaşkanı, tarif edilen cumhurbaşkanı bu teklif geçtikten sonra ortaya çıkacak cumhurbaşkanıyla aynı cumhurbaşkanı mı? Bu cumhurbaşkanı bu cumhurbaşkanı değil, bu cumhurbaşkanıyla bu cumhurbaşkanı aynı cumhurbaşkanıysa o zaman haklısınız, cumhurbaşkanının sorumluluğu, yargılanabilmesi artırılmıştır; eyvallah ama öyle değil ki, öyle değil. Bakın, neyi ne kadar artırmışsınız? Bir kere, şu anda Cumhurbaşkanının bize göre parlamenter sistemde olmaması gerektiği kadar fazla yetkisi var. Biz bunu bugün söylemiyoruz, 82 Anayasası tartışılırken de rahmetli Uğur Mumcu yazdı köşesinde, söylüyorduk “Cumhurbaşkanın yetkileri fazla.” diye, hep söyledik cumhurbaşkanın yetkilerini daraltmaya ve klasik parlamenter sisteme çekmeye hazırız, hep beraber yapalım bunu. Ama

bu Cumhurbaşkanı dahi yani şu anda yetkileri fazla dediğimiz Cumhurbaşkanına göre dahi yetkisi en az 10 kat fazla bir cumhurbaşkanı tarif ediyor yeni değişiklikte. Biraz önce anlattım, biraz sonra da devam edeceğim, sadece söylüyorum, bakanları, Bakanlar Kurulunu, tek başına yürütmeyi temsil edecek. Yargıyı nasıl tek başına kontrol edebileceğini anlatacağım biraz sonra, yasamayı nasıl tek başına kontrol edebileceğini anlatacağım yani devletin üç erkini elinde bulunduracak, yasama, yürütme, yargıyı elinde bulunduracak yetkiye sahip bir cumhurbaşkanı yaratıyoruz burada. Başbakan ve bakanların kullandığı yetkilerden kat kat fazla yetki kullanacak bir cumhurbaşkanı yaratıyoruz. O zaman makul düşünce en azından şu soruyu sorup şu cevabı verir: Demek ki bakanların, başbakanın ve bakanların mevcut Anayasa'daki başbakanın ve bakanların yetkilerinden daha fazlasını kullanıyorsa işlediği iddia edilen suçlarla ilgili sorumluluğu en az şu andaki mevcut Başbakan ve bakanların sorumluluğuyla denk olsun. Adalet duygusu bunu gerektirir, terazinin bir kefesini ağırlaştırırken öbürünü de ağırlaştırırsınız ki dengeyi sağlarsınız; oysa öyle değil.

Bakın bugün Sayın Bakan -olmasın da- herhangi bir suç nedeniyle suçlandırılmak istenirse 550 milletvekili olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüzde 10'u yani 55 milletvekili Meclis soruşturması isteyebilir; 55 milletvekili, yüzde 10. Meclis soruşturması açılması için basit çoğunluk lazım yani 138 milletvekili bile yeter. Eğer 270 milletvekili varsa o gün toplantıda, asgari karar yeter sayısının 1 üstü 138 milletvekiliyle Meclis soruşturması açılabilir, Yüce Divana sevk için de salt çoğunluk gerekir, yüzde 51; 276 yani 550'nin yüzde 51'i. Bugünkü sistemde Sayın Başbakanın da sayın bakanların da işledikleri iddia edilen bir suç nedeniyle yargılanabilmeleri için böyle bir tablo var.

Şimdi, tarif ettiğimiz cumhurbaşkanı bugünkü Anayasa'da tarif edilen tarafsız, yetkileri sınırlı bir cumhurbaşkanı değil, hem Sayın Bakanın hem Sayın Başbakanın yetkilerini kullanacak hem de daha fazlasını kullanacak; ihale yapabilecek, bürokrat atayabilecek, ihale mevzuatını değiştirebilecek, kanun çıkarabilecek –adı kanun değil kararname ama niteliği kanun- bunları çıkarabilecek yani bugünkü Cumhurbaşkanının suç işleyebilme imkânının 100 misli imkân elinde olacak ama yargılanması söz konusu olduğunda -tabloya bakın- 10 kat daha zor yargılanması. Niye daha zor? Meclis soruşturması istemeniz için önce Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğu lazım yani şu anda Yüce Divana sevk için gerekli nisap orada sadece “Bismillah” deyip işe başlamak için gerekli olan nisap daha yola çıkarken. 600'ün salt çoğunluğu 301. Devam edelim: İki, hadi buldun, bir şekilde baktın Meclis vicdana geldi “Ya, olmaz bu kadar da” dedi, buldu; geldi Meclis soruşturması açılması için beşte 3. Ötekinde basit çoğunluktu, şimdi bugünkünde yani 138 bile yetiyordu katılan sayısına göre ama beşte 3; isterse 600 milletvekilinin hepsi olsun 360 kişi “evet” demediği sürece soruşturmayı açamıyorsun bırak yargılamayı. Hadi onu da yaptın, ondan sonra Yüce Divana sevk etmen için üçte 2 çoğunluk yani 400 milletvekili. Şu anda kaç? Salt çoğunluk; Anayasa'yı değiştirecek çoğunluk oranı nisabıyla ancak Yüce Divana... Şimdi denilecek ki “ee, bugün beşte 4” Ya, iyi, bugün beşte 4 de bugünkü Cumhurbaşkanı o cumhurbaşkanı değil, tarif edin o cumhurbaşkanını; eyvallah.

Şimdi, bu bir; sorumlulukla ilgili yani öbür sorumluluklarını bıraktık, siyasi sorumluluğu, vesaireyi zaten onlar hak getire ama cezai anlamda yargılanamaz bir cumhurbaşkanı yaratılmış burada. Öyle bir cumhurbaşkanı ki herkese dokunabilecek ama kendisine dokunulamayacak bir kadiri mutlak şahsiyet; bu olmaz arkadaşlar.

Bu yetmez, sadece bununla kalınmamış, hadi cumhurbaşkanıyla ilgili çeşitli gerekçeler anlatılıyor, doğru değil de, anlattım niye doğru olmadığını, cumhurbaşkanının tayin ettiği cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar için de aynı nisaplar getirilmiş. Yani cumhurbaşkanı, Meclisin güvenoyu veremediği, gensoruyla düşüremediği, hesap sormadığı bakanlar için de işlediği bir suç nedeniyle Yüce Divana sevk için aynı şekilde önce 301 milletvekili, ondan sonra 360 milletvekili, ondan sonra

400 milletvekilinin imzasına ihtiyaç var; bu, açıkça suç işleme bağışıklığı yaratmaktır. “Suç işlerler.” demiyorum, söylediğim hiç yanlış anlaşılmasın, böyle bir anayasayla bu bağışıklığı vermek anlamına gelir.

Şimdi, peki, bir başka önemli konu, partili cumhurbaşkanı; çok tartışıldı, bu istendi. “Ne mahzuru var canım, oluversin yani zaten cumhurbaşkanları fiilen partili değil mi?” diye anlatılıyor bunlar. Olabilir, gönlünde bir parti olabilir, gönlünde bir parti olabilir ama gönlündeki partiye dayanarak sistemi çalıştırmaya gücü kurumsal olarak yetecek mi yetmeyecek mi? Evet, rahmetli Süleyman Demirel Çankaya’ya çıktığında gönlünde Doğru Yol Partililik vardı, eski Adalet Partili istedi de partiyi bir şekilde kontrol etmeyi ama baktı ki sistem ona izin vermedi, döndü sisteme uymak zorunda kaldı ve son dönemlerinde gerçekten bir devlet adamı olarak, Cumhurbaşkanı olarak görevini tamamladı. Rahmetli Turgut Özal çıktı Çankaya Köşkü’ne, Allah rahmet eylesin, o da istedi, o da partisinde başbakanı tayin etmek istedi ama partinin dinamikleri ve siyaset kurumunun dinamikleri, demokrasinin dinamikleri, kültür buna izin vermedi ve rahmetli Özal, eğer ölmeseydi herkes biliyor ki son dönemdeki niyeti Köşk’ten inip tekrar başbakan olmaktı, partinin başına geçmekti. Yani şunu gördüler “Sistem buna izin vermiyorsa ben sistemi zorlayıp Anayasa dışına çıkacağım.” demediler; tam tersine, Anayasa’nın istediği sistemin içine girip yeniden orada başbakan olarak yetki almak istediler. Bunu istemek gayet doğal. Ben hiçbir insanın, hiçbir siyasetçinin, hiçbir devlet adamının yürütme yetkisini eline almak istemesini kınamam, kınayamam ama bunun yolu Anayasa’yı kendine uyduracak fiili durum yaratmak değildir, bunun yolu oraya geri dönmektir. O yetki; dönersin başbakan olursun. “Millet iradesi” diyoruz ya, millet, yeniden seçer ve başbakan yapar.

Şimdi, partili cumhurbaşkanı meselesi bu çerçevede ciddi olarak ele alınması gereken bir mesele. Bir kere, Türkiye’de disiplinli partiler sistemi var, çok açık. Bu sistem öyle kanun değişiklikleriyle falan da değişmez. Amerika’da disiplinli partiler yok, kampanya partileridir. Parti sistemi ülkelerin yüz yüz elli yıllık gelenekleri üzerine oturur. Bizde İttihat Terakki’den bu yana disiplinli partiler vardır ve sadece İttihat Terakki’yi temsil eden gelenek disiplinli partileri oluşturmaz, onun karşısındaki Hürriyet ve İtilaf Partisi de disiplinli bir partiydi, ondan sonra Cumhuriyet Dönemi’nde birçok parti var hepsini saymıyorum ama Halk Fırkası bir tarafta Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ya da Serbest Cumhuriyet Fırkası da kendi içinde disiplinli partilerdi.

Türk siyasi geleneği disiplinli partiler yaratan bir siyasi gelenektir, Avrupa’da başka ülkelerde de bu vardır. O zaman siz, kendi siyaset geleneğinizi ve kültürünüzü bilerek kurumlarınızı oluşturacaksınız; kurumsallaşma da o demektir. Kendi kültürünü tamamen yok sayarak bir yeni kurum yaratmak bu ülkeyi çatışma ve felaketin eşiğine götürür, öngöremediğiniz sonuçlarla karşılaşsınız tıpkı 2010 referandumunda yargının FETÖ terör örgütüne teslim edilmesi süreci gibi. Ahmet Hamsici kendisi söylüyor, Komisyon raporlarına yansdı. Ahmet Hamsici gidip dönemin Adalet Bakanlığı Müsteşarı Ahmet Kahraman’a işte -Fetullah Gülen’e o zaman “terörist” demiyorlar “Hoca Efendi” diyorlar- “140 kişi istiyor, aşağı istemiyor Yargıtaya” dediğinde Ahmet Kahraman “Önümüzde dört yıl var, ittifakı bozmayın.” diyordu. Kurumları bozmanın bedelini, siyasi, hukuki, toplumsal bedelini yaşadık, yakın zamanda yaşadık.

Değerli arkadaşlar, bu çerçeveden baktığımızda, partili Cumhurbaşkanı, bizim siyaset sistemimizde, yönetim sistemimizde dengeleri altüst edecek bir modeldir.

Bakın, biraz önce söylediğim Meclisteki sorumluluk var ya, denetim, sorumluluk, partili Cumhurbaşkanını Meclisteki o denge, denetim mekanizmalarını tamamen sıfırlama imkânına sahip olacaktır, çünkü partisinin, grubunun başkanıdır. Partisinin, grubunun başkanı olarak milletvekili aday listelerini belirleme gücüne sahip olacak, milletvekili adaylarını belirledikten sonra o grubun çalışma ve yönetimini kontrol etme imkânını elinde bulunduracak.

Bir başka şey var. Anayasa’da Cumhurbaşkanının yemini kalmış, hâlâ değişmiyor o madde. “Tarafsız davranacağıma” diye yemin var.

Ben şimdi merak ediyorum. Bir siyasi partinin genel başkanı seçim kampanyaları yapacak partisi adına ve tarafsız olacak. Partinin genel başkanı olarak merkez yönetim kurulu toplantısını yapacak, partinin genel başkanı olarak talimat yazacak, partinin genel başkanı olarak partisini yönetecek, ondan sonra da ülkenin Cumhurbaşkanı olarak tarafsız olup, o partiye oy vermeyen bugün yüzde 51’dir, yarın yüzde 60 olur, öbür gün yüzde 10 olur, hiç önemli değil, yüzde 10 bile olsa onu nasıl temsil edecek?

Şimdi, burada bir başka problem var. Partili Cumhurbaşkanı, işte, tam bu güçler ayrılığı ve güçlerin birbirini denetlemesini, dengelemesini bozan mekanizmalardan bir başkası, bir diğeri.

Şimdi, bu tablo... Yürütme zaten Cumhurbaşkanında, demin söyledim, kararnamelerle her şeyi yapacak. Merkezî yönetim kurabilecektir. 126’ncı maddede bir değişiklik yapılmış, 126’ncı maddenin son fıkrasına göre bölgesel yönetimler kurabilme imkânı verilecek. Kamu kurum ve kuruluşlarında bölgesel, birkaç bölgeyi bir araya getirip yeni yapılar oluşturabilecek. Bu Türkiye’nin üniter yapısını tehdit edecek idari dönüşümlerin tek bir ele verilmesidir. Bugün idarenin düzenlenmesi kanunla, hâlâ o fıkra korunuyor, “İdarenin bütünlüğü esastır, kanunla düzenlenir.” diye ama kararnameyle bu yetkiyi arkasından ilave edip, ondan sonra da bölge yönetimleri kurabilme imkânı getiriliyor. Yani yürütmede denetimsiz bir kadir-i mutlak şahsiyet, herkese dokunacak ama kendisine dokunulamayacak.

Şimdi, bunların hepsini anlattık, koyduk bir tarafa, geldik yasama meselesine. Bu sistem, Türkiye Büyük Millet Meclisini yürütmenin emrine veren, Cumhurbaşkanının arzusuna teslim eden bir sistemdir. Nasıl olacak? İki türlü.

Bir, yasama organının oluşum sürecinde bu fırsatı veriyor. İki, yasama organının yetkilerine ortak ederek bu fırsatı veriyor. Yani iki ayrı açıdan.

Yasama organının, Meclisin oluşum sürecine etkisiyle nasıl yapıyor bunu?

Birincisi, hiçbir demokratik Başkanlık rejiminde olmayan, işte, o “Türk tipi” denilen, icat edilen sistem getirilmiş sisteme konulmuş, Cumhurbaşkanı seçimi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı tarihte yapılması. Bu, Başkanlık rejimlerinin sigortasıdır, denetim unsurudur farklı tarihlerde yapılması.

Niye denetim unsurudur? Aynı gün seçim yapılırsa, millet sandığa gittiği zaman aynı iradeyi seçmek için gider. Bu doğrudur, milletin suçu değil, doğal. Millet Cumhurbaşkanı olarak kimi seçtiyse, onun partisini de -ki partili Cumhurbaşkanı- Parlamentoda hangi oran olursa olsun çoğunlukla Parlamenteoya getirir. Birincisi, daha bismillah, yolun başında, seçim aşamasında, Meclis, Cumhurbaşkanıyla aynı iradede olacak.

Arkadaşlar, bir sistemin demokratik olmasının yolu, meziyeti bu değil, denetim mekanizmasının olması. Nasıl denetleyecek? Kaldı ki o Meclisin oluşum dönemini -diyorum ya- o Meclisin milletvekili adaylarını da partili Cumhurbaşkanı, parti başkanı sıfatıyla belirleyebilecek. Yani Parlamenteoya gelecek çoğunluğun ismen belirleme yetkisini yürütmenin başındaki tek kişiye veriyorsunuz bu sistemle. Geçerse vereceğiz, öyle olacak. Yani oluşurken bir kere denetime hiç imkân vermeyen bir yapı oluşacak. Bu bir.

İki, millî irade değişmez bir şey değildir ki. Ara denetim yolları vardır demokrasilerde. O ara denetim yollarından, eğer siz bu şekilde bir sistem yaratıyorsanız, dengede, o zaman demokratik Başkanlık sistemlerinde ara denetim yollarından birisi Başkan ile Meclisin ayrı tarihlerde seçilmesidir. Sebebi nedir? Bugün millet Başkanı seçti, Cumhurbaşkanını seçti. Yürütmenin başı ya, yürütmeyi seçiyor artık, öyle tarafsız bir Cumhurbaşkanı değil. Seçti, iki sene sonra memnun olmadı yürütmeden. Hani “Millete hesap verecek.” diyorsunuz ya, ne zaman verecek Sayın Bakanım? Beş sene sonra. Hayır, eğer ciddi biçimde bir denetim mekanizması kurmak istiyorsanız, o zaman iki sene sonra Meclis seçimi yapılır ya da Meclisin belli bir oranı iki sene sonra yenilenir, millet sandığa gider, sandıkta milletin iradesi değişir. O zaman yönetim, yürütme kendine çekidüzen verir, çekidüzen verecek bir Parlamento oluşur, yenilenir, dinamizm sağlanır. Denge kuracaksınız böyle. Bu demokratik Başkanlık sistemlerinde olan, ama şimdi “Aman ha, bu sistemi kilitler.” kaygısıyla kaldırılan bir yöntem.

Ne demektir bu? Sistemi kilitler, bunu bu sebeple kaldıralım, Meclis ile Başkan aynı değil de farklı görüşlerden ortaya çıkarsa, sistem çalışmaz diye bu getirilmiş, öyle söyleniyor. Gerçekten de öyle getirilmiş. O zaman, buradaki amaç denetlemeyen, Başkanın iradesinden başka bir iradesi olmayan bir Meclis yaratma iradesidir. Buradan demokrasi çıkmaz. Demek ki kuruluş aşamasında...

Ha, bir başka ara denetimi ortadan kaldıran yöntem yedek milletvekilliği. Şimdi, yedek milletvekilliği sistemiyle şu söyleniyor Meclise: “Ara seçim kalkıyor, bir başka ara denetim yolu ortadan kalkıyor.” Ara seçim, yine millî iradenin bir ara denetim yoludur. Hükümetlere millet seçimde oy verdikten sonra, hükümetlerin ya da Parlamento çoğunluğunun ya da iktidarın tutumunu beğenmezse, millet yeniden sandığa gittiğinde, orada döner ve bir hesap sorar sandıkta. Der ki: “Sana az oy veriyorum, ayağını denk al.” Bu bir ara denetim yoludur, millî iradenin denetimidir o, en önemli denetim dediğimiz.

Bunun tarihimizde çok güzel bir örneği vardır, 1979 yılı ara seçimleri. 1979 ara seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi iktidardadır, Parlamentoda en fazla milletvekili olan partidir. Milletvekili boşaldığı için 5 seçim çevresinde ara seçim yapılır ve o 5 seçim çevresinde seçime gidilir, tamamını dönemin ana muhalefet partisi Adalet Partisi kazanır. Rahmetli Bülent Ecevit, 41’inci Hükümet yanılmıyorsam, Hükümetten istifa eder, ondan sonra yeni Hükümet kurulur, Adalet Partisinin azınlık Hükümeti kurulur. Bir ara denetim yoludur, Parlamento çoğunluğuna rağmen, millet, 5 kişiyi “Sen doğru yönetemedin.” deyip değiştirme gereği hissetmiştir ve bu, o zamanın siyaset kültüründe var olan istifa kültürüyle bir yeni Hükümet değişikliğini ortaya koymuştur. Şimdi bu da kaldırılıyor. Yani millete deniliyor ki: “Bugün sandığa gittin, Cumhurbaşkanını seçtin, Hükümeti seçtin, beş sene daha bir şey yok arkadaş. Beş sene katlanacaksın, iyi de yönetse, kötü de yönetse.” Zaten Meclisin de denetim yetkisi kalmamış. Sistem bu. Buradan demokrasi çıkmaz.

Birinci yöntem “Meclise, yasamaya oluşurken müdahale” dedim ya, ikincisi, yasama yetkisine ortak ediliyor, yasama yetkisine müdahale.

Arkadaşlar, demokrasilerin en önemli özelliklerinden birisi, demokratik cumhuriyetlerin, cumhuriyetin, milletin seçtiği meclislerin, halkın seçtiği meclislerin yasama tekeli elinde bulundurmasıdır. Yasama tekeli. Yasama tekeli çok önemli. Yasama tekeli, millet meclislerinin, milletin seçtiği meclislerin yasama tekeli eline alması demek, ülkede ferman kanuna geçmek demektir. Yasama tekeli milletin meclislerinin eline alması demek, egemenliğin, iktidarın saraydan halka geçmesi demektir. Millet meclisleri yasamayı yapar, çünkü egemenlik saraydayken yasama benzeri faaliyet ferman çıkarmaktır, padişah, kral kimse o yetki ondadır, tek kişidedir. İşte, demokrasi egemenliğin halka geçmesi, millî egemenliğe geçiş süreci, aynı zamanda yasama tekelinin ortaya çıkma sürecidir. Yani saraydan egemenliğin halka geçişi, ferman kanuna geçiş yasama tekelinin mecliste olmasıdır.

Siz bu tekeli meclisin elinden alıp bir başka kişiye -ister seçilsin ister seçilmesin- bir kişiye verirseniz, işte o zaman egemenliğin halktan yeniden saraya gönderilmesi... Kanundan fermana geçiş sürecini başlatmışsınız demektir. Bunu demokratik cumhuriyetle izah etmek mümkün değil.

Şimdi şunu sorabilirsiniz: “Ya, olur mu öyle şey? Biz teklife baktık, burada meclis yasama yetkisine sahip.” Mecliste yasama yetkisi, doğru, öyle tarif ediliyor ama arkasından deniyor ki: “Cumhurbaşkanı şu şu konularda yani temel hak ve özgürlükler hariç...” Bu konuda -siyasi hak ve özgürlükler ve kişi hak ve özgürlükleri hariç- kararname çıkarabilir, cumhurbaşkanlığı kararnamesi. “Bir kişi -biraz önce anlattığım çerçevede- bütün o geniş yetkileri kullanarak kararname çıkarabilir.” diyorsunuz.

Şimdi şu söylenebilir, belki de içinden söylüyor bazı arkadaşlarımız, onu da meramınıza tercüman olmak için söylüyorum: “İyi de Türkiye Büyük Millet Meclisi bir konuda kanun çıkarırsa o konuda kararname etkili olmaz. Madem Meclis bu yetkiyi paylaşmak istemiyor, o zaman o konuda kanun çıkarır, dolayısıyla Cumhurbaşkanının kararname çıkarmasının önüne geçer.” Yok öyle, öyle bir sistem yok; tam tersine, bu yazılmış ama bunun uygulanmaması için ne gerekirse o da konmuş sigorta olarak. Cumhurbaşkanına veto yetkisi verilmiş. Cumhurbaşkanı kanunu veto ederse Meclis bunu ancak 301 oyla yeniden geçirebilir. Yani bu, şu demek: Meclis, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanının kararname çıkardığı ya da çıkaracağı alanda bir kanun çıkarırsa Cumhurbaşkanı bunu veto eder. “Partili cumhurbaşkanı” olma sıfatıyla kontrol ettiği grubun da Meclisteki etkisiyle 301’le bunu geçirmez ve kanun hükmünde kararnamelerle ülkeyi yönetme alanını kendine açık tutar. Peki, şimdiki Anayasa’da yeniden veto yetkisi var, veto ettiği zaman yeniden kabulü için böyle bir şart yok, nitelikli çoğunluk yok, basit çoğunlukla geçiyor. Niye bu konuyor? Çünkü Cumhurbaşkanı kararname çıkarabilirsin, Meclis bunu kanun çıkararak önlemesin deniyor, irade bu.

Şimdi şu söylenebilir: Adalet ve Kalkınma Partisinin 24’üncü Dönem Uzlaşma Komisyonuna verdiği teklifin neredeyse yüzde 99’u aynı burada, yüzde 1 bir fark var, işte 1 tanesi de bu. Orada diyor ki: “Beşte 3’le geçirir yeniden.” Daha da nitelikli koymuş, belli ki o zaman pazarlık marjıyla konmuş, ondan sonra pazarlıkla salt çoğunluğa imiş. Bu olmaz arkadaşlar. Bu, yasama gücünün, doğrudan doğruya yasama yetkisinin paylaşılması demektir.

Bir başka ciddi risk alanı daha var burada: O da Cumhurbaşkanının parlamentoyu fesih yetkisi, meclisi fesih yetkisi. Şimdi ona da geleceğim, o anlatılıyor, giyotin sistemi, biliyorum hepsini, çok iyi çalıştım dersimi.

BAŞKAN – Çok güzel de hepsini şimdi anlatma istersen Bülent Bey.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biraz anlatayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Bir saat oldu da. İkna yetkisi azalıyor yani uyumaya başladılar.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ben ikna ederim efendim, az kaldı zaten.

BAŞKAN – Fazla oldu. Taksit taksit olursa daha kolay ikna olunur belki.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Neden kesildi bu?

BAŞKAN – İşte bir saat doldu.

Buyurunuz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, dikkat ederseniz ben özel bir polemik yapma niyetinde değilim, burada metne bağlı neler olabileceğini anlatıyorum. O yüzden müsaade edin, Komisyon üyesi sıfatıyla... Bu çerçeveyi, Anayasa’ya aykırılığı iddia ediyoruz. Niye demokratik cumhuriyetin ortadan kaldırıldığını anlatıyorum. Bunlar olmadan bir sistemin cumhuriyet olduğunu, demokrasi olduğunu, hukuk devleti olduğunu söylemek mümkün mü? O yüzden müsaade edin.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın bir başka konu, fesih yetkisi meselesi. Parlamentoyu cumhurbaşkanının tehdit meselesi aracıdır bu. Biraz önce söyledik ya, Meclis eğer olur da ola ki 301 milletvekiliyle Cumhurbaşkanının veto ettiği bir kararnameyi geçirebilecek çoğunluğu yakalarsa, kafasında Cumhurbaşkanının fesih yetkisi gibi Demokles'in kılıcı var, fesheder Meclisi. Kendi de gider o ayrı, onu ayrı konuşacağız, bir.

İkinci bir başka konu var: 301 milletvekiliyle meclis olur da cumhurbaşkanı ya da bakanlardan birinin hakkında soruşturma açılmasını isterse, daha soruşturma açılmadan isterse cumhurbaşkanının o parlamentoyu fesih yetkisi var. Soruşturma açıldıktan sonra yok, 360'dan sonra, onu koymuşsunuz ama 301 milletvekiliyle istediği anda, daha soruşturmayla ilgili görüşme yapılmadan, oylanmadan fesheder meclisi, hele de siyasi konjonktür uyuyorsa döner fesheder. Şimdi, bu tablo bu çerçevede cumhurbaşkanının fesih tehdidi altındaki bir meclis.

Şimdi, bu anlatılırken deniyor ki: "Giyotun sistemi var." Bu çok da güzel anlatılıyor baktığımız zaman yani karşılıklı feshedecek ikisi birbirini. Cumhurbaşkanı meclisi feshederse kendi de seçime gidecek, meclisin cumhurbaşkanı da fesih yetkisi var, kendi de seçime gidecek. Birincisi, bu ikisi arasındaki bir denge yok. Cumhurbaşkanı tek kişi ve biraz önce söylediğim gibi istediği zaman, hiçbir gerekçe göstermeden meclisi feshedecek. Siyasi konjonktür ne zaman işine uygun geliyorsa meclisi feshedip birlikte seçime gidebilecek. Ama meclis için böyle değil, meclis beşte 3 çoğunlukla bunu yapabilecek. Cumhurbaşkanını azledebilmesi, kendisinin de seçime gidebilmesi için 360 milletvekiline ihtiyacı var yani partili cumhurbaşkanı grubu vasıtasıyla meclisi kontrol eden, aynı anda seçime giderek aynı siyasi iradeyle meclise gelen meclisteki 360 milletvekili cumhurbaşkanı azledecek, yok böyle bir tablo, bu bir.

İkincisi, başka bir soru daha var. De ki var, de ki dengeyi sağladık, niye olsun? Temsil yetkisi açısından baktığımızda, biraz önce söyledim, her zaman Türkiye Büyük Millet Meclisinin millet nezdindeki temsil oranı cumhurbaşkanından fazla olacaktır; Yüzde 51'le de seçilse fazla olacaktır, yüzde 40'la da seçilse fazla olacaktır. Çünkü bütün partileri, bütün siyasi görüşleri temsil eden bir meclis var, temsil oranı geniş. Bir cumhurbaşkanının bunu feshetme yetkisi niye olsun? Bakın, demokratik hiçbir başkanlık sisteminde cumhurbaşkanının veto yetkisi yoktur, meclisi fesih yetkisi yoktur. Onun için biraz yarı başkanlık sisteminden.... Bu yetkilerin verildiği yerler, o ülkeleri otoriter rejimlere ve diktatörlüklere sürükleyen süreçlerdir.

Yargı meselesine gelelim, sonuna yaklaştık, şimdi yargı konusu en son. Arkadaşlar, denge ve denetleme mekanizmasından bahsettik, En önemli denetim organı yargıdır. Yargı egemenliğin yansıma biçimlerinden birisidir, üç erkten birisi; yasama, yürütme, yargı.

Şimdi, yargı organı gerçek demokratik başkanlık rejimlerinde tam bağımsızdır. Yürütmenin yargıya hiçbir şekilde müdahalesi söz konusu olmaz ve yargı hem yasamayı, yasama faaliyetini denetler, anayasa yargısı vasıtasıyla hem de yürütmeyi denetler.

Şimdi getirilen yargıya bakalım: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu. Beraber çalıştığımız 2 arkadaşımız burada, Sayın Parsak da Sayın Gül de burada. Mini anayasa paketi çalışmalarında her partinin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluyla ilgili ayrı görüşleri vardı. Orada bir uzlaşma yakalama adına buluşabileceğimiz noktaları konuştuk. Mesela, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak "İki ayrı kurul olmalı." derken "Tek kurul olabilir." dedik, o masada konuştuklarımızı söylüyorum. Mesela "Cumhurbaşkanı hiçbir şekilde, bu Anayasa'daki Cumhurbaşkanı bile HSYK'ya üye atamaması gerekir." derken, "Sayısını azaltıp 2 kişiyi atabilir, bunları da görüşebiliriz." dedik o zaman. Mesela, Adalet Bakanı bize göre Kurulda olmaması lazım ama oy hakkı olmadan bulunabilir, burada buluşabiliriz gibi. Ama biz bir şeyden hiç vazgeçmedik: Nitelikli çoğunlukla seçmekten hiç vazgeçmedik, üçte 2.

Anayasayı değiştirecek çoğunluk... Mümkün olsa daha büyüğünü yapalım ama Anayasa'yı değiştirecek çoğunluktan daha yüksek bir çoğunluğu koymak doğru değil çünkü anayasayı değiştirecek irade onu değiştirir, o maddeyi, gene bildiğini yapar. O yüzden, üçte 2'yle ancak seçilebilirsin. "Olur da belli bir turdan sonra seçilemezse aday olanların tamamı kuraya girsin." dedik. Evet, kurayla ilgili bizim bir önerimiz vardı ama "Aday olanların tamamı kuraya girsin." dedik. Niye? Çünkü oraya aday olma vasıflarını taşımış, oraya gelmiş olan yüksek yargıçların artık hangisi kuradan çıkarsa çıksın, bir. İkincisi: Parlamento eğer kuradan olmadık birisi çıkar diye korkuyorsa üçte 2'yi bulsun, o da zorlayıcı bir unsur olsun Parlamento için. Hilafım varsa arkadaşlarım düzeltirler. Bu konuda başka görüşler de oldu.

Şimdi, buraya gelen HSYK'nın bizim orada görüştüğümüzle hiçbir ilgisi yok. 12'ye inmiş sayı, 6 tanesini Cumhurbaşkanı atıyor, 5'ini Cumhurbaşkanı atıyor, 1'isi de Adalet Bakanı, e, zaten hükümette Adalet Bakanını Cumhurbaşkanı atayacağı için 12'nin 6'sını kafadan Cumhurbaşkanı atıyor doğrudan. Yargının yüksek kurulu hâkimleri atayacak, Yargıtaya üye seçecek, Danıştayın dörtte 3'ünü seçecek. Bütün yargı düzeninin başındaki kurulun kafadan 6'sını 1 kişiye veriyorsunuz, atayacak. Kalan 6'sı? Kalan 6'sını size söyleyeyim: İşte geçici maddede iki kere beşte 3 getirilmiş onu atıyorum ana maddeye geliyorum.

Bir: Türkiye Büyük Millet Meclisi seçecek, önce üçte 2, ikinci turda beşte 3, geçici maddeyle bu ilk bir ayda üçüncü turda da beşte 3 ama normal uygulamada ikinci turda beşte 3, olmadı en çok oy alan 2 aday arasında kura. Sayın Abdulhamit Gül'ün bizim üçlü çalışmamızda önerdiği konudur en çok oy alan... Yani "En son bunu düşünemez miyiz?" dedi. "Hayır düşünemeyiz." dedim. Gerekesini de kendisine orada anlattım, Sayın Parsak da orada. Düşünememe sebebimiz şudur, şunu söyledim: Bu tablo, yarının Parlamento tablosuna bakmayın, bugünün Meclis tablosunda şu anda Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu tek başına bu 6 üyeyi seçebilir. Beşte 3'ü bulması için MHP'ye ihtiyacı var, başka parti değil MHP'ye ihtiyacı var. Ama ona bile ihtiyaç duymadan 6 kişiyi seçebilir şu andaki Parlamento aritmetiklerinde. Onun için bir ay içerisinde seçilsin deniyor, öbür maddeler bir ilk seçimden sonraya sarkıtılmış ama bu kırk gün içerisinde göreve başlayacaklar, geçici maddeyle öyle düzenlenmiş. Nasıl seçer? Bakın arkadaşlar belli, birinci turda üçte 2 sağlanamadı mı? Sağlanamadı. Niye sağlasınlar? Sağlanmadı. İkinci turda eğer anlaşamazsa, MHP'yle anlaşırsa beşte 3'le seçti 6 kişiyi. Anlaşamadıysa, olur ya, o zaman Adalet ve Kalkınma Partisinin hem Karma Komisyonunda hem de Meclis Genel Kurulundaki oylarını ikiye böldüğünde daha bu aşamadan itibaren ilk ikiyi belirleme imkânı var. Karma Komisyon 52 kişi. Adalet Komisyonuyla Anayasa Komisyonu. Adalet ve Kalkınma Partisinin 30 üyesi var, 15-15 böler, yarısına 15 oy, yarısına 15 oy. Cumhuriyet Halk Partisinin 12 iki kuruldaki toplamı, MHP'nin 4, HDP'nin 6. Şimdi 2-2, 15-15 böldü, daha birinci aşamada, Komisyon aşamasında adayları belirlerken birinci ve ikinci sırada olacak Meclise göndereceği adayları belirleme şansına sahip. De ki burada kazaya uğradı, olur ya, buraya kazaya uğradı. E geldik Genel Kurula. 316 milletvekili, böl 2'ye 158. Oylama sırasında bölersin birinci, ikinci sıraya denk gelenleri, 158 birine, 158 birine dağıtırsın ve belirlersin. Bu olacak diye söylemiyorum. Diyorum ki: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu gibi yargının üst kurulunu niye bu tip işlerin parçası hâline getirelim? Niye daha doğru bir kurum düzeni kurmak varken bunun yapmalım? Bakın arkadaşlar, bu düşünce, benim olsun düşüncesi 2010 yılında Ahmet Kahraman'ın da söylediği dört yıllık ittifakta bir çeteyi devletin yargı organının içine yerleştirdi, kanserli hücreyi, atmaya çalışıyoruz hep beraber. Aynı hatadan yola çıkarak niye aynı sonuca gidiliyor? Bunu anlattım ben beraber çalışırken. Bu birinci problem yargıda yani yargıyı, HSYK'yı bu şekilde emanet edersiniz. Bir. O yargı denetleyecek yani bütün sistemi ne kadar denetleyebilirse.

İLHAN CİHANER (İstanbul) - Onlar da Teftiş Kurulunu ne yapıyorlar acaba?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - O ayrı, onu ayrı konuşacağız.

Şimdi arkadaşlar, bir başka konu yargıyla ilgili, Anayasa Mahkemesi. Şimdi baktığımız zaman şeklen değişiklikte Anayasa Mahkemesinin üyelerinin oluşumuyla ilgili sadece 2 üyeye ilişkin bir düzenleme var, görüntü bu, doğru. Yani Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Askerî Yargıtay kaldırılınca oradan gelenler sistemin dışına çıkacak, 17 olan sayı da 15'e düştü deniyor. İyi de peki bu Anayasa Mahkemesi nasıl seçiliyor? Seçimle ilgili bir düzenleme getirmemişsiniz, doğru, bu pakette yok ama bu paketteki olan başka hükümler Anayasa Mahkemesinin pozisyonunu tamamen değiştiriyor. 15 kişilik Anayasa Mahkemesinin 12 tanesini cumhurbaşkanı atayacak, seçecek, 3'ünü Meclis seçecek. Meclis, öyle kura mura da yok bu sefer, en sonunda salt çoğunlukla seçebiliyor son turda 3'ünü. Partili cumhurbaşkanının beraber seçilip kontrol ettiği Meclis grubu çoğunlukla bunu seçebiliyor, 3'ünü. Şimdi arkadaşlar, evet bu Anayasa Mahkemesinin seçiminde değişiklik olmadı ama burada tarif edilen cumhurbaşkanıyla burada tarif edilen cumhurbaşkanı değişti. bu cumhurbaşkanı başka, bu cumhurbaşkanı başka. Bu cumhurbaşkanının çok fazla yetkisi yok bize göre fazla olmasına rağmen, biraz önce anlattım ama bu cumhurbaşkanı bütün yürütmeyi kontrol edebilecek güç ve kudrete sahip. Yani öyle bir cumhurbaşkanı yaratıyorsunuz aynı cumhurbaşkanı Anayasa Mahkemesinin 12 üyesini, ya insaf, 15'in 12'sini seçiyor. Bu cumhurbaşkanı bütün devlet düzenini kuracak, hükümeti kuracak her şeyi yapacak, ondan sonra o Anayasa Mahkemesi o cumhurbaşkanını Yüce Divan sıfatıyla yargılayacak. Getirilen sistem bu.

Danıştay, evet Danıştay Kanunu'nda bir değişiklik yapılmamış. Mevcut Anayasa'da Danıştayın dörtte 1 üyesini cumhurbaşkanı seçiyor ama aynı sebeple bu cumhurbaşkanı seçiyor. Bugünkü cumhurbaşkanı değil getirilen cumhurbaşkanı. Şu andaki cumhurbaşkanı şu anda idarenin başı değil ama değişiklikten sonraki cumhurbaşkanı idarenin başı. Danıştay, idarenin her türlü eylem ve işlemlerini denetleyen yargı organının en üst organı. Şimdi siz o cumhurbaşkanına o idareyi denetleyecek Danıştayın dörtte 1'ini oraya seçtiyorsunuz. Geri kalan dörtte 3'ünü de zaten biraz önce anlattığım HSYK seçecek, Yargıtay da HSYK seçecek. Bu Yargıtayın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Vekilini de yine cumhurbaşkanı seçecek.

Arkadaşlar, bu yargının tamamını bir kişinin dizayn etmesi demektir, yargıyı bir kişiye teslim etmek demektir. Bakın bu tabloda nasıl bir Türkiye Büyük Millet Meclisi var? Biraz önce Sayın Bakan dedi ki: "Milletvekili transferine son veriyor." Doğru, verir. Çünkü milletvekilinin bir sıfatı, bir yetkisi, bir şeyi yok ki, transfer etse ne yapacak? Neye yarayacak? Yani milletvekili... Meclisin hiçbir yetkisi yok, hiçbir etkisi yok. Böyle bir Meclis yaratılıyor. Bu etkisi ve yetkisi sınırlanmış ve sıfırlanmış bir Meclis yaratmak demektir. Bu yasama yetkisi gasbedilmiş, ortak edilmiş yasa yetkisine bir Meclis yaratma demektir. Fesih tehdidi altında çalışamaz ve iradesi fesatlanmış, sakatlanmış, fesada uğramış, iradesi ipotek altına alınmış bir Meclis demektir.

Şimdi, bir başka konu vardı çok ilginçtir, 67'nci madde. Önümüze gelen metinde yok. Sayın Başkan telefonla da aradım, söyledim. Ama bu metin Türkiye Büyük Millet Meclisine verildiği gün eş zamanlı olarak üç şey yapıldı. Sayın Başbakan -teşekkür ediyoruz kendisine- Sayın Genel Başkanımıza bir tanesini gönderdi, aynısını, eş zamanlı, Sayın Devlet Bahçeli'ye bir tanesini gönderdi, bir de basına Adalet ve Kalkınma Partisi pdf ortamında, değişmeyecek ortamda mail attı. Sayın Genel Başkanın gelen metni hemen o gece bana gönderdi Genel Başkan, bir saat içinde elimdeydi. O metin önümde. 67'nci madde yürürlükten kaldırılıyor. 67'nci maddede uzun uzun şeyler var ama ben sadece (2)'nci fıkrası önemli onu söyleyeyim. 67'nci maddenin (2)'nci fıkrası: "Seçimler serbest, eşit, gizli oy, açık sayım yargı gözetim ve denetiminde yapılır." diye, tek dereceli diye, çok açık, seçimlerin tek dereceli, serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ilkeleri yargı gözetim ve denetiminde yapılacağını düzenleyen madde. Yalnız

unutulmuş, 20'nci maddenin son fıkralarından, bentlerinden biri (h) bendi herhâlde -20 olması lazım ya da 19- orada da diyor ki: "67'nci maddenin son fıkrası hükmü şu seçimlerde uygulanmaz." diyor yani oraya da öyle bir hüküm konmuş. Belli ki...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – (a) fıkrası...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Neyse... Yok son fıkra buradan söyleyeyim de önemli bir konu değil yani orada da onu söylüyor. Yani belli ki önce seçim sistemleriyle ilgili bazı kafada tasarruflar vardı, 67'nci madde metinden çıkarıldı, ondan sonra çıkarıldığı unutuldu, "Ya, 'Seçim kanunlarında yapılacak değişiklikler -son madde hükmü- bir yıl içerisinde uygulanmaz.' deniliyor, bunu da bir geçici maddeyle askıya alalım." denildi, sonra bu değişiklik fark edilince ertesi gün Meclis Başkanlığına muhtemelen yeni bir paket verildi, eski paket çekildi.

Şimdi bize deniliyor ki: "Yok, oraya verirken unutmamız." Yani bilmiyorum nerede unutuldu ama bize gelen metinde bu böyleydi. Şimdi, en azından çıkmamış olması -bu anlamda- ya da düzeltilmiş olması da bir anlamda belki hani iyidir de niyeti göstermesi açısından ilginç.

Şimdi, bir başka şey daha var, Cumhurbaşkanı seçiminde doğuştan Türk vatandaşı olanlar yani burada tabii bir yanlış anlamaya müsait, zannediliyor ki işte sadece Misakımillî sınırları içerisinde doğanları mı kastediyor? O değil orada, onu biliyoruz. Doğumla Türk vatandaşlığını kazanmayı anlatıyor da ben merak ediyorum niye buna ihtiyaç duyuldu? İşte bakanlardan bir tanesi doğumla değil, sonradan Türk vatandaşlığını kazanmış, Türk soylu. Türk soylu olup da sonradan Türk vatandaşlığını kazanan çok sayıda vatandaşımız var. Acaba diyorum Rıza Sarraf'ın Cumhurbaşkanı olmasından mı korkuldu? Yani öyle değil tabii yani bu da nüktedir canım, bunu kabul edin yani yoksa böyle olmadığını ben de biliyorum, siz de biliyorsunuz. Bu kadarlık nükteye de artık alınmayın. Arkadaşlar, özensizliği ve anlayamadığımız noktayı söylüyorum.

Şimdi, bakın, son olarak değerli arkadaşlar... Şimdi Sayın Elitaş gelmiş, demin gidince üzül müştüm. Sayın Elitaş biraz önceki konuşmasında dedi ki: "Askerin Cumhurbaşkanı olması işi yerleşti, biz bu Anayasa'yla bunu kaldırıyoruz, vesayeti." Şimdi, önce şunu koyun, bu anayasayla ciddi vesayet getiriliyor. Anlattım onları, dönmeyeceğim oraya. Ama, şimdi, şu anda 12'nci Cumhurbaşkanımız var. Cumhuriyet kurulduğu günden bu yana 12 Cumhurbaşkanı. Bu 12 Cumhurbaşkanının sadece 3'ü asker kökenli. Atatürk'ü, İnönü'yü saymıyorum, onlar askerliği bıraktılar, üniformayı çıkardılar, askerinin siyaset yapmamasını da kanunla getirdiler en güçlü oldukları dönemde ve sivilken, siyasetçiye Cumhurbaşkanını seçtiler, siyasetin içinden. 3'üncüsü Celal Bayar, onda da bir problem yok, o da asker değil, eski Kuvayı Milliyeci, İttihat Terakki üyesi ama sivil. E, şimdi, darbe dönemlerinde gelmiş Cemal Gürsel, ondan sonra Fahri Korutürk, ondan sonra da Kenan Evren -12 Eylül- 3. Ondandır? Ondandır? Ondandır? Evet, askerler Cumhurbaşkanını seçimine müdahale etmek istemişlerdir, Türk demokrasisinin ayıbıdır ama Parlamento, zaman geldiğinde, askerinin talebine rağmen başka adayları seçmiştir ve Cumhurbaşkanı yapmıştır. Bir haksızlık etmeyelim diye söylüyorum; birincisi bu.

İkincisi, bir başka doğruymuş gibi anlatılan ve yanlış olan bir şey var. Sayın Bakan söyledi, "Siyasi istikrar için bu değişikliğe ihtiyaç var, koalisyonlar dönemi bitecek." dedi. Bir kere, bu sistemde de koalisyonlar dönemi bitmez. Onu tartışmıyorum, uzun uzun tartışırız. Ama "Koalisyonlar dönemi bitecek." dedi, siyasi istikrar açısından söyledi. Şimdi, koalisyonlar bitecek. Peki, bu Anayasa ne zaman yürürlüğe girdi arkadaşlar? 1982'de. Hangi yıldayız? 2016'da. Kaç sene geçmiş? Otuz dört yıl geçmiş. Doğru mu? Bu otuz dört yıl içindeki koalisyon dönemine bakın, 1991-2002 arası, on bir yıl. Otuz dört yılın on bir yılı koalisyon, geriye kalan yirmi üç yılı tek parti iktidarı, önce Anavatan Partisi, ondan

sonra Adalet ve Kalkınma Partisi. Yani bu sistem, tek parti iktidarı hükûmeti yaratamıyor, koalisyon yaratıyor demek kadar gerçeğe aykırı başka bir şey yok. Üçte 1’inde koalisyon, üçte 2’sinde tek parti hükûmeti; bu bir.

İkinci mesele, ikinci yanlış: Arkadaşlar, her siyasi parti tek başına hükûmet olmak ister, eyvallah ama bu şu demek değildir: Koalisyonlar şeran, , mümkün değil, kötüdür, külliye kötüdür; böyle bir şey yok. Bu on bir yıllık koalisyon dönemi içerisinde, evet, ekonomik krizler olmuştur, eyvallah, yanlıştır, olmasa iyiydi ama o koalisyon dönemlerinde, Türkiye’de Anayasa’yla ilgili en önemli demokratik değişim ve dönüşümler o koalisyon dönemlerinde olmuştur. Önce Doğru Yol Partisi-SHP döneminde 1991’den sonraki değişiklik, ondan sonra da 57’nci Hükûmet döneminde, Milliyetçi Hareket Partisi, Anavatan Partisi, Demokratik Sol Partinin koalisyon döneminde Avrupa Birliğine uyum paketleriyle ilgili beş önemli büyük paket -o dönemde- çıkarılmıştır. Enflasyon yüzde 180’lerden yüzde 30’lara o dönemde indirilmiştir. Şimdi, biz, enflasyonu yüzde 30’dan yüzde 11’lere, 10’lara indirdik diye övünüyoruz, övünmekte haklı indirenler, eyvallah. İyi de yüzde 180’lerden yüzde 30’lara indirme de bir koalisyon döneminin ürünüdür. Ha, sonra kriz yaşandı, doğrudur ama bugün kriz yaşanmıyor mu? Koalisyon dönemlerinde yaşanan krizlerin sorumlusu koalisyon, AKP Hükûmeti döneminde yaşanan krizin sorumlusu uluslararası güçler. Böyle bir tablo olur mu? Olmaz.

Onun için, değerli arkadaşlar, bir başka konu, partili Cumhurbaşkanı meselesinde Sayın Elitaş’ın söylediği 1947’ye kadar meselesi. Bir kere, şunu herkes bilsin: Atatürk, hiçbir zaman tek parti döneminde fiilen parti başkanlığını yapmamıştır Cumhurbaşkanı olunca. Hatta Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurdurduğu zaman kardeşi Makbule Hanım’ı da Serbest Cumhuriyet Fırkasının üyesi yapmıştır özellikle ve Gazi, hepsinin lideri olmuştur milletin başında.

İki: İsmet İnönü, evet, tek parti döneminde hiçbir zaman aktif olarak yönetmemiştir, partiyi genel sekreter yönetmiştir ama bir başka yanlışlığımız nokta var, o dönem tek parti dönemi arkadaşlar, dünyada demokrasinin olmadığı, Türkiye’de zorunlu tek parti döneminin yaşandığı ve hedefin çok partili demokrasi olduğu, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasıyla, Serbest Cumhuriyet Fırkasıyla oranın hedeflendiği. 1946 yılında çok partili rejime geçti Türkiye, 1946’da; Demokrat Partinin kuruluşudur. 1947 ilk kurultayında Cumhuriyet Halk Partisi, partili Cumhurbaşkanlığının uygun olmayacağını kabul edip tüzüğüne koydu. Evet, kanun değişmedi çünkü Siyasi Partiler Kanunu yoktu ki. Dernekler Kanunu’na göre siyasi partiler örgütleniyordu. “Demokrat Parti itiraz ediyordu, bunun için yaptı.” Doğru kabul edelim, e, iyi yapmışlar, muhalefetin itirazını dikkate almışlar ve demişler ki: “Evet, eskiden tek parti döneminde böyle oluyordu ama çok partili rejime geçince bu yanlıştır.” deyip parti olgunluk göstermiş, kendi tüzüğünde bunu değiştirmiş.

BAŞKAN – Kim seçilmiş acaba?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Peki, buna itiraz eden Demokrat...

BAŞKAN – Kim seçilmiş genel başkan?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, siz bir şey yapın, ben tamamlayacağım. Kimin seçildiği...

“Partinin genel başkanlığı sadece manevi genel başkanlık olarak kalacak, partinin yetkilerini de partinin genel sekreteri yürütecek.” demiştir. Şimdi, 1950’den sonra iktidar değişti Türkiye’de.

BAŞKAN – Tutanaklar burada.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir dakika... Önemli, bugünle ilgili bunlar, laf olsun diye anlatmıyorum.

Sayın Elitaş diyor ya, “Demokrat Partinin itirazı nedeniyle böyle oldu.” İyi, güzel, CHP dinledi itirazı, tüzüğünü değiştirdi, uyguladı. 1950 yılı, iktidar değişti, Demokrat Parti iktidara geldi, Celal Bayar Cumhurbaşkanı oldu. Celal Bayar Parti Başkanlığına niye devam etti? Yani itiraz edenler sonradan niye değiştirmediler?

Mesele şudur arkadaşlar: Sistemleri konuşurken tek parti döneminin özelliklerine bakarak bugüne göre bir şey çıkarmayın. Ha, “Biz, bugün doğrultuyu tek parti dönemine yönelttik, oraya gidiyoruz.” diyorsanız, bu yaptığınız doğru. Hani başta ben söyledim ya, bunun gidişi, evet, cumhuriyet kurulurken henüz daha bir demokratik cumhuriyetten söz etmek mümkün değildi ama ibre oraya doğruydu, direksiyon oraya doğruydu, geminin rotası oraya doğruydu, siz onu geri çevirme durumundasınız bu teklifle diyordum. Eğer bunu söylüyorsanız İsmet İnönü de Atatürk de tek parti döneminde partili Cumhurbaşkanıydı, bu, olsa olsa şunun delili ve ikrarıdır: “Biz tek parti dönemine geri dönmek istiyoruz.” demenin ikrarıdır, başka bir şey değil.

Burada, değerli arkadaşlar, son olarak toparlıyorum, artık bitiriyorum. Şu, millete gitme konusu... Bakın, Anayasa'nın nasıl değişeceği 175'inci maddede yazılmış. 175'inci madde diyor ki: “Önce Meclise gidecek, Meclis bakacak, 330'u bulursak millete gidersen, 330'un altında kalırsa gitmezsin, 367'yi geçerse gidersen ya da gitmezsin.” Böyle bir seçenek koymuş. Yani şimdi, beni millet seçmedi mi? Bu Parlamenta'ya, bu Anayasa'ya millet oy vermedi mi? Beni seçerken bu Anayasa'ya göre seçmedi mi? Birinci bariyeri 330'da koymuş. Yani bana bir görev vermiş millet seçerken “Benim vekilim olarak önce, benim önüme getirmeden sen incele.” demiş. Şimdi ben inceliyorum. Yani dönüp dönüp... “E, geçiriverelim canım, millet karar versin.” “Geçiriverelim canım, millet karar versin.” E, millet bizi niye görevlendirdi? “Süzgeçten geçirin.” diyor, biz de süzgeçten geçiriyoruz ve diyoruz ki: Sizi ikna edeceğiz, bu 330'un altında kalacak, millete iş kalmayacak. Bu, millî irade değil mi, milletin seçtiği vekillerin iradesi değil mi?

Onun için, değerli arkadaşlar -başta dönüp tamamlıyorum- burada, hani dedim ya en başında “Bu, Anayasa'nın ilk 4 maddesine aykırıdır.” diye, işte bütün bu anlattığım sebeplerle, bu, demokratik cumhuriyeti ortadan kaldıran bir sistemdir; bu, milletin egemenliğini millettten alıp sadece şeklen millette bırakan, özü itibarıyla egemenliği tek bir kişinin eline veren bir düzenlemedir. Bu düzenleme bağımsız yargıyı ortadan kaldıran ve dolayısıyla hukuk devletini yok eden bir düzenlemedir. Yürütmenin emrinde olan bir yargının bağımsız yargı olması mümkün değildir, bağımsız yargının olmadığı bir yerde hukuk devleti olması mümkün değildir.

Bu sebeple bu teklif Anayasa'nın ilk 3 maddesinde tarif edilen, kurucu iradenin ifadesi olan, “kuvvetler ayrılığına dayalı demokratik hukuk devleti” diye tarif edilen cumhuriyeti ortadan kaldıran, bir otoriter diktatörlük yaratmayı hedefleyen bir rejim değişikliğidir. 4'üncü madde gereği değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez. Bu sebeple Komisyonun İç Tüzük'ün 38'inci maddesi gereğince öncelikle bu sebeple teklifi iade etmesini talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Bülent Bey.

Yani herhangi bir şey için söylemiyorum, sadece kayıt için, bir buçuk saat sürdü konuşmanız.

Şimdi Meral Hanım...

Sayın Elitaş, söz mü istiyorsunuz?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – 67'nci maddeyle ilgili çok kısa bir açıklama yapmak istiyorum izin verirseniz.

BAŞKAN – Teknik açıklama...

Tabii, buyurun.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Anayasa değişikliği teklifinde, ilk düzenlemesinde, madde tahsisleri sırasında 3'üncü maddede 67'nci maddedeki bir ifade ibaresi vardı. 67'nci maddenin üçüncü fıkrasının "18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir." ibaresinde şöyle bir değişiklik yapılmıştı: "18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme, seçilme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir." şeklinde Anayasa değişikliği teklifinin 3'üncü maddesi buydu. Biz bu 3'üncü maddede seçme ve halk oylamasına katılma yaşını düzenleyip -76'nci maddenin seçme ve seçilme yaşını düzenlemesinden dolayı- 76'nci maddedeki 25 yaş 18 yaşa düşürünce, oradaki teknik arkadaşlarımıza "67'nci maddeyi çıkaralım, bu gereksiz bir madde." diye ifade ettik. Bu arkadaşlarımız, teknik düzenlemeyi yapan arkadaşlarımız değişiklik teklifinin 20'nci maddesini 67'nci maddeyi çıkarılma hükümleri içerisinde algıladıklarından dolayı o çıkarılması... 67, 91, 90 küsur diye başlamış. Abdulhamit Bey'le bu konuyu birlikte yazdığımızda baktık, teklifte 3'üncü maddede duruyor. Bendeki metin ile Sayın Abdulhamit Gül'deki metin, 67'nci maddenin çıkarılan hükümlerinde olan bir metni mümkün değil, o şekilde yok. O anda, Sayın Başbakanımızın talimatı üzerine -biraz önce de sizin ifade ettiğiniz gibi- saat 17.15'te Sayın Kılıçdaroğlu'na iletilmek üzere bu metin gönderildi ve aynı metin Milliyetçi Hareket Partisine de gönderildi. Saat 17.30'da biz Meclis Başkanlığına bu Anayasa değişikliği teklifini verdik. Biraz önce de sizin ifade ettiğiniz gibi, 67'nci madde çıkarılan hükümlerde olsa 67'nci maddenin uygulanamayacağı, son seçimlerde uygulanamayacağı hükümlerle ilgili ifadeyi o metne koymak herhâlde uygun olmaz diye düşünüyorum. Az önce ifade ettiğim gibi, 1'inci madde 8'inci madde, 2'nci madde 9'uncu madde, 3'üncü madde de 67'nci madde ve seçme ve seçilme hakkının 18'e düşürülmesiyle ilgili kısım idi. Bu, 76'nci maddeye aktarıldığından dolayı oradaki 25 18'e düştü, "Çıkarın." diye ifademizi "Metinden çıkarın." derken arkadaşlarımız yanlışlıkla onu yapmış. Hem bizdeki metinde hem Meclis Başkanlığına verilen son hâlinde çıkarılan hükümlerde 67 ve 91'inci madde hükümleri söz konusu değil.

Biraz önce bir şey ifade ettiniz, Demokrat Parti iktidara geçtiğinde Sayın Bayar'ın Genel Başkanlıktan istifa etmediğini söylediniz. Herhâlde bir dil sürçmesi oldu. Sayın Bayar 22 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti Genel Başkanlığından istifa etmiştir. O çerçevede, götürülen bu usul doğrultusunda olmuştur. Tahmin ediyorum siz de bunu biliyorsunuz ama Sayın Balbay'la...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bununla ilgili düzenleme getirilmedi o zaman.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Düzenleme yoktu zaten o konuda.

67'nci maddeyle ilgili düzenleme budur Değerli Başkanım. Arkadaşlarımız bu konuyu soruyorlar ve bu konuda bizdeki metinlere baktığımızda, cumartesi günü 17.30'da verdik, pazar günü basın mensubu arkadaşlarımız bu konuyu dile getirdiler, metinlere baktık, bizdeki metinde yok, Meclis Başkanlığına verdiğimiz metinde yok ama İnternet sitemizde ve bizim şeyimizde olan metinde var olduğunu görünce arkadaşlarımız ifade ettiler, bunu açıklamaya da zorunlu hissettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Meral Hanım, Sayın Beştaş...

Önerge üzerinde, Anayasa'ya aykırılık önergesi üzerinde...

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, herhâlde bu gece buradayız, bana söz verdiğinizde göre. Sayın Başkan, devam ediyoruz yani.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Saatlerce konuşacağız da o yüzden.

BAŞKAN – Fark etmez, biz dinlemeye alıştık, biliyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, yani bir bitirme ihtimali varsa yarın...

BAŞKAN – Bir antrenman oldu az önce, bundan sonra daha iyi ısınırız. Hazırız, bir sorun yok.

Buyurun, yeter ki siz konuşun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, gerçekten, Anayasa değişiklik paketine ilişkin aslında kamuoyunda Komisyondan önce oldukça geniş çaplı bir tartışma yapıldı, yaptırıldı, bu süreç yönetildi, en son Anayasa Komisyonunun önüne geldi. Bu nedenle, Anayasa Komisyonunda da aslında tam da tartışılması gereken yerde bütün ayrıntılarıyla bu teklif ne getiriyor, ne götürüyor, bunları hakkıyla tartışmak ve kamuoyunu, yurttaşları da bilgilendirmek başta bu Komisyon üyelerinin ve bütün milletvekillerinin, Parlamantonun görevidir tabii ki.

Şimdi, tarihsel bir dönem ama bu tarihsel dönem lehe mi evrilecek, aleyhe mi dönecek, önümüzdeki günlerde göreceğiz. Gerçekten, bu, siyasi iktidar ve diğer partilerin -başta iktidar olmak üzere- yapacağı tercihlerle ilgili. Biz her zaman şunu söyledik, bir kez daha ifade etmek isterim ki: Türkiye'nin mevcut kaotik ortamdan, şiddetten, ölüm sarmalından kurtulmasının yolu demokratikleşmedir, tam demokratikleşmedir yani demokratik bir cumhuriyeti tesis etmek, inşa etmek ve tabii ki yeni demokratik bir anayasayla bunu yapabilmektir.

Şimdi, Türkiye'de uzunca bir süredir sivil anayasa tartışmaları devam ediyor aslında. 2011 yılında bu yönde bir çalışma yapıldı. Anayasa Uzlaşma Komisyonunda ben de görev aldım. İki yıl aslında çok değerli bir çalışma yapıldı. 60 madde üzerinde bir mutabakata varıldı fakat o çalışma farklı sebeplerle sakatlandı ve bitirilemedi o süreç. O dönem Meclis Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in gerçekten çabalarını da, o yönde çabalarını da unutmadığımı ifade etmek isterim çünkü o eşit temsille Uzlaşma Komisyonundan bir mutabakat metni çıkması, bir toplumsal sözleşme çıkması yönündeki gayretlerimiz netice vermedi ama bugün hiç ondan söz edilmiyor. O da Türkiye'nin anayasa yapım tarihinde önemli bir dönemeçti. Çünkü, sadece Uzlaşma Komisyonu masa etrafında oturmadı, illere gitti, toplantılar yaptı, sivil toplumdan, farklı kesimlerden çok ciddi görüşler aldı, çok büyük, devasa on binlerce, yüz binlerce sayfalık tartışmalar oluştu ve biz şu anda onların hepsini bir tarafa bırakarak sanki hiç o tartışmalar yapılmadı gibi yeni bir teklif üzerinde tartışıyoruz.

Şimdi, gerçekten, mevcut iktidar yeni ve demokratik bir anayasa özlemini maalesef başkanlık sistemine indirgemiş durumda. Bunu doğru bulmadığımızı baştan ifade etmek istiyorum. Birçok kez 1982 Anayasası değişime uğradı. Militarist, tekçi siyasi yaklaşım ve darbe neticesinde bir anayasa yapıldığı hepimizin malumu. Danışma Meclisi eliyle yazılan Anayasa'nın son hâlini Millî Güvenlik Konseyi eliyle 5 darbeci general verdi. Şu anda defalarca değişikliğe uğrayan mevcut Anayasa'dan söz ediyoruz ve tabii ki buradan hareketle "1982 Anayasası'nın yerine yeni, demokratik, özgürlüğe ve sivil bir anayasa ihtiyacı herhâlde toplumsal bir konsensüstür." demek abartılı olmayacak. Yani, bu konuda yapılan bütün çalışmalarda yeni, demokratik, özgürlüklere dayalı, vatandaşların devlet erkine karşı hak ve özgürlüklerini koruyan bir anayasa istemi birçok kesimde -sağda da solda da yani sadece sol kesimi kastetmiyorum, bir bölümü kastetmiyorum- her kesimde darbe anayasasından kurtulma yönlü bir talep ve görüş var. Fakat, ilk bölümde de söylemiştim, biz eskiden, 2011 yılında diyorduk ki: "Yol temizliği yapılsın." Çünkü, Anayasa'nın değişebilmesi için, bir kere, güçlü tartışmaların yapılması lazım. Yani, her kesim bu anayasada ne yazılıyor, ne yazılmalı... Çünkü, 1960'tan sonra ilk kez, altmış küsur yıldır demokratik bir ortamda -şu anda demokratik bir ortam yok da- bir anayasa yapılması özlemiyle bu

tartışmaları yaptık. Hep darbe oldu ve sonrasında anayasa oldu ama şu anda da 15 Temmuz darbe girişiminden sonra başka bir darbeye bu sürece devam ediyoruz. Demokratik sistemden ve kriterlerden hızla uzaklaşan bir rejim değişikliğini aslında tartışıyoruz ve bunu böyle değerlendirmemiz gerekiyor.

Şimdi, şu anki Cumhurbaşkanı 7 Haziran seçimlerinin evvelinde -sadece hatırlatmak istiyorum- mevcut Anayasa'nın bekleme odasında olduğu yönünde açıklamalar yapmıştı hatırlarsanız ve bu minvalde Cumhurbaşkanının tarafsızlığıyla asla bağdaşmayan eylemleri ve konuşmaları uzun süre kamuoyunda -hâlâ daha- tartışılan en büyük meselelerden bir tanesidir. Yani, şöyle bir şey vardı: 7 Hazirandan önce Cumhurbaşkanı, mevcut anayasal ilkelere rağmen, tarafsız olması gerektiği hâlde, partisiyle resmen ilişki kuramayacağı hâlde, bir parti adına meydanlara çıkamayacağı hâlde, mevcut yemine bağlı kalmak zorunda olduğu hâlde ve daha birçok sebeple yapamayacağı bir işte alanlara çıkıp bir parti lehine oy istedi ve 400 vekil istediğini her fırsatta ifade etti. Türkiye toplumu da dünya da bunu büyük bir şaşkınlıkla, bazen ibretle, bazen eleştirerek, bazen kızarak, belki kendi seçmenleri de büyük bir mutlulukla izledi. Ama, toplumun kutuplaşması tam da bu dönemde arttı. Peki, sonra ne oldu? Yani, mevcut iktidar partisi kendisi tek başına iktidar olunca seçimler demokratik ama kendisi iktidar olmayınca, istediği oranı alamayınca "Antidemokratik bir sonuç." diye işte, "Koalisyonlarla yönetilmemeli, tek başına iktidar olmalı." gibi yığınla beyanda bulduklarını biliyoruz.

1 Kasım, tümüyle toplumsal iradeyi, seçmen iradesini 7 Haziran seçimleri sonucunda çıkan Meclis tablosunu reddeden ve bir darbeye yeni seçim yapılan bir dönemdir. 1 Kasım, herhangi bir seçim değildir ve Türkiye tarihinde de benzeri yoktur bu şekilde. Darbe dönemleri hariç Cumhurbaşkanının tek başına karar verdiği ve üstelik koalisyon görüşmelerinin tamamlanmadan, o usul işlemleri bile tüketilmeden doğrudan seçime gidildiği bir ortamı yaşadık.

Tabii ki "1 Kasım" deyince şunu asla unutmamamız lazım: Genel Kurulda sıklıkla ifade ettiğimiz ama basının sansürü sebebiyle sözümüzün duyulmadığı bir mesele var. 7 Hazirandan önce, 18 Mayısta benim seçim bölgem olan Adana'da, il binamızda bomba patladı. Mersin ve Adana'da aynı saatte bombalar patladı ve hiçbir fail bulunamadı. 7 Hazirandan söz ediyorum, şimdiden değil; oldukça güllük gülüstanlık -tırnak içinde- seçim çalışmalarının yapıldığı, kendince herkesin kendini özgür hissettiği bir ortamda böyle bir patlama oldu ve cumhuriyet başsavcısı dedi ki: "İŞİD'liler Suriye'ye kaçtılar." Böyle garip bir tesadüf ki niye kaçtılar? İŞİD'li olduğunu nereden biliyorsun, nasıl bunu hesapladın? Hâlâ o dosya gizli bir şekilde devam ediyor ve bize hiçbir bilgi verilmiyor. Sonra 5 Haziranda bizim mitingimizde, HDP'nin mitinginde Diyarbakır'da yüz binlerce insanın ortasına bomba atıldı. 5 insan yaşamını yitirdi, onlarca insan yaralandı. Geçen hafta biliyor musunuz ne oldu? Orhan Gönder -o bombayı koyan şahıslardan biri, sanık- Ankara Mahkemesinde dedi ki: "Yetkililer bana 'Git, o bombayı at, biz seni korumak için gerekeni yaparız.'" Mahkeme kayıtlarından söylüyorum, ben kendi aklımdan ve kafamdan söylemiyorum. Kimdir bunlar, niye o bombayı attırdılar? Bunu önümüzdeki günlerde tabii ki çok güçlü bir şekilde tartışmamız gerekiyor. Şuraya gelmek istiyorum: 7 Hazirandan önce başlayan ve bugüne kadar devam eden bir çatışma ve şiddet ortamı var. Bunu kim başlattı, nasıl başlattı? Bunu önümüzdeki günlerde konuşacağız ama kesin olan bir şey var ki iktidar partisi ve Cumhurbaşkanlığı çözüm sürecinden vazgeçti. Çökertme planını devreye soktu ve o iki buçuk yıllık barış sürecini ölüm olmayan, insanların kendini huzur ve güvende hissettiği, en azından diyalogun devam ettiği dönemi sona erdiren Millî Güvenlik Kurulundaki toplantıyı, ilgili olanların hepsi Eylül 2014'ü biliyor. Ve ondan sonra bu topraklarda ölüm, kan, şiddet, bu tip patlamalar, ölümler hiç sona ermedi ve maalesef günümüzde de devam ediyor. Daha iki gün önce Kayseri'de, geçen hafta Beşiktaş'ta... Elimde bir liste var -30'u aştu gerçekten- İstanbul Atatürk Havalimanı saldırısı 28 Haziranda oldu. Bingöl saldırısı 1 Haziran 2016'da oldu. Elâzığ Emniyet Müdürlüğüne saldırı 18 Ağustos 2016'da oldu. Gaziantep'te bir sokak düğününe saldırı oldu 20 Ağustosta. Cizre Emniyet Müdürlüğüne saldırı oldu 26 Ağustosta.

Yenibosna'da 6 Ekim 2016'da saldırı oldu. Şemdinli Jandarma Karakolu, Diyarbakır Emniyet binası, Derik Kaymakamlığı, Adana Valiliği, İstanbul Beşiktaş ve Kayseri... Bu liste oldukça uzun ve çok büyük can kayıpları var. Kimin yaptığını, IŞİD mi, PKK mi, başka bir örgüt mü, onu tartışmıyorum; sadece o şiddet sarmalından sonra, o kararlaştırmadan sonra nasıl büyük bir kaosa adım adım sürüklendiğimizi kesinlikle ifade etmek açısından söylüyorum.

Peki, ne oldu 1 Kasımdan sonra? İşte, bu hâle geldik. Artık konuşmanın olmadığı farklı bir süreç, onu anlatacağım.

Şimdi, bir de 15 Temmuz dönemecini asla atlamamamız lazım. Biz hep şunu söyledik, dedik ki: Bu şiddet sarmalı, şiddet ortamı, karşılıklı öldürmeler, bu çatışmalar... Sayın Başbakan Yardımcısı geçen hafta yaptığı bir açıklamada dedi ki: "Biz terörle mücadele etmiyoruz, savaşıyoruz." dedi. İlk kez aslında böyle bir kavram kullandı. Daha önce 1990'lı yıllarda da "Düşük yoğunluklu savaş." diye Genelkurmay Başkanının açıklaması olmuştu. Ben o yıllarda avukatlık yaparken o açıklamayı mahkeme dosyalarında sıklıkla görebildiğim için yakından hatırlıyorum.

Şimdi, bu, darbeyi tetikledi. Bu çatışmalar, bu karar, çözüm sürecinin askıya alınması birilerinin, Fetullahçıların, "FETÖ" denilen yapının örgütlenmesini, hazırlık yapmasını, yani bir dolu yasal olmayan süreci tetikledi ve hazırladı, "darbe dinamiği" dediğimiz meseleyi harekete geçirdi ve Türkiye 15 Temmuz darbe girişimi gibi büyük bir felaketle karşı karşıya kaldı. Bu söylediklerimiz böyle yabana atılacak, ıskalanacak meseleler değil. Şu anda Türkiye'de 78 milyon insan 15 Temmuz darbe girişimini hâlâ büyük bir korkuyla hissediyor ve "Yeni bir şey olabilir mi..." Çünkü bu ülkede 12 Eylülde kaç milyon insanın etkilendiğini, kaç milyon insanın işkence gördüğünü hâlâ aramızda canlı yaşayan tanıklarla bunları anlatan bir süreçte yaşıyoruz bugünlerde. Biz darbeyi unutabilmiş değiliz ve 15 Temmuz hazırlayan süreç de kesinlikle iktidar partisinin yanlış politikaları sonucu ve hazırlıkların güç alması neticesinde meydana gelmiştir.

Şimdi, şüphesiz bu darbe girişimi 26'ncı Dönem Parlamentosunu işlevsiz kılmak için kolaylaştırıcı olmuş ve Hükümeti daha önce söylediği sözleri, yapamadıklarını yapma imkânına kavuşturmuştur aslında. Mesela, bu darbe girişimi olmasaydı, hani mucize, lütf dendi ya ilk anda daha, hepimiz televizyonlarımızın başında nefesimizi tuttuğumuz bir anda, ne olacak, ne bitiyor derken Cumhurbaşkanı çıkıp "Bu bizim için büyük bir lütuftur." dedi, nasıl nitelersek niteleyelim. Bu lütfü nasıl dönüştürdüler? İşte şu anda bunun neticelerini yaşıyoruz. Şu anda, Meclisten geçmeyen kayyum meselesi ve Türkiye tarihinde sadece darbe dönemlerinde olan seçilmiş yöneticilere kayyum atanması meselesi işte 15 Temmuzdan sonra cesaret edilen ve yaşama geçirilen bir meseledir. Belediye başkanları tutuklanıyor, büyükşehir belediye başkanları, 500 bin, 600 bin oyla seçilen Diyarbakır Büyükşehir Belediye eş başkanları şu anda cezaevinde, Van Büyükşehir Belediye eş başkanları cezaevinde, Mardin Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Sayın Ahmet Türk, 74 yaşında ve yaşamından ciddi endişe ettiğimiz bir ortamda şu anda cezaevinde yatıyor ve kayyum atanmayan çok az belediye kaldı. Hangi sebeple yapıldı? OHAL KHK'siyle yapıldı. Meclise gelmedi, Meclisten geçmedi daha doğrusu. Orada 4 siyasi parti, hatta gördüğümüz bütün arkadaşlar da burada, kayyum geri çekildi ama OHAL vesilesiyle hemen yürürlüğe kondu ve KHK'yle bu kayyumlar atanmaya devam etti. Yöntem de çok basit, önce belediye başkanına bir suçlama yönelt -aynen şu anda gözaltında olan Akdeniz Belediyesi Eş Başkanı Yüksel Mutlu hakkında olduğu gibi- gözaltına al... Dün sabah ben Adana'daydım, şöyle bir şey yaşandı arkadaşlar: Kayyum atanacak kişi, kaymakam belediye aramasında hazır bulunuyor. Belediye başkanını dört gün önce gözaltına alıyorlar, kayyum önceden kayyum atanacağı yeri görmek için gidiyor, arama yapıyor ve yarım saat sonra kayyum kararı geliyor. Bu kadar pervasız, hukuksuz ve gerçekten darbecileri bile aşan uygulamalar yaşadığımız bir dönemde yaşıyoruz.

Şimdi, biz ne yapıyoruz? Halkların Demokratik Partisiyle –ileride anlatacağım- 12 eksikle -ki liderlerimiz tutuklu, eş genel başkanlarımız- Meclisteki çalışmalara yetişmeye çalışıyoruz. Biz ilk günden itibaren -CHP olduğu dönemde de, sonra onlar da, hangi yöntem bilmiyorum onlar söyler- hiçbir zaman Anayasa çalışmalarına davet edilmedik. Bu çalışmalarda ne konuşuldu bilmiyoruz, ilk kez bu konuşmamın başında anlattım... “Halkların Demokratik Partisi diye bir parti var, bunların 59 milletvekili var, Anayasa çalışmalarından azade tutulmaları, ari tutulmaları demokratik midir?” tartışmasında o çalışmada bulunan partilerden sadece bir tanesi, “Onlar da olmalı.” dediler, sonra onlar da çıkarıldılar, Cumhuriyet Halk Partisi. Ve şu anda önümüze gelen tasarımı kapalı kapılar ardında sevgili Tolga Şirin’in –aslında biraz sonra anlatacağım- deyimiyle orta yaş üstü –çalışma yapanlardan özür diliyorum, Mehmet Parsak genç, Abdulhamit siz de gençsiniz- göbekli bir şey yapmış, erkekler tarafından hazırlanmış. Evet, kadın yok, bir kere kadın yok orada, erkekler yapmış, orta yaşlı Tolga Şirin abartmış, Anayasa Profesörü ama erkek ve tekçi bir anayasa yapmak için oturmuşlar, biz hiç yokuz orada, toplumun yarısı yok. Biz kadınlar toplumun yarısıyız. Geçen Uzlaşma Komisyonunda da bu Komisyonunda da en çok kadın temsiliyetini veren parti olarak bundan büyük bir gurur duyuyoruz çünkü biz kadınların çalışmasında olmadığı bir toplumsal sözleşmenin toplumsal sözleşme olamayacağını, onun asla demokratik olamayacağını her zaman söyledik, şimdi de söylüyoruz.

Şimdi, bu gerçekten ne denli Anayasa tasarısı, bunu ileride zaten tartışacağız ama değil, bu gerçek anlamda bir toplumsal sözleşme olarak Türkiye Halklarının irade beyanı esası üzerine yazılmamıştır, oluşturulmamıştır. Türkiye halklarının oy verdiği parlamenterlerden -işte demin anlattım- şu anda Sayın Demirtaş ve Yüksekdağ tutuklu, rehin alınmış durumda. Tutuklu diyemem çünkü o kararlar eş zamanlı operasyonlarla, bir talimatla aynı gece aynı saatte 4 Kasım da dosyaları önceden oluşturularak, hangi cezaevine gideceklerine karar verilerek yapılan bir operasyondan sonra kimse bize yargının bağımsız ve tarafsız olduğunu iddia edemez ve bunu ispat edemez. Sayın Ahmet Türk açıkladı zaten bunu, avukatlar bana da söylemişti, hâkim ifade verirken sürekli saatine bakıyormuş, dikkati dağılıyormuş. Ne oluyor? Demiş ki: “Uçağı kaçıracaksın.” Hâkim uçağın saatini biliyor, gideceği cezaevini biliyor, tutuklama kararı vereceği talimatını almış, orada göstermelik bir sorgu yapıyor. Şimdi, böyle bir ortamda biz neyi tartışıyoruz? Aslında bunlar tarihe not düşmek açısından söylediğimiz ve tutanaklarda olması için söylediğimiz meseleler sadece.

Şimdi, Cumhurbaşkanı bu teklifte yürütmeye ilişkin tüm görevleri üzerine alıyor. Yasama organının denetim faaliyetlerinin neredeyse tümü sıfırlanıyor. Yargının ise artık anayasal zeminde Cumhurbaşkanıya bağlandığı bir toplumsal sözleşme olamaz. Bu metinden çıkan tek şey padişahlık, krallık, diktatörlük, sultanlık, hangi ismi beğenirsek ama Cumhurbaşkanlığı sistemi, böyle bir sistem yok. Türk usulü diyorsunuz ama bunu da tartışacağız herhâlde Komisyon çalışmalarında, böyle bir usul de yoktur.

Bir başkanlık tartışması uzun süredir tartışılıyor zaten, tüm dertlerimizden kurtulacağımızı vadediliyor, en trajikomik tarafı bu. Sürekli ABD başkanlık sistemine vurgu yapılıyor fakat bu sisteme dair, ABD başkanlık sistemine dair hiçbir kırıntı yok bu teklifte yani onu da yine tartışacağız.

Sürekli darbelerin yaşandığı, diktatörlerin birinin inip diğerinin çıktığı Latin Amerika tipi bir sistem öngörülüyor aslında, bunu geniş tartışırsak göreceğiz. Teklifin gerekçesinde şöyle deniyor: Türkiye demokrasi tarihinin sık sık iktidara vesayetçi müdahalelerle lekeli olduğundan bahsediliyor. Bunun son örneği olarak da 15 Temmuz darbe girişimi gösteriliyor. Bu mantık ve zinciri gerekçelendirme gerçekten sadece iktidar partisinin tarih yazımına göre şekillenmiş. Darbelerle lekeli olan tarih tartışmasızken darbelerin tüm faturasının parlamenter sisteme çıkarılması, olgularla da Hükümet sistemleriyle de bilgilerle de uyumlu değildir. Böyle bir uyum söz konusu değil, bu sadece meşrulaştırmak ve bir

anlamda paketi geçirmek için bulunan yöntemlerden biridir. Başkanlık sisteminin uygulandığı Latin Amerika ülkeleri, Sahra Altı ülkeler ve Orta Asya ülkeleri bu konuda hiç de iyi örnekler, örnek alınacak ülkeler değildir. Bolivya 1899'dan bugüne, Peru 1914'ten bugüne, Venezuela 1945'ten bugüne 5, biri 7, Bolivya 14, Burkina Faso 1966'dan bugüne 10, Etiyopya 1910'dan bugüne 6 darbeye sarsılmıştır arkadaşlar. Kuşkusuz tek bir güce indirgenmiş bir yönetim biçiminin darbelerden ari olması asla düşünülemez.

Sayın Başkan, dinletemiyorsunuz, bu sorumluluk sizin. Böyle, herkes sohbet ediyor, ben yine de konuşuyorum.

BAŞKAN – Dinliyoruz, merak etmeyin, isterseniz sorun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yok, yani, ben görüyorum dinlenmediğini ama artık konuşacağız.

BAŞKAN – Arkadaşlar, biraz uğultu var, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ses bu kadar çıkıyor işte.

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yasamaya ilişkin her şeyin cumhurbaşkanı kararlarıyla ya da başka bir ifadeyle aslında fermanla, Cumhurbaşkanı fermanıyla yapıldığı, hukukun esamesinin okunmadığı, her şeyin bir lider kültürüne indirgendiği bir sistemde muhtemel olan tek şey aslında bu kültür işte. Zira, bu durumda da, liderler savaşına gebe bir hâlin söz konusu olacağı tartışmasıdır.

Peki, gerçekten bu tasarı ne getiriyor ne götürüyor? Maddelere ilişkin tartışmalarda bunu ayrıntılı bir şekilde anlatacağız ama genel hatlarıyla birkaç hususa değinmek isteriz. Bu tabloda demokrasi ve hukuk devleti adına çok sarsıcı bir tablo var aslında. “Tasarının özü yani ana fikri nedir?” diye sorarsanız, Cumhurbaşkanının olağanüstü yetkilerle donatılması. Hani, bir vatandaş sorsa, referandumda, propaganda çalışmalarında mitinge gitsem, eğer o saate kadar tutuklanmamışsak bir talimatla, cezaevinde değilsen diyeyeceğiz ki: Vallahi, Cumhurbaşkanına öyle yetkiler verdi ki her şeye o karar verecek; artık 1 kişi var, Parlamento yok, Meclis yok, yürütme yok. Gülüyorsunuz arkadaşlar, komik bir şey söylemedim, şu anda vekiller içeride. Yani, bizim de tutuklanmayacağımızın burada, HDP'lilerin özellikle... İki gün önce Nimetullah Erdoğan Meclisin önünden takip edilerek evinin önünde gözaltına alındı, sabahki duruşma için on iki saat Terörle Mücadele Şubesinde tutuldu. Bu büyük bir utançtır, bu gülünecek bir şey değildir. Bu milletvekillerinin sizden hiçbir farkı yoktur, sizin de onlardan hiçbir ayrıcalığınız yoktur, aynı sistemle geldiniz.

Bu tasarıda Bakanlar Kurulu kaldırılıyor, yerine Cumhurbaşkanı geçiyor. Çünkü Cumhurbaşkanı, yardımcılarını, bakanlarını atama yetkisini teklife göre eline almış ve buna dair hiçbir kriter belirlenmemiş. Hangi kriterlere göre olacağı zaten tümüyle Cumhurbaşkanının yetkisinde ve uhdesinde. Yani, âdeta, “Teşbihte hata olmaz.” derler, sultanlık devrinde kendine vezir seçen, beğenmediğinin de kellesini uçurup yerine yenisini seçen bir sultan misali. Çünkü metinde bunların neye göre hangi kriterler esas alınarak seçileceği belli değil. Öyle çok görev atfedilmiş ki Cumhurbaşkanına, tek başına yapacağı birçok görev atfedilmiş ve tek adam kültürünün inşası üzerine konuştuğumu şu anda söylersem kesinlikle bir abartma yapmış olmam.

Milletlerarası anlaşmalara ilişkin de kendisi akdedecek, imzalayacak ve yayımlayacak. Yani biz yokuz, Meclis yok, hiç kimse yok, tek başına milletlerarası anlaşmaları imzalayıp sonra da yayımlayacak.

Peki, Bakanlar Kurulu yok, yürütmenin başı Cumhurbaşkanı diyelim bir an, bu mekanizmayı denetleyecek güçlü bir Parlamento var mı? Hani, Sayın Adalet Bakanının söylediği “denge-denetleme”, “fren” var mı? “Kesinlikle kuvvetler ayrılığı var.” dedi, var mı? Yani, bunu maddelerde gerçekten masaya

yatırmamız lazım, kesinlikle hayır. Bir denge-denetlemenin, frenin ve kuvvetler ayrılığının esamesi bile okunmuyor. Tüm denetim yetkilerinin elinden alındığı sembolik birkaç denetim mekanizması var, aslı tüm mekanizmaların kaldırıldığı bir Parlamento öngörüsü söz konusu.

Sözlü soru, gensoru ve Meclis soruşturması mekanizması kaldırılmış, bu öngörülmüyor. Önerilen bir yazılı soru önergesi var ve Meclis araştırmasıysa sembolik bir mekanizmaya dönüşüyor, ilgili maddelerde bunların ayrıntılarını anlatacağız.

Yargı tamamen -demin Sayın Tezcan ayrıntılarıyla anlattı, benim de notlarımda var ama onu ilgili maddede anlatacağım gece geç saat olduğu için- tümüyle Cumhurbaşkanının tekeline indirgeniyor. 2010 referandumu üzerine kurgulanan HSYK artık HSYK olmaktan tümüyle çıkıyor.

Şimdi, Türkiye'nin yakın tarihinde hepimizin bildiği en kritik düzenlemelerden biri de Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısına ilişkindi. AKP, hukukun üstünlüğü prensibinin yargının kendisi için de bağlayıcı olması gerekliliğini öne çıkartan bir söylemle yüksek yargıya ve yargının idaresine yönelik birçok reform adımları attı. 12 Eylül 2010'da halk oylamasına sunulan Anayasa değişiklikleri de aslında özünde yargıyı dönüştürmeyi hedefleyen bir hamle olarak sunulmuştu. Değişiklik paketiyle, Anayasa Mahkemesi ile Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun daha çoğulcu bir yapıya kavuşturulması iddiaları vardı. Özellikle, Türkiye yargısının merkeziyetçi hiyerarşik yapısının odağında olması itibarıyla HSYK'yla ilgili değişikliklerin yargıyı daha demokratik bir idari yapıya kavuşturacağına ilişkin beklentiler de kamuoyunda oldukça yükselmişti.

Dahası, bürokratik bir iktidar odağı olan HSYK'nın daha katılımcı, çoğulcu ve sivil denetime tabi bir yapıya dönüşecek olması diğer bürokratik devlet kurumlarının da benzer bir dönüşümden geçebileceğine ilişkin sembolik bir anlam ifade ediyordu. Bütün bu olumlu beklentiler ve algı, referanduma verilen kamuoyu desteğinin aslında temel kaynağını oluşturuyordu. O dönem “yetmez ama evet” diyen liberallerden şu anda iktidar partisinin destek almadığı, birçok kesimin o dönemde destek verdiğini de akıldan çıkarmamak gerekiyor aslında.

Şimdi, öte yandan, Anayasa değişikliklerine karşı çıkan siyasi grupların temel eleştirisi değişiklikler sonucunda siyasi iktidarın yargı üzerindeki etkisinin artacak olmasıydı. Hâl böyleyken AKP Hükûmeti, yürütmenin yargı üzerindeki en önemli vesayet kurumu olan Adalet Bakanlığının yetkilerini yargı üzerinde kaldırma yerine arttırmaya devam etti. Nitekim, referandum sonrası HSYK'da yapılan değişiklikte Adalet Bakanı ve Müsteşarının yeri güçlendirilerek olduğu gibi korundu.

Peki, sonra ne oldu? 17-25 Aralık. 17-25 Aralık operasyonları yargıdaki güç dengesinin bu değişikliklere rağmen iktidar partisi lehine olmadığını gösterince Hükûmet hemen atağa geçti. O tarihi Türkiye'de hukukla ilgili olan, siyaseti takip eden herkes çok yakından bilir ve hatırlar. Ne yaptı? Neredeyse çıkarılan her yargı paketine HSYK'yla ilgili bir madde de koydu, bir hüküm de koydu. Cunta anayasası dahi 159'uncu maddede, anayasa koyucunun, öncelikle Kurulu, yerine getirdiği hassas fonksiyon nedeniyle klasik bir idari kurum olarak görmediği ve olağan bürokratik hiyerarşiden ayırmakta, ardından da kurula Adalet Bakanlığı ve siyasi iradeden bağımsız kendi inisiyatifıyla kullanabileceği özerk bir irade tanımayı amaçladığı görülmektedir.

Peki, tasarıya göre, adı “HSYK” olan kurum “HSK” olurken ne değişiyor? Kurulda üye sayısı 12'ye indiriliyor. Kurulun Başkanı Adalet Bakanı oluyor yine. Her daim karşı çıktığımız ve yürütmenin temsilcisinin yargı mekanizmasında baş olması zaten Kurulun bağımsızlığına ciddi bir halel getirmekte. Ancak, yeni sistemde Adalet Bakanı zaten Parlamento üyesi dahi olmayan, tamamen Cumhurbaşkanının takdir ve keyfiyetiyle hiçbir kritere bağlı olmaksızın belirleyeceği kimse olacağından tehlike, risk daha fazla. Kurul üyelerinden 5'i Cumhurbaşkanı tarafından seçilecek. Yani, Cumhurbaşkanı, Kurulun 5 üyesini kendisi belirleyip âdeta bir memur gibi atayacak. 6'sı Meclis tarafından seçilecek ama oyların

tekrarlanması ve son turda salt çoğunluk olması itibarıyla -o nisaba göre- yine aynı gün seçimi yapılacak olan Parlamento ve Cumhurbaşkanlığı seçiminde çoğunluğa sahip parti onu da belirlemiş olacak. Yani, bütün üyeleri aslında partinin genel başkanı olan Cumhurbaşkanı kendi partisindeki çoğunluğa dayanarak kendisi tespit edecek. Dört yıllık sürenin de çok kısa olduğunu, Amerika Birleşik Devletleri'nde bunların görev sürelerinin -istifa ve ölüm hariç- ömür boyu olduğunu da hatırlatmak isteriz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hatipten özür dilerim...

Sayın Başkanım, İç Tüzük hükümleri uyarınca, eğer Bakan yoksa onu temsilen en yüksek bir kamu görevlisi olgusu var, nerede?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Var, var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, var mı öyle bir yetki? Yani, öyle ya. Yani, hatipten çok özür dilerim... Var mı öyle bir yetki?

BAŞKAN – Var, var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman hele bir görelim, bakalım o yetkiyi.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Var, Adalet Bakanlığından temsilci var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tamam da, yazılı yetki olacak.

MURAT EMİR (Ankara) – Tanıtabilir mi bize kendisini?

BAŞKAN – Mahmut Bey, var, bende, Başkanda var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, varsa, ben burada milletvekiliyim, görmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyur gel, gör.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Verin bana bir fotokopisini, görelim.

BAŞKAN – Fotokopi... Komisyon üyesi değilsin sen, gel, buyur.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Komisyon üyesi mi?

BAŞKAN – Değil, Komisyon üyesi değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben parlamenterim, denetleme hakkım var.

BAŞKAN – Buyurun, devam edin Meral Hanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – E, o iş çözülsün sonra devam edeyim yani Adalet Bakanlığı temsilcisi yoksa konuşmamızın anlamı yok.

BAŞKAN – Anayasa Komisyonunda hükümetin temsili falan, bunlar da doktrinde tartışılmalı konular da neyse önemli değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünden Mehmet Ökmen ve Talip Bakır Bey.

BAŞKAN – Buradalar işte. Genel Kurulda da var, burada da var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Şimdi, başka bir kritik nokta, 159'uncu maddeyle kuvvetler birleşiyor. Şimdi, Anayasa'nın tek adam kültürüne indirgenmiş bir metin olmasının yanı sıra, diğer bir özelliği de faşizmin rafine hâline getirilmesine dönük dokunuşlar var. Faşizmin en rafine hâlde ifade edildiği madde, Anayasa'da "Cumhurbaşkanının nitelikleri ve tarafsızlığı" başlığı "Adaylık ve seçim" olarak değiştirilmiş olup doğuştan Türk vatandaşı olanlar arasından doğrudan halk tarafından seçileceği hükme bağlanmıştır. Türkiye'nin Osmanlı'dan kalma nüfus yapısında doğuştan Türk olmayan çok sayıda vatandaş var. Kürt meselesine ve diğer farklı kimliklere bilahare geleceğim. Tamam, ben de Türk

vatandaşım, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım ama Türk değilim; ben bir Kürt'üm ve Kürt olarak doğdum, annem ve babam Kürt. Şimdi, mesela, ben yeni bir kimlik istesem bana "Sen kendini böyle hissetmediğin için olamazsın." mı diyecekler? Bu da bu Anayasa'nın çözmesi gereken meselelerden biridir. Onu Kürt meselesinde ayrıntılı bir şekilde tartışacağız.

Şimdi, Türkiye'nin Osmanlı'dan kalma nüfus yapısında doğuştan Türk olmayan çok sayıda vatandaş var. Mübadeleyle gelen Yunan, Balkan halkları sonradan Türk vatandaşlığı aldıklarından Cumhurbaşkanı aday olamayacak. Örneğin, Çalışma Bakanı Müezzinoğlu 1986'da Türk vatandaşlığı aldı ama bu Anayasa'yla Cumhurbaşkanı olamayacak.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Hakan Çavuşoğlu mesela, çok sevdiğimiz bir arkadaşımız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – O da olamıyor değil mi? Yani, bence "hayır" demeleri gerekiyor, Müezzinoğlu ve Hakan Çavuşoğlu'nun "hayır" demesi gerekiyor çünkü Cumhurbaşkanı aday olamayacaklar yani en azından. Kuşkusuz, bu hüküm, Anayasa 10'uncu maddeye de açıkça aykırılık teşkil ediyor.

Şimdi, bir diğer mesele de sanki demokratik bir ülke vadediliyor gibi yedek milletvekilliği de getirilmiş. Asli Parlamento üyeliğinin boşalması hâlinde normalde 4 yöntem vardır: Ara seçim, liste sırası, yedek vekillik ve karma sistem. Düzenlenen sistem "yedek vekillik" olarak adlandırılrsa da aslında tanımlanan sistem liste sırası sistemidir. Bunun arasındaki fark ise yedek vekillikte her milletvekilinin bir yedek vekili olur, liste sırasında ise listedeki sıraya göre milletvekilliği düşen kişinin yerine diğer kişi geçer. Üyeliğin boşaldığı seçim çevresinin de, siyasi partinin de yasama meclisinde sahip olduğu çoğunluk bu yolla korunur. Özellikle, hassas parlamento içi parti kompozisyonuna sahip ülkelerde bunun bozulması riskini ortadan kaldırır; üyeliğin boşalması durumunda bir seçim bölgesinin, bir grup seçmenin temsil edilmemesi sorunu da ortadan kalkar; ara seçim yükü olmaz. Böylelikle, yürütme yetkisini elinde bulunduran kişi özellikle kendi partisinden muhalifleri bu yolla sindirebilir. İstifaya zorlama veya daha farklı durumların oluşması hâlinde seçim gündemine girmeden milletvekili değiştirmek mümkün olabilecektir. Parlamento üzerinde bir vesayet aracı olarak da kullanılması kuvvetle muhtemeldir. Üstelik, tamamen güçsüzleştirilmiş, denetim yetkileri elinden alınmış bir parlamentodan söz ediyoruz, bir tekliften. Bir de bu işlevsiz kurumu yedekleyecekler söz konusu teklife göre. Peki, ne uğruna? Tabii ki Cumhurbaşkanının bekası uğruna, tek adama, tek kişiye uygun bir Anayasa değişikliği yapmak uğruna. Şu anda biz toplum için değil, Cumhurbaşkanı için bir Anayasa değişikliği yapıyoruz. Yani, bu işin özeti bu. Yeter ki ara seçim olmasın, yeter ki Cumhurbaşkanına biat eden milletvekilleri yer alsın Parlamentoda. Değişikliğin hukuka uygunluğu, anayasa hukuku, demokratik gelenekler ya da teamüller maalesef hiç kimsenin düşünmediği meseleler olarak önümüzde duruyor.

Şimdi, bu değişikliklerin tümü Cumhurbaşkanının donatılması amaçlı. Bu kadar üstün yetkileri olan Cumhurbaşkanının yargılanması meselesi de hayli ilginç. Bu yargılanmanın önünü kapatacak yeni teknikler de düşünülmüş gerçekten, devreye giriyor. Eskiden sembolik ve icrai yetkiler bakımından sorumluluğu değerlendirilen Cumhurbaşkanının tüm yetkileri sembolik olmaktan çıkarılıyor, tamamen icrai yetkilere dönüştürülüyor. Burada, 125'inci maddede yapılan değişikliklerle de Cumhurbaşkanının işlemlerine dair yargı yolu açılıyor ancak 150'nci maddede yapılan değişikliklerle yargı yolu olarak Anayasa Mahkemesi öngörülüyor. Anayasa Mahkemesi üyelerini belirleyen Cumhurbaşkanını Anayasa Mahkemesi yargılayacak. Yani, bu yargılamanın yargılama olmayacağını tahmin etmek için hukukçu veya anayasacı olmaya gerek yok diye düşünüyoruz. Şimdi, bu nedenle, varmış gibi gösterilen ama esasında olmayan bir yargı yolundan söz ediyoruz. Cezai sorumluluğu konusunda da bu teklif eğer geçerse -umarız geçmeyecek, halktan geri dönecek ve bunun için bu çalışmalarını devam ettireceğiz- ömür boyu bir cezazırlık öngörülüyor ve bu şekilde dönüştürülüyor aslında. Cumhurbaşkanı

görev süresi bittikten sonra da mutlağa yakın bir koruma ve dokunulmazlık zırhına büründürülüyor. Bir Cumhurbaşkanının ömür boyu görevde bulunduğu esnada işlediği suçlardan dolayı cezasızlık zırhına bürünmesi anlamına geliyor. Yani, sınırsız yetki var ancak sorumluluk yok. Mevcut Anayasa görüşmeleri gerçekten hem başlangıcı itibarıyla hem de diğer meselelerde daha çok tartışılacak bir içerikte önümüzde duruyor.

Değerli arkadaşlar, bu hazırlık sürecine ilişkin, biraz önce söylemiştim, şöyle bir mesele var, bunu mutlak suretle tartışmamız gerekiyor: Şu anda toplumsal ihtiyaçları karşılayacak, farklı demokratik kesimlerin -farklı dil, kimlik, inanç- yani Türkiye'nin çoğulcu yapısının taleplerini karşılayacak bir değişiklik paketiyle karşı karşıya değiliz; aksine, yüz yıllık cumhuriyet tarihi boyunca var olan meseleler aynen korunarak, hatta daha da derinleştirilerek gelecek dönemlere devrediliyor.

Şimdi, mesela, 2013'te Anayasa Uzlaşma Komisyonunda toplumun çok farklı kesimleri katılmıştı bu sürece ve gerçekten hummalı bir çalışma yapmıştı ama o çalışmaların hiçbiri dikkate alınmamış, onlardan bir bölümü çok önemli oysa çünkü mutabık kalınan maddelerde... Mesela, giriş bölümü, vatandaşlık, onları tartıştık, netleşmedi ama en azından bir tartışma kültürü oluştu, insanlar farklılıkların Anayasa'da yer alması meselesinde kafa yormaya başladılar. Yeni demokratik bir anayasa nasıl olur konusunda o dönemde birlikte çalıştığımız arkadaşların bir bölümü de burada.

Şimdi, burada, mesela, MHP'nin Anayasa Komisyonu üyesi Sayın Parsak bir açıklamasındaki "Anayasa'mız Türk Anayasası'dır. Anayasa'mızdan 'Türk' ibaresinin çıkarılması söz konusu değildir. Millî devlet-üniter devlet tartışması söz konusu değildir. Muhtelif maddeler tartışma konusu değildir. Sadece hükümet sistemi üzerinden bir tartışma yürütülmüştür." sözleriyle bu Anayasa'nın tekçi yapısını çok net ve kesin bir şekilde ifade etmiştir aslında.

Şimdi, Türkiye'de çok farklı etnik kimliklerin olduğu, çok farklı dillerin konuşulduğu, farklı inançların olduğu, kadınların, gençlerin olduğu 78 milyona bir anayasa yapıp bu farklılıkların tümünü göz ardı eden bir anayasa yapım yaklaşımı ve zihniyetini kabul etmek mümkün değildir. Türkiye, Kürt meselesini çözmediği için, şu anda Anayasa'da eşit ve özgür yurttaşlık olmadığı için, hâlâ Türkçe dışında bir dilde ana dilde eğitim yapılmadığı için, hangi kimlikte olursa olsun herkesi Türk olarak niteleyen madde orada durduğu için şu anda toplumsal kesimler arasında hâlâ kutuplaşmanın dozu artıyor. Bu çatışmaların neden kaynaklandığını da objektif olarak hepimiz görmek zorundayız. Eğer demokratik bir yönetime evrileceksek, bu cumhuriyeti demokrasiye evrileceksek kendi iç problemlerimizi de çözmemiz gerekiyor. Bu tartışmalarda kadın yok, bu tartışmalarda Kürt yok, bu tartışmalarda Alevi yok, bu tartışmalarda Pomak, Laz, Çerkez -diğer farklılıkların tümü açısından söylüyorum- yok. Böyle bir şey olabilir mi? Tekçi bir anayasa. Hâlbuki aynı iktidar partisi 2013 yılında farklı önerilerle gelmişti. "Vatandaşlık" kavramı açısından, ana dilde eğitim önündeki yasağı kaldırma açısından ve daha birçok madde açısından en azından bu tartışmanın önünü açan ve önümüzdeki dönemde daha büyük bir şekilde toplumsal barışa yaklaşma, toplumsal barışı tesis etme yönünde bir umut vadetmişti ama şu anda her gün bir yerde bombalar patlarken, demokratik siyaset kanalları tıkalıyken, Kürt meselesi inkâr, imha ve ret üzerine, Alevi meselesi kendi inançlarını, ibadetlerini kullanmalarının engellenmesi üzerine, kadın meselesi eve kapatılan, çocuk doğuran, hiçbir kariyeri olmayacak bir yaklaşımla şiddet gören bir yerden çözülemez. Bu meseleler bir tane değildir, bu meseleleri listelersek oldukça ciddi bir yekûn çıkıyor. Gerçekten iktidar partisi içindeki Kürtlere özellikle sesleneceğiz, nasıl kabul edebilirler böyle bir değişikliği. Ben bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak Anayasa'da "Türkiye vatandaşlığı" kavramının getirilmesini isterim. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıyla bir problemim yok ama ben kendi evimde ana dilimi Kürtçe öğrendim, Türkçeyi okulda öğrendim ve benim kendi ana dilimde eğitim görmem yasak ve şu anda milyonlarca çocuk bu koşullarda yaşıyor. Bizim tarafı olduğumuz

uluslararası sözleşmelerin tümü bunu öngörüyor. Türkiye dışında çok az ülkede ana dilde eğitim yasağı anayasalarında vardır ve kimlik meselesi bu kadar teklik üzerine kurgulanmıştır. Bu anayasa çalışmalarında toplumsal çatışmalara kaynaklık eden, meseleleri görmezden gelen, şu anki siyasal atmosferi tahlil etmeyen, toplumun, Türkiye toplumunun dörtte 1'ini oluşturan ya da Alevilerle birlikte, kadınlarla birlikte, demokrasi güçleriyle birlikte, emekçilerle birlikte toplumun önemli bir bölümünü oluşturan kesimlerin hiçbir talebinin, düşüncesinin ve isteğinin bu taslakta yer almaması... Bu anayasa barış anayasası olamaz, bu anayasa çözüm anayasası olamaz. Bu anayasa Türkiye'de 78 milyona bir gelecek vadetmiyor; bu anayasa sadece bir kişiye statü kazandırıyor, yetkiler kazandırıyor.

Şimdi, toparlayacağım yavaş yavaş... Burada, demin, işte "Bu anayasayı nasıl yapacağız?" Biz geneli üzerinde konuştuğumuz için Sayın Başkan, ben diğer ayrıntılara girmeyeceğim ama maddeler...

LEVENT GÖK (Ankara) – Usul üzerinde.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Usul açısından zaten...

LEVENT GÖK (Ankara) – Genele daha girmedik.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Usul tartışması, sonra geneli...

Keşke Sayın Adalet Bakanı burada olsaydı. Dinler herhâlde sonra.

Şimdi, halk iradesini çok güzelleyen bir iktidar partisi var. Dinlerken bilmeyen biri olsam büyük bir sempati duyacağım. Bütün samimiyetimle söylüyorum. Çünkü, konuşmalarda o kadar büyük bir halk iradesi güzellemesi var ki; millet iradesi, halk iradesi... "Halkın olduğu yerde akan sular durur.", "Her şeyi halk yapar..." Allah Allah, bir bakıyoruz hayata, halk iradesi ona oy vermişse halk iradesi ama başka partiye oy vermişse, başka bir düşüncüyü destekliyorsa, o, halk sınıfından sayılmıyor. Mesela -aslında bilmeden çok büyük kozlar verdi elimize- demin Sayın Adalet Bakanı diyor ki: "Yüzde 51." Yüzde 51 Meclisi de alacak, başkanlığı da alacak. Ya, yüzde 49'u öldürelim mi? Bu yüzde 49'un bir hakkı yok mu? Yüzde 49 ile yüzde 51 arasında yüzde 2 var. Dikkatinizi çekerim. Siz çoğunlukçu bir sistemi savunuyorsunuz; bu demokratik değil, bu bir ihtilaf. Biz çoğulculuğu savunuyoruz. Bir kişi bile azınlıktaysa onun hak ve özgürlüklerinin tesis edilmesi gerektiğini savunuyoruz. Ama, Sayın Adalet Bakanı ısrarla "Yüzde 51'i al, gel." diyor. Tamam da diğer insanlar halk değil mi? Bu millî irade meselesinde bu kadar kendisiyle çelişen ve kendisiyle çelişen uygulamalara imza atan herhâlde dünyada çok az örnek vardır, onları da ileriki günlerde getireceğiz. Ya, halk iradesi... Şimdi, Van Büyükşehir Belediyesine oy verenler halk değil mi, vatandaş değil mi onlar? Diyarbakır'da 1 milyon oy alan Gülten Kışanak ve Fırat Anlı'ya oy verenler başka bir ülkeden mi gelip oy verdi? Ya da Ahmet Türk'e oy verenler nerenin vatandaşı? Seçmiş. Sen OHAL KHK'siyle gidip halk iradesine darbe yapıyorsun. Selahattin Demirtaş, Eş Genel Başkanımız, Cumhurbaşkanlığı seçiminde bu ülkede yüzde 9,7 oy almıştır, bu basit bir rakam değildir. Sayın Selahattin Demirtaş... Hepimiz şunu çok iyi biliyoruz: Şu anda HDP'ye yönelik bu tutumun geçmişinde "Seni başkan yaptırmayacağız." cümlesinin ve kampanyanın intikamı güdüyor. Sayın Demirtaş şu anda hukuki bir gerekçeyle cezaevinde değil. HDP'ye yönelik saldırılar hukuki olarak yürütülmüyor. Başkanlığa giden yolda dokunulmazlıklar paralel ördü çünkü HDP'nin, Demirtaş'ın, Yüksekdağ'ın, bütün HDP'li milletvekillerinin olduğu bir ortamda kampanyayı istedikleri kadar rahat yürütemeyecekler. Onları susturmaları gerekiyor. 6 milyon insan oy vermiş; bu, 15-20 milyona tekabül ediyor. 1994 darbesini sürekli mahkûm eden iktidar partisi... Şimdi, hâlâ operasyonlar devam ediyor, her gece bir milletvekili alınıyor, gece alınıyor, 12'si tutuklu. 1994'te bile böyle bir intikam duygusu yoktu, Zincirbozan'da yoktu. 1994'te bizim milletvekillerimiz o zaman HEP'in milletvekilleri idi, dışarıdan yemek bile isteyebiliyorlarmış. Çok ilginç bir şey değil mi? Ama, şu anda, biz milletvekilleri olarak gidip milletvekili arkadaşlarımızı ziyaret etmiyoruz, edemiyoruz, bize izin verilmiyor. Biz avukatız hepimiz, avukatlık kimliğimiz de kullanılmıyor.

“Bütün partilerin milletvekilleri gidebilir ama HDP’liler gidemez.” Neden? Yasaya uymuyorsun, hukuk devleti ilkeleri nerede kaldı? Sen “halk iradesi” diyeceksin, halk iradesini hapsedeceksin, “Seni başkan yaptırmayacağız.” dediği için kişisel intikam güdüleriyle cezaevine atıp tek kişilik hücreye koyacaksın, sonra diyeceksin ki: “Gelin, kampanyada halkın desteğini isteyelim.” İsteyelim, itirazımız yok. Buradan geçerse gelin kampanya yapalım. Biz miting yapabilecek miyiz? Biz televizyonlara çıkabilecek miyiz Sayın Gül? Sizinle anayasayı tartışabilecek miyiz?

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Tartışıyoruz işte.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, hayır, mitinglerde, her ilde... Yok, gülümsediğinin için söyledim de.

Van’da, Mardin’de, Diyarbakır’da yasak var, biliyor musunuz? Ve bu, sokağa çıkma yasakları değil, etkinlik yasağı, “HDP dışarı çıkıp etkinlik yapamaz.” diyorlar.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Diyarbakır’da Türk bayraklarıyla terörü lanetledi on binlerce insan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Orada kimlerin gittiğini biliyoruz; asker, polis ve sizin partililer. Hiç tartışmaya girmiyoruz.

Gelin, referanduma gidelim. Siz, 7 Hazirandan sonra bütün basın-yayın kuruluşlarına talimatlar göndererek, HDP’ye sansürü resmileştirerek hiçbir temsilcimizin televizyonlara çıkmadığı, miting izinlerinin verilmediği, sokakta basın açıklaması yapamadığımız, hiçbir demokratik tepki örgütleyemediğimiz, eş başkanlarımızın cezaevinde tutulduğu, milletvekillerimizin her gün operasyonlarla alındığı bir siyasi atmosferde “demokratik bir ortam” diyeceksiniz... Ben Sayın Adalet Bakanıyla bütün ulusal kanallarda tartışmaya hazırım. Çıksın, Demirtaş, Yüksekdağ ve bizler, bütün partilerin temsilcileri her gece bu anayasa değişikliğini tartışalım. Bizim hiçbir korkumuz yok, hiçbir kaygımız da yok. Siz, kendi rakiplerinizi, siyasi rakiplerinizi cezaevine koyarak, konuşurmayarak, basını onlara kapatarak, basın-yayın sansürünü son hadde uygulayarak uluslararası bütün geri listelerde 1’inci olduğumuz bir ortamda “Demokratik bir şekilde anayasa değiştiriyoruz.” diyorsunuz, böyle bir şey yok. Bu demokratik bir ortamda yaşamıyoruz. Burada konuşuyorum, Anayasa Komisyonu üyesiyim. Hâlâ tutuklanmadım, umarım tutuklanmayız, kimse tutuklanmak istemez. Ama, şunu biliyorum ki: Bizim hakkımızdaki bütün dosyaları inceledim, tutuklama kararlarının hepsi siyasi, hepsi konuşma. Ben “tweet” attığım için Adana’da yargılanıyorum ya. Böyle bir şey var mı? Getireyim, burada hepsini, bütün dava dosyalarını size okuyayım ve bu koşullarda Anayasa değişikliği tartışılmaz. Biz burada tartışırız ama halka gideceğiz, geçerse halka gitmek istiyoruz. Böyle bir ortamda siz Avrupa’ya, dünyaya şunu diyebilecek misiniz: “Türkiye’nin yüzde yüzünü temsil eden bütün siyasi partiler alanda halkla eşit şartlarda ve özgürce bu kampanyayı yapıyor.” Bu meşru olamaz. Bu meşru değildir. Bunu kabul etmemiz mümkün değildir. Biz millete güveniyoruz ama eşit koşullarda ama eşit fırsatlarla, eşit olanaklarla. Bizim savunamayacağımız, hesabını veremeyeceğimiz, değerlendiremeyeceğimiz hiçbir teklif ve tasarı söz konusu değildir.

Bir de şunu söyleyeyim: Sayın Adalet Bakanı demin –bitiriyorum yani sonra devam edeceğiz geneli üzerinde, son söz olarak söylüyorum- Grup Başkan Vekilimizin sözüne şöyle bir yanıt verdi -dünkü Rus Federasyonu Büyükelçisi- “Polis Büyükelçiyi vurmuştur.” dedi.

Değerli arkadaşlar, bizim Grup Başkan Vekilimiz bunu söylemedi, olay bu. “Yabancı basın böyle diyor.” dedi. Yani, şu anda biz yabancı olsak ki gerçek de bu realite. Bir polis memuru Büyükelçiyi vurmuş. Yabancı basın bunun hangi örgütten olduğunu, niye olduğunu, arkadaki motivasyonu bilmez, onu çıkarmak bizlerin görevi. Mecliste araştırılmı, yargı araştırınsın. “Bu büyük bir saygısızlık ve

iftira.” dedi, iftira falan değil. Yani, hukukta bir maddi vaka vardır; bu, maddi bir vaka. Polis görevde, resmî olarak ne zaman alındığı belli, sokağa çıkma yasağı dönemlerinde nerede görev aldığı belli, 15 Temmuzdan sonra nereye gönderildiği belli, hâlâ görevi devam ediyor. Dün gitmiş çatır çatır vurmuş ve korkunç bir şekilde diplomatik krize yol açacak kadar bir suç işlemiş. Bunu biz milletvekilleri tartışmazsak kim tartışacak? Biz bunu söylerken maddi vakayı söylüyoruz yoksa bu hiçbir Türkiye vatandaşının destekleyebileceği... Yani, böyle bir şey olabilir mi? Türkiye tam Rusya’yla ilişkiler düzelmişken bu krize hepimiz bir çözüm arayalım diye...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Protokol imzaladık, daha da düzeldi. Moskova Bildirisi’ni yayınladık.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet, evet, yayınladı.

Yani, bu konuda da Sayın Adalet Bakanı yine yok, ona atfen söylüyorum, burada söz konusu olan bir saygısızlık ve iftira değildir, maddi vakayı doğru teşhis etmek ve doğru söylemektir. Yani, yarın öbür gün diyelim ki Allah korusun bir milletvekili ya da başka biri çıktık, burada bir polis memuru çıktı tak tak birimizi vurdu, herhangi bir partiliyi. Ne diyeceğiz? Bir polis memuru bir vekili ya da bir vatandaş öldürmemiş mi oluyor? Öldürmüş oluyor. Onun tedbirlerini almamız lazım yani asıl mesele odur diyorum.

Usul açısından da bu Anayasa değişiklik teklifi kesinlikle ne maddi şartların uygun olduğu ne özgür ve demokratik bir tartışmanın olduğu bir ortamda yapılmıyor. Şu anda demokratik siyaset kanalları, basın-yayın özgürlüğü, halkın bu toplumsal sözleşmeyi tartışma olanakları tümüyle kaldırılmıştır, tek tarafı bir propaganda vardır ve bu nedenle biz önergemizin kabulünü talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Meral Hanım.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu iki aykırılık önergesinin gerekçeleri farklı, onun için birleştirerek değil, ayrı ayrı oya sunacağım.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, söz talebimiz var, Anayasa’ya aykırılık iddialarımız var.

BAŞKAN - Anayasa’ya aykırılık önergenizle ilgili, tamam, peki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalnız özür diliyorum Sayın Başkanım, biraz önce de araya girdim ama İç Tüzük 54’e göre çalışmayla ilgili saat 24.00’te bitti, saat şu anda 24.00’ü on beş dakika geçiyor.

BAŞKAN – Bununla ilgili bir sorun yok Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, bununla ilgili netice itibarıyla kararın olması gerekiyor.

BAŞKAN – Var, biz karar aldık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O karara bakabilir miyiz? Yani, kusura bakmayın. Yani, bir de o karara bakalım, İç Tüzük açık, 54’üncü madde açık, Genel Kurula bağlısınız.

BAŞKAN – Yasama dönemi başında biz Meclis Başkanlığına başvurarak Meclis çalışmalarının dışında da, Genel Kurulun çalışma süreleri dışında da çalışmak için izin talep ettik, bunu aldık biz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – On ikiden sonra gün bitiyor, yeni bir güne giriyoruz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Başkan, 54’üncü madde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun çalışmasıyla ilgili.

BAŞKAN – Genel Kurulla ilgili.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Komisyonların çalışması da ona bağlı Sayın Başkan.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Yani, bu kadar zorlamaya ne gerek var, çok önemli bir konuyu tartışıyoruz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, çağrı yazımıza da bakarsanız izleyen günlerde de devam edeceğine dair yazmıştık yazımızı, günün değişmesinin de bir şeyi yok yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, 24.00’te gün bitti.

BAŞKAN – Mahmut Bey, yazdık da sana yazmadık çünkü Komisyon üyelerine gönderiyoruz davet yazısını, orada var, devam edeceğiz diye yazdık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bana da bir gösterin. Anladım, bana da bir gösterir misiniz bir zahmet o kararınızı.

BAŞKAN – Sana göstermem, Komisyon üyeleri gösterebilir sana. Niye göstereyim sana?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Niye? Bu kadar çok mu gizli yani?

BAŞKAN - Biz Komisyon üyelerimize yazdık, davet yazısında var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, Anayasa’nın 10’uncu maddesini, eşitlik ilkesini ihlal ediyorsunuz. Böyle bir şey olur mu?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN – Tamam, Nurhayat Hanım, söz vereceğim.

Sayın Gök’ü bir dinleyelim.

Levent Bey, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bu Anayasa çalışmasıyla ilgili bir planınız var mı?

BAŞKAN – Yok, bir planım yok da, şu önermeleri bir karara bağlayalım, ondan sonra yapalım çünkü yarım, yarım bırakmayalım bu işi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, şu anda gün bitti Sayın Başkan.

BAŞKAN - Mahmut Bey, gidebilirsiniz, hiç sorun yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, olur mu gidebilirsiniz, usule göre çalışıyoruz.

BAŞKAN – Yani, Komisyon çalışmasını niye şey yapıyorsunuz? Bizim Komisyon üyelerimiz var burada, devam ediyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Devam edelim Sayın Başkanım, devam edelim.

BAŞKAN – Nurhayat Hanım, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan diyeceğim, yokmuş, ben de verdiğimiz önergeyle ilgili olarak, Anayasa’ya aykırılık iddiasıyla ilgili olarak görüşlerimi belirtmek istiyorum.

Şimdi, öncelikle şunu belirteyim: Burada söyleyeceğim hiçbir cümle... Hani böyle filmlerin başında bir alt yazı geçer ya “Gerçek kişilerle ilgisi yoktur.” diye, hani bunu böyle bir alt yazı olarak düşünün. Burada söyleyeceğimiz şeyler kişilerle ilgili değil, sadece ve sadece ülkeyle ilgili, geleceğimizle ilgili, çocuklarımızla ilgili, bunu herkes önce baştan bir böyle bilsin, kimse üzerine alınmasın. Çünkü bu değişiklik teklifi maalesef tam anlamıyla bir diktatörlük getiriyor. Bugün olmasa bile yarın getirecek, bundan hiç kimsenin kuşkuğu olmasın. O yüzden söyleyeceklerimi bunun üzerinden söyleyeceğim, ne muhalefet etmek için ne birileriyle ilgili eleştiri getirmek için değil, gerçekten bu ülkeyi sevdiğim için,

bu vatani sevdiğim için ve ileride çoğumuzun çoğumuzun, torunumuzun daha sonra hiçbir sıkıntı yaşamaması, güçlü bir ülkede huzur içinde, refah içinde, barış içinde, özgürlük içinde eşit bir biçimde yaşaması için anlatacaklarımı anlatacağım.

Şimdi, bu Anayasa teklifini Meclise gelip ilk okuduğumda gerçekten, samimiyetle söylüyorum, içim parçalandı ve gözlerim doldu. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin yıkılışının bir metniydi bu. Yani, gözümde canlandı, böyle bir film şeridi gibi gözümün önünden neler yaşayabileceğimiz geçti. Ha, o günden beri aynı sıkıntıyı, aynı duygusallığı taşıyorum ta ki Bakanın konuşmasına kadar. Hakikaten dedim ki Bakan başka bir metin mi okudu acaba? Biraz da şey gibi geldi, gülümsedim yani komik geldi anlattıkları. Çünkü benim okuduğum metinle hiçbir ilgisi yoktu söylediklerinin. Peki, ne getiriyor bu Anayasa teklifi? Aslında hepiniz çok iyi biliyorsunuz ne getirdiğini çünkü hepiniz hukukçusunuz, hepimiz aynı hukuk fakültesi sıralarından geçtik ve hocalardan dinledik bu ilkeleri, demokrasiyi, hukuk devletini, kuvvetler ayrılığını, rejimlerin nasıl nitelendirildiğini. Dolayısıyla, sadece burada herhâlde bilmezlikten gelme gibi bir durum var anladığım kadarıyla.

Evet, bu Anayasa değişikliği teklifi mevcut Anayasa'mızın değiştirilemez maddelerine aykırı. Neden aykırı, uzun uzun gireceğiz şimdi, içeriğindeki hükümler niye aykırılık içeriyor. Ama, baştan şöyle söyleyeyim: 1'inci maddemiz devletin bir cumhuriyet olduğunu söylüyor. 2'nci maddede cumhuriyetin nitelikleri düzenleniyor, diyor ki: "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, -ki o başlangıçtaki temel ilkelere en önemlisi de kuvvetler ayrılığı ilkesidir, isterseniz onu da okurum- demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir." 3'üncü madde: "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı 'İstiklal Marşı'dır. Başkenti Ankara'dır." 4'üncü madde de bu 3 maddenin değiştirilemeyeceğini, değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceğini söylüyor.

Peki, bu teklif içerisinde neler değişiyor? Öncelikle, hepimiz çok iyi biliyoruz ki bu başlangıçta belirtilen temel ilkelere birisi olan kuvvetler ayrılığı ilkesi tamamen yerle bir ediliyor. Bütün güçler -millete ait olan egemenliğin- aslında organlar eliyle, yasama, yürütme, yargı eliyle kullanılması gerekirken bütün bu güçlerin tek bir kişide toplandığını görüyoruz. Çok açık, çok net, asla böyle kuşkuyla yer vermeyecek şekilde bütün düzenlemelerden bunu anlıyoruz.

Değerli arkadaşlar -aslında girişte de söylemiştim, görsel basın çıkarılmamasıyla ilgili fikrimi söylerken- bütün bu yetkiler tek bir kişiye verilemeyecek kadar bu ülkeye birçok kişi emek verdi, kan verdi, can verdi. Biz bütün bunların karşılığını, bedelini tek bir kişiye bu yetkileri vererek yok edemeyiz. Adı önemli değil o kişinin -yani Bülent Başkanımızın da söylediği gibi- bu benim Genel Başkanım da olsa, Kemal Kılıçdaroğlu da olsa, bu ben de olsam böyle bir şeyi istemem çünkü ne kadar iyi niyetli, ne kadar özgürlükçü, ne kadar demokrat, ne kadar millî -sizin deyiminizle- ne kadar yerli bir insan olsa da bu kadar yetkiyi elinde bulunduran kişi illa ki bir yerden sonra yoldan çıkar ve kesinlikle bugün olmasa da yarın... Hepimiz ölümlü insanlarız, hiç kimse... Hani, siz bir ölümsüzlük iksiri bulduysanız bilmiyorum ama bunda bir kuşku yok, hepimiz öleceğiz, bu koltuklar geçecek ama geriye bizden sonraki nesillere bırakacağımız bu değişiklikler, bu tartışmalar, bu tutanaklar geçecek.

Bugün hani sizin karşı çıkmadığınız, belki açık açık ez azından eleştiremediğiniz, diremediğiniz bir kişi nedeniyle... Ki, kendisi de "Benim için fark etmez." diyor. Böyle bir değişiklik günün koşullarına göre getiriliyor olabilir ama yarın değişir konjonktür, başka görüşten başka birisi gelir. Sizin güvendiğiniz bu kişi bu yetkileri kötüye kullanmasa bile illaki bu yetkiler kötüye kullanılacaktır. Yani bürokrasinin bütün üst mercideki kişilerini atayan, işte merkezî idareye şekil veren, yerel yönetimlere şekil veren, istediği gibi kamu tüzel kişiliği kuran, istediği konuda kararname çıkarabilen...

“Yürütmeyi kapsamıyor.” diyorsunuz ama biz son günlerde yaşadığımız tecrübelerden çok iyi biliyoruz ki bunu denetleyen hiçbir şey yok. “Yürütmeye ilgili sadece kararname çıkarabiliyor ve temel hak ve hürriyetlerle ilgili çıkaramıyor.” diyebilirsiniz ama en son yaşadığımız Anayasa Mahkemesinin kararı... Bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin OHAL’le hiçbir ilgisinin olmadığı, amaç bakımından, süre bakımından, konu bakımından olmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine yaptığımız başvurunun önceki içtihatlarla aykırı olarak reddedilmesi de açık bir şekilde gösteriyor ki Anayasa’daki bu hükümler maalesef uygulanmayabiliyor ve Anayasa Mahkemesi de bağımsız olmadığı için, bağımsız bir yargı da söz konusu olmadığı için denetlenemeyebiliyor. O yüzden, bu savunmalar da şimdiden anlamsız kalıyor. Bu temel haklardan sosyal haklarla ilgili olarak da düzenleme yapabiliyor Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle. Buna da şöyle diyebilirsiniz: “Mevcut Anayasa’da da var. Parlamento, Bakanlar Kuruluna bir yetki kanunuyla eğer kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verirse orada da örneğin, sosyal haklarla ilgili düzenleme yapıyor.” diyebilirsiniz ama bu eğer bir darbe anayasasının kötü bir yanıyla, eğer darbe anayasasından şikâyetçiyse onu da değiştirseydiniz, bu konuda da kararname çıkarma yetkisi vermeseydiniz, değil mi? Cumhurbaşkanı –buradaki adı tabii, Cumhurbaşkanı- kalkıp örneğin, asgari ücretle ilgili bir sabah düzenleme yapabilir, grevleri engelleyebilir, sendikal hakları kısıtlayabilir. Bunlar da aslında temel hak ve hürriyetlerin kapsamında olan şeyler ama bu konularda düzenleme yapabiliyor. Yine şunu söyleyebilirsiniz: “Kanunlarla düzenleme yapılmışsa veya sadece kanunlarla düzenleme yapılacağı belirtiliyorsa bu konuda da Cumhurbaşkanı kararname çıkartmıyor.” diyebilirsiniz teklifteki düzenlemeye göre ama biraz önce de söylendi, Cumhurbaşkanı kanunu veto edebiliyor, veto ettiği zaman da salt çoğunluk aranıyor. O salt çoğunlukla diyelim ki kanunu geçirtmeyebilir çünkü yasamayı da belirliyor. Zaten, öyle bir ihtimal görürse Meclisi feshetme yetkisi de var. Yani “Beğenmedim, sen böyle bir kanun çıkarıyorsun.” deyip örneğin, kendisini ilgilendiren bir konuda olabilir, Meclisi feshedebiliyor. Demek ki hiçbir denetimi olmayan, hiçbir freni olmayan ve bütün gücü, bütün erkleri tek bir kişide toplanan bu sistem kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı.

Yargıyı, özellikle Anayasa Mahkemesi ve HSYK üyeleriyle ilgili olarak atama hükümlerini incelediğimizde görüyoruz ki Anayasa Mahkemesinin 12 üyesini Cumhurbaşkanı atıyor, 15 kişilik bir kurulun 12’sini atıyor, 3’ünü de kendisinin belirlediği yasama atıyor. Sonra, diyoruz ki: “Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ilgili iptal davası açılabilir.” Neymiş? Cumhurbaşkanı tek başına yaptığı işlemlerle ilgili yargı yolunu açmışız. Bak, ne kadar güzel yani ne kadar demokratik, tebrik ediyorum. Ama, onu denetleyecek bir Anayasa Mahkemesi yok ki. Anayasa Mahkemesini Cumhurbaşkanı atıyor zaten. Hangi Anayasa Mahkemesi denetleyecek o Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini? İçeriğinin insan haklarına mı aykırı olduğunu ya da yürütmeye mi ilgili olduğunu veya o konunun münhasıran kanunla mı düzenleme gerektiği konusunda bir inceleme yapıp o kararnameyi iptal edebilecek bir Anayasa Mahkemesi var mı bu metinde, bu teklifin içeriğinde?

Değerli arkadaşlar, bugün güç elinizde olabilir, bugün iktidar olabilirsiniz, bugün “Millet bize oy veriyor.” diyebilirsiniz. Bunun değişmesi, geçmişte de Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki seçimlere baktığımızda görüyoruz ki an meselesidir ve bir seçime bakar. İktidara taşıyıp uzun süre iktidarda bıraktığı bir partiyi öyle bir an gelir ki bir anda baraj altına düşürür bu millet. O zaman, bu anayasa uygulandığında bundan rahatsız olmayacak mısınız? O zaman, bu anayasadaki bu antidemokratik hükümleri getirdiğiniz için hiçbir vicdani sorumluluk hissetmeyecek misiniz? Düzenlemeler yaparken bugünden, bugünkü kişilerle ilgili bakamayız. Neden? Yani on yıl sonra, yirmi yıl sonra, elli yıl sonra, yüz yıl sonra, iki yüz yıl sonra neden hâlâ bu ülkeyi rejimlerle ilgili, yönetimlerle ilgili tartışmaya

itecek düzenlemeler getiriyoruz? Neden oturmuş kurumsal bir sistem oturtmuyoruz da başka şeyleri konuşmuyoruz burada? Örneğin, neden başka ortak noktaları, hele hele böyle bir süreçte ön plana çıkarmıyoruz?

Şimdi, düşünün ki... 7 Haziran seçimlerinde aslında millet başkanlığı istemediğini ortaya koymuştu o seçim sonuçlarına baktığımızda. Neydi? AKP'nin oyu yüzde 40'tı. Yani 7 Haziran seçimlerine dönelim, diyelim ki böyle bir sistem vardı -başkanlık değil ama hadi adına şimdilik öyle diyelim- yüzde 40 Parlamentoda AKP'ye oy verdi.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – AK PARTİ...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ben harfleri kısaltarak öyle söylüyorum bütün partilerle ilgili. Onunla ilgili bir alınganlık göstermeyin. Siz öyle kısaltıyorsunuz.

Ve düşünün ki 7 Haziran seçimlerinde, mesela, diğer yüzde 60, kişi olarak, çok sevdiği, beğendiği, böyle toplumun bütün kesimlerine hitap eden, toplumu ortaklaştıran, ortak değerlerini ortaya koyan bir aday çıkmıştı -o hani birlikte de seçim yapılıyor ya- başkan olarak o başka birini seçti yani yüzde 40 oy verdiği partinin aday gösterdiği kişiyi seçmedi. Mümkün değil mi? Mümkün. Ne olacak böyle bir durumda? O bahsettiğiniz işte, istikrarmış, bugün yaşanan sorunların -ki ne sorun yaşanıyor onu da bilmiyoruz- yaşanmamasıymış gibi gerekçelerinizi yerle bir etmiyor mu? Olamaz mı? Olabilir. Dünyada örneği var mı? Var. Yani Fransa'da örneğin işte, sağcı parlamento-solcu başkan, sağcı başkan-solcu parlamento, yaşanan süreçler var. Ama tabii, onlar da belki kültür olarak uzlaşma kültürü, demokrasi kültürü daha fazla olduğu için bir şekilde uzlaşma yolları aranıyor gidiyor ya da işte, istikrarsızlığın yaşandığı ülkeler oluyor, geri dönüyorlar bu sistemden, onlara uzun uzun gireriz birazdan, somut örnekler istiyorsanız onları da açıklarız. Şimdi, o yüzden getirilen gerekçelerin hiçbiri aslında dayanağı olmayan, hepsi soyut, havada kalan -bu düzenlemeyle ilgili- gerekçeler. Bunları burada açık bir şekilde ortaya koymak lazım.

Şimdi, Anayasa'mızın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devletinin olmazsa olmaz ilkelerini hepimiz 1'inci sınıfta öğrendik. Nedir? Yargının bağımsız olması, kuvvetler ayrılığı, idarenin denetlenebilmesi, yasaların Anayasa'ya aykırılık bakımından denetlenebilmesi gibi ilkeler var. Şimdi, bu teklife bakıyoruz; bu alt ilkelerin hiçbiri yok, yargı bağımsız değil, HSYK'yı Cumhurbaşkanı belirliyor, Anayasa Mahkemesini Cumhurbaşkanı belirliyor, Yargıtay Başsavcısını, Vekilini Cumhurbaşkanı belirliyor, Danıştayın dörtte 1'ini -ki o da idari işlemleri denetliyor- Cumhurbaşkanı belirliyor. Öncesinde zaten baktığımızda bir mülakat sistemi var bizim hâkimlik atamalarıyla ilgili. Orada zaten Hükümet tamamen kadrolaşarak kendi tarikatından, partisinden, cemaatinden -her neyse- torpil yoksa hiçbir şekilde liyakate bakmadan alıyor bu hâkim, savcılar. Bir de, idari mekanizmaları ve üst yargıyı da tamamen kendisi belirliyor. Dolayısıyla da hukuk devleti ilkesi aslında yok edilmiş durumda ve bu teklifle de tamamen yok ediliyor.

Yargıyı belirleyen partili olacağı için, yasama üyelerini belirleyen, yasamayı belirleyen o bir tek kişi zaten aynı zamanda yürütme, hem yürütme hem yasama hem yargı gücünü elinde bulundurduğu için hukuk devleti ilkesi yine ortadan kaldırılıyor. Dolayısıyla, Anayasa'mızın 2'nci maddesinde değiştirilemeyecek olan bir hükmün değiştirilmesi teklif edildiği için yine bu teklifin Anayasa'ya aykırı olduğu için geri çekilmesi gerekiyor.

Yasalar da ve yasa hükmündeki kararnamele de mevcut Anayasa Mahkemesiyle, öngörülen, teklif edilen Anayasa Mahkemesiyle denetlenmeyeceği için yine hukuk devleti ilkesi ortadan kaldırılıyor. Bu da hukuk devleti ilkesini ortadan kaldıran bir öneri olarak Anayasa'ya aykırı olduğu için teklif dahi edilemez bir öneridir.

Demokratik devlet... Evet, bu teklifle demokratik devlet ilkesi de yok edilmektedir. Yine, Anayasa'mızın 2'nci maddesi, değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek bu maddesi de aynı şekilde bu teklifle ortadan kaldırılıyor.

Şimdi, ben 1994 yılında hukuk fakültesine başladım ve anayasa hukuku derslerinde rejimlerin nasıl adlandırıldığı, neye göre nitelendirildiğini öğrendim ve o tarihte AKP diye bir parti yoktu. Benim öğrendiğim şey şuydu: Yasama ve yürütme ilişkilerine göre belirlenir ve diğer ilkeler de tabii ki, demokrasi ya da demokrasi değilse başka rejimler... Evet, eğer kuvvetler... Tabii, yargıyı her hâlükârda bağımsız olması gerektiği için dışarıda bırakarak yasama ve yürütme ilişkilerine göre belirlenen isimleri biliyoruz. Eğer yasama ve yürütme yasama organında birleşiyorsa onun adı "meclis hükûmeti sistemi." Belki çok demokratik çünkü daha fazla temsil sağlıyor, doğrudan temsile biraz daha yakın bir sistem ama uygulanması çok zor elbette. Yasama ve yürütme arasındaki ayırım daha yumuşaksa, karşılıklı denetim vesaire varsa bunun adı, bizim bugünkü sistemimiz, "parlamber sistem" oluyor. Eğer yasama ile yürütme sert bir şekilde ayrılıyorsa, kuvvetler sert bir şekilde ayrılıyorsa işte, buna "başkanlık" deniyor ama o sert ayrılığın koşulları ne? Birbirini feshedememe. Ama bizim getirilen teklifte böyle bir şey yok yani birbirini feshedememe, sert bir şekilde ayrılık yok. Yasama ve yürütme gücü eğer yürütmede, hele hele tek bir kişide birleşiyorsa bunun adı da "diktatörlük rejimi"dir. Bunun, bugünkü partilerle, bugünkü kişilerle, bugünkü koşullarla bir ilgisi yok. Bu, hukuken yapılan bir tanımdır ve teklifle de getirilen maalesef budur.

Bugüne kadar -bahsedildi- çok değişiklik yapıldı tabii ve bugün önümüze gelen teklif aşağı yukarı 75 maddede değişiklik içeriyor; en kapsamlı değişiklik ama en az kişinin katılımcı olarak hazırlanmış olduğu bir teklif, daha doğrusu 2 kişinin hazırladığı bir teklif ve en çok maddede değişiklik içeren bir teklif de bu.

Şimdi, başkanlık sisteminin -öyle adlandırılıyor- aslında, baktığımızda teorik olarak bunun adı diktatörlük ya da bazen süper başkanlık olarak da nitelendiriliyor. Birçok sakıncası var, onları daha sonra uzun uzun konuşuruz. İşte, kazananın her şeyi kazandığı, kaybedenin her şeyi kaybettiği bir toplam sıfır rejim biçimi olarak nitelendiriliyor. Biraz önce verilen örnekler oldu, "Yüzde 51 olursa." Yani, yüzde 50,5 olursa, yüzde 51 de demeye gerek yok, geri kalan nereden bakarsak bakalım, yine toplumun diğer bir yarısı tamamen her şeyini kaybediyor. Yani, yasamada hiçbir etkinliği yok, yürütmede hiçbir etkinliği yok. Yasama içerisinde belki milletvekilleri yer alacak ama denetim mekanizması neredeyse sıfırlanmış. Yani, ne var? İşte, Sayın Bakan biraz önce saydı, Meclis görüşmesi yapılabiliyormuş. Yapılabiliyor ama devlet faaliyetleriyle ilgili yapılamıyor, bu kaldırılmış. Sözlü soru sorulamıyor. En etkili ve en önemli olan denetim mekanizması, gensoru kaldırılmış sistemden. Güvenoyu diye bir sistem yok, tamamen devre dışı bırakılmış. Dolayısıyla da kaybeden yüzde 49,5 diyelim, yüzde 49,5 hiçbir şekilde beş yıl boyunca ya da on yıl boyunca kendisi ilgili hiçbir şey bulamayacak ne yürütmede ne yasamada, hiçbir şekilde kendini bu sisteme ait hissetmeyecek maalesef.

1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin 16'ncı maddesi diyor ki: "İnsan haklarının sağlanmadığı ve kuvvetler ayrılığının belirtilmediği bir toplumda anayasa yoktur." Yani, bu teklifle kuvvetler ayrılığı yok edildiğine göre şekli olarak bir anayasamız olsa da aslında ilkeler açısından, tarihî mücadeleler, tarihî birikim açısından baktığımızda maalesef anayasasızlaştırıyoruz aslında.

Hukuk devletinin yok edildiğini söylemiştik. Yürütmenin hukukla bağlı olması gerekiyor. Ve burada ne görüyoruz? Yürütme aslında paralel bir yasama yetkisine sahip oluyor. Dolayısıyla, kendisini hukukla bağlı hissetmesine gerek yok çünkü zaten yasayı yani kararnameyi paralel bir yasa olacağı için kendisi çıkarabiliyor ve en önemli şeylerden biri olan belirlilik ilkesi, hukuki güvenlik ilkesi yok ediliyor. Yani, örneğin bir devlet memuru böyle bir sistemde yarın ne olacağını, kendi kurumunun tüzel

kişiliğinin devam edip etmeyeceğini bilemeyecek. Ya da o görevden ertesi gün alınıp alınmayacağını bilemeyecek, öngöremeyecek. Öngörülemezlik insanları tamamen hukuki bir güvensizlik içerisine itecek ve huzursuz bir toplum yaratılacak bu teklifle maalesef. Yine, idarenin faaliyetlerinde bu teklifle maalesef hiçbir belirlilik söz konusu olmayacak.

Mustafa Kemal Atatürk'le ilgili bahsedildi. Yani, bir savaş döneminden geçerek kuruldu bu cumhuriyet ve o dönemde aslında ilk önce Meclis Başkanının gösterdiği adaylarla ilgili olarak bakanlar Meclis tarafından oylanıyordu. Fakat, o savaş koşullarında dahi bu sistem değiştirildi ve Mustafa Kemal Atatürk hiçbir şekilde buna itiraz etmeyip hatta Büyük Taarruz'dan önce, 8 Temmuz 1922 tarihinde çıkarılan bir yasayla, Meclise doğrudan bakanları atama yetkisi verildi. O dönemde iki grup vardı biliyorsunuz Mecliste. Muhafız grup Rauf Bey'i Bakanlar Kurulunun başına getirmek istediğinde Rauf Bey tereddüt etmişti ve şöyle bir kaygısı vardı: Eğer Meclis Başkanı onaylamazsa bu kararlar, Bakanlar Kurulunun kararları yürürlüğe girmiyordu ve Mustafa Kemal Atatürk Rauf Bey'e güvence verdi. Daha sonra da hiçbir şekilde davet edilmedikçe de Bakanlar Kurulunun toplantısına katılmadı. Yani, savaş koşullarında uygulanan bir demokrasi ve bugüne baktığımızda da bugünkü koşullarda elde edilmeye çalışılan daha fazla yetki. Aslında, yasama ve yürütme arasında yıllardan bu yana, sadece bizim topraklarımızda, bizim parlamenter geçmişimizle ilgili değil, dünyada da her zaman bir çatışma olmuştur. Yani, gücü elinde bulunduranlar hep daha fazla gücü kendilerine almaya çalışmışlardır ve yasama organları dünyanın her yerinde bu çatışmada yetkilerini vermemek için direnmişlerdir. Ama bugün baktığımızda, herhâlde dünyada ilk ve tek örneğidir, bizim yasama organımızdaki üyeler görmedikleri bir metni imzalayarak kendi yetkilerini tek bir kişiye -yani bir organ dahi değil neredeyse-gönüllü bir şekilde teslim ediyorlar. Ben hakikaten bunu anlayamıyorum, hiçbir mantıklı izahını bulamıyorum ve hepimizi vicdanlarınıza emanet ediyorum.

Evet, Kurtuluş Savaşı yıllarında Mustafa Kemal Atatürk binlerce kitap okumuş, hem savaş veriyor hem demokrasi getirmeye çalışıyor. O dönemde de başkanlık sistemi bir model olarak var, Amerika'da 1787'den itibaren uygulanmaya başlamış, bilinmeyen bir sistem değil ama Amerika'nın kendi koşullarına göre yani kolonilerin verdiği bağımsızlık mücadelesinden sonra kurdukları bir yönetim şekli, kendi sosyolojik koşullarına göre, kendi tarihsel koşullarına göre oluşturulmuş bir sistem. Ama Mustafa Kemal Atatürk ne yapıyor? Kendi parlamenter sistemimizin, bu konudaki deneyimlerimizin üstüne, kendi sosyolojik yapımıza uygun, kendi tarihsel sürecimize uygun bir sistem getiriyor ve bunun da en doğrusunun parlamenter sistem olduğu anlaşılıyor, öyle bir sistem kuruluyor ki bugün de baktığımızda, bunun ne kadar doğru olduğunu yeniden, yeniden her gün görüyoruz. Ki biraz önce de bahsedildi, oradaki sistemde aslında demokratik bir sistem var. Neden? İşte, başkanın fesih yetkisi yok, başkanın veto yetkisi yok, başkanın kararname çıkarma yetkisi yok veya atamalarla ilgili, işte, Senatonun onayı gerekiyor gibi kısıtlamalar, denetleme ve fren sistemi söz konusu. Aynı zamanda, tabii, işte, bahsettiğimiz gibi, kolonilerden yola çıkan bir rejim kurulduğu için federasyondan kaynaklanan bir yetki dağılımı da söz konusu. Bu da bütün yetkilerin, bütün gücün tek bir kişide toplanmasının önüne geçiyor ve bir diktatörlük oluşmasının da bu anlamda önüne geçiyor ve bir uzlaşma kültürü var. Bir yasanın çıkması için veya bir atamanın yapılması için, sonuçta, o yetkilere tek başına sahip olmadığı için Senatoya başvurmak zorunda, ikna edilmek zorunda gibi yöntemler var.

Şimdi, 1982 Anayasası görüşülürken aslında bu rejimin nasıl olması gerektiği üzerine tartışmalar yapıyor yani başkanlık mı, yarı başkanlık mı olsun diye ama o dönemde dahi yani darbe sonrası süreçte dahi eğer halk tarafından seçilirse cumhurbaşkanının bir diktatörlük getirileceği belirtiliyor ve Kenan Evren dahi bunu istemiyor yani halk tarafından seçilmesini. Bir diktatörlük getirileceği öngörülüyor ve Danışma Meclisinde dahi bu öneri reddediliyor. Ama biz gelip gelip tekrar o noktaya geri dönüyoruz maalesef.

Şimdi, istikrarsızlıktan, koalisyon süreçlerinden bahsediliyor ve bu teklifin istikrar getireceği anlatılıyor. Buna da hakikaten inanıyor musunuz, çok merak ediyorum. Biz istikrarın rejimle bir ilgisi olmadığını biliyoruz. Yani, on dört yıldır tek bir parti iktidarda ve bütün güç elindeyken, yaşamada da çoğunluğu varken, yürütme de tamamen tek bir partideyken neden hâlâ bu ülkeye istikrar gelmediğini aslında biz görebiliyoruz. Uygulanan kutuplaşma politikası, uygulanan dış politika, eğitim sisteminde defalarca yapılan değişiklik, yargı sisteminde her gün o günün koşullarına göre, o günkü kişilere göre yeniden yeniden yapılan değişiklikler, değil mi? Yani, işte, 2010'da dediniz ki... Hakikaten biz sahura kadar dolaştık, bu 2010 referandumunda Anayasa'nın ne getirdiğini anlatmak için büyük mücadeleler verdik ama fark az da olsa sonuçta bu Anayasa kabul edildi ve onun faturasını en ağır şekilde ödedik, maalesef. Şimdi de aynı şeyi söylüyoruz, şimdi de bugünkü koşullara göre, bugünkü kişilere göre yapılacak olan bu değişikliklerin faturasının yine ağır olacağını söylüyoruz, yine bu tarihsel görevimizi yerine getiriyoruz. Dileriz ki karşılığı olsun, dileriz ki bundan sonra bir daha "Kandırıldık." demeyeceğimiz şeyler yaşamayalım. O yüzden, bir de bu açıdan bakın lütfen. Bir de 2010'daki ruh hâlinizi düşünün, şimdiki ruh hâlinizi düşünün, bir karşılaştırın; 15 Temmuz gecesi yaşadıklarımızı düşünün, bir daha karar verin lütfen, bu teklifle ilgili attığınız imzaları bir de bu bakış açısıyla değerlendirmenizi istiyoruz.

Evvet, parlamenter sistemimizde iyileştirme yapılabilir mi? Yapılabilir. İşte, Seçim Kanunu'nda, Siyasi Partiler Kanunu'nda, hep söylediğimiz gibi, darbe ürünü olan yasalarda değişiklikler yapılabilir, güçlendirilebilir, daha özgürlükçü bir sistem kurabiliriz, daha demokratik bir sistem kurabiliriz ama bunun yöntemi bu şekilde, bu usulde, bu içerikte yapılacak bir teklif değildir. Hani diyorsunuz ya "Türkiye'de çok koalisyon oluyor parlamenter sistemde, işte, ilerleyemiyoruz." falan. Hakikaten, baktığımızda, doksan üç yıllık dönemde koalisyonla yönetim sürecinin çok az olduğunu, hani özellikle de 1991-2002 döneminde belki daha çok sıkıntının, koalisyon döneminin yaşandığını görüyoruz ama o dönemde dahi 2001 yılında Anayasa'mızda yapılan değişikliklerle, o 65 maddede yapılan değişikliklerle temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok ciddi ilerlemeler kaydedildi aslında. Ama bugün baktığımızda, o değişikliklerin Anayasa'nın ruhuna işlemediğini, daha doğrusu idarecilerin, yöneticilerin ruhuna işlememiş olduğunu görüyoruz. Yani, işte, Anayasa'mızda çok ayrıntılı düzenlemeler yapıldı. Ne dendi? "Temel hak ve özgürlükler ancak o maddede belirtilen gerekçelere bağlı olarak kanunla kısıtlanabilir, işte, hâkim kararıyla kısıtlanabilir, kanundaki gerekçelerle kısıtlanabilir." Şimdi, bakıyorsunuz, basın özgürlüğü; var mı bugün? Yok, yani 146 gazeteci tutuklu. Sabah gazeteleri açtığımızda 100 tane gazetenin manşetinin aynı olduğunu görüyorsunuz, yani bu gerçekten basın özgürlüğünün olduğu bir ülkede olabilir mi? Ya da, işte, aynı anda açıp baktığımızda 100 köşe yazarının aynı yazıyı yazdığını görüyorsunuz. Zaten farklı yazan varsa da onlar, maalesef, tutuklanıyor ya da "özgürlük" ve "güvenlik hakkı"... Yani, şimdi, hani, OHAL sürecini dışarıda tutuyorum, orada ayrı bir değerlendirme söz konusu. OHAL olmadan önce de, şimdi, Anayasa'mızda, uluslararası sözleşmelere göre 2001 yılında bir koalisyon döneminde yapılan değişikliklerle güvence altına alınan "özgürlük" ve "güvenlik hakkı" bu ülkede uygulandı mı? Ergenekon döneminde, Balyoz kumpaslarında uygulandı mı bu haklar? Uygulanmadı. Çünkü yine günün koşullarına göre, o günkü kişilere göre, o günkü ittifaklarınıza göre uygulamalar yaptınız ve yönetim şeklinizi ona göre belirlediniz. Hukuk ilkelerine göre, Anayasa metinlerine göre, kanunlarımıza göre, maalesef, iktidarınızı uygulamadınız.

Ha, bir de şunu söyleyeceğim: Şu 1923 vurgusu çok yapılıyor. Hani, biz "Rejim değiştiriliyor." dedikçe deniyor ki: "Bu tartışmalar 1923'te kaldı, sonlandırıldı. Cumhuriyet değişmeyecek." Yani "cumhuriyet" kelimesi değişmeyebilir ama bugün baktığımızda, adında "cumhuriyet" olan birçok

ülkenin demokratik olmadığını, hiçbir şekilde demokratik ilkelerle yönetilmediğini görüyoruz. Yani, Anayasa'daki metin olarak bu "cumhuriyet" kelimesinin çıkarılmıyor olması cumhuriyet yönetiminin değişmediği anlamına gelmiyor maalesef.

Belirttiğimiz gibi, "kuvvetler ayrılığı"nı yok eden, "demokratik devlet" ilkesini yok eden, "hukuk devleti" ilkesini yok eden bu hükümler Anayasa'nın değiştirilemez maddelerine açık bir şekilde aykırı olduğu için bu teklifin tamamıyla geri çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kayışoğlu.

Başka söz talebi var mı?

EROL DORA (Mardin) - Sayın Başkan...

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Murat Bey...

Murat Bey'in önceydi Erol Bey, vereceğim.

MURAT EMİR (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, hazırandaki bütün milletvekillerini ve uzman arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Yalnız, selamlamışken, ilk başta getirmiş olduğumuz eleştiriyi ve talebi tekrarlamakta yarar var: Buradaki "çağırılanlar listesi"ne baktığımız zaman, Adalet Bakanlığı bürokrasisi ve ilgili bürokrasiden uzmanları ve ilgilileri görüyoruz. Ancak böylesine önemli bir Anayasa değişikliği yapılırken bunlarla yetinmeyiz. Benim şahsen de başvurmuş olduğum bir talebim var, sayın sözcümüzün de ayrıca bir talebi var. Mutlaka burada bu konu tartışılırken, hiç olmazsa Komisyon aşamasında ve daha sonraki süreçlerde sivil toplumu, üniversiteleri, saygın anayasa hukukçularını, dernekleri, Barolar Birliğini, meslek odalarını bu işin içine katmak zorundayız.

Bakın, bu Anayasa teklifi hazırlanırken uyulması gereken hiçbir demokratik kurala uyulmamıştır. Kapalı kapılar ardında birkaç kişinin kendi arasında anlaşması, pazarlığı sonucunda yapılmıştır ve bu da biraz önce Sayın Elitaş tarafından da ikrar edilmiştir. Dolayısıyla, şu hâliyle sakat bir tekliftir, sakat bir metindir ama en azından Komisyona bu metin üzerinde doğru dürüst çalışma olanağı verilmesi gerekir Sayın Başkan.

Tabii, bir noktanın daha altını çizmek isterim -yani bu yöntemle ilgili bir şey söyleyeceğim- sunulurken dendi ki: "Bir emek var ve burada bir ter görüyoruz." Doğrusu ben burada ter falan görmüyorum. Eğer orada bir ıslaklık varsa o da tabii alınsın istemem, beni bağışlasın ama görüşlerimi açıklıkla ifade etmeliyim- Sayın Parsak'ın gözyaşları olabilir. Çünkü bu önümüze gelen teklifle 2013'te AKP'nin Komisyona sunduğu teklif neredeyse bire bir örtüşüyor. Orada 2 tane sayısal, bir salt çoğunluk, bir de veto yetkisinin şeyiyle ilgili, Cumhurbaşkanının soruşturulmasıyla ilgili sayıda değişiklik var, onun dışında bir değişiklik olmadığını, dolayısıyla bir pazarlık olmadığını burada belirtmekte yarar görüyorum.

Size iyi bir haberim var: Çok uzun konuşmayacağım ama geneli hakkındaki konuşmada ayrıntılı konuşma fırsatı bulacağız. Ben sadece şu anda bunun teklif edilmezlik yasağına girip girmediğini tartışmak istiyorum.

Şimdi, bir defa şurada anlaşmamız lazım: Bu Anayasa hâlâ geçerli bir Anayasa ve bu Anayasa'nın hükümlerine göre biz seçildik, bütün organlar Anayasa'dan kaynağını alıyor ve Anayasa'dan kaynaklanan yetkilerini kullanıyorlar ve buradan kaynaklanmayan herhangi bir yetkiyi de kullanmaları olanaksız. Dolayısıyla, biz hâlâ bu metne bağlı kalmak zorundayız, bu hukuk devletinin de, millî

egemenliğin de temel şartıdır. Peki, bir anayasa kendisini koruyan hükümler yapabilir mi, yazabilir mi? Yani, Anayasa'daki bazı hükümler diğer hükümlerden daha öncelikli, daha sert değiştirilmeye tabi tutulabilir mi? Elbette tutulabilir. Bunun Fransız Anayasası'nda da, Amerikan Anayasası'nda da, İsviçre Anayasası'nda ve birçok anayasada da örneğini görüyoruz. Peki, bizim Anayasa'mızın değiştirilemez maddeleri hangileri? Hepimizin bildiği 1, 2, 3 ve bunların değiştirilemezliğini söyleyen 4'üncü maddesi. Tabii, bir de başlangıç hükümleri var. Başlangıç hükümlerindeki özellikleri de değiştiremiyoruz. Bunlar hangi hükümler? Hangileri bizim için değiştiremeyeceğimiz yani Anayasa 175'ten aldığımız anayasa değişikliği yapabilme yetkisinin sınırlarını çizen kavramlar hangileri diye baktığımız zaman, bir defa, bunlardan millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun bu Anayasa'da gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı, kuvvetler ayrımı ve demokratik hukuk devleti... Şimdi, daha sonra, ayrıntılarıyla içine gireceğimiz, konuşacağımız bu teklifin bu açılardan birçok maddesinin buradaki birçok temel ilkeyi ihlal ettiğini görüyoruz. Dolayısıyla, burada hem Anayasa'mızın amir hükümleri hem de buna uygun olarak Anayasa Mahkemesinin verdiği içtihat kararları burada çığneniyor ve bu noktada da Komisyonumuza buradaki teklif edilemezlik yasağı doğrultusunda bir karar alıp bu teklifi geri göndermesi ihtiyacı doğuyor.

Şimdi, burada şunu tartışmakta fayda var: Biz burada nasıl bir yetki kullanıyoruz bu anayasa değişikliğini yaparken? Yani biz asli kurucu iktidar mıyız yoksa tali kurucu iktidar mıyız? Tabii, burada duraksamaya yer olmaksızın aslında hepimiz şurada anlaşabiliriz: Bu Anayasa'ya bağlı olduğumuza göre biz şu anda tali kurucu iktidarı. Ancak, buradaki yetkilerimizi sanki bir asli kurucu iktidarımızcasına buradaki hem başlangıç hükümleri hem de dokunulamaz maddeleri değiştirerek aslında kendimizi asli kurucu iktidar yerine getiriyoruz. Tabii, bunu yaparken de son derece olmaması gereken bir şekilde saraydan alınan millî egemenliği tekrar saraya bağlayacak kadar ağır bir anayasa değişikliği yapıyoruz. Dolayısıyla, bu anayasa değişikliğinin baştan sona görüşülmesinden önce ilgililerine iade edilmesi gerekmektedir.

Şimdi, ben Anayasa Mahkememizin daha önceki verdiği teklif edilemezlik yasağına ilişkin olarak kararındaki kısa bir açıklamayı sizle paylaşmakta yarar görüyorum: Anayasa Mahkemesine göre Anayasa'nın 4'üncü maddesi değiştirilemeyecek Anayasa hükümlerini belirtirken bunların değiştirilmesinin teklif edilemeyeceği ve 148'inci maddenin (2)'nci fıkrasında şekil bakımından denetlemenin teklif, oylama çoğunluğu, ivedilikle görüşülemeyeceği şartlarına uyulup uyulmadığıyla sınırlı olacağı öngörülüyor. Anayasa Mahkemesi teklif edilebilir nitelikte olmayan bir anayasa değişikliğinin 148'inci maddenin (2)'nci fıkrasında öngörülen teklif çoğunluğu sayısı şartının yerine getirilmiş olmasını hukuken geçersiz nitelikteki bir yasama işleminin sadece sayısal çoğunluğunun gücüyle etkin kılınmasının gerekçesi olamayacağını şöyle açıklıyor: "Zira kurulu iktidar olan yasama organının işlem ve eylemlerinin geçerliliği asli kurucu iktidarın öngördüğü anayasal sınırlar içerisinde kalması koşuluna bağlıdır." Bu nedenle de Anayasa Mahkememize göre ve bana göre de anayasa değişikliklerine şekil denetimi geçerli teklif koşulunun bulunup bulunmadığını da içerir. Dolayısıyla, aslında şu anda önümüze getirilen metin geçersiz bir metindir. Yani Anayasa'nın ilk 3 maddesini ihlal ettiği için, içerisinde millî egemenliği, demokrasiyi, hukuk devletini, kuvvetler ayrılığını ortadan kaldıran hükümler içerdiği için her ne kadar imza sayısı anlamında yeterli ise de şekil şartlarına uyulmadığı için Anayasa'nın 148'inci maddesi kapsamında aslında burada bu teklif şekil şartlarına uymamaktadır ve bu nedenle de 4'üncü madde dolayısıyla da Anayasa'ya açık bir aykırılık oluşturmaktadır.

Şöyle bakıyorum, bir iki notum daha vardı.

Şimdi, burada şu soruyla bitirmek istiyorum ben: Burada millî bir anayasa yapma ihtiyacı görülüyor yani “Yerli ve millî anayasa yapacağız.” iddiası var. Aslında bunun yerli ve millî olmakla hiçbir ilgisi yok. Yerli ve millî olmakla ilgisi olmadığı gibi burada “İlk 4 maddeye dokunmayacağız.” yaklaşımı var ama bu göstermelik bir yaklaşım biraz önce ifade ettiğim gibi, doğrusu ilk 4 maddenin özüne ilişkin ilga edici birçok hüküm var. Şu soruyla bitirmek istiyorum sadece çünkü bu tartışmayı çok uzatmaya gerek yok. 4’üncü maddeyi değiştirmeniz gerekiyor yani eğer Anayasa’nın başlangıç hükmünde olan ve ilk 3 maddesinde olan “millî egemenlik, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olması, kuvvetler ayrılığı, kuvvetlerin tek elde birleşmemesi, hukuk devleti ve demokratik devlet” ilkelerine eğer uymayacaksanız öncelikle 4’üncü maddeyi değiştirmeniz gerekiyor tabii yüreğiniz yetiyorsa.

Çok teşekkür ederim.

İyi akşamlar dilerim.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ederim.

Erol Bey, buyurunuz Sayın Dora.

EROL DORA (Mardin) – Evet, Başkan, ben de bütün milletvekillerimizi ve bütün basın emekçilerini, burada hazır bulunan bütün arkadaşlarımızı sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tabii, gecenin geç bir vakti olduğundan dolayı biraz konsantremiz de bozulmuş bulunmaktadır. Geneli üzerinde konuşmalarımı mahfuz tutmak şartıyla önergemiz doğrultusunda kısaca düşüncelerimi açıklayacağım. Şimdi, öncelikle ben de tabii, böyle önemli bir konuda Türkiye’nin kaderini, Türkiye’deki halkların kaderini değiştirebilecek böyle önemli bir anayasal değişikliği yapacağımız bir süreçte bu anlamda Türkiye’de tanınmış anayasa profesörlerinin, barolar birliğinin, ilgili sivil toplum kuruluşlarının Komisyonumuza davet edilerek Türkiye toplumunun bu anlamda aydınlatılması gerektiğinin çok önemli olduğunu vurgulamak istiyorum. Tabii, şimdi, zaten bu anayasa değişiklik teklifi başta ana muhalefet partisi ve Türkiye’nin Meclisteki 3’üncü partisi dışlanarak iktidar partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin birlikte hazırlamış oldukları bir tasarıdır, dolayısıyla, bu anlamda da büyük eksiklikler içermektedir. 24’üncü Dönemde, bildiğiniz gibi, Türkiye’de bütün partilerin eşit üye verdiği bir Anayasa Uzlaşma Komisyonu kurulmuştu ve Türkiye toplumu açısından çok önem verilen bir Komisyonu bu, önemli çalışmalar da yaptı. İlk defa, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde hiç göz önünde bulundurulmayan, özellikle cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte dışlanan bütün kesimler Komisyona davet edildi, düşünceleri alındı. Bu aslında Türkiye’nin ihtiyacı olan bir durumdu ve Türkiye toplumu bu anlamda çok umutlanmıştı işte yeni, demokratik, katılımcı, çoğulcu, sivil demokratik bir anayasa yapılacağına ilişkin olarak fakat yaklaşık 60 madde üzerinde uzlaşmış olmasına karşın bu netice olarak bu Komisyon sonuca ulaştırılmadı ve Komisyon dağıldı.

Keza, yeni dönemde de tekrar bir uzlaşma komisyonu kuruldu, yine, bütün partilerden eşit sayıda milletvekili üye verilmiş olmasına karşın yine kısa bir dönemde dağıldı. Aslında Türkiye’nin ihtiyacı olan gerçekten bugün özellikle aslında Türkiye’ye bir başkanlık sistemi getirilmeye çalışılmaktadır her ne kadar ismi “Cumhurbaşkanlığı sistemi” olarak nitelendirilse de getirilmek istenen aslında bir başkanlık sistemidir, bu, Türkiye’de yıllardır tartışılan bir konudur. Fakat bugün Amerika’ya baktığımızda ta 1786’dan beri, 10 maddelik bir anayasa yapılmıştır ve bugüne kadar geçerliliğini korumaktadır, bu da bizim aslında örnek almamız gereken anayasalar açısından çok önemli bir durumdur diye düşünüyorum. 1982 Anayasası yapıldıktan sonra yaklaşık 18 defadır bu Anayasa değiştirilmektedir. Hâlâ, Türkiye’nin ihtiyacı olan, Türkiye’nin çoğulcu yapısını karşılayan, Türkiye’de temel hak ve özgürlüklerini genişleten ve Türkiye aynı zamanda her ne kadar şu anda iktidar partisi tarafından önem verilmemiş olsa da Türkiye bugün Avrupa Birliğiyle tam üyelik içinde müzakere eden bir ülke konumundadır. Bu açıdan da bizim açımızdan özellikle Kopenhag Kriterlerinin yani hukukun

üstünlüğünün, azınlık haklarının, demokrasinin Türkiye’de yerleşmesinin biz çok önemli olduğunu görüyoruz fakat şimdi yapılan bu Anayasa değişikliğine baktığımızda yalnız bir aslında küçük bir rejim değişikliğine gidilmektedir, her ne kadar siz tasarımı hazırlayanların bunun bir sistem değişikliğini olduğunu vurgularsa da bu aslında bir rejim değişikliğine doğru gittiğimizin de bir göstergesidir.

Şimdi, bu sürece baktığımızda özellikle 15 Temmuzdan sonra Türkiye’de biliyorsunuz olağanüstü hâl ilan edildi ve Anayasa’mızın 15’inci maddesini de değerlendirdiğimizde zaten temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulduğuna ilişkin bir maddedir bu yani olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlükler, ifade özgürlüğü, düşünce özgürlüğü pratikte kullanılamamaktadır. Şimdi, böyle olağanüstü bir hâlde bir Anayasa değişikliğine gidilmek istenmesinin bunun meşruiyeti açısından bir kere büyük sakıncalar doğurduğuna inanıyoruz. Bizim ihtiyacımız olan Türkiye’de gerçek anlamda hukukun üstünlüğüne dayalı, laik bir sistemin ve demokratik bir cumhuriyetin aslında inşa edilmesidir. Yani 1923’te kurulan cumhuriyet tekçilik üzerinde inşa edilmiştir, Türkiye’nin ihtiyaçlarına cevap vermemektedir, başta Kürt sorunu olmak üzere, ana dillerde eğitimin yapılması gibi birçok konuda ihtiyaçlarımızı karşılamayan bir Anayasa’dır ve özellikle olağanüstü hâl ilan edildikten sonra, biliyorsunuz başta eş genel başkanlarımız olmak üzere 12 vekilimiz de şu anda aslında rehin alınmış bulunmaktadır çünkü Anayasa’nın 83’üncü maddesine göre milletvekilleri üyelikleri devam ettiği müddetçe hüküm dahi giyseler cezaevinde yatmaları yani tutuklanmaları dönem sonuna bırakılır diye açık amir hüküm olmasına karşın şu anda milletvekillerimiz tutuklu...

BAŞKAN – O...

EROL DORA (Mardin) – Benim düşüncem budur efendim, tabii, siz de görüşlerinizi söyleyebilirsiniz.

BAŞKAN – Ama doğru değil yani Anayasa maddesini...

EROL DORA (Mardin) – Şimdi, dolayısıyla bir Meclisin 3’üncü partisi olan ve eş başkanlarının ve 12 vekilinin de tutuklu bulunduğu bir süreçte ve olağanüstü bir dönem içerisinde bulunmamıza karşın böyle bir Anayasa değişikliğine gitmek aslında hem Türkiye kamuoyunda hem de uluslararası kamuoyunda bu anlamda meşruiyet açısından, şeffaflık açısından ve demokratik bir tartışma ortamının olmayışından dolayı bir meşruiyet sorunu da yaratacağını vurgulamak durumundayım. Bizim arzuladığımız yeni bir Anayasa’nın yapılmasıdır, bütünüyle Türkiye’deki bütün farklılıkları kapsayacak şeffaf bir şekilde katılımcı olabilecek, yalnız tekçilik üzerine değil Türkiye’deki farklılıkları da içine alan aslında bugün iktidar partisi yani AKP biliyorsunuz, yanlış hatırlamıyorsa 2007 tarihinde Ergun Özbudun’a bu anlamda da aslında çok önemli demokratik bir anayasa taslağı da hazırlanmış bulunmaktaydı, özellikle ana dilde vatandaşlık tanımı gibi konularda, alternatif seçenekler de getirmişti ama maalesef, bunlar pratikte gerçekleştirilmedi.

Tabii, fazla uzatmak istemiyorum, kısaca daha sonra görüşlerimi, geneli üzerinde düşüncelerimi açıklarken uzun uzun anlatacağım ancak bu hâliyle bugün bu anayasa taslağını değerlendirdiğimizde özellikle olağanüstü bir hâl durumu içerisinde bulunuşumuzdan kaynaklı ve biraz önce de vurguladığım gibi şu anda 12 vekilimiz cezaevinde buldukları bir süreçte böyle bir Anayasa değişikliğine gitmenin bunun meşruiyeti açısından büyük sakıncalar doğurabileceğini ve Türkiye’nin aslında ihtiyaçlarına da cevap verecek bir değişiklik olmayacağını düşündüğümünden dolayı bunun bütünüyle Komisyondan çekilmesini ve bu anlamda vermiş olduğumuz önerenin de kabul edilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Erol Bey.

Şimdi, arkadaşlar, az önce de ifade etmişim iki önerge var Anayasa'ya aykırılık sebebiyle, gerekçeleri farklı, onun için ayrı ayrı oya sunacağım bunları.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 2 arkadaşımız var, Anayasa'ya aykırılık...

BAŞKAN – Tamam, bir saniye...

Muharrem Bey, buyurun.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli vekillerimiz, değerli bürokratlar; yarın geneli üzerinde ayrıntılı değerlendirme yapacağımız için Anayasa'ya aykırılıkla ilgili düşüncemi kısaca paylaşmak istiyorum.

Şimdi, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Bakan dedi ki: “Sistem tartışmaları her zaman yapılıyordu zaten ülkemizde.” Evet, yapılıyordu, doğal da yapılması ama bize sunulan Anayasa değişikliği paketi hangi sistemi öngörüyor, gerçekten anlamak çok zor. Yani parlamenter sistem değil, başkanlık sistemi değil, Meclis hükümeti sistemi değil, yarı başkanlık değil, dünyada da şu anda demokratik başka bir sistem yok. Neden başkanlık değil? Sayın Parsak gülüyor, Sayın Parsak'ın geçen gün röportajını okudum gazetede Sayın Parsak'a soruyor gazeteci: “Yani niye Meclisi fesih yetkisini veriyorsunuz?” Diyor ki Sayın Parsak: “Zaten var mevcut Anayasa'da da.” diyor. 116'ncı maddeyi okumasını istiyorum Sayın Parsak'ın, hükümetin kurulamaması hâlinde Meclisi feshedebilir, şarta bağlı. Zaten başkanlık sistemlerinde kuvvetler ayrılığı prensibi gereği çok temel bir ilke vardır, bunu bütün Anayasa hukukçuları bilir. Nedir o? Ne yasama yürütmeyi azledebilir ne de yürütme yasama organını feshedebilir, ikisi de mümkün değildir.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Not alayım hemen.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Lütfen not alın, bakın siz kilit noktadasınız Sayın Parsak, MHP kilit noktada, bakın siz çok kilit noktadasınız. Amerikan başkanı senatoyu feshedebiliyor mu Sayın Parsak? Edemiyor. Başkanlık sisteminde hiçbir zaman yürütmenin başı olan kişiye, başkana fesih yetkisi verilmez, neden veriyorsunuz bunu? Niye söylüyorsunuz bunu? Demokratik devlet düzenini yok ediyorsunuz, Anayasa'nın 2'nci maddesi, yok ediyorsunuz. Bakın, neden başkanlık sistemi değil? Başkanlık sisteminde başkanın yaptığı bütün atamalar onaya tabidir. Şimdi, seçilen cumhurbaşkanı yürütmenin başı olarak valileri atayacak, kaymakamları atayacak, rektörleri atayacak, yüksek yargıçların bir bölümünü atayacak, atayacak oğlu atayacak. Bunlar onamaya tabi mi yani Meclisin onamasına tabi mi pakette? Değil. Peki, bir organa danışması gerekiyor mu? Yok, hiçbir danışması gerekmiyor. 18'inci yüzyılın sonunda Osmanlı'da yanılmıyorsam III. Selim veya II. Mahmut döneminde Meclisi Meşveret kuruldu, danışma organı, padişah danışıyordu bir karar vermeden önce.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – III. Selim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “III. Selim”, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bir danışması gereken bir organ var mı? Yok. İkna etmesi gereken bir organ var mı? Yok. Amerikan başkanı yargıç atayamaz, aday gösterir, Senato didik didik eder, Senato atar. Bunları paylaşıyorum çok samimi olarak, birbirimize bildiklerimizi anlatmalıyız çünkü bizim çocuklarımızın, ülkemizin geleceği söz konusu.

Egemenliği tek elde topluyoruz, egemenliği şahsileştiriyoruz. Biraz önce Sayın Yılmaztekin'le tartışmamıza sebep olan konu, mevcut Anayasa'mız diyor ki: “Türkiye Büyük Millet Meclisi adına başkomutanlığı temsil eder.” Doğrusu da budur, Meclis adına temsil etmesi gerekir ama pakette “Türkiye Büyük Millet Meclisi adına”yı çıkartıyorsunuz.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Öyle bir madde var ama 117’nci maddede.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 117 duruyor, duruyor, o zaman niye “Meclis adına”yı çıkartıyorsunuz, neden çıkartıyorsunuz?

BAŞKAN – O da var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Onu yarın konuşacağız, sonra 117... Ben biliyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Neden çıkartıyorsunuz?

BAŞKAN – Çıkılmıyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Neden çıkartıyorsunuz yani egemenliğin şahsileşmesi var burada o zaman. Bakın, biz Anayasa’nın metnine ve ruhuna uygun mu, değil mi, şimdi onu tartışıyoruz İç Tüzük 38’e göre. Biliyorsunuz, Anayasa’mızın 176’ncı maddesi olması lazım, evet, ona göre Anayasa’nın başlangıç kısımları da Anayasa metninden kabul edilir.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Zaten püf noktası ne biliyor musunuz?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Buyurun.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bu milletin oyuyla seçilmiş yüzde 52 oyla gelmiş...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Evet, şu anda da milletin oyuyla seçilmiş...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bir saniye... Bu yetki diğer cumhurbaşkanlarında varken milletin direkt oyuyla gelmiş birisine bunun fazla görülmesinin kabulü mümkün değildir.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Fazla görülmüyor. Sayın Yılmaztekin, Meclis adına, diğer cumhurbaşkanları da Meclis adına kullanıyordu, lütfen. Bakın, Sayın Parsak beni anladı tahmin ederim.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – “Başkomutan” derken niye zoruna gidiyor insanların?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Yahu, bakın, ya anlamak istemiyorsunuz, ya anlamakta güçlük çekiyorsunuz. Başkomutanlığı temsil eder Cumhurbaşkanı, hiçbir tereddüt yok ama Meclis adına temsil eder.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Tamam.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “Tamam” diyorsunuz, niye “Meclis adına”yı çıkarttınız? Neden çıkarttınız “Meclis adına”yı Sayın Yılmaztekin?

BAŞKAN – Karşılıklı olmasın.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Teşekkür ederim efendim.

Şimdi, bakın Anayasa’nın başlangıç kısmı, Anayasa metni o da. Ne diyor? “Millet iradesinin mutlak üstünlüğü.” Peki, millet iradesi nerede tecelli eder? Parlamentoda. Cumhurbaşkanı yüzde 50 oy alabilir, yüzde 40 alabilir yüzde 60 alabilir ama Parlamentoda yüzde 100 vardır. Bugün toplayın 4 patinin oylarını toplamı yüzde 100’dür. Parlamentodur mutlak irade, millî irade Parlamentodur. Cumhurbaşkanı değil seçilen. Bakın, Avrupa’da cumhurbaşkanını halkın seçtiği parlamenter sistemler yok mu? Var. İşte Avusturya, İrlanda, İzlanda, Bulgaristan, Slovenya oralarda da halk seçiyor cumhurbaşkanını ama oralarda seçilen cumhurbaşkanları parlamenter sistemin ruhuna uygun hareket ediyor. Temsil yetkisi kullanıyor, yönetme yetkisi kullanmıyor çünkü cumhurbaşkanını halk siyasi güç kullansın diye seçmez, temsil etsin ulusal birliği diye seçer. Parlamentodur siyasi güç merkezi. Onun için büyük bir hata yapıyor.

Bakın, Milliyetçi Hareket Partisi 7 Haziran ve 1 Kasım seçim bildirgesi, çok doğru bir tespit var burada. Hepsini okumayacağım, bir bölümü okuyacağım, diyor ki: “Türkiye Cumhuriyeti’nin üniter millî devlet yapısını esas alan parlamenter sistemi, demokratik siyasi sistemin sürdürülebilmesi bakımından gerekli görüyor ve Türk milletine en uygun yönetim şekli olarak değerlendiriyoruz.” Parlamenter sistem. “Sistemin işleyişinden kaynaklanan sorunların yine parlamenter sistem içinde çözülmesini mümkün görüyoruz.” Bakın, burası çok önemli. “Bu sebeple iktidarın kişiselleşmesi suretiyle temel hak ve özgürlükler bakımından tehlikeli bir otoriterleşmenin önünü açabilecek, Türkiye Cumhuriyeti devletini kuruluş esaslarından kopararak devleti ve milleti farklı siyasi ve idari yapılanmalara götürecektir altyapı oluşturmayı hedef alan, başta Başkanlık olmak üzere yarı başkanlık ve benzeri sistemleri reddediyoruz.” Sizin seçim bildirgeniz Sayın Parsak. Siz bu seçim bildirgesiyle milletin önüne çıktınız ve 6 milyona yakın oy aldınız. Size 6 milyona yakın insan oy verdi. Bu seçmen iradesinin hiç önemi yok mu? Bugün yaptığınız ne?

BAŞKAN – Muharrem Bey, özür dilerim, bir şey için...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın ama Anayasa’ya aykırılıkla ilgili konuşuyorum.

BAŞKAN – Doğru.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Burada Anayasa’ya aykırılık...

BAŞKAN - Hayır hayır ona bir şey demeyeceğim, 117’yle ilgili söylüyorum da onun için. Özellikle değişiklik yok.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 117’yi ben biliyorum. 117’de değişiklik olmadı.

BAŞKAN – Olmadı.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 117’de değişiklik olmadıysa niye “Meclis adına”yı çıkartıyorsunuz? Öbür tarafta diyorum.

BAŞKAN – Burada “Meclis adına”yı çıkarmadık burada, nerede çıkartıyor?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Ya Cumhurbaşkanını direkt millet seçiyor diye çıktı. Daha önce Meclis seçiyordu Cumhurbaşkanını, şimdi millet seçiyor; ondan çıkıyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Erdoğan’ı millet seçmedi mi?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Millet doğrudan veriyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ya bakın, Cumhurbaşkanını halkın seçmesi ile sistemi karıştırmayın lütfen.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Ama, Anayasa değişikliklerini şimdi yapıyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) – Meclisi kim seçiyor?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Lütfen, 117’yi de değiştirin o zaman.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – O zaman 117’yi de değiştirmeniz lazım. Bakın, demek ki dersinize iyi çalışmamışsınız. Bak çalışmamışsınız o gözüküyor.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Bakın...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, ben size bir şey söyleyeceğim. 126’ncı maddenin son fıkrası. Bütün merkezi idari teşkilatının kuruluşunu, görevlerini, sorumluluklarını, teşkilat yapısını kararnamelere bırakıyorsunuz. Yani bütün devleti tek bir kişi, tek imzayla şekillendirebilecek devletin tekelleşmesi, bir elde bütün yetkileri toplamak. Hâlbuki idare bir bütündür ve yasayla düzenlenir. Bu temel kuraldır, bütün sistemlerde. Neden yapıyorsunuz bunu, bunun bir izahı olmalı? Bu demokratik devlet düzenini yok eder.

Bakın, kısa kısa geçiyorum, yarın uzun uzun konuşacağımız için. AKP'nin seçim bildirgesinde de önemli hususlar var, onları da yarın konuşuruz. Şimdi, yürütmeye tekleşme yaratıyorsunuz. Yürütmeye tekleşme ki Cumhurbaşkanını halkın seçmesi böyle bir sonucu doğurmayabilir, böyle bir zorunluluk yok dünyada, böyle bir zorunluluk yok. İşte Avrupa'dan örnekler verdim. İrlanda Cumhurbaşkanı halkın seçtiği Cumhurbaşkanıdır, İrlanda Anayasası'nda hüküm var. Senatonun onayı olmadan, başkent Dublin'in dışına çıkamıyor İrlanda Cumhurbaşkanı, halkın seçtiği bir adam bu. Neden? Çünkü, parlamentodur her şey, parlamento. Siz burada Parlamento'yu işlevsizleştiriyorsunuz. Kararnamelere bırakıyorsunuz her şeyi. Diyorsunuz ki: "Ya yasa yaparsa Meclis, kararname hükümsüz kalır." Yapamazsa ne olacak veya yapmazsa? Burayı da geçiyorum hızlı hızlı.

Bakın, yargı... Hukuk devletini yok ediyorsunuz, Anayasa 2'nci madde. Neden? HSYK'nın yarısını Cumhurbaşkanı belirliyor ve onaya tabi değil, hiçbir onaya tabi değil, belirlediği kişiler. Anayasa Mahkemesi 15 kişi, 12'sini Cumhurbaşkanı belirliyor. Nasıl bağımsız yargı? Nasıl hukuk devleti olacağız? Nasıl olacağız? Cumhurbaşkanının veya bakanların yargılanıp yargılanmaması benim için önemli değil -bakanlar önemli de- Cumhurbaşkanı isterse hiç yargılanmasın çünkü fren denge mekanizmasıyla hiçbir ilgisi yoktur onun. Fren denge mekanizması dediğiniz atamaların onayıyla ilgilidir, başka denetimlerle ilgilidir.

Meclisin bütün denetimini yok etmişsiniz. Bakın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin en temel görevi nedir? Kararname çıkartma yetkisi vermek yürütmeye. Onu da kaldırıyorsunuz. Cumhurbaşkanlık kararnamelerinin anayasada bile belirlenmemiş, pakette bile belirlenmemiş, konusu kapsamı şekli, o kadar geniş ki! Bakın, bir çok anayasa hukuku uzmanı makale yazdı lütfen okuyun, diyorlar ki: "Monokrasi" geliyor cumhuriyet bitiyor çünkü bütün egemenliği sarayda topluyorsunuz, bir kişide topluyorsunuz. Bu kişi kim olursa olsun hiç önemli değil zaten hepimiz faniyiz, bugün olacağız yarın olmayacağız. "Monokrasi" bu, cumhuriyet değil. Ki Milliyetçi Hareket Partisinin biz cumhuriyet konusunda ve devletin nitelikleri konusunda hassasiyetini çok iyi biliyoruz. Böyle bir pakete çok mutluyuz teklife imza atmadı Milliyetçi Hareket Partisi; konuşmuş olabilir, tartışmış olabilir ama teklife imza atmadı, bu çok önemli, bu gerçekten çok önemli çünkü şu anda hukuki bir sorumluluğu yok, imza atsaydı farklı bir noktada olacaktı. Onun için, bu teklifin mutlaka ve mutlaka çok sağlıklı bir şekilde yeniden değerlendirilip... Hatta, Anayasa Komisyonu bunu yapmalı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani geri çekebilirler mi diyorsun?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Açıkça Anayasa'ya aykırılıklar var Sayın Başkanım, çok açık. Bunu bizzat Türkiye'nin en değerli anayasa hukukçuları söylüyor. Bizim Komisyon olarak görevimiz bunları tartışmak ve doğru tespit etmek. Bu geri gönderilmeli ve üzerinde ciddi tartışıldıktan sonra Komisyona gelmeli. Yoksa biz, demokratik hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ni maalesef, bilinçli ya da bilinçsiz olarak yok edebiliriz.

"Genel görüşme..." Sayın Bakan dedi ki: "Genel görüşme yapılabilecek yine." Nasıl yapılacak ama mevcut Anayasa'ya göre: Toplumun ve devletin faaliyetlerini ilgilendiren konularda yapılabiliyordu değil mi? Şimdi devletin faaliyetlerini çıkartmışsınız. Yani yalnızca "toplumu ilgilendiren..." Devlet faaliyetleriyle ilgili Parlamento genel görüşme yapamayacaksa Parlatentonun bir anlamı kalır mı sızce? Veya devletin faaliyetleriyle ilgili neden Parlatentoda bir görüşme yapılamayacak? Bu XIV. Louis'in "Devlet benim" anlayışdır. Yani "Devlet benim; sen Parlatentoda devletin faaliyetini görüşemezsin, sen beni denetleyemezsin, sen bana kararname yetkisi veremezsin. Ben kararnameyi de direkt çıkartırım tek imzayla, ben Saray'da devletin faaliyetlerini görüşürüm arkadaşlarımla, atadığım kişilerle." Hani atanmışlar, seçilmişler tartışması ne oldu? Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanın hepsi atanıyor, seçilmiş değiller. Cumhurbaşkanı'na bir hastalık geldi, Cumhurbaşkanı yardımcısı vekâleten

Cumhurbaşkanının bütün yetkilerini kullanacak, atanmış bir kişi. Hiçbir kriteri de yok pakette. İsteddiği bir kişi seçebilir. O kadar, her yönüyle, A'dan Z'ye anayasa hukukuna, demokrasiye aykırılıklar dolu... Bak bunu samimi söylüyorum, bunu muhalefet olarak söylemiyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir Cemaat lideri de seçilebilir yani.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bunu kesinlikle siyaseten söylemiyorum, inanarak söylüyorum, bir hukukçu olarak. Onun için buna biz dur demeliyiz, üzerinde ciddi... Bakın siz diyorsunuz ki: “Tartışalım.” Siz bir sistem sunmuyorsunuz ki. Gerçekten bir Meclis hükûmeti sistemi, demokratik bir başkanlık sistemi sunsanız, biz parlamenter sistemi savunuyoruz, oturup tartışalım. Dünyada parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçen bir tek ülke yok, demokratik ülke olarak bir tane. Onun için MHP'nin seçim bildirgesi çok doğru. Bugün, Latin Amerika ülkeleri parlamenter sisteme geçmeyi tartışıyor çünkü başkanlık sistemi çok sorunlu bir sistem. Amerika'da başarılı olmasının sebebi eyalet sisteminden kaynaklanıyor çünkü yetki eyaletlerde. Amerika'da başkan istese dahi otoriterleşemez, kimi seçerseniz seçin çünkü yetki eyaletlerde ve oradaki 2 parti arasında bizdeki gibi ideolojik farklılıklar yok. Çok farklı kıyaslamak bile doğru değil. Latin Amerika ülkelerinde dahi başkana, seçilen kişiye kararname yetkisi nasıl verilmiş biliyor musunuz? Ya parlamento veriyor – mevcut Anayasa'mızda olduğu gibi- ya da anayasada çerçevesi belirlenmiş, fesih yetkisi de yok. Neden veriyorsunuz fesih ve kararname yetkisini, neden? Bunları yarın geneli üzerinde ayrıntılı tartışırız. Ama, bu Anayasa'ya aykırılık iddiası çok haklı bir iddia, bu reddedilirse çok tehlikeli bir sürece biz cumhuriyetimizi ve ülkemizi süreklileriz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Muharrem Bey.

Akın Bey, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; tabii, burada arkadaşlarımız özellikle Anayasa'ya aykırılık noktasında başlangıç hükümleri ve ilk 3 maddesine aykırılık noktasında geniş olarak görüşlerini aktardılar. Tabii, şu anda Anayasa değişikliğiyle ilgili kanunun siyasal denetimini ele alıyoruz. Yani anayasal denetiminden önce yasalar çıkarken Anayasa'ya aykırı olup olmadığını... Özellikle, bütün komisyonlarda olduğu gibi, Anayasa'yı koruma anlamında en önemli ve yetkin bir komisyon olan Anayasa Komisyonunda da bu tartışmaların yapılması son derece değerli.

Genel olarak baktığımız zaman, anayasanın bir kurucu irade beyanı olduğunu toptan bir değişiklik olmadan görüyoruz. Bu da anayasa hazırlama tekniği açısından da birçok sorunu ortaya çıkarıyor. Ben, bunu daha önce birkaç yerde söylemiştim “Torba anayasalardan sonra, bir de çorba anayasa geldi.” diye. Hakikaten, sistematik içerisinde temel hak ve hürriyetler, yasama, yürütme ve yargı organları arasındaki görev dağılımları ve daha birçok noktada maalesef, bu Anayasa özetle değişikliklerin getirildiği, sistematik eksiklikler de dikkate alındığında rahatlıkla görülebiliyor.

Özellikle -19 ve 20'nci maddelerde- birçok Anayasa maddesinin değiştirilmesi ve aynı zamanda da bazılarının tamamen ortadan kaldırılması ciddi anlamda problemlerle bizi karşı karşıya getiriyor. Hangi maddenin Anayasa'ya aykırı, hangi maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığını dahi ayıklama imkânını çoğu zaman bulamayabiliyoruz çünkü tek bir maddede onlarca maddenin değiştirildiğini görüyoruz.

Şimdi, özellikle, bu, bir rejim değişikliği midir, yoksa hükûmet sistemi değişikliği midir? Bu nokta, gerçekten Anayasa'ya aykırılık noktasındaki görüşmelerin temel tartışma noktası. Anayasa'nın başlangıç hükümlerinde özellikle kuvvetler ayrılığı noktasında bir hüküm var, diyor ki: “Kuvvetler

ayrımının devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip belli devlet yetki ve görevlerini kullanmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir iş bölümü ve iş birliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunur.” maddesi...

Değerli arkadaşlar, burada, ayrıca Anayasa'nın özellikle değişikliklerle ilgili başlangıç hükmünde gösterdiği bir nokta var. Bence bu, son derece önemli bir nokta, diyor ki: “Anayasa'nın fikir, inanç ve kararıyla anlaşılacak sözüne ve ruhuna -yani Anayasa'nın ruhuna diyor- bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere.” Burada, bütün herkesi bağlayan, bütün devlet organlarını bağlayan, Parlatentonun iradesini, yorum yapma anlamında yol gösteren bence bu tartışmaların içerisindeki en önemli hususlardan birisi. Sadece sözüne bakmayacaksınız diyor, bu Anayasa'nın ruhu neyi gerektiriyor? Burada arkadaşlar, kuvvetler ayrılığı dediğimiz, yasama, yürütme ve yargının birbirinden bağımsız, aynı zamanda da birbirini denetleyebilen, hukuk devleti ve demokratik özelliklere uygun olarak değerlendirilip yorumlanması gerektiğini özellikle söylüyorum. Ve Türk milletine de bir görev veriyor, diyor ki: “Bu Anayasa Türk milleti tarafından demokrasiye âşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur.” Ne diyor? Demokrasiye âşık Türk evlatlarından bahsediyor. Yani, bu Anayasa'nın ana unsuru demokrasidir. İşte, bu noktadan baktığımız zaman, ayrıntılarına arkadaşlarımız değindi, yarın da maddeler anlamında bu başlangıç hükümlerini, Anayasa'nın değiştirilemez maddelerinden 1'inci maddeyi, Türk devletinin yönetim şeklinin cumhuriyet olduğuna ilişkin maddeyi ve aynı zamanda da 2'nci maddedeki birçok özelliği sayıyor ama demokratik bir devlet olma özelliğini, demokratik bir hukuk devleti olma özelliğini özellikle koruyor.

Değişiklik teklifine baktığımız zaman değerli arkadaşlarım, egemenliğin Türk milletinden alınıp ve Türk milletinin egemenliğini elinde bulunduran Türkiye Büyük Millet Meclisinden bu yetkinin hem yasama anlamında hem de denetleme ve denge sistemleri anlamında alınıp bir tek kişiye verildiğini görüyoruz. Bu, sadece yasama açısından değil, yürütmenin de aynı şekilde tek bir kişiye, tek bir organa denetimsiz bir biçimde verildiğini görüyoruz.

Yargı açısından baktığımız zaman, bence bu teklifin en sorunlu noktalarından birisi. Yargı bağımsızlığını zedeleyen ve yargının bağımsızlığına özellikle teklifin 1'inci maddesinde “Yargı bağımsızdır ve aynı zamanda tarafsızdır.” ibaresi de eklenmiş. Burada, tabii, yargının bağımsız olduğunu, orada ifade etmek, korumak farklı bir şey ama bunu değişikliklerle bağımsız bir yargının hem HSYK'nın oluşumunda hem de mahkemelerin oluşumunda tek bir kişinin mutlak bir belirleme ve aynı zamanda da o tek bir kişinin baskısı altında karar verme durumunda olan mahkemelere ve üst yargıya ilişkin olarak sorunları bu değişikliklerde özellikle görüyoruz. Bu anlamda, 1'inci maddedeki yargının bağımsız olduğunu ifade etmek çok fazla bir önem taşıyor ve aynı zamanda oraya eklenen “tarafsız olma” ibaresi daha çok yargının tarafsızlığından çok hâkimlerin ve mahkeme heyetlerinin karar vermedeki tarafsızlığıyla ilgili durumdur, bu da zaten Anayasa'mızda hâkimin reddi ve aynı zamanda da bilirkişinin reddi gibi noktalarda da bunlar uygulanabilir.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Siz reddetmiştiniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz reddetmiyoruz önergemizi.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Değerli arkadaşlarım, ayrıntılarına daha fazla girmek istemiyorum gecenin bu saatinde. Ben, teklifin ilk kamuoyuna açıklandığı ve Meclis Başkanına verildiği gün saat sabah beşe kadar bu teklifi inceledim, gerçekten hayretler içerisine düştüm bir hukukçu olarak. Genel olarak aynı eğitimlerden geçen arkadaşlarız, hiçbir hukukçunun bu Anayasa değişikliğinin Anayasa'ya, Anayasa'nın özüne, ruhuna ve normlarına uygun olduğunun söylenmesi mümkün değil, bunu zaten izah etmek de mümkün değil. İlk imza teklifi verenler noktasında konuşan grup başkan vekili zaten

bunu çok fazla açıklayamadı, genelgeçer laflarla geçirdi. Ben aslında bu teklifi getirenlerin ciddi anlamda hangi maddede neyi amaçladıklarını ciddi olarak gerekçelerde onu da çok fazla göremedim, açıklamalarını bekledim.

BAŞKAN – Anlatacağız yarın.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sadece “Yazılı kâğıda imza atılmaz.” diye böyle değişik bir ifadeyle geçiştirdi.

Sayın Bakanın teklifle ilgili konuşmalarından da açıkçası ben çok fazla bir şey anlamadım. Öyle bir konuşma yaptı ki sanki bizim önümüze gelen tekliften çok farklı bir teklif varmış gibi bir noktaya getirdi. Onu da özellikle dikkatlerinize sunuyorum.

Ben teşekkür ediyorum hepinize, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Akın Bey.

Uğur Bey, buyurun.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, değerli uzmanlar; bütün üyelerin çok dingin olduğunu görüyorum. Bir saatlik konuşmayla tamamlayacağım Başkanım konuşmamı, hiç yorgun bir hâli yok üyelerin, milletvekillerinin gördüğüm kadarıyla.

BAŞKAN – Biz hazırız, alıştık, antrenmanlıyız.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – İşin esprisi tabii yani o derece de konuşmayacağım.

Ben de sözlerimin başında -esasa ilişkin, kanun teklifine ilişkin, geneline ilişkin değerlendirmelerimi yarın ayrıca yapacağım- sadece Anayasa’ya aykırılıkla alakalı bazı şeyleri zapta geçmesi açısından, tutanaklara geçmesi açısından -ileride tarihe not düşer diye düşünüyorum- kısa değerlendirmelerde bulunacağım.

Şimdi, arkadaşlarımız yaptıkları değerlendirmelerde bunu ifade ettiler. Anayasa hukuku öğretisinde yönetim biçimleri deniliyor bazen, siyasal rejimler deniliyor bir de hükümet sistemleri, hemen hemen aynı şeyler. Yani, herkesin öğretide ifade etmesi farklı oluyor ama buradaki temel argüman, buradaki ayrışmanın temel noktası kuvvetler ayrılığı. Kuvvetler ayrılığı ilkesinden yola çıkarak anayasa hukukunun bu temel yönetim biçimlerini şekillendiriyoruz. Ama, kuvvetler ayrılığının da yine anayasa hukuk öğretisindeki temel karşılığı kuvvetler birliği. Şimdi, bizim buradaki problemimiz o. Kuvvetler birliğinde de iki ayrı yol var, bunu biliyorsunuz, siz daha iyi biliyorsunuz Başkanım, bu işin akademik yönünü yaptınız. Eğer bu kuvvetler birliği Meclisin üzerine odaklanıyorsa buna Meclis hükümeti deniliyor ama bu kuvvetler birliği eğer yürütmede kişi üzerine odaklanıyorsa ki buna da monark diyoruz, monarşi diyoruz, diktatörlük diyoruz ama her hâlükârda bir kişinin üzerinde odaklanıyorsa böyle bir tereddüt var. Anayasa’ya aykırılıkta da buralardan yola çıkarak bazı şeyler yapıyoruz, bizim bazı tereddütlerimiz var.

Şimdi, 3-4 tane maddeyi hatırlatmakta yarar var. Bunlardan bir tanesi kuvvetler ayrılığıyla alakalı. Biz diyoruz ki: Milletten alınan bir yetkinin kişiye devri konusunda bir problem var, bir sıkıntı var. Anayasa’nın 81’inci maddesinin bir bölümünde –milletvekili yemini- şöyle diyor: “Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma...” diye devam ediyor ve bu konuda devamla “...Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk Milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andiçerim.” diyor. Milletvekili yemininin en ortasında “milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma” diye bir ibare var.

Yine devam ediyoruz, 6'ncı madde egemenliğin kullanılmasına ilişkin olarak diyor ki: "Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir." Son fıkrasında aynen şöyle söylüyor: "Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz." Temel argümanımız bu. "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." diye devam ediyor çünkü arkadaşlar derler "Devamını da oku." diye ama esas argüman şu: "Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz." Bizim geldiğimiz nokta bu. Biz diyoruz ki: Halkın egemenliğini alarak bir kişiye devrediyorsunuz. Kişinin kim olduğunun önemi yok.

Burada sistemle alakalı çok teknik ayrıntılara girmek tabii doğrudur, onları yarın ayrıntılarıyla paylaşacağız ama biz temel hedefin ne olduğunu biliyoruz, farkındayız. Yani, ne olduğunu biliyoruz, anayasa hukukunun o şeylerinde boğulmaya gerek yok.

Şimdi, yine, ayrıca bir şey daha paylaşmak istiyorum. Benim bölgem açısından ilginç bir olay. Şimdi, kanun önünde eşitlik. Kanun önünde eşitlikte şöyle bir hüküm var, 13'üncü maddede, diyor ki en son fıkrasında: "Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." Gayet güzel.

Şimdi, sizinle bir şey paylaşacağım yani lokal bir örnek olması açısından. Çok abarttığımı düşünebilirsiniz ama bu fiilî durum. Şimdi, benim seçim bölgemde, Artvin Valiliği... Türkiye'de bir olağanüstü hâl var, olabilir, bu Komisyondan geçer veya geçmez, yarın bir gün halk oylamasına gider veya gitmez, işte, onanır onanmaz, onunla alakalı bir pratik şeyi paylaşmak istiyorum. Artvin Valiliği 19 Eylülde bu ünlü Cerattepe duruşmasından bir gün evvel Artvin'le alakalı bir karar aldı. Kararı okuyorum: "Mevcut huzur ortamının devamı, kamu düzeninin bozulmaması ile vatandaşlarımızın hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla her türlü yürüyüş, basın açıklaması, toplantı, miting, çadır kurma, oturma eylemi, stant açma, afiş, pankart, bildiri ve buna benzer tüm etkinlikler bir ay süreyle yasaklanmıştır." 19 Eylülde aldı bu kararı. 19 Ekim geldi, o bir ay dolmadan tam bir gün evvel bir karar daha aldı, aynı karardan bir tane daha aldı. 19 Kasım geldi, bir tane daha aldı. Ben yurt dışından geliyorum, dün Fransa'daydım. Hatta, burada olsaydım bir basın toplantısı yapacaktım, diyecektim: Vali Bey, bir karar daha al, sana emrediyorum. Ama, dışarıda olduğum için yapamadım toplantıyı. Şimdi, bir karar daha aldı. Şimdi, bu karara göre biz bu anayasayla alakalı Artvin'de ne basın toplantısı yapabiliriz ne toplantı, gösteri yapabiliriz ne kamuoyuna açıklama yapabiliriz Sayın Başkan. Çok ilginç bir olay, çok ironik bir örnek olarak görebilirsiniz ama bir fiilî durum. Hemen bir Artvin Valiliğinin genelgesine bakın. Bu da şundan dolayıdır onu da söyleyeyim bu kararı niye aldığını. Şimdi, ben uzun yıllar avukatlık yaptım, duruşmaya bir sanığı çağırduğumuz zaman eğer o sanıkla alakalı tutuklama kararı verecekseniz önce sessizce polis ve jandarmayı çağırırsınız kapıyı bağla diye. Yani, o infiali önleyebilmek için böyle bir tablo yaratırız. Şimdi, burada da Cerattepe'de ihzasıreyde bulunmuştur idare. Kararın nasıl çıkacağını Vali Bey bildiği için, onun kulağına fısıldandığı için birer ay süreyle karar alıyor. Tamam, alsın, Allah yolunu açık etsin, ona bir lafımız yok. Ama, şimdi biz bu karara göre bu Anayasa değişikliği ilkesine göre Artvin'de Anayasa'yı tartışmıyoruz. Bana söylüyorlar ki "Bir basın toplantısı yapalım." Yapamıyoruz. Diyorum ki: Valiliğin genelgesi var. Bakın, çok ilginç bir şey anlatıyorum. Yani, burada Sayın Valim geldi, Artvin'de Valilik yapmıştır, devletin valiliğini yapmışımızdır burada, açıkça ifade edeyim. Ama, böyle bir tablo da var Artvin'le alakalı. Yani, onu özellikle Anayasa'ya aykırılık anlamında bahsetmiş olduğum 10'uncu maddedeki eşitlik anlamında bunu takdirlerinize sunuyorum.

Demin Sevgili Murat Emir çok güzel bahsetti şu başlangıç hükümlerinden, daha sonra arkadaşlarımız da bahsettiler. Başlangıç hükümlerindeki, özellikle 3'üncü fıkradaki olaylar bu Anayasa'nın diğer atıfta bulunduğu maddelerine ilginç bir şey yapıyor. Yani, bu 3'üncü maddedeki başlangıç hükümlerinin

3'üncü fıkrasındaki paragrafı ayrıntılı okursak -ki çünkü arkadaşların yorumlarını istemiyorum, çok ayrıntıya girmiyorum, yarın çok ayrıntılı değerlendirmeler yapacağım- hem kuvvetler ayrılığıyla hem de millet iradesinin ve egemenliğin halka ait olduğuna ilişkin böyle çarpıcı, çok böyle "kral çıplak" diyen bir örnek sergiliyor. Bizim Parlamentomuzda egemenliğin kayıtsız ve şartsız millete, halka açıkça ifade ediliyor. Ben Azerbaycan Parlamentosuna gittim, orada da Haydar Aliyev'in bir lafı var -yanlış diyebilirim- diyor ki: "Hâkimiyetin membası halktır." Yani, Atatürk'ün sözüne benzer bir sözü de orada ediyorlar.

Şimdi, Değerli Başkanım, ben buraya gelmeden evvel 12 Eylül 2010'un halk oylamasına ilişkin bütün tutanakları Komisyonumuzdan istedim. 650 sayfayı aldım ve onları okuyarak geldim, ben de dersime çalışarak geldim. Hatta, dediler ki: "Buradan bir yerden sızarsa muhtemelen sizden sızar." diye bana ithamda bulundular. Dedim: "Onun garantisini veremem, bir yere sızmaz." Yani, gizli evraklar olmadığı için. Şimdi, o halk oylamasında şöyle bir olay yapılıyor bizde: "Efendim, halka gitmekten -en popülist yaklaşım o- niye çekiniyorsunuz? Halk gitsin, istediği gibi seçsin."

Şimdi, Değerli Başkanım, biz 12 Eylül 2010 halk oylamasında ben o seçim sürecini yaşayan Parlamentoda değildim, tutanaklara da baktım. Tutanaklarda Sadullah Ergin'in neler dediğini, Sayın Ahmet İyimaya'nın nasıl neleri savunduğunu, o dönemin muhalefet milletvekillerinin kendilerine o yanlış anlatmak için neler yaptığını, o kelimelerin nasıl kifayetsiz kaldığını o tutanaklardan bütün arkadaşlarımla okumasını isterim. Geline nokta, eğer o 12 Eylül 2010 halk oylaması eğer halktan geçmeseydi, halk eğer onu görebilmiş olsaydı ki orada halkın bir suçu yok çünkü siz halkın önüne yanlış bir metin koydunuz. Şimdi, ikinci olarak aynı şeyi yapacağız çünkü yanlış bir metni tartışma yapılmadan... Şimdi, biz olağan koşullarda metni koyduk ve halka yanlış yaptırdık 12 Eylül 2010'da. Ne diyordu o beyefendi? "İmkânınız varsa mezardan ölüleri de çıkartın, onlar da oy kullansın." diyordu. Sayın Bakan burada olsa söylerdim. Geçen de ilginç bir şey söyledi, Ahmet Aydın mı ne söyledi, dedi ki: "Meclis Başkanına o kadar vurmayın, o akşam Meclis Başkanı kapıları açmasaydı siz Parlamente'ye giremezsiniz." Biz o gece Parlamente'ye gelen, 15 Temmuzda Parlamente'ye giren ilk milletvekillerindeniz, Adalet Bakanı burada olsa bilir; Sayın Bülent Tezcan, Sayın Tufan Köse, diğer arkadaşlarımız, hepimiz, Sayın Tanal, tek tek isimleri saymayayım, biliyorsunuz. Şimdi, böyle bir yapının içerisinde parlamenter demokrasi o gece gerekli, üzerine düşen ihtimam ve görevi yapmıştır. 12 Eylül 2010 halk oylamasında eğer o tarihte belki o gidişata dur denilmiş olsaydı bugün belki o şehitler verilmeyebilirdi, yargıda böyle bir çökertme operasyonu gerçekleşmezdi. Çünkü 12 Eylül 2010 halk oylamasıyla bugünkünün arasında bir ortak nokta var -onu da ben zapta geçireyim, sonra yarın ayrıntılara gireriz- o da şu: O dönemde bizim önümüzde "yetmez ama evetçi" diye bir grup vardı -onlar da ilginçtiler- zannettiler ki biz darbeci Kenan Evren'i yargılıyoruz. 90 yaşında, kimseyi tanımayan bir adamı veya Tahsin Şahinkaya'yı Ankara Adliyesinde bilmem hangi yöntemle yargıladık, evet efendim darbecileri yargıladık dedi. İlahi adalet, öbür dünyada ne olur onu bilmem ama biz onları şey olarak kullandık o dönemin, 12 Eylül 2010 halk oylamasında biz darbecileri yargılıyoruz diye.

Şimdi, onun karşısında başka bir şey daha var, 18 yaşla alakalı olay. Şimdi, 18 yaş ortalama bir vatandaşa sorduğunuz zaman muhteşem bir şey. Evet, bu da tarafın jölesi. Diyorsunuz ki bak, 18 yaşla alakalı bir düzenleme yapıyoruz, seçme seçilmeyle alakalı bir düzenleme. Muhteşem bir olay ama Türkiye'nin gerçeklerini biliyoruz, öyle kolay değil, en azından bizim partimizde kolay değil bir yere gelmek, ön seçim mekanizmaları var, şunlar var, bunlar var. Diğer partilerde de öyle 18 yaşında kimin nasıl milletvekili olup belediye başkanı olabileceği, ne kadar zor olabileceğini Türkiye gerçeklerinde biliyoruz. O nedenle, tablo vahim bir tablodur, biz bu tablonun içerisinde özellikle biraz önce de ifade ettiğim gibi bu hem Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle alakalı düzenlemelerde hem başlangıç hükümleriyle alakalı düzenlemelerde... Bir de biz Parlamente'ye geldiğimiz zaman yapmış olduğumuz bir yemin

var. Bu yemimde millete, kayıtsız ve şartsız egemenliğimizi koruyacağımıza, bu yetkiyi herhangi bir kişiye, bir zümreye devretmeyeceğimize ilişkin yemin ettik. Bakın, Avrupa'nın -dün oradaydım, üç gündür oradayım, dün de Strasbourg'daydım- bize karşı bakışları çok ilginç. Yani, ben uzun zamandır gitmemiştim, bu kadar olumsuz şey görmedim, olumsuz bir tabloyla bakıyorlar Türkiye'ye karşı, nereye gidiyorsunuz diye. Bir Büyükelçiyi, bir Rus Büyükelçisini koruyamadık. Bir büyükelçiyi, bir yabancı ülkenin büyükelçisini koruyamayan bir ülke çocuklarımızı, vatandaşlarımızı nasıl koruyacak.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Onları da koruyamıyoruz.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Onları da koruyamıyoruz böyle bir tablonun içerisinde.

O nedenle, biz yarın özellikle diğer siyasi partilerin ayrıntılı değerlendirmelerini de şey yapacağım.

Bir de bir şey daha söyleyeyim, siyasi istikrarla alakalı bir şey kuruyorlar. Keşke Sayın Bakan burada olsa, Sayın Elitaş da bazı şeyler söyledi, onlara yarın cevap vereceğim fazla şey yapmayayım diye. Siyasi istikrarın temel argümanı şu görüldü: Efendim, siyasi istikrar için tek parti sistemi. Sordum, Almanya'da elli yıla yakındır ara dönemlerin dışında koalisyonla yürütülüyor, Merkel SPD'yle beraber koalisyon kurmuş. Şimdi, bizde tek parti iktidarı var, soruyorum, Allah aşkına -şimdi demeyin, eve yatmaya gittiğiniz zaman, yataкта vicdanınızla baş başa kalınca söyleyin- Almanya'da siyasi istikrar yok, Türkiye'de tek başına iktidar var, siyasi istikrar var! Allah'tan korkun ya! Yani, bunun argümanı bu olmamalı.

Sayın Bakan üç, dört tane daha temel bir şey söyledi. Bu dediklerinin anayasa hukukuyla, hukukla, demokrasiyle... Yani, ortalama bir vatandaş olsak vallahi ben de derim "Helal olsun Sayın Bakan." diye, yani bir hukukçu olmasak. Demek ki bu böyle oluyor, bu manipülasyon böyle oluyor halkla alakalı. Onlara yarın cevap vereceğim.

Anayasa'ya ilişkin aykırılıkların ne çıkacağını biliyoruz ama tarihe not düşme açısından, ileride yarın bir gün torunlarımıza, çocuklarımıza, diktatörlüğe giden bir yolda bizim nerede durduğumuza ilişkin tavrımı göstermesi açısından bir şey daha paylaşarak sözlerimi bitirmek istiyorum. Kimse alınmasın, sözüm meclisten dışarı. Güzel bir düşünürün ilginç bir lafı var, diyor ki Almanya'yla alakalı olarak: "Alman felaketinin tek başına sorumlusu Hitler değildir. Hitler'i kendi içinden çıkararak, ona bütün yetkileri vererek ona iradesini temsil eden Alman halkının da sorumluluğu vardır." Durum bu kadar vahimdir.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Uğur Bey, teşekkür ederim.

Burada şimdi önermeleri, Komisyon üyelerimiz, imzası olan arkadaşlarımızın hepsi konuştular önermelerle ilgili.

Önce, geliş sırasına göre...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, hep hukukçu dinlediniz, bir de hekim dinleyin. Yeteri kadar hukukçu dinlediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, bu saate kadar bekliyoruz konuşmak için.

BAŞKAN – Bir dakika yani burada önermelerle ilgili Meclis komisyonlar tarihinde en çok ve uzun konuşmalar yapıldı. Aslında, önermelerle ilgili bu kadar lehte-aleyhte görüşmeler falan da yok, açılmıyor. Önermelerle ilgili savunuluyor, konuşuluyor. Devam edeceğiz, yarın geneli üzerinde konuşacağız. Ben önerge verme yetkisi Komisyon üyelerimizde olduğu için konuşma olarak da imzası bulunan arkadaşların hepsine söz verdim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama bizim de hakkımız var. Belki bizim konuşmalarımızla üyeleri etkileyeceğiz.

BAŞKAN – Geneli üzerindeki konuşmalarda söz vereceğim.

Sayın Parsak...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bakın, Sayın Başkanım, Parlamentoyu ilgilendiriyor. Böyle bir konuda söz vermezseniz...

BAŞKAN – Arkadaşlar, söz vereceğiz, bitmiyor, tabii daha konuşacağız, söyledik.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ama, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bizim de görüşlerimiz var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O önergeyle ilgili.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bu önergeyle ilgili görüşlerimiz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, önergeyle ilgili önerge sahipleri konuştular.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Biz de konuşacağız.

BAŞKAN – Diğer milletvekili arkadaşlarımızın önergeye imza atma, önerge verme yetkisi yok, Komisyon olarak yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bizim konuşmamızı engelleyen bir hüküm yok ki.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, komisyonlarda komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin katılma ve söz alma talepleri vardır.

BAŞKAN – Şüphesiz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Arkadaşlarımıza, Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan daha kısa bir söz vererek düşüncelerini alalım efendim.

BAŞKAN – Levent Bey, bir dakika, önce Komisyon üyelerimize vereceğimizi zaten söyledim.

Sayın Parsak’ın söz talebi var.

Buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Tabii, gecenin bu saatinde esasen ben geneliyle ilgili görüşlerimi ifade edecek değilim, onu önergelerin oylaması tamamlandıktan sonra ve muhtemelen sabahın ilerleyen saatlerinde -artık bugüne girdiğimiz için- orada ayrıntılarıyla ifade edeceğim ama her 2 milletvekili arkadaşımız da ismimi de zikretmek suretiyle bazı hususlar söylediği için çok kısaca onlara cevap vermekle yetineceğim bu aşamada.

Evvvela, Sayın Murat Emir’in gözyaşı metaforu üzerinden söylediklerini yakıştırmadığımı ifade etmişim biraz önce, o da yakıştığını söyledi. Kendine yakıştırdıktan sonra ben başkaca bir şey söyleyemiyorum o çerçevede, onu ifade edeyim.

MURAT EMİR (Ankara) – İnce dokundurmalara alışacaksınız. U dönüşü yaptıktan sonra alışacaksınız.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bunu da yakıştıramadım ama siz muhtemelen bunu da yakıştırsınız, ona da ben gene bir şey söyleyemeyeceğim. Ben her şeye rağmen, buradaki hiçbir milletvekili arkadaşımızı, Komisyon üyelerimiz başta olmak üzere, incitmek istemem. Yani, o çerçevede herkes saygın bir şekilde görüşlerini ifade edecek, saygıdeğer milletvekillerimizin bu düşüncelerinden de biz mümkün merteye hepimiz istifade etmeye çalışacağız, onları heybemize koymaya çalışacağız. Ondan dolayı da çalışmalarımızın başladığı saat dörtten itibaren de hemen hemen hiç ayrılmadan

dikkatlice takip etmeye, not almaya çalıştım, bunlardan da istifade edeceğiz. Ama bunu söylerken de Meclis İçtüzüğü'müzde de açıkça düzenlenmiş, böyle şahsiyatla alakalı tutumlar ince dokundurma olarak telakki edilmez, onu da ifade etmiş olayım.

Öbür taraftan, Sayın Muharrem Erkek'in de söylediği, özellikle ismimi zikrederek bazı hususlar oldu, gene esasa girmeden onlarla alakalı sadece birkaç cümle söyleyip tamamlayacağım, sonra yarın -sabah daha doğru ifadesiyle- geneli hakkında söylerken bunlarla ilgili ayrıntılı açıklamalar yapacağız zaten.

Şimdi, Sayın Erkek, Hükümet sisteminin aslında başkanlık sistemi olmadığını, parlamenter sistem de olmadığını, yarı başkanlık sistemi de olmadığını söylediği anda tebessüm ettim, çünkü zaten esasen biz de onu söylüyoruz, hatta gene bir gazete mülakatına atıfta bulundu, orada da ifade ettim, sistem süreç içerisinde tamamlanır, eğer ikmal edilirse kendi adını da kendi koyacaktır. O aklıma geldiği için tebessüm ederken belki de Sayın Erkek farklı değerlendirdi, onun üzerinden de bazı şeyler söyledi.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Yok, ben hukuki değerlendirme yaptım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bir defa, seçim beyannamemizi okumuş, burada da zikretti, tutanaklara geçirdi, kendisine ben teşekkür ediyorum, seçim beyannamemizi de okumuş olması o çerçevede önemli bir şey. “116'ncı madde çerçevesinde niye fesih yetkisi veriyorsunuz?” dedi ve sonrasında da kendisi de esasen ifade etti imzayı AKP'nin 316 milletvekilinin attığı söyleyerek.

Şimdi, ben burada şunu ifade edeyim: 116'ncı maddede Cumhurbaşkanına tanınan bir fesih yetkisi var ve sizin ifade ettiğiniz cümleyle sınırlı değil. Belirli durumlarda sadece ve sadece Cumhurbaşkanına tanınan bir fesih yetkisi var ve biz bunun uygulamasını çok yakın bir zamanda yaşadık, öyle sadece Anayasa'da yazıveren bir kural değil. 7 Hazirandan sonra o şartlar tahakkuk etti ve biz o madde hükmü çerçevesinde Cumhurbaşkanının seçimleri yenilemesi kararı, iradesi üzerine Meclis feshedilmiş oldu ve seçimlere gittik.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hükümet kurulamadığı için.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – O başka bir şey.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Peki, aynı Anayasa'nın hangi maddesinde şu anda, hâlihazırda Türkiye Büyük Millet Meclisinin Cumhurbaşkanını bir şekilde feshetme yetkisi var? Yok. O mülakatta da ifade etmiştim, yarın detaylarıyla anlatırken de ifade edeceğim ama burada sadece onu söylemekle yetineyim: Burada, Cumhurbaşkanına tanınan bir yetkinin, bunun karşılığında Türkiye Büyük Millet Meclisine de tanınması ve her iki kuvvet bakımından böylesi bir yetki kullanıldığında kendisini de feshetmesi bilinciyle hareket etmesi çerçevesinde tanımlanan bir durum söz konusu. Bu kabul edilebilir, edilmeyebilir, eleştirilebilir, değiştirilmesi için farklı öneriler getirilebilir ama bunun bu çerçevede bilinmesi lazım.

Bir de, yine, yakıştıramadım ama 6 milyon oy aldığımız üzerinden bir değerlendirme yaptığımız, bize akıl da vererek esasen yaklaşım ifade ettiniz. Normalde ben o tarzı da sevmem ama siz söylediğiniz için ifade edeyim: 6 milyon oy almış olan Milliyetçi Hareket Partisi yani her 9 kişiden 1'inin oyunu almış olan Milliyetçi Hareket Partisi sadece bugün değil, kurulduğu 1969 yılından bu yana tarihinin her döneminde -Mecliste olsun ya da olmasın, hangi kuvvette Mecliste bulunsun bulunmasın- Türk milletinin menfaatleri doğrultusunda inisiyatif almayı tercih etmiştir, bu yeni bir durum değil. Hiçbir zaman seyirci kalmamıştır, tarihinin her döneminde -Mecliste olsa da olmasa da- inisiyatif almayı tercih etmiştir, burada yaptığı da daha farklı değildir.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Yine yapсын işte.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Siz öyle söyledığınız için, hani, “mukabele-i bilmisil” kaidesi çerçevesinde ifade ediyorum. Bunun karşısında siz... Biraz önce söyledim, Milliyetçi Hareket Partisi 9 kişiden 1’inin oyunu aldı; Cumhuriyet Halk Partisi de cumhuriyeti kuran parti olma iddiasıyla 4 kişiden 1’inin oyunu almak suretiyle ana muhalefet partisi olma sorumluluğunu üstlendi. Böylesi bir dönemde bizim tercihimizden dolayı suçlamak yerine belki şöyle yapılabilirdi.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Suçlamadım Sayın Parsak, çok özür dilerim...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok, yok, ben tamamlayayım Muharrem Bey, ben sizi saygıyla dinledim.

BAŞKAN – Muharrem Bey, müsaade edelim, bir dinleyelim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hayır, hayır, ben konuşurken suçlamadım, katkıda bulundum.

BAŞKAN – Tamam da müsaade edelim, bölmeyelim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ben katkı yapmak amacıyla söylüyorum, eleştiri amacıyla değil.

BAŞKAN – Tamam, bir dakika, bölmeyelim, dinleyelim Mehmet Bey’i.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – O zaman tamamlayım, yine de söyleyin, yine katkı da yapım.

Şimdi, bunun karşılığında -dediğim gibi- ben bunu tercih etmemekle birlikte siz söyledığınız için kaçınılmaz olarak ifade etmek durumunda kalıyorum. Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz 9 kişiden 1’inin oyunu almak suretiyle bu sorumluluğu aldığımızı göre, bir inisiyatif aldığımızı göre siz 4 kişiden 1’inin oyunu almış ve ana muhalefet partisi olma sorumluluğunu üstlenmiş bir parti olarak bu süreçte bu yapı oluştuktan sonra -Sayın Başbakanın 2 defa daveti oldu, Sayın Genel Başkanımızın da 1 defa daveti oldu- pek tabii bu çalışmaların içinde bulunmak suretiyle getirilmiş her öneriye, her teklife her söze bir şeyler söyleyip gerekirse tamamına karşı çıkıp burada yapıldığı gibi çok değerli eleştiriler getirebilirsiniz, bunlarda belki de bazı açılardan netice de alabilirsiniz. En nihayetinde de bunların hiçbirine katılmadığımızı, bunların hiçbirini kabul etmediğinizi ve tamamen ayrı düşündüğünüzü ifade etmek suretiyle siz de ona göre tutumunuzu tayin edebilirsiniz ama onu yapmak yerine iş...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi siz akıl veriyorsunuz Mehmet Bey.

LEVENT GÖK (Ankara) – Arkadaşlar, karşılıklı olmasın, bir bitirsin yani.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İşte, ben “mukabele-i bilmisil” yaptığımı söyledim zaten. Bunu tercih etmediğimi ama kaçınılmaz olarak “mukabele-i bilmisil” yaptığımı söyledim zaten.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Meşru müdafaa sınırlarını geçti ama.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) - Şimdi ben de ona istinaden o hakkımı kullanıyorum ve diyorum ki: Keşke siz de böyle yapsaydınız. En nihayetinde de, yemek piştikten sonra değil... Şimdi yemek pişti, servise hazırlık var, olur olmaz, nasıl bir tercih olur vesaire ama siz şimdi diyorsunuz ki: “Yemeğin tuzu az, yağı fazla, etli olmamalıydı, acılı olmalıydı vesaire.” Ben, hani, o şekilde benzeterek ifade edeyim. Şimdi, dolayısıyla, burada böyle de tercih edilebilirdi, biz buna da saygı duyuyoruz öbür taraftan, bu da sizin tercihinizdir. Biz burada kendi yaklaşımımızla siyasi çerçevesini belirlemek suretiyle sürece etki etmeye çalıştık, kayda değer de... Onları geneli üzerinde anlatırken ifade edeceğim zaten.

Dolayısıyla, hani, bu çalışmalara daha bugün başladık, epey uzun da bir çalışma oldu 16.00'dan bu yana. Yani, daha günlerce devam ettireceğiz, Komisyon çalışmaları bittikten sonra Genel Kurulda da bunun çalışmalarını sürdüreceğiz.

Söylemek istediğim hülasa şu: Şahısla alakalı olarak doğrudan haksız isnatlar, iddialar yerine yaklaşımlarımızı paylaşım. Bunların hepsi kayıtlara geçiyor. “Tabii ki çok önemli tutanaklara geçmesi bakımından...” diye falan da hep söyleniyor. Şimdi, başında dediniz ki: “Başkanlık sistemi değil, parlamenter sistem değil, yarı başkanlık sistemi değil.” Sözü bitirirken de “Hiçbir ülke parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçmedi, biz burada parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçiyoruz.” anlamında söylediniz. O karışıklıkları da gidermek lazım ama siz ne söylerseniz söyleyin saygın olmak kaydıyla bizim için hepsinin bir kıymeti vardır ve biz buradan istifade etmeye çalışırız, ondan sonra da buna karşı söyleyeceklerimizi söyleriz. Anayasa'mızın 175'inci madde hükmü açık. Milletvekilleri bu süreci, bu prosedürü tamamladıktan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılacak gizli oylamayla oylarını verecekler. Eğer, yine, Anayasa'nın 175'inci maddesinde belirtilen çoğunluğa ulaşırsa milletimize gidecek, milletimiz de hangi yönde karar verirse versin bunun zaten bizim başımızın gözümüzün üstünde yerinin olduğunu paketin açıklandığı gün bizzat en fazla onu vurgulamak suretiyle deklare ettik. Dolayısıyla, bu süreci böyle işletmekte fayda olduğunu düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum şimdilik.

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Arkadaşlarımız kısaca, çok kısa...

BAŞKAN – Levent Bey, tamam, anladım da bakınız, şimdi, birkaç sebep var. Birincisi, bu bahsettiğim önerge konusuyla ilgili. İkincisi, başlarken, daha açarken 16.00'de dedim ki: Komisyon üyelerimize öncelikle söz vereceğim. Komisyon üyelerimizden talepler var şu anda, ben onları bekliyorum. Başkan olarak sıraya tabi olmaksızın benim de konuşma imkânım var. Muhtemelen Bülent Bey kadar, bir buçuk saat kadar konuşacağım ben de ama devam edeceksek hep beraber edelim.

BÜLENT TEZCAN (Aydı) – Bir buçuk saat dinlemek isterim sizi Sayın Başkan.

BAŞKAN – Çünkü neden böyle oldu? Bir de dengesizlik oldu. Biliyorsunuz, hep önergeyi destekler mahiyette konuşmalar oldu; cevaben, aleyhte konuşmalar olmadı burada şu anda, konuşmak isteyenler de var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Belki biz konuşacağız Sayın Başkan.

BAŞKAN – O bakımdan, önergeleri oylayalım. Bırakmayacağız, geneli üzerindeki görüşmeler zaten devam edecek, bugün içinde devam edecek.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Böyle bir şey olamaz yani.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkanım, şöyle yapalım: Şimdi, saat de epey geç oldu, açıklamalar, bu konu önemli. Biz de, zaten arkadaşlarımızın konuşma süresiyle ilgili bir değerlendirmede bulduk. Biliyorsunuz, diğer konuşan arkadaşlarımız da ilk konuşan arkadaşlarımız kadar...

BAŞKAN – 2 arkadaş demiştik ama...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama tabii hakları olan konularda konuşuyorlar.

BAŞKAN – Şüphesiz tabii.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, burada kimse de bir hakkı bir yerden almıyor; yasadan, İç Tüzük'ten alıyor.

BAŞKAN – Şüphesiz de ama bugün bu saat itibariyle devam edeceğiz, günlerce devam edecek zaten bu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tabii.

Şimdi, İç Tüzük'ümüzün 31'inci maddesine göre, Komisyonlarda Meclis üyeleri de söz alabilirler yani Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Komisyon üyesi olmayanları da söz alabilirler, görüşlerini ifade edebilirler.

Ben, saatin ilerlemesini de göz önünde bulundurarak ve Komisyon üyesi diğer arkadaşlarımızın yaptığı son konuşmalar da dikkate alınarak diğer arkadaşlarımızın da o konuşmalar çerçevesinde kısaca görüşlerini açıklamalarının Tüzük'ümüzün bir amir hükmü olduğunu ifade ediyorum. Ben de arkadaşlarımdan mümkün olduğunca kısa bir değerlendirme yapmalarını kendilerinden rica ediyorum.

BAŞKAN – O zaman şöyle yapalım...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir cümle bir şey söyleyeyim çözmek için problemi.

Sayın Başkanım, şimdi, oldukça...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Bırakıp gidelim, başkalarına konuşsunlar ya!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Gidin, oylarız siz gidince o zaman.

Şimdi, sabırlı olalım, sabırlı olalım arkadaşlar.

BAŞKAN – Hayır, ilk söz isteyenlerden birisidir Yusuf Bey.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, hayır, tamam.

BAŞKAN – Ben de biraz müsahahasına dayanarak söz vermedim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani, görüyorum ki...

BAŞKAN – Kâtip Üye Muhammet Emin Bey, aynı şekilde.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şöyle: Tabii milletvekili arkadaşlarımızın hepsi konuşacaklar.

BAŞKAN – Komisyon üyesi arkadaşlarımız...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, hayır, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın ve diğerlerinin.

Burada gördüğümüz kadarıyla şöyle bir tablo var: Anayasa'ya aykırılıkla ilgili kısmını oylamak istiyorsunuz, ondan sonra da devam edeceğiz.

BAŞKAN – Evet, ondan sonra devam edeceğiz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yarın ederiz, bugün ederiz, nasıl uygun olursa.

BAŞKAN – Evet.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, Anayasa'ya aykırılıkla ilgili oylama yapılmadan kısaca görüşlerini söylemek isteyen birkaç arkadaşımız var, diğer arkadaşlarımız genellikle ilgili düşüncelerini anlatmak istiyorlar. Onun için onlara kısa kısa –onlar da uzatmasınlar- verelim, oylayın ve ondan sonra...

BAŞKAN – Onlara genelle ilgili mi, aykırılıkla ilgili mi istiyorsunuz?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok eğer öyleyse onlar da...

BAŞKAN – Aykırılıkla ilgili istiyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – O zaman onları da dinleyelim.

BAŞKAN – O zaman buradan başlayalım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Tabii, tabii.

Ben de konuşacağım bittikten sonra.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – O sınırlama olmasın, biz de sabaha kadar oturur, konuşuruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ben konuşacağım Başkan olarak.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Komisyon üyesi değiliz diye bir sınırlama yok. Yani, burada herkes milletvekili Sayın Başkan. Saat dörtten beri biz de söz alalım diye bekliyoruz. Komisyon üyelerine önceden söz veriyorsanız ve bunda da bir sınırlama yoksa bizim için hiç sorun yok. Sabaha kadar otururuz, buradan da Meclise gideriz, 14.00’e kadar kimse buradan çıkamaz o zaman.

BAŞKAN – “Çıkamaz.” değil, toplantıyı ben yönetiyorum müsaadenizle. Pekâlâ da çıkılır.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Toplantıyı bitirirsiniz, çıkarız.

BAŞKAN – Bitiririz, çıkarız.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Biz de sabaha kadar buradayız.

BAŞKAN – Konuştuk, biliyorsunuz Bülent Bey, sizinle konuştuk.

Ben “Bitireceğim.” demiyorum, devam edeceğiz, gün içinde başlayacağız, devam edeceğiz yine. Yani ama müsamaha gösteriyoruz, hep beraber birbirimize gösterelim diyorum.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, Sevgili Başkan, müsamaha göstermeyin. Bakın hepimizin çocuklarının geleceğini ilgilendiren bir konuyu görüşüyoruz. Az önce söyledim; herkes hukukçu, kabul, bir de doktor görüşüyle bir görüş aktaralım.

BAŞKAN – Yani, bugün aktarılması gereken bir görüş mü bu?

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Evet.

BAŞKAN – “Devam edeceğiz.” diyoruz.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkanım, Sevgili Başkanım, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir olay var. Siz diyorsunuz ki: “Önce Komisyon üyelerine söz verelim.”

BAŞKAN – Şüphesiz.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – 10 AKP üyesi de görüşsün. O zaman biz de konuşalım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, önergelerle ilgili zaten bu kadar uzun görüşme yapılmamış, ben soruyorum arkadaşlara. Arkadaşlar, önermeleri izah eden görüşmelerin çoğunda gerekçe okutulmuş, oylama yapılmış. Bakın, önermeler üzerine sadece konuşuyoruz bu kadar zamandır. Bütünü üzerinde konuşacağız.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkanım, Sevgili Başkanım, bu, rastgele bir yasa değil ki Anayasa’yı konuşuyoruz.

BAŞKAN – Şüphesiz, tabii ama İç Tüzük’e ve Komisyon teamüllerine uygun olarak konuşacağız, başka türlü değil.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sabahtan beri biz de bekliyoruz. Arkadaşlarımız Komisyon üyesi, biz de milletvekiliyiz, bize de söz verin o zaman.

BAŞKAN – Vereceğiz ama bütün milletvekillerine ve Komisyon üyelerine bugün itibarıyla söz verme imkânım yok, vaktimiz de belli, yirmi dört saat bir gün.

Buyurun Sayın Akbaşoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; hakikaten bende -saat dörtte başladı toplantı- de ara sıra böyle yeşil ışık yandı durdu ama ancak bu vakitte söz alabildim Komisyon üyesi ve Başkanlık Divanı üyesi sıfatıyla. Dolayısıyla, bunu da takdirlerinize hakikaten sunmak isterim.

Anayasa’ya aykırılık iddiasıyla ilgili arkadaşlarımızın konuşmalarını değerlendirdiğimizde, teklifle ilgisi olmayan bir zeminde kendince kurguladığı öncüllerle arzu ettiği varsayımsal sonuçlara ulaşan bir senaryodan hareketle yapılan değerlendirmeler hakikaten bizim tarafımızdan kabul edilemez. Apaçık bir hükümet sistemi değişikliği teklifini rejim değişikliği tartışmasına çekmek ve buna dönüştürmek çabası yüzüğünü samanlıkta kaybedip sokak ışığında arama gayreti olarak karşımıza çıkıyor. Söz konusu görüştüğümüz teklifi Anayasa’nın ilk 4 maddesiyle irtibatlandırma ise “Bugün hava bulutlu.” diyen arkadaşına “Bulutluysa ne olur? Öyleyse yağmur yağar. Yağmurda ne olur? Göletler oluşur. Gölette de ördekler yüzer. Dolayısıyla, sen benim burnumu ördeğe benzettin.” ilgi ve irtibatını kurmakla, hakikaten, aynı noktaya çıkar tarza bir tablo ortaya koyuyor. Bunu, biraz evvel nükteli yaklaşımlara ve teşbih şeklinde bazı benzetmelere bizim de bir nükteli cevabımız olarak tutanaklara geçsin diye gecenin bu saatinde sizlerin takdirine sunmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, görüştüğümüz teklife imza atan 316 milletvekilinden bir vekil olmam sıfatıyla teklifimiz bir şahsa, bir gruba değil; aziz ve asil milletimize ve devletimizin geleceğine endeksli demokratik cumhuriyeti daha da güçlendirecek sistemik bir düşüncenin yansımasıdır. Dolayısıyla, bunu sizlere de hatırlatmak isterim.

Milletin temsilcileri olarak daha önce 18 defa değişikliğe uğramış 1982 Anayasası’nın değişiklik teklifiyle ilgili söz, yetki ve kararın millette olduğu bir süreci hep beraber yaşıyoruz. Dolayısıyla, bu süreci hep beraber için mehabetine uygun bir şekilde ve gerçekliğe, teklife dönerek teklif odaklı bir şekilde düşünmemiz, konuşmamız ve müzakere etmemizde de fayda olduğu mülahazamı... Dolayısıyla, Anayasa değişikliği teklifimizin Anayasa’ya aykırılığı iddiasının gerçek dışı olduğu hakikatini paylaşmak istedim. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Yusuf Başer, buyurunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce bu Anayasa değişiklik teklifinin ülkemize, milletimize ve demokrasimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Anayasa’nın değiştirilmesi, seçimlere ve halk oylamasına sunulmasıyla ilgili olarak Anayasa’nın nasıl değiştirileceği Anayasa’mızın 175’inci maddesinde bellidir. Biraz önce Muhammet Emin Bey’in de belirtmiş olduğu gibi, muhalefet partisi milletvekillerinin söylemlerine baktığımız zaman Anayasa’nın hiçbir maddesini değiştirme hakkı ve yetkisinin olmadığı sonucuna varıyorsunuz. Nasıl oluyor? Anayasal metinler kutsal metinler değildir. Anayasal metinler de aynı zaman da bir kanundur ve bu anayasal metinler de kaynağını milletten almaktadır. Dolayısıyla, eğer milletimiz anayasa değiştirme noktasında milletvekillerine iradesini vermişirse onunla ilgili yine Anayasa’mızda yazılı olmak kayduşartıyla 330 ve 367 arasında olduğu zaman halk oylamasına sunulacağı ama 367’nin üzerinde geçtiği takdirde ise referanduma gitmeden yasalacağı belirtilmiştir. Kaldı ki bizler o manada millet iradesini her şeyin üzerinde gördüğümüz için biz diyoruz ki: Bu Anayasa değişikliği 330’la geçse zaten zorunlu olarak biz halk oylamasına sunacağız ama 367’in üzerinde geçmiş olsa dahi biz millet iradesini tastamam yansıtmayı için halk oylamasına sunmak suretiyle bu Anayasa’nın yürürlüğe girmesini istiyoruz. Dolayısıyla, kaldı ki bizim Anayasa değişiklik teklifimizde devletin şeklinin cumhuriyet olduğu zaten belli 1’inci maddede. 2’nci madde demokratik, laik, sosyal hukuk

devleti olduğu; 3'üncü maddede başkentinin Ankara, dilinin Türkçe olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla, bizim bunlarla ilgili olarak mevcut Anayasa teklifimizde de bu hususlarla hiçbir değişiklik teklifi yok, düzenleme teklifi yok. Dolayısıyla, bizim o manada Türkiye'de hiçbir vatandaşımızın rejimle ilgili sorunu yok. Evet, Başbakanımızın da belirtmiş olduğu gibi rejim sorunu 1920'lerde bitmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir. Dolayısıyla, buradan kasıtlı yani bu Anayasa teklifiyle ilgili -öyle bir düzenleme var ki- bununla ilgili hiçbir şekilde kanun teklif edilemez. Niye edilemesin? Anayasa'nın 4'üncü maddesi Anayasa maddesi değil mi arkadaşlar? Bunu tanzim eden irade, milletin iradesi değil mi? Bunu değiştiren irade, değiştirme teklifinde bulunan irade de milletin iradesi değil mi? İradesi. O hâlde, "Anayasa'nın 4'üncü maddesini değiştiremeyeceğiz." diye bir kural yoktur arkadaşlar.

MURAT EMİR (Ankara) – Değiştirin o zaman, ben de onu sordum, değiştirin.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Kardeşim, sana ne? Allah Allah!

MURAT EMİR (Ankara) – Olur mu canım?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – O benim takdirimde olan bir husus arkadaşlar.

MURAT EMİR (Ankara) – Anayasa 4 varken yapamazsınız.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Bunu ben değiştiririm veya değiştirmem. Onunla ilgili milletimiz bize yetki vermiş, o yetkiyi de, ben milletten almış olduğum emaneti de kutsal bir emanet olarak gördüğüm için de ben onunla ilgili... Değiştiririm veya değiştirmem, sen benim yerime karar veremezsin. 20 milyonun üzerinde oy almış olan bir siyasi partinin temsilcisi olarak milletimiz bana diyor ki: "Arkadaş, bu darbe anayasasından Türkiye Cumhuriyeti'nin artık kurtulması gerekir." Biz geçmiş dönemde de... 2011 seçimlerinden sonra sizin seçim beyannamenizde, HDP'nin seçim beyannamesinde, MHP'nin seçim beyannamesinde bu darbe anayasasından kurtulmakla ilgili beyanatlarınız yok mu? Var.

BURCU ÇELİK (Muş) – Peki, ortaklaştınız mı? Görüş aldınız mı? Fikir aldınız mı?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Arkadaşlar, biz o dönem içerisinde 326 milletvekili olmamıza rağmen, Mecliste 50 milletvekili olan da, 30 milletvekili olan da, 100 milletvekili olan da sırf millet iradesi tastamam gerçekleşsin, uzlaşma içerisinde Anayasa'yı değiştirelim, hiç kimsenin ötekileştirilmediği, hiç kimsenin horlanmadığı bir anayasa çıksın noktasında, bizim 20 milyon vatandaşımızın vermiş olduğu iradeyi de 2 milyona, 3 milyona verilmiş iradeyle dengelemek suretiyle çıkarmak istedik. 60 maddede anlaştık ama ne hikmetse, anlaşmış olduğumuz o 60 madde de maalesef, anayasal hâle gelemedi. Bunun sorumlusu biz değiliz. Daha sonra da bununla ilgili, işte bu dönem içerisinde CHP, MHP ve AK PARTİ'li arkadaşlarımızın yapmış olduğu anayasayla ilgili uzlaşma teklifi oldu, o teklif içerisinde de şu an 7'nin üzerinde anlaşılan maddelerle ilgili de bu dönem içerisinde düzenlemelerin olduğunu görüyoruz.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, sözün özü şu: Anayasal metinler kutsal metinler değerdir; zamanın ihtiyaçlarına, ülkenin ihtiyaçlarına uygun olarak milletin temsilcileri tarafından Anayasa'da belirtilen şartlar içerisinde değiştirilmesi mümkün metinlerdir. Dolayısıyla, şu an için de bizim yapmış olduğumuz düzenleme de milletin ihtiyaçları doğrultusunda ve... Millet kahir ekseriyetle "Artık şu darbe anayasasından kurtulalım." diye bize görev vermiştir, yetki vermiştir, biz de o yetkinin gereği olarak bugün bu düzenlemeyle ilgili teklifimizi sunmuş bulunmaktayız ve sunmuş olduğumuz, Anayasa'nın değişikliğiyle ilgili tekliflerimiz de Anayasa'nın ruhuna da uygundur, mantığma da uygundur ve bu düzenleme hukukidir, ahlakidir, yerli ve milidir diyorum. Bu, Anayasa'nın değişikliğiyle ilgili düzenlemenin Anayasa'ya aykırılığı iddiasını, önergesini doğru bulmadığımı, bunun yerinde olmadığını belirtiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, fikrimi değiştirmedim, önerge üzerinde sadece Komisyon üyesi arkadaşlara söz veriyorum. Genelî üzerindeki görüşmelerde Komisyon üyesi olmayan milletvekili arkadaşlarımıza da söz vereceğim.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, bu olmadı ama.

BAŞKAN – Şimdi Cumhuriyet Halk Partisinin Anayasa’ya aykırılık önergesini oya sunuyorum: Önergeyi kabul edenler...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, bakın, birkaç dakika...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, bu tavır doğru mu Allah aşkına?

BAŞKAN – Önergeyi kabul etmeyenler... Cumhuriyet Halk Partili arkadaşların, Bülent Tezcan ve arkadaşlarının vermiş olduğu Anayasa’ya aykırılık önergesi kabul edilmemiştir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkan, yanlış yapıyorsunuz bakın.

BAŞKAN – Şimdi Sayın Meral Daniş Beştaş ve arkadaşının...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, biraz önce söz vereceğinizi söylediniz, bu lafınız tutanaklara geçti.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Tam da getirdiğiniz Anayasa değişikliği işte bu. Reisiniz de bunu yapacak.

BAŞKAN – ...vermiş olduğu önergeyi oya sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, çok kısa, bir iki dakika...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – İşte AKP anlayışı bu.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili verilmiş olan iki önerge de kabul edilmemiştir.

Bugün saat 14.30’da toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Hayırlı akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 02.24

